

Aristokratický interiér doby baroka ve světle historických inventářů

Aristokratický interiér doby baroka ve světle historických inventářů

Eva Lukášová – Vendulka Otavská

Certifikovaná metodika

(osvědčení č. 99 Ministerstva kultury ČR, Odboru výzkumu a vývoje, Č. j. MK 17957/201 OVV, Sp. Zn. MK-S 525/2011 OVV ze dne 10. 3. 2016)

Metodika přináší souhrnný pohled na historické prameny, rozšiřující poznání o podobě zámeckého interiéru doby baroka, jeho dispozičním členění, interiérových dekoracích a vnitřním zařízením. Zaměřuje se na možnost využití těchto pramenů a jejich interpretaci v souvislosti s prezentací zámeckých sídel veřejnosti. Je určena především odborným pracovníkům památkové péče, zabývajícím se studiem historického interiéru a interiérovými památkovými instalacemi, pracovníkům památkových objektů zpřístupněných veřejnosti i vlastníkům zámků. Může být pomůckou i pro specialisty, zabývající se dějinami životního stylu aristokracie dotčeného období, i pro odborníky v oblasti historie architektury. Díky svému zaměření na málo dochované interiérové dekorace doby baroka, zejména interiérové textilie, může být také přínosem pro specialisty v oblasti historického textilu a restaurátory.

Publikace vznikla na základě studia, realizovaného v rámci úkolů vědy a výzkumu NAKI – DF 11P010VV026 „Každodenní život a kulturní vliv aristokracie v českých zemích a střední Evropě v kontextu veřejně přístupných historických sídel ve správě Národního památkového ústavu – instalace, prezentace, aplikace“, v letech 2011–2015.

Lektorovali:

prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D., Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

PhDr. Pavel Douša, Ph.D., OSVČ

Na transliteracích textů historických inventářů z originálních pramenů spolupracovala PhDr. Věra Smolová.

obsah

I. Zámecké sídlo	7
Úvod – Studium autentického interiéru a jeho interpretace	7
Historická interiérová dispozice zámků a její obraz v současné prezentaci sídel	8
Dochování barokního interiéru zámeckých sídel	10
Historické prameny studia zámeckého interiéru	11
Písemné prameny studia aristokratického interiéru	12
Ikonografické prameny historického interiéru	13
Hmotné prameny – historický interiér	14
Dispozice interiéru barokního zámku	15
Příklady prostorové dispozice	16
Prostorové uspořádání a podoby apartmánu	17
Vztah k soukromí a podoba interiérů	18
Zařízení a dekorace sálů a apartmánů	19
Prostory pro personál zámku	20
Zámecké místnosti a jejich funkce	21
Závěr. Interpretace historických pramenů a interiérové instalace památkových objektů	23
II. Zámecké interiéry ve světle historických inventářů	24
III. Příkladová studie – Aplikace metodického postupu	54
Východiska studie a příkladného metodického postupu	54
Zachovaná dispozice a původní interiérové dekorace pianu nobile aristokratického sídla	55
Historický vývoj sídla v pozdějším období a jeho obraz v koncepci prezentace interiéru	55
Ideová východiska libreta a scénáře interiérové instalace zámku Veltrusy	55
Heuristická východiska libreta a scénáře interiérové instalace zámku Veltrusy – písemné, ikonografické a hmotné prameny	56
Návrh prohlídkové trasy hlavní budovy podle zachované dispozice interiérů – barokní piano nobile zámku ...	57
Uspořádání dispozice pianu nobile hlavní budovy	58
Piano nobile zámku Ostrov / Insel/ ve Veltrusích	58
Scénář interiérové instalace – modelový příklad instalace barokního interiéru	58
Velký sál	58
Interiérová instalace velkého sálu	59

Dochovaný původní mobiliář	59
Použití jiného kmenového či svozového mobiliáře	60
Pokoj s okny do čestného dvora – pozdější tzv. pokoj komtesy	81
Interiérová instalace	81
Použití kmenového mobiliáře z 19. století	82
Použití svozového mobiliáře	82
Předpokoj pokoje komtesy – instalace	82
Osvětlení interiérové instalace	83
Barevnost stěn	83
Trasa návštěvnického okruhu s průvodcem	84
Kapitola IV Inventář Zámku Veltrusy 1776	86
Kapitola V Katalog vybraných textilií	97
Březnice	98
ČESKÝ KRUMLOV	108
Jindřichův Hradec	130
VALTICE	146
VELKÉ LOSINY	155
VELTRUSY	176
Seznam pramenů a literatury	186
Resume	186

Kapitola I

Zámecké sídlo

Úvod – Studium autentického interiéru a jeho interpretace

Ve své první velké práci o historických interiérech aristokratických sídel „*Seventeenth Century Interior Decoration in England, France and Holland*“, vydané v roce 1978, zaznamenal přední anglický historik umění a kurátor Peter Thornton diskusi, jež se v předcházejících letech vedla v okruhu odborníků Victoria & Albert muzea v Londýně, na téma skutečné podoby interiérů zámků a paláců, městských i venkovských rezidencí v předchozích staletích. „*Bylo stále více zřejmé, (a mnozí si toto i nyní uvědomují jen mlhavě), že prostory dávných sídel nebyly zařízeny jen náhodným rozmístováním starožitných předmětů po ploše, jak je dnes tak časté... Byly zde konvence, byl zde plán, bylo zde mnoho zvláštních požadavků, jež vládly těmto záležitostem...a tato základní pravidla byla zcela odlišná od těch, jež převažují dnes. Nic z toho nebylo objasněno při návštěvě anglických zámků. I když se architektonická schránka v různých případech lišila a bylo zde možno rozeznat i charakteristické kusy nábytku či obrazové úzdoby, místnost za místností byly stále stejné. Vypadaly jako nekončící šňůra salonů a jen velmi málo místností mělo svůj pravý charakter...Všechny byly prezentovány podle estetických principů, jež vrcholily v roce 1912 a v době následující. V podstatě to nebylo tak špatné a většina lidí toto měla ráda. Bylo to ale poněkud monotónní a pramálo to pomáhalo návštěvníkům porozumět, jakým způsobem tyto budovy vznikaly, jakým účelům sloužily v různých etapách své existence a jaké byly záměry těch, kteří je stavěli.“¹⁾*

Nastolená otázka se stala předmětem diskuse a odborné práce dnes již několika generací specialistů zabývajících se tématem historického interiéru v Anglii a postupně i v dalších zemích. Odborníci obrátili svou pozornost ve větší míře k historickým pramenům, k ikonografii historických interiérů v dílech evropské malby, v kresbách a grafických listech i k historické fotografii. Se zaměřením nikoli jen na architektonickou schránku, ale i na kánony dekorací a zařízení domů urozených a majetných vlastníků mohly být studovány spisy významných architektů doby italské renesance, francouzského baroka a mnohých jejich následovníků v dalších evropských zemích. Z tohoto úhlu pohledu byly zkoumány ideální i konkrétní plány a půdorysy navržených staveb. Obrazové i hmotné prameny, včetně památek zachovaných in situ, mohly být komparovány s informacemi z dochovaných písemných pramenů v podobě historických inventářů sídel, účetních dokladů, historické korespondence či deníků, i zpráv z cest očitých svědků – dávných cestovatelů, kteří tato místa navštívili.

Toto studium vedlo také k většímu poznání podstatné části dekorací, které se in situ dochovaly torzálně či většinou vůbec ne, výzdobu z křehkých materiálů, jako byl textil, papír a další rozličná média, někde i velice starého data. Ta byla ve své době luxusní a často nesmírně nákladnou součástí zařízení interiérů. Výsledkem pak mohlo být i větší odborné ocenění těchto dekorací, jež z nedostatku informací byly dříve mnohde jednotně označovány jako vzniklé v době historismu v 19. století, v období, jež navíc po řadu poválečných dekád bylo považováno za „nepříliš hodnotné“. Tomu také mnohdy odpovídal přístup k těmto památkám a nevelký zájem o jejich uchování.

Při diskusi o hodnotách prvků autentického interiéru, dochovaného in situ, sehrál i v našem prostředí svou úlohu také pohled na estetické vnímání prostor, kde se v případech nástěnných maleb, závěsných obrazů, povrchů zdobených lakem či zlacením dal upřednostnit restaurátorský postup úplné retuše a obnovení původní barevnosti, pokud si to zadavatelé přáli. Tento postup byl však u některých dekorativních médií technicky obtížně proveditelný a u historického textilu víceméně nerealizovatelný. Před uchováním často i vzácných textilních památek, zejména nástěnných textilních špalíků – „tapet“, či

1) THORNTON 1978, s. VII–X.

historického čalounění například z hedvábných damašků či sametů, vlněných tkanin či chintzů, jež mohly být datovány až do 17. či 18. století (aniž by však datace byla studována a rozpoznána), byla dávana přednost přístupu vedoucímu k odstranění toho, co často ztratilo část své původní barevnosti, působilo omšele a zašle, nebo bylo různě degradováno či zachováno torzálně. Náhradou pak bylo použití novodobých materiálů napodobujících historická média, málokdy odpovídajících původní předloze v barevnosti či velikosti vzoru – raportu a už vůbec ne v kvalitě materiálu a technice provedení. Stěny byly nejčastěji ponechány bez dekorací, barevně pojednány v nové výmalbě či nezdídká dokonce i vybíleny.

Studium problematiky autentické podoby historického interiéru upozornilo odborníky také na skutečnost, jak málo jsou určité části interiérů například 17. a 18. století uchovány v celistvosti včetně těchto dekorací, a to v rámci celoevropského kontextu. Jejich dochované příklady v jednotlivých zemích jsou dnes považovány za památky celoevropského významu.²⁾ Také ony, stejně jako monumentální výzdoba velkých sálů a dalších prostor, či soubory uchovaných uměleckých sbírek, dokládají celoevropský fenomén šíření stylů a obecně přijímaných konvencí ve způsobu prezentace panovnických dvorů a aristokracie prostřednictvím palácových a zámeckých sídel. Dokládají také demonstraci majestátu a význam rozhledu majitelů ve způsobu života nejurozenějších kruhů společnosti. Kánony této prezentace, jež byly spojeny i s ceremoniálem dané země a ovlivňovány místními podmínkami, klimatem či časovým posunem v recepci stylů, měly ve svých jednotlivých podobách i přes některé odlišnosti závazný a obecný charakter.

Historická interiérová dispozice zámků a její obraz v souasně prezentaci sídel

Dekády druhé a třetí třetiny 17. století definitivně přinesly i do prostředí českých a moravských rezidencí a zámků způsob uspořádání interiérů formou apartmánů, určených pro majitele, některé členy jejich rodiny a urozené hosty. Ty měly svůj původ v prostředí italských sídel konce 15. a 16. století, a prostřednictvím italských architektů a stavitelů participujících na mnohých dvorských i aristokratických stavbách doby renesance zčásti ovlivnily již i uspořádání prostor některých českých a moravských rezidencí této doby.³⁾ Vedle velkých sálů zde vznikaly i soubory pokojů, zpravidla až o třech místnostech, zvané *pokoje* či *pokoje*, *zimmer*, určené jedné osobě a jejímu doprovodu či nejbližšímu služebnictvu (Český Krumlov, inventář z r. 1600, Jindřichův Hradec, inventář z roku 1604).⁴⁾ Zcela po způsobu dispozičního řešení interiéru formou apartmánů byla vybudována pražská rezidence pro vévodu Albrechta Eusebia z Valdštejna, dílo italských architektů z 20. let 17. století (Valdštejnský palác, inventáře březen 1634).⁵⁾ Některé místnosti, svázané s podobou interiéru rezidence ve formě apartmánu, i další specifický prvek uspořádání interiéru – letní pokoje, *sommer zimmer*, jsou zaznamenány i v inventáři císařských sbírek, uložených na Pražském hradě (Pražský hrad, inventář sbírek, 1621).⁶⁾ Již od třicátých let 17. století zmiňují historické inventáře první označení částí apartmánu jazykově ovlivněné i francouzských prostředím, název *kabinet* (Bučovice, inventář z roku 1637)⁷⁾, namísto jiných dříve užívaných výrazů, například *schreibstublein* (Pražský hrad, inventář sbírek 1621)⁸⁾. Historické inventáře posledních dekád 17. století již dokládají apartmány v mnoha zámeckých budovách české a moravské aristokracie.

Kanonické uspořádání aristokratického obydlí formou apartmánů se udrželo na sídlech až do 19. století a dokládají jej i některé dochované podoby zámků na prahu nejnovější doby. Skutečnost, že se na mnohých zámeckých sídlech dnes zpřístupněných veřejnosti tento fenomén neprezentuje, či je funkce aristokratického obydlí naznačena neodpovídajícím způsobem, tedy tam, kde ve skutečnosti jednotlivé části apartmánu nemohly být situovány (pokoje – ložnice, garderoby, zadní části apartmánu svázané s osobním služebnictvem apod.), je v naší zemi z velké části výsledkem přístupu k prezentaci zámků po jejich zestátnění od 50. let 20. století.

Autoři interiérových instalací často ocenili dochovanou architekturu a výzdobu interiérů a připravovali tak zvané náznakové instalace s výběrem často mimořádně kvalitních nábytkových předmětů, závěsných obrazů či objektů uměleckého řemesla

2) FURNISHING TEXTILES 2009.

3) THORNTON 1991; LUKÁŠOVÁ 2015.

4) GROSS 1930; ZÁMEK JINDŘICHŮV HRADEC 1604.

5) VALDŠTEJNSKÝ PALÁC 1634, 6.–9. března; VALDŠTEJNSKÝ PALÁC 1634, 6.–9., 14. března; LUKÁŠOVÁ 2015.

6) ZIMMERMAN 1905, s. 13–51.

7) ZÁMEK BUČOVICE 1637.

8) ZIMMERMAN, 1905, s. 13–51.

z původních i svezených sbírek a mobiliářů, jež byly na zámcích uloženy. Náznakový přístup v některých případech i určitým způsobem dobře odpovídal kánonu rozmístění mobiliáře starších slohových období, mobiliáře bylo stejně jako v historických dobách méně, a například v dochovaných renesančních prostorách se příliš neuplatňovalo rozmístění po ploše, jež do interiérů přineslo až 19. století. Výběr obrazové výzdoby, závěsných obrazů, pokud nebyla zachována in situ, byl prováděn s mimořádným ohledem na akcentaci kvality korespondující s dochovanými architektonickými a dalšími dekorativními prvky místností. Stejný přístup byl upřednostňován i u samotných vybraných uměleckých děl, předmětů uměleckého řemesla a nábytku, který zohledňoval dataci interiéru. Takto byly například v 50. a 60. letech 20. století instalovány vzácně dochované renesanční a raně barokní interiéry zámku Velké Losiny, renesanční interiéry zámku Bučovice či Telče.

Na jiných objektech se však interiéry často upravovaly (mimo jiné, zcela ahistorické přístupy k interiéřům, kterých bylo v poválečných dekádách také nemálo), jako nekončící sled různých „salonů“ a „salonků“, přesně v duchu výroku Petera Thorntona. Autoři interiérových instalací jim dávali barvitá jména, jak dokládá dokumentace uložená v dnešním Národním památkovém ústavu. Dámský salonek vedle pánského, kuřácký, čajový, orientální, empírový či přijímací, ve vybrané prostoře byla někdy zřízena zámecká jídelna. Pojetí těchto instalací zcela nebo téměř úplně vyloučilo ze zámeckých interiérů pokoje – ložnice jejich bývalých majitelů, i těch určených pro hosty, jichž bývaly na venkovských sídlech značné počty. Pouze pokud se mezi sbírkovými předměty zachovala mimořádně zdobená schránka lože, byla ložnice instalována, nezdídko nahodile v prostorách mezi ostatními „salonky“.

Z tohoto úhlu pohledu byly nejlépe zachovány někdy téměř intaktní prostory obydlí majitelů z doby úprav sídel ve stylu romantického historismu 19. století, kde se původní funkce a dispozice interiérů dochovaly často i s autentickými dekoracemi a částí původních nábytkových předmětů in situ. Tak tomu bylo například na zámku Hrádek u Nechanic, zámku Hluboká, v privátním patře zámku Konopiště, v pokojích majitelů na Telči, v pokojích na zámku Náměšť nad Oslavou. Mnohé tyto místnosti však nebyly zpřístupněny veřejnosti a staly se součástí prohlídkových tras až v posledních dvou dekádách.

Podoba interiérů doby romantického historismu, často posledního historického slohu v dekoracích a zařízení zámků, vytvořených samotnými majiteli sídel, měla však rozhodující vliv na soudobý pohled na zámecký interiér jako fenomén i pokud se jednalo o starší slouhy. Byla vytvořena představa, že zámecký i palácový interiér časů renesance či baroka i neoklasicismu byl víceméně podobný tomu, co bylo zachováno z období romantického historismu a návratu ke starým slouhům v 19. a ještě i na počátku 20. století, pouze jednotlivé artefakty odpovídaly své době. Nebylo mnoho známo o zcela jiném vztahu k soukromí v obydlích vznešených majitelů, případně o jeho téměř úplné neexistenci v předchozích staletích, fenoménu, jež doznal změny až v průběhu 19. století. Chyběly informace o závazných pravidlech rozmisťování nábytkových předmětů i dekorativních artefaktů, dávných kánonech, jež začaly být porušovány a měněny rovněž až s postupujícím 19. stoletím. Nebyl studován a patrně ani znám systém apartmánu, způsob fungování velkého domu a úkoly, práce a vymezený prostor různých členů zámeckého personálu, osobního služebnictva, domácích úředníků, dalších sloužících i různých řemeslníků spjatých s hospodářským zázemím sídel i jejich širším areálem. Tyto otázky jsou v současnosti v popředí studia zaměřeného na evropská aristokratická sídla a jeho výsledky se postupně uplatňují i v prezentaci aristokratických i panovnických zámků a rezidencí.

S větším zájmem o život majitelů aristokratických sídel, s obrácením pozornosti k „dějinám každodennosti“, jež se v našem prostředí datuje zejména od 90. let 20. století, vzrostla i na českých a moravských zámcích zpřístupněných veřejnosti snaha představit více skutečný život v těchto velkých domech. Cílem se stalo více přiblížit onu „každodennost“, a zcela pochopitelně i představit život nejen majitelů zámků a jejich hostů, ale i početného personálu, který chod zámeckého sídla zajišťoval. Šíření výsledků studií evropských specialistů, zaměřených na historické zámecké interiéry, zahájených v 70. letech 20. století okruhem odborníků kolem V & A, jimž předcházela průkopnický počin prvního soustředění a publikování ikonografie historického interiéru v díle italského historika umění Maria Praze v roce 1964, je však v našem prostředí, zejména pokud jde o starší období například 17. a 18. století, stále v počátcích.⁹⁾

Tam, kde dosud nebyly tyto poněkud více exaktní přístupy k historickému interiéru starších dob akceptovány, jsou prostory sídel stále prezentovány pohledem, jež vychází z podob interiéru historického romantismu, a někde i z vlastní soudobé zkušenosti, například ze současného chápání soukromí či způsobu rozmisťování předmětů v prostorách, často ve srovnání s minulostí tak odlišného. Výsledkem prezentace pak může být ve skutečnosti spíše podoba romantismu 21. století.

9) PRAZ 1964.

Jiným přístupem, vycházejícím ze stejných premis, je značné opouštění prezentace interiérů starších období, vytvořené na některých zámcích pracovníky památkové péče v 50. a 60. letech náznakovým způsobem a remodelace téměř všech prostor do pro autory bezpečného, předchozí studium méně vyžadujícího a dnešním zvyklostem blízkého období druhé poloviny 19. století. Zámků s podobou interiérů, jež upomínají na doby starší, je pak stále méně.

Zpřístupnění zámeckých objektů, jež by mohly představit interiéry aristokratického sídla a způsob fungování velkého domu, života jejich majitelů, hostů i zámeckého personálu v době 17. a 18. století je v evropském kontextu pochopitelně upřednostňováno u prostor s dochovanými autentickými prvky architektury a interiérových dekorací z tohoto období a vzácně i s původními předměty zařízení či sbírek in situ. Také tam, kde se v takovýchto prostorách nedochovaly pozdější reдекorace či vybavení pořízené majiteli sídel v následujících staletích, a kde lze na základě pramenů vyhledat původní starší zařízení či sbírky korespondující s interiérem, bývá přikročeno k interiérové instalaci zohledňující dané historické období. Motivem k takovému přístupu může být i snaha připomenout dobu spojenou s významnou osobností svázanou s historií sídla, zejména v palácích, rezidencích či zámcích panovnických rodin, předních aristokratů země, v místech pobytu slavných postav historie.

Dochování barokního interiéru zámeckých sídel

Mezi dochované historické interiéry aristokratických sídel 2. poloviny, a zejména 3. třetiny 17. století a prvních třech čtvrtin století osmnáctého, jimž bylo v minulosti věnováno nejvíce pozornosti, patří prostory rezidencí a venkovských zámků, v nichž jsou zachovány cenné monumentální architektonické prvky výzdoby a nástěnné malby. Mezi tyto prostory v zámeckých sídlech patří i interiéry barokní vily Troja, postavené pro hraběte Václava Vojtěcha ze Šternberka na předměstí Prahy v posledních dvou dekadách 17. století. Dodnes podávají mimořádnou výpověď o dispozičním členění aristokratického domu vrcholného baroka i nádheře výzdoby interiérů, zde pojednané v nástěnných malbách několika období. Na mnoha sídlech jsou ve své architektuře a výzdobě téměř intaktně dochovány velké zámecké sály (Duchcov, Vranov, Milotice, Kroměříž, Jaroměřice nad Rokytnou, Dobříš, Veltrusy, Český Krumlov ad.) a zámecké kaple (Smiřice, Velké Losiny, Valtice, Židlochovice, Český Krumlov), jichž se pozdější úpravy, prováděné na přání vlastníků, reflektující změny vkusu, dotkly málo či vůbec. Také v případě interiérů velkých sálů, některých obrazáren, místností v enfiládě bývalých apartmánů či jiných formálních prostor, které byly dekorovány částí obrazových sbírek pevně spojených s architekturou ve štukových rámcích či v dekorativní dřevěné paneláži, byla tato výzdoba a s ní spojené prvky zařízení někdy zachovávána po generace i v nové době v nezměněné podobě (Kroměříž, zčásti Valtice, Rájec nad Svitavou, naopak demontována byla po roce 1945 v Náměšti nad Oslavou). Konzervativní přístup ke změně byl také upřednostňován v prostorách některých zámeckých knihoven. Knihovní sály, i díky specifickému mobiliáři, patří mezi místa, kde se výzdoba či zařízení vzácně dochovaly in situ bez velkých změn i ze starších období (Náměšť nad Oslavou, Kroměříž). Zvláštní ohled měly i některé prostory kabinetů, jejichž pozoruhodné dekorace mohly poutat zájem i pozdějších vlastníků zámeckých sídel, a nebyly reдекorovány (Jaroměřice nad Rokytnou, Milotice, Mnichovo Hradiště, kabinet z Doks přenesený na Zákupy, Veltrusy v rámci celého dochovaného pianu nobile). Velmi vzácně se zachovaly původní dekorace či významné prvky zařízení in situ v prostorách enfilád apartmánů, pokoje s paneláží a obrazy, s obrazovými paneaux pokrývajících celé stěny, s původními zrcadly a konzolovými stoly, křbové sestavy (Český Krumlov, Buchlovice, Valtice, Mnichovo Hradiště, Vrchatovy Janovice) a zcela výjimečně i včetně historických barokních textilií a papírových tapet (Veltrusy, kaple apartmánu na Českém Krumlově, Valtice, kabinet na zámku Bruntál).

Studie posledních let, publikované rakouskými specialisty, zaměřené na historickou podobu interiérů předních rezidencí habsburského dvora i nad rámec jejich architektury či malířské výzdoby, dokládají, že při mnohých reдекoracích habsburských sídel, Hofburgu, Schönbrunnu, koupí získaného Schloss Hofu, realizovaných od 70. let 18. století či s prvními dekadami století devatenáctého, byly některé významné prvky nejen výzdoby, ale i zařízení doby baroka ponechávány na původním místě. Nově dekorované prostory, například v duchu nového klasicismu, tak v sobě zahrnuly nejen starobylá portrétní díla, malby připomínající významné historické události či monumentální architekturu křbů, ale i některé části zrcadlové výzdoby, barokní konzolové stoly, křbové kožíky „z doby prince Evžena“ a další předměty. Jiné části výzdoby a zařízení těchto místností, například špalíry či další dekorace stěn a nábytek, byly předmětem nových úprav dvorských dekoratérů.¹⁰⁾ Tento styl

10) OTTILINGER – HANZL 1997; OTTILINGER 1997; SCHLOSS HOF 2005; HANZL-WACHTER 2005.

je u habsburských rezidencí hodnocen jako opakující se dobový kánon a nelze pochybovat, že tak jako v jiných případech, tento dvorský vzor ovlivňoval přístup aristokracie k vlastním zámkům. Kromě historických okolností, jakými mohly být například malý zájem o určitý zámek a upřednostnění jiného vlastněného venkovského sídla, nebo vybudování a užívání nové, současným nárokům více vyhovující části zámku, to byl také tento styl dekorací ovlivněný dvorským vzorem, který vedl k uchování částí starších podob interiérů. Významnou úlohu mělo také přání zachovat v nezměněné podobě prostory upomínající na slavné předky, či celé části předních rodových rezidencí, historicky spojených s demonstrací majestátu, například v hlavních formálních prostorách zámků knížecích a vévodských rodů.

Historické prameny studia zámeckého interiéru

Při studiu historických podob zámeckého interiéru je významným postupem metoda komparace ikonografických pramenů – zobrazení dobového interiéru ve výtvarných dílech daného období, někdy i v historické dokumentaci, s písemnými archivními prameny. Mezi nimi přední, i když ne jediné místo zaujímají historické inventáře jednotlivých sídel. Stejně významnou součástí této práce je i studium hmotných pramenů, samotného dochovaného historického interiéru, s jeho architektonickou schránkou, původní výzdobou, technickými detaily a součástmi původních sbírek, s jeho zařízením. To mohlo být zachováno in situ, či přeneseným do jiných prostor v rámci původního sídla, i na zcela jiné místo uložení. Památkovou hodnotu jednotlivých prostor interiéru, ale i zámku jako celku, zvyšuje dochování interiérových prvků původní výzdoby a dekorací, ale také původního zařízení a sbírek dochovaných in situ či doložitelných jako původní na základě historických pramenů. Význam má i dochované technické vybavení různých částí areálu. Pro studované období poslední třetiny a prvních třech čtvrtin 18. století je dochování původních interiérů v celistvosti, včetně dekorativních prvků místností i autentického zařízení a sbírek in situ vzácné, snad s výjimkou poněkud početněji zachovaných formálních prostor velkých zámeckých sálů. Ocenění a interpretace takto dochovaných interiérů je v popředí zájmu odborníků v celoevropském kontextu. Jejich možná prezentace je přínosem pro představení podoby aristokratického sídla daného období a účelu, pro něž bylo pořízeno, pro přiblížení života jeho majitelů i personálu, konvencí a kánonů v prostorovém rozčlenění, ve výzdobě i zařízením. Tato prezentace může představit každodenní fungování velkého domu za přítomnosti majitelů i hostů, i v časech, kdy rodina pobývala v jiných rezidencích a o zámek se staralo pouze služebnictvo spolu s úředníky panství. Práce s historickými prameny, ikonografickými, písemnými a hmotnými, a studium dobových historických reálií i skutečných společenských vztahů může představit onu „každodennost“ zámků promítnutou do podoby prezentovaných interiérů a pomůže se vyvarovat omylů, způsobených promítáním zkušeností ze současné „každodennosti“ a nedostatkem exaktních informací.

Písemné prameny studia aristokratického interiéru

Ze značného množství písemných pramenů, jež jsou studovány v souvislosti s poznáním historického interiéru sídel, a mezi něž patří i účetní doklady, deníky, korespondence, plány a popisy staveb, testaments, pamětní spisy a řada dalších, jsou historické inventáře, pozůstalostní, fideikomisní i účelově sepsané, prvořadými prameny pro jednotlivá aristokratická sídla. Dochovaly se pro české a moravské zámky v relativně hojném množství a jsou až na výjimky uloženy a zpřístupněny zejména v síti státních archivů České republiky.¹¹⁾ Jejich pořízení a dochování však bylo věcí historických okolností a tak pro některá sídla chybí, či dosud nebyly objeveny, či se nevztahují k časovému období, na něž se právě soustředí badatelský zájem. Tyto soupisy mohly být v minulosti také pořízeny pouze pro část movitostí, či část prostor sídla, nebo se mohly dochovat torzálně.

Na základě širšího studia těchto významných dokumentů lze uvést několik skutečností, jež, vedle obecně známých znaků pramenů písemné povahy, mohou napomoci jejich potřebnému kritickému posouzení a práci s nimi.

1. Historické zámecké inventáře (jakož i inventáře jiných aristokratických sídel) nemusí vždy nutně zmiňovat všechny prostory, které byly součástí zámecké budovy, a to ani u té části stavby, patra, enfilády, kterou právě popisují. Jako majetkové soupisy především movitého zařízení, sestavené za účelem vypořádání dědictví či zachycení fideikomisního majetku, mohly

11) LUKÁŠOVÁ 2011; zde blíže k jednotlivým archivním fondům ve vazbě na šlechtická sídla Čech a Moravy a k jejich uložení.

někdy vynechávat prostory, v nichž žádné movité předměty v době soupisu nebyly umístěny. Například velký sál sídla může být v inventáři zaznamenán jako prostora bez uvedení předmětů, může ale také zcela chybět. Do velkých formálních prostor bylo vybavení velmi často přinášeno podle způsobu momentálního využití a v době, kdy se právě k využití přistoupilo. Pokud například sál neměl žádné takové stálé vybavení či dekorace, které by sepisující úředníci pro svůj účel chtěli brát v potaz, ani tělesa osvětlení, jež mohla být také přinášena, případné kozlíky v krbu a krbové náčiní, jež někdy mohly být jedinými zmíněnými předměty, nemusel být v soupise vůbec uveden.

2. Interiérové dekorace na stěnách bývají v historických inventářích uváděny jen v některých případech a tyto případy tvoří výraznou menšinu zachovaných pramenů. Je třeba vzít v úvahu, že v mnohých interiérech však tyto dekorace existovaly, i když nejsou popsány. Skutečně záleželo na úvaze autorů těchto často komisionálních soupisů, patrně také na názoru zadavatele či obvyklé praxi, zda zejména textilní špalíry, papírové tapety či jiné formy dekorací vůbec uvedou. Pokud k tomu bylo přistoupeno a autor dekorace popsal, zpravidla nebylo uvedeno ocenění, nebylo předmětem majetkového odhadu. Nejen pro dobu barokního interiéru sledovaného období byly však tyto dekorace jedním ze zásadních fenoménů zámeckého interiéru a bez informací o nich není možné poznání studovaných prostor v celistvosti dosáhnout. Je významné i v návaznosti na další předměty zařízení s čalounickými prvky, na vysvětlení existence či absence závěsných obrazů v prostorách, použití barevnosti, dalších vizuálních efektů a podobně. Chybějící informace o jejich ocenění jsou také trvalých ochuzením v oblasti informací o vynaložených nákladech, neboť tyto dekorace patřily mezi nejnákladnější položky při zařizování panských částí sídel, jak dokládají prameny, v nichž jsou tyto údaje výjimečně uvedeny. V některých inventářích se informace o dekoracích mohla objevit v názvech místností, jako byly *gelbe damascene zimmer...* či *gemahlten zimmer...*, vždy ovšem s jistou mírou nedostatku informací, zda se jednalo skutečně o textil i na stěnách či jen na nábytku a drapériích, či zda výmalba dekorovala stěny, strop nebo obojí. Podobný přístup k popisu měli úředníci i v případě kamen umístěných v prostorách, jež mohly či nemusely být do soupisu zahrnuty, či dřevěné paneláže, některých zrcadel zasazených do štukatury nebo do táflování a podobně.

3. U studia interiéru sídel zejména starších období je nutné vždy brát v úvahu staletou praxi, kdy se určité části mobiliáře do místností přinášely. Některé předměty, luxusní i praktické, mohly být v době, kdy majitel na sídle nepobýval, či se část interiéru právě nepoužívala, uskladněny v jiných prostorách. Bývaly to především soubory zařízení dekorované nákladními textiliemi, z hedvábí a posamentériemi z drahých kovů, které vyžadovaly šetrné udržování. Některé části vybavení se v zámeckých budovách trvale ukládaly do skladovacích místností nazývaných *wirthschafts*, hospodářství, či *magazin*, *gewoib*, které i jinak sloužily jako odkládací prostory. Také část z místností zvaných *garderoby*, které mohly mít různé určení a funkce, bývala užívána ke skladování. Pravidelně byly z klimatických důvodů ve vhodných skladech uloženy ložní a stolní textilie, nejenom panské, ale i pro personál, jehož počet samozřejmě s příjezdem majitelů a hostů značně narůstal. Na některých sídlech se však podle soupisů v inventářích odnášely do skladovacích prostor textilní dekorace oken a dveří, i celá lože, nejen jejich závěsy, přehozy či vnitřní vybavení. Ve vybraných místnostech byla také skladována přenosná svítidla, jen některá zůstávala trvale v obytných prostorách, toaletní náčiní a podobně. Porovnání popisu zámeckých místností s obsahem skladovacích prostor může přinést mnoho informací, cenné jsou i poznámky o odložených starých částech zámeckého zařízení, starých dekoracích.

4. Podle podoby místností, popsané v některých inventářích, tedy nelze vždy vzhledem k výše uvedeným skutečnostem vyslovit jednoznačný závěr o jejich vzhledu a úrovni zařízení, o existenci luxusu vytvořeného pro reprezentaci majitelů, o náročnosti zařízení sídla. Mimořádná výzdoba sálů či luxusní dekorace apartmánů se do inventářů nemusely promítnout, a i způsoby někdy lakonických forem zápisu předmětů sbírek a zařízení v těchto pramenech jsou obecně známou skutečností. Především je nutné na popisy dávných interiéru aristokratických sídel pohlížet s vědomím dobových souvislostí a konvencí, to je například s vědomím odlišných postojů k zaplnění interiéru množstvím mobiliáře a možnému odlišnému ocenění toho, co bylo luxusem dekorujícím stěny (i mimo výzdobu nástěnnými malbami), zvláště pokud postrádáme představu o tom, že zde mohlo být hedvábí a zlaté i stříbrné materiály závratné ceny, exotické importy papírových dekorací ze zámoří a další nevšední materiály. Takové dekorace inventáře českých a moravských zámků, které zahrnují tuto výzdobu, na mnoha místech dokládají, stejně jako tomu bylo v sídlech mnoha dalších zemí evropské aristokracie.

5. Významnou součástí práce s písemnými prameny je komparace prostor zámeckých budov popsaných v inventářích s dochovanými architektonickými plány – půdorysy a se současnou dochovanou dispozicí místností zámků. To patří k v ně-

kterých případech k nejobtížnějším úkolům při studiu historických zámeckých interiérů a pro povahu pramenů a způsoby zápisu, či pozdější přestavby ji nelze vždy uskutečnit v úplnosti. Někdy mohou zčásti pomoci i údaje z ostatních písemných dokumentů, deníků či korespondence, účetních a stavebních dokladů.

Ikonografické prameny historického interiéru

Ikonografie interiérů sídel vznešených a zámožných vlastníků zachycená ve výtvarných dílech mnoha časových období má pro poznání podoby historického interiéru zásadní význam. Mezinárodní studia, která jsou v této oblasti již několik desetiletí zaměřena také na komparaci ikonografických pramenů a pramenů písemné a hmotné povahy, dokládají nejen mnohé shodné informace, jež tato média přinášejí, ale i cesty šíření inspirací ve výzdobě a zařízení sídel v různých zemích.¹²⁾ Prezentace urozenosti, majestátu a bohatství prostřednictvím sídel, jejich architektury, jejich dispozice a funkcí vnitřních prostor podle obecně uznávaných kánonů, i akvizice sbírek, interiérového zařízení a výzdoby, jež dokládaly rozhled vlastníků ve způsobu života nejvyšších kruhů společnosti, byly kosmopolitní záležitostí a snadno překračovaly hranice. Zobrazení interiéru v jednotlivých dílech evropské malby, v níž některé umělecké okruhy věnovaly tomuto tématu velkou pozornost, má tedy charakter obecného pramene i pro prostředí zámeckých a palácových sídel Čech a Moravy. Vyžaduje si příslušnou heuristickou kritiku z hlediska proveniencí, autorství, autorových vzorů či použití předloh, z hlediska ikonografického programu díla, geografického šíření vlivu stylů. Bez studia ikonografických pramenů by nebylo možno porozumět mnohým údajům v historických inventářích. Naopak, údaje v inventářích mohou datačně doložit již existující způsoby dekorací a nábytkové předměty, ovlivněné vývojem aristokratického interiéru v Evropě, které bychom na základě obecné ikonografie mohli předpokládat.

Při studiu ikonografických pramenů a jejich komparaci s historickými inventáři a údaji z dalších písemných dokumentů je v souvislosti s pohledem na historický interiér, kromě zhodnocení obecně známých znaků, jimiž se tyto prameny vyznačují, možno vzít v úvahu některá jejich specifika. To má svůj význam také v případech, kdy jsou tyto prameny podkladem k odborné práci související s historickými interiérovými instalacemi, s prezentací historického interiéru na památkových objektech.

1. Podobu interiéru, ideálního i konkrétního, zobrazeného na určité jednotlivé malbě, kresbě či rytině je třeba vždy studovat se znalostí obecných, ve své době uznávaných a závazných konvencí v zařízení a dekoracích aristokratických sídel, se znalostí pokynů podávaných architekty, jež svými díly podobu aristokratického interiéru ovlivnili, se znalostí dodržovaných ceremonálních vztahů nejen v panovníckých sídlech, ale i v domech aristokracie. Mnohé výjevy na malbách zachycují interiér v okamžiku určité události, kdy byl například některý nábytek do prostoru příležitostně přinesen či přeskupen. Trvalé umístění nábytkových předmětů i dalších částí zařízení kolem stěn a ponechání volného středového prostoru bylo společenským kánonem interiérů vysokých vrstev společnosti již v době renesance a zůstalo neměnným fenoménem do počátečních dekád 19. století.¹³⁾

2. Vedle zobrazení ideálních interiérů i skutečných prostor sídel, jsou známy a studovány podoby konkrétních interiérů, kde byly autorem na malbách oproti skutečnosti provedeny úpravy a zachyceny například i předměty další, ideální, či zobrazené podle ateliérových a dalších vzorů, návrhů architektů. Na některých vyobrazeních zcela konkrétních interiérů v malbě či rytině však mohlo být naopak i abstrahováno na část zařízení, jež by patrně neodpovídala autorovu uměleckému záměru. Tak lze například hodnotit slavné pohledy do interiérů vídeňských sídel prince Evžena Savojského na rytinách Salomona Kleinera, které měly ve své době velký vliv na podobu jiných rezidencí monarchie. Dochované inventáře princových sídel ze stejné doby dokládají, že předmětů výzdoby a zařízení bylo v zobrazených místnostech více.¹⁴⁾

3. Také ikonografické prameny, jimiž jsou historické fotografie druhé poloviny 19. století a první poloviny století dvacátého, mohou nejen v našem prostředí podat závažné informace o podobě interiéru sledovaného období baroka. Jsou zde zachyceny nejen sály a další místnosti této doby, jež se ve své víceméně nezměněné podobě dochovaly do dnešních dnů, ale i interiéry, dekorace a jejich zařízení, nebo jejich části, například z 18. století, které ještě na přelomu 19. a 20. století, i v období mezi

12) K nejvýznamnějším pracím, zaměřeným na heuristiku ikonografických pramenů k historickému interiéru, patří díla Maria Praze, PRAZ 1964; Petera Thorntona, THORNTON 1965, 1978, 1991, 2000; Marka Girouarda, GIROUARD 1978, 2000; pro období 19. století například Charlotty Gere, GERE 1989; Květy Křížové, KŘÍŽOVÁ 1993 ad.

13) THORNTON 1991, 2000; LUKÁŠOVÁ, 2015.

14) KLEINER reed. 2010; HANZL-WACHTER 2005.

světovými válkami existovaly na zámcích v nezměněné či málo změněné podobě. Poválečná fotodokumentace může navíc přinést informace, jak byly některé původní, in situ dochované prvky interiérů z 18. i 19. století, textilní špalíry a papírové tapety, paneláž, zrcadla, po konfiskacích zámků a při jejich úpravách pro zpřístupnění odstraňovány.¹⁵⁾

4. Přes všechna svá specifika jsou ikonografické prameny jedním z hlavních podkladů, které je třeba při přípravě interiérových instalací využít, soustředit se na heuristickou přípravu a přistupovat k jejich studiu a interpretaci s velkou pečlivostí, jež umožní vyvarovat se chyb a romantických novotvarů, pokud není naším cílem prezentovat zámecké interiéry dekorátérsky podle stylu a vkusu současné doby a jejího pohledu na historické prostředí.

Hmotné prameny – historický interiér

Komparace písemných i ikonografických pramenů s hmotnými památkami, především se samotnými dochovanými zámeckými interiéry, jejich původní výzdobou a zařízením in situ je součástí studia, jež může pomoci zámecký interiér poznat a porozumět mu. Teprve při vlastním studiu in situ je možno zhodnotit význam dispozice domu, způsob přístupu k velkým sálům, rozložení apartmánů a funkční náplň v jejich jednotlivých částech, umístění prostor pro služebnictvo a hospodářské zázemí. Součástí studia těchto pramenů jsou samozřejmě vlastní sbírky a zařízení zámeckého sídla z jednotlivých místností, dochované in situ, či na jiném místě v zámku. Mohou být i v depozitářích nebo odvezené na jiná místa již v dobách původních vlastníků i po zestátnění, při rozvozech na jiné zámky, odvozech do muzejních sbírek, pro vybavení institucí.

1. Podstatnou součástí této práce je důkladná prohlídka každého jednotlivého interiéru zámku, zmapování a identifikace zachovaných prvků. Jedná se nejen o takové součásti interiéru, které jsou v popředí zájmu stavebně historických průzkumů či při identifikaci prvků staveb, ale o veškerou výzdobu a nábytkové a další zařízení zachované in situ, paneláž, zrcadla, konzolové a přístěnné stoly, i technické detaily, někdy velmi drobné, jež mohou mít vypovídací hodnotu pro specialisty zabývající se historickým interiérem – zachované kované historické úchyty a háčky, reliкty, někdy i zcela nepatrné, původních výzdobných médií, zbytků tkanin či papírových tapet pod ostěním, lištami, paneláží, na hraně dveří (pokud dveře byly kdysi tapetovány) a další prvky. Některé součásti původních dekorací interiérů se dochovaly i sejmuté, například obrazová či textilní paneaux v rámování, některé obrazy vyjmuté z paneláže či ze štukových dekorací. Mohou být uloženy v depozitářích zámku, ale i na zcela jiném místě ve svozových mobilářích.

2. Při studiu původních nábytkových předmětů, u nichž je známo, nebo se předpokládá, že by mohly pocházet z určitých místností, je možné se soustředit na dochované historické čalounění či jeho reliкty. Interiéry této doby byly velmi často zařizovány *en-suite*, a čalounění nábytku mohlo zčásti či zcela korespondovat s dekoracemi stěn. Původní textilie mohou být dochovány na některých kusech sedacího nábytku, ale i na čelech loží, na paravánech, ve vykládání prosklených skříněk – vitrín či nástavců, ale také v odložených reliкtech tkanin mezi dochovaným textilem, jako později přešité na polštáře, či použité druhotně v souborech sakrálních textilií zámeckých kaplí a kostelů.

3. Při identifikaci dispozice zámeckých interiérů, zejména historických prostor apartmánů v pianu nobile, i pokojů či apartmánů pro ubytování hostů může pomoci dobrá znalost závazného systému uspořádání apartmánového obydlí. Je důležité vzít také v úvahu, že součinnost služebnictva, a osobních sloužících především, byla stálou potřebou v životě zámeckých majitelů a jejich urozených hostů. Místnosti pro ubytování osobních sluhů byly zpravidla nablízku majitelů i hostů, stejně jako prostory, kde služebnictvo v očekávání úkolů či z důvodů ostrahy vartovalo.

4. Historický interiér sledovaného období, dochovaný ve své původní podobě in situ na jednotlivých aristokratických sídlech Čech a Moravy, ale i v rámci širšího celoevropského kontextu, a to zejména v sídlech geograficky, historicky a architektonicky blízkých regionů, je významným obecným pramenem pro studium, poznání a prezentaci zámeckých interiérů jako celku. Studium všech těchto příkladů vzácně dochovaných interiérů a jejich dekorací a komparace se stavem prostor a s písemnými prameny vztahujícími ke studovanému sídlu je, po kritickém zhodnocení, jedním z hlavních zdrojů poznání v této oblasti.

15) Tuto dokumentaci uchovává i fotografická sbírka Národního památkového ústavu, generálního ředitelství v Praze.

Dispozice interiéru barokního zámku

Architektonické vzory a předlohy řešení uspořádání prostor obydlí vladařů a aristokracie evropských zemí trvale ovlivnilo schéma vzniklé v Itálii, popsané v dílech italských architektů konce 15. a 16. století, jež spojovalo požadavky závazného ceremoniálu v přístupu osob k vznešeným vlastníkům, potřeby demonstrace jejich majestátu i nároky na jejich určitý osobní komfort. Zejména v papežských a kardinálských rezidencích Říma byla vytvořena závazná podoba apartmánového obydlí, souboru pokojů pro vznešenou osobu, jež byly uspořádány lineárně na jednom patře. Ta reflektovala předchozí vývoj v této oblasti u některých starších aristokratických rezidencí, jejichž dispozice se začaly ubírat touto cestou.¹⁶⁾ Cílem této dispozice bylo odstupňování přístupu návštěvníků k majitelům domů podle míry jejich důležitosti a zdůraznění postavení a vznešenosti pána domu. Čím významnější či bližší osoba se ucházela o audienci, tím větší byla její šance na pozvání dále, do vzdálenějších prostor ve sledu místností apartmánu.

Apartmenty mnohde navazovaly na velký sál či velké sály sídel a byly tvořeny sérií okázale a nákladně dekorovaných předpokojů, antekomor, jež předcházely v některých rezidencích audienční místnosti s ceremoniálním křeslem a baldachýnem, a zejména pak vrcholu apartmánu, vlastnímu pokoji pána domu, jímž byla vždy ceremoniální ložnice s výrazně polyfunkčním charakterem. Za tímto pokojem – ložnicí pak následovaly tak zvané zadní pokoje apartmánu, z nichž do reprezentační části patřila semiprivátní místnost, pro niž se postupně ustálil název studiolo, v evropském prostředí později rozšířená pod názvem francouzského původu kabinet. Původně byla určena pro vystavení souborů sbírek některých vlastníků, jež zde mohly být studovány a obdivovány. Také prostory tohoto studiola, kabinetu, jichž v některých sídlech mohlo být při jednom apartmánu i více, nebo mohly dosahovat i mimořádných rozměrů, doprovázela mimořádná výzdoba. Mezi zadní místnosti apartmánu mohla patřit také privátní ložnice jeho majitele, pokud se v ceremoniálním pokoji – ložnici s parádním ložem vůbec nespalo. Zadní pokoj či pokoje apartmánu sloužily také jako místnost pro toaletu, garderobu, mohli zde spát i osobní sloužící. Významným prvkem apartmánového uspořádání prostor bylo zadní, většinou menší přilehlé schodiště, které umožňovalo majiteli sídla poněkud neveřejný odchod a příchod, pokud to bylo žádoucí, a spolu s chodbami sloužilo také pohybu sluhů.

Teoretickými pojednáními souvisejícími s dispozicí domu se zabývala ve svých traktátech řada umělců a architektů italské renesance a ovlivnila svými stavbami a spisy dobu sídel urozených vlastníků v mnoha zemích. Půdorysná řešení interiérů přinášeli ve svých publikovaných či rukopisných dílech Leon Battista Alberti, Antonio di Pietro Averline, zvaný Filarete, Francesco di Giorgio Martini, Pietro di Giacoma Cataneo, Andrea Palladio a další. Mnohá z nich byla zcela podřízena snaze o harmonii a úplnou symetrii v rozvrhu plánu stavby. Jedním z nejvýznamnějších počínů v této oblasti bylo dílo Bolognana Sebastiana Serlia (1475–c.1554), i přesto, že z hlediska interiérů Serliův nejdůležitější spis, tzv. šestá kniha jeho rozsáhlého díla, která byla věnována obývaným prostorům, dnes zvaná *Delle habitationi de tutti li gradi degli huomini*, zůstala v rukopise a byla publikována až ve 20. století. Rukopis tohoto zásadního spisu s mnohými příklady půdorysných řešení, kde Serlio opustil bezvýhradnou symetrii a uděloval praktické rady pro uspořádání domu, se dochoval v několika verzích. Díky Serliovu působení v okruhu umělců při zámku francouzského panovníka ve Fontainebleau a poslední dekádě jeho života strávené ve francouzském prostředí, byl rukopis po staletí uchovávan v Francii. Jedno paré rukopisu se zachovalo také v majetku bavorských vévodů, dobové zkušební obtahy ilustrací dřevorytů z této nevydané tzv. šesté knihy jsou uloženy v Österreichische Nationalbibliothek ve Vídni.¹⁷⁾ Ze Serliových rukopisů čerpali pro svá díla i spisy mnozí francouzští architekti, v 16. století Jacques Androuet du Cerceau, a zejména ve století sedmnáctém pak řada architektů, Pierre de Muet, Louis Savot, Augustin Charles D'Aviler, kteří ve svých spisech popsali ideální podobu sídla vznešeného majitele paláce i venkovského zámku.¹⁸⁾ Rozvíjeli myšlenky Sebastiana Serlia, a inspirováni soudobou italskou architekturou, upřednostňující dispozici sídla vycházející z centrálního velkého sálu v podobě zrcadlově orientovaných apartmánů a dalších následných místností, přivedli systém uspořádání vznešeného domu, nyní obohacený o prvek enfilády se sousedící chodbou, k dokonalosti a do podoby závazného, respektovaného kánonu. Zabývali se i interiérovými dekoracemi, například krbů a dalších prvků, výzdobou stěn, formálním rozmístěním nábytku a předmětů výzdoby v jednotlivých prostorách.

16) THORNTON 1991.

17) SERLIO 1991, edice ve Francii uchovávaného rukopisu, dnes v majetku Avery Architectural Library, University of Columbia.

18) LUKÁŠOVÁ 2015.

V prostředí habsburské monarchie byl pak vlivným traktátem, který se stal pomůckou architektů, spis Paula Deckera st. „*Fürstlicher Baumeister / Oder Architectura Civilis...*“, vydaný na počátku 2. desetiletí 18. století, jenž reflektoval italské i francouzské inspirace.

Příklady prostorové dispozice

Dispozice interiérů sídla v duchu uznávaných architektonických kánonů této doby respektovala umístění nejvýznamnějších apartmánů rezidence do prostor piana nobile často přímo navazujících na velký sál (velké sály zámku). Pokud byla stavba koncipována s dispozicí umísťující velký sál zámku mimo středovou osu stavby, hlavní reprezentační, tzv. parádní apartmán pak mohl navazovat na tento sál po jedné straně v enfiládě uspořádané například kolem jednoho centrálního nádvoří či ve složitějším půdorysu stavby, například s jedním uzavřeným a jedním otevřeným, čestným dvorem. V jeho pianu nobile pak mohly být situovány i prostory například dalšího parádního apartmánu, pokoje pro hosty a místnosti pro příslušné služebnictvo (zámek Schloss Hof, Johann Lucas von Hildebrandt, 20. léta 18. století).¹⁹⁾

Jiným, starším příkladem bylo uspořádání nejvýznamnějších panských pokojů v enfiládě kolem uzavřeného nádvoří, kdy apartmány, knižecí pokoje, *fürstlichen zimmer*, vycházely z rohového pokoje poblíž prostoru jednoho ze dvou hlavních schodišť zámku (v jižním křídle). Na opačné straně tohoto schodiště byl situován velký sál, rovněž umístěný mimo středovou osu stavby (zámek Libochovice, Giovanni Pietro Tencalla? – Antonio Porta, 80. léta 17. století).

Největšího uznání a rozšíření pak dosáhlo dispoziční řešení zámeckých sídel s centrálním velkým sálem, zpravidla dvojnásobné výšky, umístěným na ose středově souměrné stavby, uspořádání ovlivněné italskými vzory, které v průběhu 17. století převzala, realizovala a šířila ve svých vlivných spisech i řada francouzských architektů. V prostředí habsburské monarchie realizovali tyto stavby a přestavby mnozí italští umělci, i v Itálii poučení architekti a jejich následovníci (zámek Troja, Jean Baptiste Mathey, 80. léta 17. století, zámek Duchcov, Jean Baptiste Mathey, 70.–80. léta 17. století, zámek Veltrusy, Giovanni Alliprandi, počátek 18. století, zámek Liblice, Giovanni Alliprandi, počátek 18. století, zámek Dobříš, Jules Robert de Cotte ml., 40.–60. léta 18. století a mnohé další.)

V těchto rezidencích vycházely parádní pokoje a apartmány, například pro pána a paní domu, často zrcadlově proti sobě orientované, z prostor velkého sálu v enfiládě sledu místností piana nobile, dodržujících v co největší možné míře symetrické uspořádání prostor kolem čestného dvora zámku či v jiném půdorysném řešení. Za těmito apartmány pak, pokud stavba byla většího rozsahu, mohly následovat další panské pokoje a příslušné doprovodné místnosti. V některých domech mohl vycházet z prostoru velkého sálu i nejvýznamnější parádní apartmán pro nejčestnější hosty majitelů sídla, nebo i místnosti obrazové galerie (obrazárna zámku Duchcov, úpravy interiérů z 18. století). Byla známa i řešení, jež umísťovala apartmány pána a paní do odlišných pater stavby, nad sebou (Valdštejnský palác, 20. léta 17. století). Také při přestavbách starších sídel, renesančního i středověkého původu, bylo snahou architektů vložit do hmoty stavby nové části obydlí v podobě, která by odpovídala požadovanému schématu uspořádání apartmánů (zámek Český Krumlov, úpravy z konce 17. a z 18. století, zámek Konopiště, úpravy z 18. století).

Prostorové uspořádání a podoby apartmánu

Historicky byl apartmán formován kolem jednoho z nejvýznamnějších interiérů sídla, jímž byly pokoje – ložnice patřící pánovi domu. Tento pokoj, *camera*, byl v dobách renesance (a i ve starších obdobích) místností se zcela polyfunkčním charakterem a mimořádnou reprezentační funkcí, často situovaný poblíž velkých společenských prostor sálu nebo sálů. Kolem pokoje – ložnice byl postupně vytvořen sled průchozích místností, které jí předcházely, zvaných původně *anticamera* (jedna či více takových), a těch které za ní následovaly, *studiolo* – kabinet a zadní pokoje. V nejvýznamnějších rezidencích byly budovány antekomory velkolepých rozměrů a někdy i kopírovaly výšku stropu hlavního sálu. Patřily mezi hlavní ceremoniální a reprezentační prostory sídla a postupně nabývaly různých funkcí. Některá z nich mohla sloužit jako jídelna, z dalších se vyvinuly společenské místnosti určené pro posezení, pro funkci, jež dříve patřila polyfunkčnímu pokoji – ložnici pána či paní domu.

19) HANZL-WACHTER 2005; SCHLOSS HOF 2005.

Minimálním požadavkem na apartmánové obydlí byl předpokoj, který mohl mít různou funkci, vlastní pokoj – ložnice a alespoň jedna zadní místnost, určená jako kabinet či sloužící jako garderoba, retiráda, v níž mohl přespávat i osobní sluha. Mnohé apartmány však měly předpokojů různého určení více a také více místností, jež tvořily jejich závěr. Pokoj – ložnice ve své stálé polyfunkční podobě zůstala srdcem apartmánů až do první poloviny 19. století a nebyla soukromou prostorou ve smyslu dnešních zvyklostí.

Uspořádání prostor apartmánu mělo kanonický charakter, bylo dodržovanou konvencí, i když některé zachované dispozice zámků i inventáře ukazují, že architekti či dekoratéři mohli na přání majitelů apartmánů v některých případech provést určitou úpravu. Například v inventářích zámku Schloss Hof z 18. století je v rozsáhlém a ceremoniálně komplikovaném apartmánu císařovny zaznamenán kabinet situovaný před pokojem – ložnicí. Také ložnici císaře, jmenované na posledním místě sledu místností, předchází v enfiládě retiráda.²⁰⁾ V pianu nobile veltruského zámku doprovodil Giovanni Alliprandi interiér této stavby půdorysu ondřejského kříže obě původní ložnice s nikami umístěné v apartmánech dvěma kabinety, přiléhajícími ke každé z nich z obou stran.

Nejen velký sál či velké sály různého určení, ale i apartmány panstva v palácích a zámcích této doby byly vedle obývání určeny zejména k reprezentaci a to, stejně jako v předešlých staletích, včetně počátečních pokojů enfilády. Ty mohly nabývat různých funkcí a demonstrovaly mimořádné bohatství již jen svým počtem a také svou výzdobou s cenným zařízením, uplatňovanou i v místnostech pokojů – ložnic majitelů i kabinetů. Všechny tyto prostory byly zároveň společenskými místnostmi a jejich výzdoba, dokládající postavení majitele, odpovídala této funkci. Některé z nich byly vyzdobeny mimořádně nákladně a určeny téměř výhradně pro prezentaci společenského statutu, pro pobývání společnosti. Jejich ložnice byly velmi formální. Byly to tzv. parádní pokoje či celé parádní apartmány, *prunkenzimmer*, *paradezimmer*, *apartement de parade*. V zámcích, rezidencích a palácích předních českých rodů se s takovými interiéry setkáváme, dokládají je historické inventáře (Černínský palác, inventář 1724, Děčín, inventář 1717).²¹⁾ I v apartmánech některých rezidencí, kde byl pokoj – ložnice majitelů obýván, měly tyto prostory zcela charakter parádních pokojů (Český Krumlov, inventář 1732).

Apartmenty zámku či paláce byly společenskou prostorou jako celek a byly také společnosti otevřené. V svých denících používal hofmistr císařovny Marie Terezie kníže Johann Joseph Khevenhiller-Metsch slovo *apartement* i jako sloveso, společnost držela *apartement*, tj. bavila se ve společenských prostorách, například na Pražském hradě, při popisu událostí v roce 1743 i jindy.²²⁾ Skutečnost, že ceremoniál habsburského dvora v době Marie Terezie nezahrnoval až tak oficiální užívání pokojů – ložnic panovníka a po jeho vzoru i urozených dvořanů, jako bylo *lever* a *coucher* francouzského dvora, pokládají současní rakouští badatelé za důvod přesunu místností určité funkce, zaznamenané v některých inventářích. Je známo, že tento ceremoniál držel ve svých sídlech po určitou část svého života princ Evžen Savojský a v interiérech jeho vídeňských sídel byly zcela formální parádní ložnice.²³⁾ Princův dvorní interiérový architekt Francouz Claude le Fort du Plessy vytvořil pro Marii Terezii ceremoniální lože, jež je dodnes zachováno. Není pochyb, že v prostředí dvora i předních aristokratických sídel monarchie existovaly prostory pokojů – ložnic zcela reprezentativní parádní funkce. V samotném prostředí dvora byly některé nádherně nově dekorované apartmány včetně parádních (a užívaných) pokojů – ložnic císařovny či arcivévodů předmětem akvarelů a kreseb ještě i na počátku 19. století. Historické inventáře českých sídel dokládají nejméně v prvních dekádách 18. století existenci nesmírně okázalých parádních apartmánů včetně ložnic s parádními loži, z nichž některá nebyla používána vůbec či pouze dočasně.

Potřeba menších a i méně formálních místností, které si vedle okázalých a s ceremoniálem svázaných sálů a hlavních parádních apartmánů přáli mít někteří vlastníci a stavebníci zámků, přinesla na počátku 18. století nové řešení uspořádání sídel. Ty ve svých spisech prezentovali francouzští architekti této doby, Charles Augustin D'Aviler či Jacques-Francois Blondel. Bylo jim vytvoření apartmánů zvaných *apartements de comodité*, menších, komfortnějších, pohodlnějších apartmánů, umístěných za apartmány parádními nebo v jiné části zámku. V některých sídlech měl tuto funkci i menší, skutečně, či více užívaný pokoj – ložnice s příslušnými zadními pokoji za formálními místnostmi nebo vedle nich. Tuto funkci mohl mít i budoár, často s nikou pro pohovku. D'Aviler také navrhl uspořádání apartmánů jako letních a zimních, a umístění *apartements de*

20) HANZL-WACHTER 2005.

21) LUKÁŠOVÁ 2015.

22) KHEVENHÜLLER-METSCH 1907.

23) KLEINER reed. 2010.

comodité, užívaných jako zimních, do mezipatra s nízkým stropem a lepšími klimatickými podmínkami. I tyto myšlenky našly odezvu v prostředí českých zámků, dochován je například zimní byt knížete v mezipatře zámku Český Krumlov, vzniklý přestavbou v 18. století.²⁴⁾

Vztah k soukromí a podoba interiérů

V prostředí aristokratických sídel nejen této doby byly vždy všechny prostory panstva určeny pro pobývání společnosti, pro prezentaci, ať již se jednalo o knížecí rezidence s parádními pokoji, zámecké sály a apartmány velmi majetných šlechtických rodin, či panské interiéry menších sídel nebo vlastníků s menšími finančními možnostmi. Toto se vztahovalo i na pokoje-ložnice pána a paní domu, na *apartements de comodité*, kabinety, vedlejší ložnice či budoáry. Rozčlenění aristokratických interiérů na „reprezentační“ a „privátní“ v dnešním smyslu slova neexistovalo. I menší, pohodlnější prostory byly svázány s jistým stupněm formálnosti a přístupné zvolenému okruhu osob. Platila zde stejná pravidla pro rozmisťování nábytku, bylo zde však možno použít například neformálnější formy výzdoby. Zde se poprvé objevily prvky nové výzdoby rokokového stylu, byl použit chintz či papírové tapety z Dálného Východu, aby se později staly vhodné i pro velké formální místnosti.

S vědomím této společenské prezentace byly také pro jednotlivé palácové a zámecké prostory pořizovány interiérové dekorace a zařízení. Majitelé i další urození obyvatelé zámků neznali soukromí ve smyslu dnešních zvyklostí. Byli ve svých domech obklopeni členy rodiny, dalšími urozenými příslušníky svých společenských kruhů či duchovními pastýři a mnoha dalšími osobami, se kterými je svedla dohromady vždy pilně komunikující aristokratická společnost. Těm otevírali prostory svých sídel a apartmánů podle významu jejich postavení. Urození obyvatelé zámků byli obklopeni služebnictvem a způsoby, jak byli obsluhováni, byl také demonstrací jejich postavení. Nejen osobní potřeby, oblékání, hygiena a podávání jídel, či vyžádaný pohyb v nosítkách, byly zcela závislé na práci sluhů, ale také pobyt v místnostech domů urozených osob, kde ceremoniál po staletí vyžadoval uspořádání nábytku kolem stěn. Pokud byla místnost používána, přeneslo služebnictvo například určitý sedací nábytek či lehčí stolky do prostoru, či byl přinesen z jiné místnosti, byla připravena jídelna, nebo společenská místnost, a poté se vše opět uklidilo zpět. Tento závazný kánon platil bezvýhradně po celá staletí, místnost, jež by neměla takto uspořádaný nábytek, by byla považována za neuklizenou. Výjimky platily pouze pro prostory galerií se sbírkami, v dalších místnostech to pak byly pouze některé velké stoly, jež bývaly ponechány uprostřed, některé nádherně zdobené stolky vystavené na odív v prostoru, či židle u postelí v ložnicích, u toaletních stolků, nebo u psacích stolků v kabinetech – pracovnách. Zámky doby renesance, baroka i klasicismu měly vždy interiéry takto uspořádané a kánon začal být porušován až koncem 18. století na sídlech anglické aristokracie a o několik dekád později také pod anglickým vlivem v kontinentální Evropě.²⁵⁾

Zařízení a dekorace sálů a apartmánů

Sály různého určení a apartmány panstva, především pána a paní domu či apartmány a pokoje pro nejčestnější hosty tvořily soubor hlavních reprezentačních prostor zámků. K nim náležela i slavnostní schodiště, okázalé prostory u schodiště, některé mimořádně dekorované koridory, i jiné části sídel, zámecké kaple, divadla, prostory „zahradních sálů“ v parteru – sala terrena, chladnější letní místnosti, *sommer zimmer*, v přízemí.

Architektonická a umělecká výzdoba velkého sálu (sálů), pojednaná v prostředí českých a moravských zámků v nástěnné malbě, štukových dekoracích, případně v dřevěné paneláži, na některých sídlech i dekorovaná portréty předků či členů panovnické rodiny, byla prezentací majestátu vlastníka domu, jeho obdivu k architektonickým a uměleckým předobrazům, které si pro své sídlo zvolil. Mohla reprezentovat i vztah k habsburskému domu či zdůraznit významné události z dějin rodu, rodovou legendu, stát se sálem předků. Zámecké sály měly trvale polyfunkční charakter a formálnost podoby umístění mobiliáře, například sedacího, pokud zde nějaký trvale zůstával, tu platila v nejvyšší možné míře.

Stejně tomu bylo i v prostorách apartmánů, kde, podle kánonu doby popsaného architektky 17. a 18. století, byla stejně jako v sálech požadována nejvyšší možná symetrie v dekoracích a zařízení prostor. Ta se týkala nejen rozmisťování obrazů

24) LUKÁŠOVÁ 2008.

25) LUKÁŠOVÁ 2015.

v obrazárnách, ale i rozestavění nábytku, včetně taburetů, židlí, křesel a pohovek v místnostech, uspořádání dekorací, například porcelánových a majolikových nádob a předmětů na krbech či v krbových nikách (pokud se netopilo), na kabinetech, příbornících a dalších nábytkových kusech. Tato pravidla platila i pro použití zrcadel, kandelábrů, situování loží s jejich doprovodným nábytkem. Pandány a páry byly významným fenoménem doby. Žádaná perfektní symetrie, *parfaite symétrie*, již deklaroval ve svém vlivném spise z let 1737–1738 *De la distribution des maisons de plaisance et de la décoration en général* architekt Jacques-Francois Blondel, měla svůj původ v Itálii, a od 2. třetiny 17. století začala ovlivňovat i francouzské interiéry. Dodržení tohoto kánonu znamenalo deklaraci rozhledu ve vysokých společenských kruzích a příslušnost k nim.

Dalším fenoménem zařízení interiéru této doby, jenž měl svůj původ rovněž v italských interiérech konce 16. a 17. století, byla výzdoba prostor později nazývaná *en-suite*, dekorace místnosti jednou barvou či dekorem s převládající jednou barvou a jejími odstíny, zejména na textilních špalírech stěn, čalounění nábytku, závěsích na oknech a portiórách na dveřích, přehozech přes stoly, na paravánech – *španělských stěnách*, na textilních dekoracích loží. Cílem bylo vytvoření harmonického barevného celku a tento styl dekorací interiérů se stal trvalou inspirací i v následujících staletích. Do prostředí českých rezidencí přišel tento styl z Itálie již s prvním velkým profánním stavebním počinem doby baroka, téměř celý interiér valdštejnského paláce byl zařízen v modré barvě v kombinaci se zlatou, v rodových barvách Albrechta Eusebia z Valdštejna.²⁶⁾ První ozvěny tohoto stylu bychom však mohli na českých zámcích nalézt již i v některých interiérech přelomu 16. a 17. století. V době, která upřednostňovala pestré a různobarevné dekorace v jednotlivých prostorách, zde byly i pokoje dekorované luxusním textílem na stěnách i nábytku v jedné barvě (Český Krumlov, velký zelený pokoj, inventář 1600).²⁷⁾

Způsobu zařízení interiérů byl podřizován design nábytkových předmětů, byly vytvářeny velmi formální nábytkové kusy, stoly a sedací nábytek určený pouze ke stěnám či mezi okna, ale i pro umístění do okenních výklenků, *fenster tische*, *fenster canapé*, i lehčí kusy umožňující přenášení a přistavování.

Mnoho místností apartmánů i dalších významných panských pokojů bylo na stěnách i nábytku dekorováno hedvábnými textiliemi, například hedvábným damaškem, hedvábným sametem někdy i s reliéfními vzory. Tyto tkaniny byly často zdobeným bortami a trásněmi z hedvábí nebo ze zlatých a stříbrných nití, i vyšíváním a zlatými krajkami. Kromě damašků a sametů byl na stěny používán i atlas a polohedvábný brocatel, na čalounění nábytku či portióry se užívala i vlněná tkanina s nízkým vlasem zvaná *trip*, *trieb*. Do prostorů menších pokojů a kabinetů mohly být také pořízeny špalíry z hedvábného ručně malovaného taftu, čínské nebo evropské provenience, zvané *pékin*, hedvábné textilie *chiné a la branche* ovlivněné orientální technikou ikatu, zvané pro své vzory s rozpitými konturami *flamé*. V průběhu 18. století se stále více používala malovaná či potištěná indická leštěná kalika – *chintz* a evropské produkty tohoto charakteru i jiné tištěné tkaniny. Stěny byly také dekorovány těžšími vlněnými textiliemi s opakujícími se vzory, tkanými na gobelínovém stavu nebo tak zvanými sametovými tapetami, *samtapeten*, z vlněného prachu nalepeného na tkanině či papíře, které napodobovaly řezaný samet. Při stolování byly na ubrusy, servítky a ručníky, tak jako v předchozích dobách stále používány nákladné bělostné lněné kmenty – batisty a lněné damašky s různými vzory.

K formální výzdobě apartmánů patřily i drahocenné tapiserie zejména vlámského původu. V parádních místnostech se prezetovaly, jak dokládají inventáře, jednotlivé příběhy antických či biblických hrdinů, motivy měsíců či zvěrokruhu, vetkané do sérií nástěnných koberců, doplněné na stěnách malbami na plátně či textiliemi korespondujícími s čalouněním nábytku. Oblíbené byly i tapiserie s heraldickými znaky a postupem doby i výrobky francouzské provenience s novými typy dekorů.

Ještě na počátku 18. století lze v inventářích nalézt interiéry zdobené po způsobu předchozích staletí i špalíry z barvené a zlacené či stříbřené kůže s gofráží, vytlačovanými dekory (Český Krumlov, inventář 1712). Postupně však bylo od jejich užívání upuštěno a zůstaly zachovány jen v některých památných místnostech staršího původu.

Interiéry pokojů a kabinetů byly na stěnách také zdobeny nevšedními materiály v podobě čínských papírových tapet, nebo dekoracemi zhotovenými technikou nalepování vystříhaných tištěných a někdy i ručně kolorovaných motivů. Ty byly lepeny na stěny či paneláž, opatřené několika lakovými vrstvami. Tato technika zvaná *lacca povera* či *decoupage*, mohla zdobit stěny i nábytek a inspirovala se lakovými importy z Dálného Východu i vzory rokokových dekorací.

26) LUKÁŠOVÁ 2015.

27) LUKÁŠOVÁ 2015.

Prostory pro personál zámku

Podoby prostor zámeckého personálu, úřednictva, sluhů různého postavení i některých řemeslníků, kteří pro zámecký areál pracovali, je možno poznat pouze díky písemným pramenům – historickým inventářům. Zaznamenávají tyto místnosti téměř vždy jako velmi prostě zařízené, jen na některých sídlech měli nejvyšší úředníci panství a duchovní o něco lepší vybavení. Byl sem pořizován jednoduchý nábytek, někdy i spojující více funkcí, postel s tzv. stolovou deskou, jež šla upravit do podoby stolu či postel truhlová. Materiály byly obyčejné a i tkaniny velmi prosté, sukna, plátno, voskované textilie. Sem byly odkládány použité, starší či opotřebované panské věci, židle, křesla přehozy, deky. Některé pokoje například komorníků, mohly mít i obrazovou výzdobu, většinou s náboženskou tematikou. Součástí vybavení místností osobního služebnictva bývaly velké úložné skříně a další nábytek na panské prádlo, na stolní textilie a další předměty, o které se personál staral. Mnoho členů personálu spalo pospolu, někteří přímo v místech, kde pracovali, v kuchyni, ve stájích.

Zámecké místnosti a jejich funkce

Dispozice aristokratického sídla doby poslední třetiny 17. století i století následujícího respektovala kánon uspořádání prostor popsany v dílech architektů 16. století a jejich následovníků v 17. a 18. století. V mnoha novostavbách zámeckých a palácových rezidencí, i tam, kde to umožnila podoba přestavby staršího sídla, byl interiér budovy komponován kolem polyfunkční prostory centrálního **hlavního velkého sálu piana nobile**. Z něj mohly vycházet symetricky zrcadlově orientované enfilády hlavních společenských místností a apartmánů. V případě, že velký sál měl jiné umístění a charakter stavby to umožňoval, byla snaha koncipovat nejvýznamnější společenské místnosti – apartmány poblíž sálu (sálů) či rovněž vycházející z tohoto prostoru. **Nejvýznamn jší apartmány** byly zpravidla **určeny pro pána a paní domu**. V některých případech byl nejčestnější soubor místností, vycházející z hlavního sálu, **apartmánem určeným pro nejvýznamn jší návštěvy**. U některých staveb byly apartmány pro pána a paní domu umístěny nad sebou, ve dvou patrech.²⁸⁾

Původní **antekomory**, tj. parádní formální místnosti předcházející vlastnímu pokoji pána či paní domu, jímž byla reprezentativní polyfunkční prostora pokoje – ložnice, se postupně staly **společenskými místnostmi**, různého určení a funkce. Sloužily jako **audienční prostory**, případně k uvedení či shromáždění hostů. Ti pak mohli být pozváni dále do dalších částí apartmánu. V interiérech knížecích a vladařských sídel této doby nechyběla v enfiládě ani polyfunkční prostora se starobylým původem, jíž byl **pokoj s majestátním baldachýnem** nad ceremoniálním křeslem, určený k audienci, společenské události či příležitostnému stolování. Antekomora, či jedna z antekomor, mohla nabýt i podoby místnosti zcela vyhrazené pro stolování, **formální jídelny majitele apartmánu**, jež byla frekventovaně využívána majiteli i hosty vedle okázalého hodování ve velkých sálech. Další místnost či místnosti před pokojem pána či paní domu postupně nabývaly podoby **společenských prostor určených pro posezení**, konverzaci, karetní hry, biliár, podávání kávy a další podobné zábavy, i pro koncerty či předčítání, zvané *companion zimmer*, *conversation zimmer*, *billiard zimmer*, *kaffeezimmer*. Jejich počet záležel na rozlehlosti stavby i záměru a bohatství vlastníka. Poblíž formálního vstupu do apartmánu mohl být situován i **předpokoj, prostá antekomora**, určená pro odložené svršky a občasný pobyt některých sluhů.

Pokoj – ložnice pána či paní domu, byl další částí apartmánu a měl v období 2. a 3. třetiny 17. století i ve století osmnáctém stále, stejně jako v předchozích dobách, polyfunkční charakter. Nebyl privátní prostorou ve smyslu dnešního chápání soukromí, i on byl určen pro přijímání návštěv a společnosti, stejně jako kabinet zpravidla situovaný v závěru té části apartmánu, jež byla určena pro majitele, pána a paní domu. Dekorace a vybavení pokoje – ložnice odpovídalo funkci i významu této prostory, lože patřilo mezi nejnákladnější předmět nábytkového zařízení, dokládalo majestát a urozenost rodu.

Kabinet, semiprivátní místnost s nevšední výzdobou, byl často součástí tzv. **zadních pokojů apartmánu**. Ty zpravidla následovaly za pokojem pána či paní domu. I kabinetů mohlo být více a mohly nabývat různých funkcí. Mohly být zcela dekorativní, nebo například charakteru pracovny či místnosti s toaletním stolem, kam mohly být podle potřeby přinášeny další toaletní předměty. Zadní místnosti určené pro odpočinek a často i toaletu byly nazývány **retirády**. Postupem času

²⁸⁾ Tak tomu bylo u paláce vévody Albrechta z Valdštejna v Praze. Apartmán vévody byl umístěn v prvním patře paláce, kde byl situován i apartmán vévodova vzdáleného synovce Maxmiliána z Valdštejna, jenž patřil k jeho nejbližšímu rodinnému kruhu. Apartmán vévodkyně Isabely, rozené z Harrachu, zaujímal prostory o patro výše, nad pokoji vévodovými. (Valdštejnský palác, 1634)

se toto pojmenování ustálilo jako název samostatné toaletní místnosti. K závěru apartmánu přiléhaly i **místnosti svázané s obsluhou panstva** a ukládáním potřebných předmětů, **garderoby, pokoje komorníka či komorné**, situované tak, aby mohli sloužící na přivolání vykonat své povinnosti.

Mnohé části zámků byly určeny pro **další členy rodiny a ubytování host**. Tyto prostory mohly mít rovněž podobu různých rozlehlých apartmánů, od parádních apartmánů pro významné hosty po menší soubory místností tvořené předpokojem – společenskou místností, pokojem – ložnicí a jedním zadním pokojem pro garderobu a osobního sluhu. Některé pokoje pro hosty byly pouhými samostatnými místnostmi, někdy s předpokojem pro sloužícího. Mimo parádní hostinské apartmány, situované v některých sídlech v nejčestnějších prostorách v enfiládě a vycházející z velkého sálu či umístěné jinde v pianu nobile, byla pro hosty často určena zvláštní křídla zámecké budovy, či místnosti ve vyšším patře nebo i v přízemí.

Mezi **společenské místnosti samostatn situované**, v některých případech ovšem také přiléhající k apartmánu například majitele, mohly patřit **galerie**, místnosti pro uložení obrazových či jiných uměleckých sbírek, **zámecké knihovny** či tak zvané velké kabinety, **grand cabinets**, sbírkové kabinety s dekoracemi ze vzácných materiálů. Součástí reprezentačních prostor zámku byla i **kaple a sakristie**.

V přízemí zámecké budovy, v bočním křídle či výjimečně i poblíž panských pokojů byla také situována místnost nejčastěji nazývaná pokoj či **jídlna zámeckých úředníků – of cír**, určená zejména pro stolování **výše postaveného personálu** zámku. Tato prostora byla někdy následována **pokoji** pro její uživatele, často určenými pro dvě až tři osoby. Pouze nejvýše postavené osoby zámeckého personálu či správy panství měli samostatné bydlení, pokoj, jež někdy sloužil i jako kancelář, v některých případech i s vedlejší místností pro pomocníka či vlastního sluhu.

Sloužící – lokajové spali pospolu ve velkém počtu v **lokajnách**, místnostech o mnoha postelích vybavených jen nepočetným a jednoduchým zařízením. Někteří členové **služebnictva** spali přímo v **prostorách, kde vykonávali svou práci**, kuchařští pomocníci v kuchyních a pekárnách, kde jsou v inventářích popsány vedle kuchyňského nábytku a zařízení i postele, čeledíni, chlapci od koní přímo ve stájích nebo v místnostech či výklencích přiléhajícím ke stáji.

Některé **prostory** zámku měly **specifické určení**, sloužily jako **zbrojnice**, pro ukládání zbraní a loveckých zbraní. Na českých zámcích 18. století jsou zaznamenány i **lékárny – apotéky**. Sloužily nejen pro uložení a patrně i přípravu medikamentů, ale jak bylo v této době obvyklé i pro skladování líkérů, jimž byly připisovány léčivé účinky, i koření a některých vzácných pochutin. V parterech zámeckých budov mohly být situovány místnosti pro pobývání i ubytování společnosti v letních měsících, **letní pokoje, sommer zimmer**, či otevřené a uzavřené **prostory saly terreny**. K příležitostnému užívání sloužily i **letohrádky a pavilony v zahradách**.

V zámeckých areálech byly zpravidla situovány i **prostory správy panství velkostatku**, k němuž zámek náležel, či správy větší části dominia majitele. Byly zde **kanceláře, pokoje úředníků, komory** při nich. V některých kancelářích byla zaznamenána i postel, někdo z personálu zde i přespával.

Mnoho prostor zámku sloužilo jako **skladovací místnosti** pro vybavení, jež se zde ukládalo v době, kdy majitelé na sídle nepobývali, či nebylo potřebné. Tyto **sklady – kvelby či spilky**, často nazývané souhrnným označením **hospodářství (wirtschafts)**, měly prostory pro různorodé předměty, často pro odložený a uskladněný nábytek, nepoužívané předměty, ale i místnosti určené pro skladování předmětů podle jednotlivých druhů materiálu. Bylo to například tzv. bílé prádlo – stolní a ložní, i jiné textilie, jako svěšené špalíry, někdy i uložené tapiserie, textilní součásti loží, přehozy či odložené kusy. Takto se podle druhů skladovaly předměty z keramiky a později i z porcelánu, z cínu, mědi a dalších kovů, některé lampy a další věci.

Do **hospodářského zázemí zámku** patřily místnosti **kuchyn** či kuchyní, prostora **pekárny** a později i někdy zmiňované místnosti **cukrárny či kávové kuchyn**. Byly zde i **lednice**, často se složeným přírodním ledem, nebo **mandlovny** se zařízením na malé praní (místa pro velké praní a bělení prádla na slunci bývala spíše v odlehlejších částech areálu sídla), případně i **palírny**. Poblíž těchto prostor byly umístěny spíše – **spilky či sklepy, vinné sklepy a komory**. Mohly zde být také **pokoje kuchařského personálu**, jemuž bylo dopřáno nocovat v samostatných pokojích, i když většinou určených pro více osob, stejně jako **pokoje dalšího pomocného personálu**.

V širším zámeckém areálu zahrnujícím **konírny, kočárovnu**, někdy i **jízdárnu, zahradu, skleníky**, a často také **hospodářský dvůr**, pak byla místa pro obydlí členů zámeckého personálu, kteří zde vykonávali svou práci, pokud byli na zámku i ubytováni.

Závěr – interpretace historických pramenů a interiérové instalace památkových objektů

Dochované historické interiéry, původní prvky jejich výzdoby a zařízení in situ, mají mimořádný význam pro památkovou hodnotu zámeckých sídel. Jejich identifikace, ochrana a zpřístupnění na základě poznatků získaných studiem historických pramenů, písemných, ikonografických i hmotných, může pomoci uchovat tyto hodnoty pro budoucnost a prezentovat veřejnosti historické prostředí, historické události a osobnosti spojené s těmito sídly v daném historickém období. Může představit život zámeckých obyvatel, majitelů sídel, hostů i personálu, ceremoniál, konvence, zvyklosti i dodržované pokyny, které tvořily každodenní chod domu, na základě mnoha exaktních informací vztahujících se k určitému zámku a aristokratickému rodu, i s pomocí obecných pramenů k dějinám historického interiéru.

Historické zámecké interiéry starších slohových období s autentickými prvky výzdoby a zařízení in situ se zachovaly vzácně a při přípravě interiérových instalací a reinstalací je základním předpokladem zhodnocení významu tohoto interiéru. Tam, kde jsou takovéto prostory dochovány, kde je dosud zachována, či zčásti zachována původní dispozice prostorového členění, část prvků výzdoby, části původních sbírek a zařízení (někdy i uložené v depozitářích či ve svozech na jiných místech), je přednostním záměrem koncepce taková instalace či reinstalace interiéru, která může prezentovat prostředí staršího slohového období, například 17. a 18. století. Každé zámecké sídlo je jedinečné a cílem není puristická obnova prostor, přesto jsou na některých zámcích Čech a Moravy stále ještě zachovány cenné části interiéru starších slohových období, například doby baroka, části barokních apartmánů, prvky výzdoby ze 17. a 18. století, které je možno odborně více zhodnotit a prezentovat v dobových souvislostech. Takto byla vytvořena a realizována například koncepce obnovy barokního apartmá kněžny na zámku Český Krumlov, jejímž podkladem byly schwarzenberské inventáře z 1. poloviny 18. století.

Historické inventáře a především historická ikonografie může pomoci tam, kde se významné dekorativní prvky interiéru, především historický textil, nezachovaly. Ikonografie a dochované reliktky tkanin jsou pramenem i pro současné reinstalace výjimečných prostor interiéru panovnických a aristokratických sídel 17. a 18. století, realizované například ve Francii, Anglii, v německých zemích. U replik je dáována přednost zachování kvality materiálu v co nejvyšší možné míře, již současná doba umožňuje. Postupná obnova, například po jednotlivých místnostech, realizovaná podle finančních možností, avšak s použitím hedvábných materiálů a kvalitních replik či kopií, je upřednostňována před používáním náhražkových textilií. Některé interiéry, které byly například v Anglii v dekadách po polovině 20. století dekorovány mercerovanou bavlnou nahrazující hedvábné tkaniny, jsou nyní opět redekorovány s použitím hedvábných médií.

Svůj význam při instalacích a reinstalacích, a to nejen interiéru doby baroka, má také dobrá znalost konvencí v rozmisťování nábytkových předmětů v místnostech. Podobu tohoto rozmisťování, jak ji známe z dnešních dob, přineslo až postupující 19. století. Pouze nábytkové kusy určitých typů byly umisťovány ve starších obdobích do prostoru a mnohé z nich jen dočasně a za zcela konkrétním účelem. Podoba aristokratických interiéru mnoha staletí byla velmi formální a po dlouhé období zde byla symetrie imperativem doby.

Přes všechna omezení přinášena jen částečným dochováním památek na podobu interiéru doby baroka, jež byly ve své často velmi luxusní výzdobě a zařízení důstojným komponentem nádhery barokní architektury, a omezené možnosti, které přináší současné zpřístupnění zámeckých sídel veřejnosti, je možno prezentovat i dnes toto jedno z vrcholných období historie aristokratických rezidencí a představit ceremoniál i každodennost v životě jejich obyvatel.

Kapitola II

Zámecké interiéry ve světle historických inventářů

Velký sál zámku

Libochovice, Velký sál, inventář z roku 1700

Velký sál zámku, výškově prostupující dvěma patry, umístěný v enfiládě piana nobile dekoroval monumentální krb se štukovou sochařskou výzdobou s postavou boha Saturna a čtyř amoretů znázorňujících čtyři roční období, dílo neznámého italského autora, s krbovou římsou s karyatidami od Jana Brokofa. Stálé vybavení sálu tvořilo v roce 1698 kromě oken a dveří, které libochovický inventář důsledně popisoval, pouze krbové náčiní. Sál byl v době klasicismu upraven ve své výzdobě, tehdy získal i monochromní bílou barevnost.

In Grosßen Saal.

Halbe thürn mit 4 verzühnten, schlössern sambt völligem beschlag (stuckh) 8; kleine ober fenster über den Wallischen stucatur camin, jedes mit 3 fliegeln-2; beschlagne grosse fenster jedes mit 4 fliegeln 8; kleine ober fenster jedes mit 2 fliegeln 8; von mettal gegossene feyer böckh ohne quehr eyßen in Wallischem kamin mit den Fürst[lichem] wappen 2 oor die Spanische camin einladen.

Litomyšl, sál, inventář z roku 1711

Stálé zařízení sálu litomyšlského zámku, významné renesanční rezidence z 2. poloviny 16. století, jejíž interiéry byly nejprve barokně a koncem 18. století klasicistně upraveny, tvořila v roce 1711 obrazová výzdoba.

Numero 45

im saal; papirene landschaften mit schwartzer ramen 15; conterfe mit pferd 11

Hrubý Rohozec, sál, inventář z roku 1732

Sál zámku roku Desfours-Walderode s vlašským krbem, situovaný vedle jídelny, měl v roce 1732 době charakter obrazárny. Byl vybaven dvěma nástěnnými svítidly popsanými jako „plechová“ a 12 židlemi s opěradly. Jeho výzdobu tvořilo 55 maleb včetně desfourského hraběcího genealogického rozrodu, krajinné výjevy a bitevních scény, obrazy s náboženskou tematikou a mnoho portrétů mužů i žen rodu, císaře Leopolda a císařoven, portrét papeže a neznámého kardinála. Barokní podoba interiérů tohoto původně renesančního zámku byla v 19. století opět upravena v duchu romantického historismu.

Neben den taffel zim[m]er in den saal mit den Wallischen camin.

Bildter als. Gräff[liche] Desfourische stam-baumb auff leinwandt gemahlt ohne rahm (stuckh) 1; große landschafften mit ver-metalirten rahmen 1; batalien, deren zwey mit höltzernen vermetalirten gloten rahmen- und drey ohne rahmen seindt zusamben 5; mittelmäsßige landschafften mit vermetalirten alten rahmen 3; dergleichen landschafften ohne rahmen 3; etwaß kleinere landschafften mit schwartz gebeitzten rahmen 6; und ohne rahmen 2 zusamben aber 8; Enthauptung S[an]ctee Barbarae in einer schlechten rahm 1; die Gebuhrt Christj und der Engel Raphael mit den Alten Dobiáš in vergoldten rahmen 2; Contrafe. Eines Pabst, und Cardinals ohne rahmen 2; Kayßer Leopoldt mit zweyen Kayßerinen ohne rahmen 3;

item Kayßers Leopoldt und zwey Kayßerinen kleiner mit schlechten höltzernen rothen rahmen 3; manns contrafeten der gräff[lichen] Desfourischen famili theils in harnisch, theils ohne, worunter zwey mit und die übrigen ohne rahmen 11; eben Gräff[lichen] Desfourischen weib[liche]n geschlechts contrafeten worunter eins mit einer schlechten schwartzen rahm die übrigen aber alle ohne rahmen 8; die Bisende Magdalena ohne rahm, und die Hey[lige] Anna in einer schwartzen schlechten rahm 2; ein kleines Mutter Gottes bildl ohne rahm 1; contrafe einer Lox Forellen Von 9 lib. ohne rahm 1; blecherne wandt leichter 2; nuß farbe lahn stühl von weichen holtz 12.

eský Krumlov, zámecké sály, inventář z roku 1712

Ve složitém půdorysu českokrumlovské rezidence, jejíž podoba prošla v průběhu staletí mnoha stavebními etapami a každá z nich zde zanechala svou stopu, byly vybudovány barokní interiéry sálů a apartmánů odpovídající významu vévodského sídla. Zaznamenal je inventář zhotovený po smrti Johanna Christiana knížete z Eggenbergu, vévody krumlovského.

Zrcadlový sál

Zrcadlový sál zámku dekorovalo v roce 1712 dvanáct portrétů „pánů, dam i slečen“. Byl vybaven třemi dlouhými stoly – tabulemi a jedním hnědým stolem. Zrcadla inventář neuvádí.

In Spiegl-Sall.

Vnterschiedliche herrn, frawen und freyllen contrafe 12; lange taffel 3; brauner tish 1.

Zlatý sál

Zlatý sál zámku byl vyzdoben obrazy dvanácti apoštolů a Ježíše na kříži, portrétem zesnulého knížete (Johann Christian Fürst von Eggenberg), portrétem kardinála pasovského, mapami. Ze zařízení jsou uvedeny stoly a židle čalouněné červeným sukmem.

In Goldenen Sall.

Contrafe des Gnädigsten Fürsten Höchst See[ligen] Gedachtnus 1; pappierene landcartten 3; auff leinwath gemahlene bilder der Hey[ligen] Apposteln 12; auff leinwath gemahlenes Cru-cifix 1; contrafe Ihro Eminenz deß Herrn Cardinal zue Passaw 1; rott-tuchene sessel 4; tish 2.

Jelení sál

Tento sál, jenž podle inventáře navazoval na Zlatý, měl na svých stěnách veduty, mapy, portréty císaře Josefa a španělského krále. Byla zde malba zpodobňující bílého jelena, jež dala sálu jméno, a další lovecké náměty, zobrazení medvědů, vlka, kachen.

In Hirschen Sall.

Die Statt Crum[m]aw auff leinwath gemahlen 1; die Landtaffel Gradisca auff leinwath gemahlen 1; ingleichen die Statt Wien 1; mappa der Herrschafft Worlyck auff leinwath gemahlen 1; prospect der Haubt-Statt Gratz 1; contrafe Ihro Kayser[lich] en May[estäts] Josephi, und Ihro May[estäts] des König Carl in Spanien Zue Pferdt Sützendt 2; ein gemahlener Waysser Hirsh 1; mappa der Herrschafft Winterberg 1; Wayß-Gemahlener Bähr 1; Schwartz Gemahlener Bähr 1; bildt darauff d[as] Schloß Oberwahe gemahlen ist 1; pappirene landcartten, vnd andere kupferstüch 13; auff leinwath gemahlener Wolff 1; gemahlene Andten 1.

eský Krumlov, zámecké sály, inventář z roku 1732

Zrcadlový sál

Schwarzenberský inventář, zhotovený po smrti vévody Františka Adama ze Schwarzenbergu, popisuje více podobu zrcadlové výzdoby sálu. Tvořilo ji 8 velkých vyduťých zrcadel kolem dokola osazených malými zrcadélky a 8 malých zrcadlových

nástěnný svítidel. Sál dekoroval genealogický rozrod Schwarzenbergů a řada portrétů, k vybavení patřily dlouhé tabule a plechová nástěnná svítidla. (Krumlovské sály byly později, za Josefa Adama ze Schwarzenbergu, dále upravovány, dodnes jsou zachovány rokokově upravený Zrcadlový a Maškarní sál.)

In Spiegl Saal.

Groß erhobene, und um und um mit klein versetzten spigel 8; dergleichen kleine leichter spiegel 8; Stam[m]jenhaub Von A[nn]o 1218 der Brandenburg[er] Linie 1; contrafe Kayßer Ferdinand, nebst dero Gemahlin 2; contrafe Fürst Eggenberg, nebst dero Gemahlin 2; contrafe Fürst Seyfried Von Eggenberg Gemahlin 1; Graff Kaunitz mit seiner Freyle Tochter 2; Paron Choniasch und ein Iesuiteur Przyhowsky in Türckischer Kleydung 2; contrafe Schwartzenberg[ischer] Princessin 1; Freyle Schüfferin 1; lange taffel auf 6 stuck geträxelter füßen 1; dergleichen mit 5 anstossen 1; plechene wand leichter 1.2

Jelení sál

V roce 1732 je zaznamenána obrazová výzdoba obohacená o další veduty, mědiryty s portréty císařů a další náměty. V sále byl umístěn starý biliár a dekorovalo jej 72 jeleních trofejí, k zařízení patřila velká drátěná klec na ptáky, plechové nástěnné svítidlo, obyčejné stoly a truhly či skříně. Poznámka v inventáři popisuje, že v sále byla v této době také malá kuchyňka, ve které se vařilo pro knížecí rodinu, *vor dem durchleüchtigsten Printzen*, s uvedením jejího vybavení, včetně obyčejné postele pro sloužícího či kuchaře.

In Hirschen Saal.

Weiß und schwarzer bêern 2; Herrschafft Winterberg sambt dem Schloß 1; Stadt und Schloß grätz 1; Ein Narr Schalabr 1; Statt Crummau 1; Prospect der Vestung Gätz1; daß Fürstenthum Gradisca 1; Herrschafft Worlyk 1; Statt Prag in kupffer 1; Gemahlene glocken 1; Kayser Iosephus und Carolus in kupffer 2; Gemahlener Wolff 1; Vestung Gradisca1; Gemahlener weißer Hirsch1; Gemahlener Birkhann 1;Schloß Kurtzweyle 1; Schloß ober Wald see 1; Auf 3erley art gemahlene anten.1; Allerhand Hirsch geweyh 72; altes pilliar mit grünen tuch überzogen 1; trattene große aufgebäu auf unterschied[lichen] vögel 2; plechener wand leichter 1; ordinary tisch 2; alte casten 2; NB. In diesen Hirschen-Saal befindet sich eine kleine kuchl, altwo vor dem durchleüchtigsten printzen gekocht wird. Ein feüerhund bestehend in 6 stuck 1; feüer schaufln und schierhacken 4; eisene 3 fuß 4; toppelte bratpek 2; eisene bratspieß 3; brat eisen 2; groß kupffener keßl 1; groß eisenes plech 1; eisene glutpfannen 2; eisene rost 2; eisene pfannen 4; bratpfannen 1; eisene fleisch gabl 2; eisene schöpf- und säug löffel 2; eisener fisch löffel 1; eisenes hack messer 1; blechener strudl trachtr 1; blechenes nudl...[?] 1; blechene saltz und mehl thesten 2; blechenes reib eisen 1; blechene gewürtz schachtl 1; blechener koch löfl 1; grosse tisch mit schubladen 2; speiß casten 2; ordinary bettstett; bänck 3; messingener merscher mit derley steßl 1.

D čín, zámecký sál, inventář z roku 1717

V sále děčínského zámku, jehož interiéry byly kolem roku 1717 vybaveny mimořádným luxusem, zajišťovaly osvětlení čtyři křišťálové lustry. Krb byl zdoben porcelánovou sestavou o třech velkých kusech a zrcadlem zasazeným nad římsou, krbové náčiní zahrnovalo mosazné kozlíky s koulemi a smetáček, lopatku i kleště z téhož materiálu. Na stěnách byly rozvěšeny portréty Thunů v bílých, oválných, vyřezávaných rámech, k nábytku patřily podlouhlé stoly a lavice potažené sukem barvy aurora – ranních červánků, a 19 hráčských stolů.

In dem Saal.

Christalene angehangte cron leichter 4; lange ablanglichte mit Aurora farben tuech überzogene tieshel 2; ablangliche bänck mit Aurora farben überzogene tuech 8; große porzulanene geshier über den camin 3; über den camin eingemachter spiegel 1; in dem camin 2 eiserne feuer hundt, sambt 2 messingene kugeln, ein messingene stiel woraus der putz v(b) esen, dan eine schaupe und feuer zangen; Graff Thunische in weißen geschnitzten oval rahmen contrafait 5; spiel tische von nußbaum 19.

Mnichovo Hradiště , zámecký sál, inventář z roku 1759

Sál zámku měl před přestavbou na prostor zámeckého divadla podobu sálu předků, s valdštejnskou portrétní galerií včetně jezdeckého portrétu Albrechta z Valdštejna, s valdštejnskými genealogickými rozrody a obrazem s rodovou legendou, na níž přivádí Jindřich z Valdštejna svých 24 synů ke králi Přemyslu Otakarovi.

In Saal.

Großer Waldsteinischer Stammbaum 1; in bildern sub numers. Nro.1mo Waldsteinische Stam[m] Brümer Von Johannes Baron Von Waldstein de Anno 1252 über 2 thüren ohne rahmen gleich 2; 2do großes längliches bildt, vorstellendt in kleinen portraiten Henricum Baronen Von Waldstein mit seinen 24 Söhnen Von den König Přemislao Ottocar 1; 3tio portrait des Fridlander Hertzogen zu Pferdt in lebensgröße 1; 4. portrait des Johannes Von Waldstein de A[nn]o 1237 lebensgröße 1; 5. portrait Johannis Von Waldstein de A[nn]o 1627 lebensgröße 1; 6. portrait lebensgröße des Hinec Johann Von Waldstein de A[nn]o 1324 1; 7. portrait lebensgröße des Wilhelm Von Waldstein de 1324 1; 8. portrait lebensgröße des Purgan[?] Ladislao Grafen Von Waldstein de A[nn]o 1654 1; 9no portrait lebensgröße des Caroli Victorin Grafen Von Waldstein Kayzers Leopoldi Cam[m]er Herr 1; 10. portrait lebensgröße Vilhelmi I Kunmanni de A[nn]o 926 von welchen die Grafen Von Waldstein her stam[m]en 1; 11. portrait Ernesti Josephi Comitis a Waldstein lebensgröße gewesten Obrist Landt Hofmeister im König Reich Böhemb 1; 12. lebensgröße Fridrich Graf Von Waldstein Ertz Bischof zu Prag 1; 13. Letzt Verstorbene Frantz Ernest graf Von Waldstein auch lebensgröße 1; 14. lebensgröße Hassek Baron Von Waldstein Kaybers Ferdinandi 1ter General 1; 15. lebensgröße Frantz Joseph graf Von Waldstein, letzt Seel[igen] Herrn Grafens H[errn] Vatter 1; 16. Bernardt Von Waldstein lebensgröße de A[nn]o 1384 1; 17. Ferdinandus Ernestus Graf Von Waldstein, Appellations Präsident lebensgröße 1; 18. Rudolphus Baro v[on] Waldstein de A[nn]o 1536, lebensgröße 1; 19. Maximilianus Graf Von Waldstein Comendant zu Prag A[nn]o 1652, lebensgröße 1; 20. Wilhelmus Baro Von Waldstein de Anno 1532, lebensgröße 1; 21. Hanibal de Waldstein de Anno 1432, lebensgröße 1; 22. Hinks Von Waldstein lebensgröße was doch kleiner de A[nn]o 1213 1; 23. Knye stuckh portrait Ditrich Herr Von Ralsko und Wartenberg wovon auch stam[m]en die grafen Von Waldstein 1; 24. Franciscus Adamus Graf Von Waldstein de A[nn]o 1671 1; 25. Johannes Graf v[on] Waldstein Obrist Landt Cam[m]erer in Böhemb 1532 1; 26. Benedictus a Waldstein, Episcopus de A[nn]o 1465 1; 27. Zdenko v[on] Waldstein de A[nn]o 1547 1; 28. Frantz Joseph Graf Von Waldstein herr auf Dux[?] 1; 29. brust bildt portrait des Zdencko Baron v[on] Waldstein de A[nn]o 1613 1; 30. 6-Jährigen Wenceslai Baronis a Waldstein portrait in harnish lebensgröße de A[nn]o 1644 1; 31. knye stuckh portrait Johann Von Waldstein de A[nn]o 1423 1; 32. knye stuckh, Carl Ernest graf v[on] Waldstein de A[nn]o 1709, portrait 1; 33. knye stuckh wock[?] H[errn] Von Waldstein de A[nn]o 1416, portrait 1; 34. brust bildt Adam Graf v[on] Waldstein Obrist Burggraf 1; 35. brust bildt, Alberthi Ducis Fredlandice[nsi] et Comitibus de Waldstein de A[nn]o 1629 1.

Duchcov, zámecký sál, inventář z roku 1760

Sál zámku Duchcov měl rovněž charakter sálu předků. Jeho interiér byl kromě velkých scén s bitevními náměty zaplněn portrétní galerií s 29 rodovými portréty. Slavná valdštejnská legenda byla námětem nástrojných fresky a stejně jako mnohé malby na plátně byla dílem Václava Vavřince Rainera. Sál byl zdoben souborem majolikových váz, v příkladných symetrických sestavách po pěti kusech na římsách obou krbů, po jedné v každém rohu a opět symetricky nad pěti dveřmi sálu. K vybavení patřily i čtyři lustry, deset přístěnných stolů s mramorovými deskami, pět pohovek určených k umístění k oknům, čalouněných stejně jako 24 jídelních židlí řezaným plyšem, a jedna zástěna před dveře dekorovaná orientálním papírem.

In dem saal. Sub Nro 12.

Große Battailen der G[ene]ral Waldstein 2; familien bilder oder portraits 29; cron leuchter 4; Wällsche cam[m]inen mit marmor 2; woraufvasen von majolik 10; ekvasa von majolik 4; detto über denen thüren 25; tische von marmor 10; weiß angestrichener fliegel 1; transchir-tisch von harten holtz 1; fenster can[n]apéen mit geschnittenen plüsch überzogen 5; dergleichen tafel sesseln 24; thür vorsatz oder schild von indianischen pappir 1.

Zámecké apartmány

Uherčice, apartmán hrab nky, inventář z roku 1697

Apartment Marie Barbary, hraběnky Heissler von Heitersheim rozené von Millessimo, vdovy po zemřelém generálu hraběti Donátu Heisslerovi von Heitersheim, nazývané Frau Generalin, navazoval podle inventáře patrně na chodbu zvanou *Galleria* s bohatou štukovou výzdobou s putti a zrcadly, jež mohla spojovat její pokoje s pokoji hraběte. Apartmán tvořily pokoj, ložnice a kabinet. Stěny pokoje a ložnice byly pokryty nizozemskými tapiseriemi, kabinet dekorovaly špalíry z hedvábného atlasu. Pokoj osvětloval velký závěsný skleněný svícen – lustr a byl zde kabinet a zrcadlo, oboje v černém laku na orientální způsob, stůl se skříňkou a stříbrným tácem, hodiny. Stůl zakrýval turecký koberec, vlněná látka trip byla použita na čalounění i portiéry, na závěsy na okna pak červený hedvábný taft. Červeným brokátém se zlatými květy bylo čalouněno křeslo či pohovka. V ložnici stálo skládací lože se zelenými taftovými závěsy, stejné závěsy, avšak z dvojitého taftu, zdobily i okna. Byly zde další stolky, vykládaná skříňka, židle s tripem, zrcadla ve stříbrných rámech, portréty hraběcího páru a obraz Panny Marie. Kabinet byl zařízen *en-suite*. K jeho atlasovým špalírům se žluto-červenými pruhy patřily stejné portiéry nade dveřmi i pohovka a šest židlí, jež měly čalouny z tohoto atlasu. Přes čalounění židlí patřily zelené plátěné přehozy, plátno bylo použito i na okenní závěsy.

In der frau Gralin Zimmer.

Sieben stuckh niederländische spallier mit grossen figuren; ein gläserner grosser hemkhleichter; ein schwartzer geführmeister schreyb – kasten, auf indianische orth gemein gemahlen, worauf ein dergleichen grosser spiegel; ein brauner tisch, worauf ein eingelegter brauner kasten, auf welches ein grosse silberne tazen von getriebener arbeit; sechs lahn sessel von roth undt weissen trieb; ein mit rothen procat worauf guldene kleine bluemen überzogener gelegenheit – sessel; ein tisch mit einem türckischen tepich, worauf ein gläserner kosten, worinnen ein grosse silberne mit falschen steinen besetzte adler uhr drey paar roth taffetene fenster fúhrhang; ein achers it alten roten sammet überzogenes spilltischl; zway paar portier von grün – roth – undt weissen trieb.

In der Fren Gralin Schlaff Zimmer.

Sechs stuckh niederländische spallier. zway dergleichen portier; ein feltdbett mit grünen taffet; ein gemeines tischl mit einen türckischen tepich worauf ein eingelegter kasten, undt ein grosse silberne tätzen von geriebener arbeit; Unser lieben Frauen bildt, in einer blechener ausgetriebener undt verpolster ramb; zway contrafee des Herrn Grafs Seeb. undt der Frau Generalit; zway mitterne spiegel in silbernen Ramen; ein spanische wandt mit seidenen bluemen; zway lahn sesseln mit roth undt weissen trieb; ein getoppelten grienen taffetener fenster fúhrhang; ein rundes tichl.

In dem Cabineth

Roth undt gelb gestraiffte rassetene spallier sambt dergleichen Portiern; ein paar leinwanthene fúhrhäng; sechs rassetene mit grüner leinwanth überzogene sesseln; ein canipe mit dergleichen rassetenen spallier zeug überzogen.

D čín, parádní apartmán se stříbrnou ložnicí, inventář z r. 1717

Parádní apartmán hraběte na zámku v Děčíně patřil ve své podobě, zaznamenané v roce 1717, k vrcholným interiéřům doby baroka tohoto období. V roce 1717 zemřel mladý dědic děčínského majorátu Jan Arnošt Josef Kajetán Thun, pouhý rok po svatbě s kněžnou Marií Annou s Liechtensteinu, bez přímých dědiců. Majetek dědil bratr jeho otce Maxmiliána, hrabě Jan František Thun. Inventář zachycuje interiéry a bohatství děčínského zámku rodu Thunů, jehož řada členů dosáhla úspěchu ve službách salzburských arcibiskupů a biskupů, mezi nimiž byli i osobnosti z tohoto rodu. Vedle předmětů a dekorací sepsaných v inventáři, jejichž pořízení jistě ovlivnily vzory z monarchie i ze salzburského dvora, jsou zde i mnohé zmiňované akvizice francouzského a anglického zboží, augsburského stříbra. Parádní apartmán zámku, dokonale zařízený *en suite* a s ohledem na požadovanou *perfektní symetrii*, byl zcela reprezentativní a navazoval na hlavní sál sídla. Inventář dokládá, že vlastní apartmány hraběcí rodiny, rovněž s některými mimořádnými pokoji, byly situovány po jiné straně sálu a v dalších prostorách. Vrcholem apartmánu byla nepochybně parádní ložnice se stříbrným ložem, zcela reprezentativní místnost,

kteřá se nevyskytuje ani v zachovaném inventáři předcházejícím (1702), ani v následném (1720). Sled reprezentačních pokojů apartmánu od hlavního sálu byl tento: Červený damaškový pokoj – Zlatý zrcadlový pokoj – Parádní pokoj se stříbrným ložem – Třetí pokoj – Druhý pokoj – První pokoj. Apartmán byl sepsán v opačném sledu směrem k sálu.

První komfortní pokoj hraběte

První pokoj v pánu zesnulého hraběte, kde visely nizozemské špalíry a jenž zdobil velký obraz Ifigenie od Jana Františka Rothmeyera a obrazy s náboženskými náměty, byl zařízen několika stoly, židlemi s potahem ze sametového tripu i ložem pro odpočinek. Lože dekorovaly závěsy ze zeleného damašku lemovaného prýmky v barvě červánků (aurora), přehoz ze stejné tkaniny, patřilo k němu i vnitřní vybavení se čtyřmi matracemi, třemi polštáři a poduškou ze zeleného taftu. Stál zde červeně lakovaný kabinet (hallanderi casten), vyložený rozličnými kameny, španělská zástěna z pruhovaného moiré, ohřívadlo, čalouněný prevet a nízká stolička. Dveře dekorovaly portiéry poloviční délky s horním věncem – závěsem z brocatelu, okna plátěné závěsy.

In des gottseeligen] Graffen ersten Gelegenheit Zimmer, so mit alten niederländischen spalier behängt.

Lahrer schreib tiesch von flader holtz 1; schwarz gepatzter hallanderi casten mit unterschiedlichen steinern außgelegt, so auch lahr 1; grosses Agnus DEI a Papa Innocentio 1; lahn sessel von trieb samet 6; nidriger sessel ohne lahn 1; oval spiel tieschl 1; halbe porter von progatell 4; crantz darzue 2; leinwantene fenster vorhäng mit ein krantz 2; spanische wandt von gestreifte mor 1; höltzener weschwärmer mit rothen leeder überzogen 1; rost bettl mit grün damaschkene[n] von 8 stucken – und aurora farben galeunen, verbrambt[en] vorhäng 2; madratzen von roßhaar 4; dergleichen pölster 3; grün taffetene duchen 2; coopert decken von grün damaschk 2; JESUS Maria Joseph bildt 1; grosses von Rothmeyer gemahltes bildt, worauff die Iphigenia gleichfahls gemahlt 1; grün tuchener nacht stuel ohne kessel 1.

Druhý komfortní pokoj

Druhý pokoj měl stěny pokryté atlasovými a „indiánskými“, orientálními, patrně čínskými špalíry (pékin), plátěné bílé závěsy poloviční i úplné délky s věnci – horními závěsy. Pět židlí a pohovka, canapé, byly čalouněny sametovým tripem. Zařízení doplňovalo zrcadlo v pozlaceném rámu a velká majoliková nádoba.

In den anderen Gelegenheit Zimmer, welches mit indianischen spalier- und atlaß behängt ist.

Halme porter bon procatel 4; crantz darzue 2; halb leinwantene weiße vorhäng 4; gantze „ 2; crantz darzue 2; spiegel mit vergolter rahm 1; sessel von trieb samet 5; canapé von trieb sammet 1; pölster darbey 2; grosses majolica geschier 1.

Třetí komfortní pokoj

Třetí pokoj měl rovněž atlasové indiánské špalíry (pékin) a byl zařízen oválným stolem s přehozy z brocatelu a kůže, židlemi se sametovým tripem a malým, černě lakovaným ložem. Z brocatelu byly i portiéry, z bílého plátna horní a postranní závěsy na okna.

In dem Dritten Gelegenheit Zim[m]er welches mit atlaßenen indianischen spalier behängt ist.

Oval tiesch, worauff ein procatellner und leederner tebicht 1; lahn sessel von trieb sam[m]et 2; schwarz gepaitztes bettstadt 1; halb weiße leinwantene fenster vorhäng 4; halb procatellene portier 4;krantz darzue 2; weiß leinwandene gantze fenster vorhäng 2; crantz 2.

Parádní pokoj se stříbrným ložem

Parádní pokoj, v němž stálo stříbrné lože, dokládá urozenost a bohatství rodu. Lože pro dvě osoby mělo nebesa, obě čela v hlavách, čtyři horní dekorativní vázy a vnější věnec – římsu nebes, vše z masivního stříbra. Závěsy lože byly ze stříbrozlatého brokátu a karmazínového hedvábí, se širokými zlatými bortami, podšité stříbrnou látkou. Stejný byl i přehoz přes lože, další měl lemování po obvodu bílými nizozemskými krajkami. Z drahé látky lože byl i vnější věnec nebes s dlouhými zlatými třásněmi, vnitřní pak ze stříbrné tkaniny s krátkými zlatými třásněmi, zlatě prošitý. Místnost dekoroval i stříbrný lustr s 10

rameny, dvě velká oválná zrcadla ve stříbrných rámech, zdobily ji špalíry na stěnách ze stříbrné tkaniny s karmazínovými květy, zasazené do postříbřených listů. Zařízení en-suite doplňovaly dvě postříbřené velké židle či křesla a 12 postříbřených taburetů čalouněných stejnou látkou. Na postříbřených garnýžích visely portiéry z karmazínového atlasu. Jiné závěsy z karmazínového taftu se stříbrnými bortami, které patřily na okna, stejně jako další z plátna ke skutečnému zakrytí. Pozoruhodnou dekorací byly i dvě skleněné pyramidy na vyřezávaných podstavcích s karmazínovým sametovým tripem a ozdobami z kovu (pakfongu). Stejným sametem byly dekorovány i dva stolečky a čtyři gueridony. Krb s příslušným náčiním zdobila velká porcelánová nádoba a šest menších z majoliky, zařízení doplňovaly dva pozlacené podstavce pod kabinety.

In dem Parada Zimmer, wo das sielberne bett stehet.

Bettstadt auf zwey persohn, der ober himmel, die zwey hauptstuck, die 4 vasa, und der obere krantz, alles massiv sielber, vier mit sielberstuckh gefütterte von reichen sielber golden procat, und carmaßin farben seiden prosal, mit golden[en] braitten porten verbämbte fürhäng nebst einer dergleichen coopert deck[en] und einer weißgespitzten niederländischen tour. Obere außwendige krantz ist eben von obbemelten reichen zeüg mit langen goldenen frantzen. Der inwendige krantz von sielberstuck, mit kleinen kurtzen goldenen frantzen, mit goldt gestickte pölster 2; sielbener cron leichter mit 10 derley armb, wägt das sammentliche sielber ohne eyßen 51 marckh 9 loth; In diesem zimmer ist der grund der spaliern sielber, die opera carmasin farbe blumen, und sind die spalier umb und umb mit versielberten laisten eingefast.; grosse von derley zeüg ubersielberte lahn sessel 2; klein geschnitzte- und ubersielberte mit solchen zeüg uberzogene taborettl 12; halbe stuckh von carmaßin farben atlas mit sSielbernen tresporteln verbrambte portier 6; oberhalb der portieren höltzerne ubersielberte cronen 3; in grossen sielbernen rahmen an der wandt gemachte oval spiegl 2; gläberne piramides dareby die postamenta geschnitten, mit carmaßin farben trieb samet mit weiß kupffener einfassung 2; der gleichen sammetene tieschl 2; item dergleichen coridon 4; halbe stuckh leinwandene fenster vorhäng 8; halbe stuck carmeßin farbe taffetene fenster vorhäng mit sielbernen tresporten verbrambt 8; camin worinen ein eisenes barter anstatt des feuerbocks 1; grosse porcellan krüeg auf dem camin 3; dergleichen von majolica 6; vergolte postamenten zum hallanderie kastel 2.

Zlatý zrcadlový pokoj

Zlatý zrcadlový pokoj se sametovými karmazínovými špalíry, zdobenými širokými zlatými bortami a zasazenými do vyřezávaných pozlacených listů, měl na dveřích portiéry ze stejného sametu rovněž zlatě lemované. Jejich postranní a horní závěsy byly adjustovány do vyřezávaných a silně pozlacených garnýží nad všemi čtyřmi dveřmi pokoje. Stejnou karmazínovou barevnost mělo i plátno, jímž bylo potaženo 12 pozlacených židlí (či křesel) a také závěsy na okna, poloviční délky, z taftu, lemovaného zlatými bortami. Okna mohly zakrývat plátěné závěsy. Místnost dekorovala dvě velká obdélná benátská zrcadla ve skleněných, broušených a zlacených rámech, křišťálový lustr, tři kabinety s řezanými českými kameny s přehozy ze zlatě lemované kůže a devět porcelánových nádob na římsě krbu.

In dem Goldenen Spiegl Zim[m]er, welches mit roth carmaßin farben sammet, mit braitten goldenen porten; dann mit vbergoldten geschnitzten laisten eingefast.

Halbirte carmaßin farbe sammetene porter, mit goldenen porten verbrambt 8; höltzerne geschnitzte- und starckh vergolte ober denen portiern cronen 4; grobe mit obgedachten samet und goldenen porten; wie auch mit rother leinwant uberzogene und vergolte lahn sessel 12; an der wandt angehängte grose venetianische- in gläsernen, von glaß geschnittenen vergoldten rahmen, viereckichte spiegl 2; cron leichter von cristall 1; halbe von carmaßin farben taffent- und mit goldenen tres porten verbrambte fenster vor häng 10; steinerne mit geschnittenen böhmischen steinen außgelegte, wie auch mit leeder uberzogene auf übergolten postamenten tieschl 3; halb leinwandene fenster vorhäng 10; porzulanene stückl ober dem camin 9.

ervený damaškový pokoj

Červený damaškový pokoj pokrývaly špalíry z hedvábného červeného damašku se stejným horním věncem – krátkým závěsem s hedvábnými třásněmi kolem celé místnosti. Špalíry byly zasazeny do dřevěných hladkých postříbřených listů. Červený damašek byl použit také na portiéry, jejich horní věnec – závěs lemovaly hedvábné třásně. Dvanáct červeně potažených židlí

mělo čalouny z plátna a hedvábných prýmků, dva stolečky vykládané slonovinou dekoroval červený samet. Zřízení pokoje doplňovaly dva hrací stolečky a plátěné závěsy na okna k zatažení.

In dem Rothen Damaschkenen Zimmer, welches außspalieret mit rothen damaschk, der crantz von dergleichen damaschk, mit seidenen frantzzen und höltzernen glat versielberten laisten.

Roth sammetene mit seidenen gallaunen und rother leinwand überzogene sessel 12; roth sammetene mit helffenbain außgelegte tieschl 2; halbe roth damaschkene portier darüber der krantz mit rothseidenen frantzzen 6; halb leinwandene fenster vorhäng 6; runde mit holtz eingelegte spiel tieschl 2.

Předpokoj

Při sále a parádních pokojích byl zaznamenán i předpokoj vybavený čtyřmi uzamčenými truhlami, jež byly určeny i k usednutí. Sloužil také jako místo pro služebnictvo a k odkládání svršků při návštěvách. Byla zde odložena i nosítka čalouněná damaškem se zlatými bortami.

Alda im Vorhaub oder vor Zimmer des Saals

Höltzerne versperte kasten, die mann auch zum sitzen brauchen kann 4; trag senftten sambt den polster mit damaschk gefüttert, und goldenen porten verbrambt 1.

eský Krumlov, parádní apartmán knížete, inventář z roku 1732

Rozsáhlý parádní apartmán zesnulého knížete Františka Adama ze Schwarzenbergu, vévody krumlovského, a zůstavitele (fideikomisního majetku) sloužil dvěma účelům. Patřil mezi vrcholné reprezentační prostory sídla a zároveň byl i obýván. V době sepisování inventáře jej podle uvedených poznámek právě užívala pozůstalá ovdovělá kněžna Eleonora Amalie, rozená z Lobkovic. V tomto roce 1732 byl na českokrumlovském zámku zaznamenán i malý zimní apartmán zesnulého knížete, jednodušeji zařízený, který pán domu za svého života také obýval. Apartmány knížete a kněžny, jejíž pokoje se zachovaly a byly částečně obnoveny v původní enfiládě, spojovala v jejich zadní části chodba (...gang zwischen Ihro Durch[laucht] deß Gnädigsten Fürsten H[errn] Erb[laßers] Zim[m]ern und gegen dem Frau Zim[m]er). Za ní následovala u knížecího apartmánu místnost galerie. Inventář popsal apartmán v opačném sledu. Z pohledu příchozího však začínal antekomorou – následovaly předpokoj – audiенční pokoj – Římský Eggenberský erbovní pokoj – ložnice – kabinet (tyto všechny jsou jmenovány jako nově upravené) a poté – knihovna – a galerie. Poblíž vchodu do apartmánu zaznamenal inventář první komornický spojený s apartmánem chodbičkou, druhý komornický pokoj a při hlavním schodišti oratoř knížete s přilehlým kabinetem. Apartmán kněžny se směrem od vchodu ze schodiště sestával z antekomory, kněžniny parádní jídelny, baldachýnového pokoje s ceremoniálním baldachýnem a ložnice s parádním ložem, ke které přiléhala malý kabinet a soukromá kaple. Při ložnici byly ještě dvě místnosti charakteru garderoby a pokoj komorné.

Galerie

Části stěn galerie, *Gallery*, byly dekorovány rozměrnými zrcadly ve zlacených vyřezávaných rámech, jiné části pak sestavami obrazů, zejména portrétů. U nich autoři soupisu nedokázali určit, kdo je zde zobrazen...*und zwar weilten man nicht gewust wessen Portree selbe seind, als seind selbe nur, wie sie an der wand hencken beschreiben worden...* Zaznamenali portrét kněžny Eleonory Amalie s princem Josefem v loveckém úboru, jenž je ve sbírkách dodnes uchovávan. Pro dveře galerie byly pořízeny červené portiéry s vyšíváními knížecími erby. Krby vykládané holandskými kachly dekorovaly početné sestavy porcelánových a jiných nádob a různých figurek, umístěné uvnitř i ve velkých sestavách nad krbem. V místnosti bylo mnoho vzácných stolů, stolků, „taburetů“ se skleněnými sloupky, kabinetů a šperkovic, mezi jinými i kabinet vykládaný želvovinou, na němž stálo 62 alabastrových figurek, orientální skříňka pokrytá perletí, jiná ze dřeva pokrytá papírem i stříbrná schránka. Ty všechny sloužily k uložení a zejména vystavení rozličných váz, šálků a táců z porcelánu, nádob z majoliky, keramiky, serpentinu, skla, i mnoha figurek, stříbra, různých drobností, nechyběly ani schránky mušlí a šneka.

In der Gallery

Portir von rothen tuch worauf die fürst[liche] wappen gestückt 6; portir stangen 3; höltzerner tisch das blat inwendig mit sam[m]et 1; dergleichen mit grünen progat 1; dergleichen gantz höltzerne 2; kleines oben ausgelegtes spiel tischl 1; dergleichen mit bain ausgelegtes damae bret 1; indianische oval tischl mit 4 geridon 2; galanterie casten mit schilt krotten eingelegt 1; worauf verschiedene in 62 stuck von alabaster figuren stehen.; porcellanene kleine schalen 3; messingene 4; indianisches galanterie castl von perl mutter 1; erdene schokoladi becher 8; kleine indianische krügl 2; ein blaues geschnittenes glaß von cristall 1; weiße meer muschl 1; kleinere meer muschl und 1 schneck 2; coffe schalen von porcellan mit Prager[lichen] tatzen 1; porcellanene kleine schalen 9; gegen lhro durch[laucht] schlaffzim[m]er der camin welcher mit holländer ziegeln ausgetaffelt ist; große vasa von porcellan 12; vasa von terpentin stein sambt einen zerbrochenen deckl 1; steinene pixen mit einen zerbrochenen deckl 1; terpentin schalen 1; dergleichen einsatz becher mit 1 deckl 6; mehr derley niedriger becher 1; teller sambt derley einschichtigen deckln von weiß und blauen porcellan 1; marmel steinene kugln 2; erdene figuren Turcken und bauren 7; ober dem camin verschiedene figuren von alabaster 17; durchgebrochene silberne flaschl mit schrauben 2; dergleichen bechrl 2; mohren von ordinari erden 2; in dem camin gegen der bibliothec eben mit holländischen ziegeln ausgelegt, darinnen befinden sich porcellanene vasa 8; item gläberne derley gemahlene 3; kühl wandl von majolica 1; dergleichen schalen 2; gemeine erdene figuren 7; leere trügl, inwendig mit taffet gefüttert, worunter eines mit messing beschlagen 2; ober dem camin: siivilate schalen 1; derley becher 2; porcellanene schalen 2; coffe schalen auswendig roth, und inwendig blau 3; kleine vasa von holtz 2; verschiedene figuren von ordinary erden 12; höltzerne vergolte taboretln mit gläbernen saulen, und darauf stehen 2 gläberne flaschen mit zünernen schrauben, und 4 alabasternen figuren, nebst messingenen leuchtern 2; auf denen tischen von holtz stehende und vergolten taboretln, das erste an der bibliothek, worauf sich befindet geschliffene gläberne flaschen mit der schraub 1 stuck; the geschier von der siivilota, mit dergleichen 3 kleinen vasen, und 6 vögeln von höltzernen postamenten 1; porcellan geschier klein und groß 4 stuck; dann auf dem andern beym See[ligen] H[errn] Erblassers Schlaffzim[m]er von der siivilota unterschied[liche] geschier durch einander 7; von weiß und blauen porcellan groß und kleines geschierl 9; nähküß von weißen helffenbein, und mit schild krotten eingelegt 1; campos von holtz 1; klein silbernes castl mit silber beschlagen 1; spinn radl 1; schreib casten von fladerholtz, mit messingen und vergolten beschlag 1; darauf befinden sich porcellanene, weiß und blaue schokoladi becher 10; dergleichen tatzen 10; serpentinenne flaschen mit messing vergolten schraub 1; galanterie casten von nußholtz ieder mit 6 füßen, wie auch oben und unten vergolt mit messingenen beschläg 2; darauf befinden sich castl von holtz und papir zusam[m]en gemacht 2; item von harten holtz schwartz gepaitzte taboretln mit 3 gläbernen saulen, worauf sich auf einen ein porcellanenes krügl roth gemahlen befindet 2; camin schirm der fuß von schwartzen holtz 2; wind führer. Neue inventirung: der in der Callery befindende verschiedene schöne mahlereyen, und zwar weilen man nicht gewust wessen portree selbe seind, als seind selbe nur, wie sie an der wand hencken beschrieben worden, und zwar, erstlich lhro Hertzog[lichen] durch[laucht] der Gnädigsten Fürstin mit dem Prinz Joseph in der jagd kleydung, auf dero rechten hand zur ersten thür 14; item eines von helffenbein von bildhauer arbeit geschnitztes Dianae bildl mit einer geschnitzelten vergolten rahm 1; ober der thür 8; von dieser bies zu der andern thür befindet sich wiederum ein spiegel von bildhauer arbeit, und völlig vergolter rahm 1; unterschied[liche] contrafeen 19; über der bibliothek thür 8; von dieser thür bies an das eck, an das fenster 5; spiegel von bildhauer arbeit und vergolter rahm 1; in dem fenstern gegen dem hirschen garten, an beeden spalleten unterschied[liche] bilder 6; von diesen fenster bies an das ek des ersten camin ein spiegel in vergolter rahm von bildhauer arbeit 1; unterschied[liche] portree 9; über diesen camin ein spiegel von bildhauer arbeit vnd vergolter rahm 1; verschiedene bilder 24; von den camin zwischen der garten thür an beeden fenster spalleten 4; über die eingang thür in garten oval spiegel mit vergolten rahm 2; verschiedene bilder 18; gleich daran an der fenster spallet 4; ober dem Calery casten groß und kleine 20; neben diesen an fenster spalleten 3; von diesen fenster an, bies an das letzte an der wand zwischen beeden spalleten der fenster 12; in den letzten fenster an beeden spalleten 2; ober dem camin gegen lhro durch[laucht] Schlaffzim[m]er 16; an der cabinet wand: spiegel von bildhauer arbeit mit gantz vergolten rahmen große 2; kleinere 2; verschiedene bilder 19; von dieser ek bies zu der thür 12; ober dieser thür des schlaffzim[m]ers 8; von der thür des schlaffzim[m]ers bies zu lhro Durch[laucht] der Gnädigsten Fürstin portree 32; In der Calery befindet sich ein schwartz gepaitzter casten mit vergolten laubwerck, und 4 gläbernen taffeln, worin sich verschiedene galanterie sachen, von silber, porcellan, und glaß, worvon lhro durch[laucht] elbsten in handen haben.

Knihovna knížete

Přehozy na stoly a čalounění židlí v jednoduše zařízené knihovně knížecího apartmánu byly zdobeny eggenberskými znaky. Ty na židlích chránily přehozy z plátna, které bylo použito i na postranní a horní závěsy oken. Místnost dekorovala desková malba s námětem Vzkříšení Lazara.

In deß See[ligen] H[errn] Erb[la]bers Bibliothek

Tisch decken mit Fürst – Eggenbergischen Wappen 2; dergleichen seßl 2; leinwandene überzüg 2; ein auf holtz gemahlenes bild die erwekung Lazary mit einer ordinary schwartzen rahm 1; weiß leinwandene fenster vorheng sambt den crantz 2; fenster stangl 1; ordinary tisch 2; diese Bibliothek sambt darinnen vermög der repertorio befind[lichen] büchern sollen Ihre Hoch Fürst[lichen] durch[laucht] Hinterbliebenen Wittib Eleonora Amaliae /pleno titulo/ eigenthumlich gehen.

Vedlejší pokoj

Pokoj s krbem sousedící s knihovnou patřil k místnostem, uváděným jako nově zařízené. Podle zaznamenaného inventáře mohl být používán i jako pracovna. Jeho stěny zdobily nizozemské špalíry. Portiéry s věnci – závěsy, čalounění židlí a přehoz na stůl byly zhotoveny ze zeleno-žlutého plyše, doplňovaly je závěsy a horní drapérie na okna ze zeleného hedvábného taftu a plátěné okenní závěsy na použití. K vybavení patřily stoly, židle s koženými potahy, kabinet v orientálním laku, lustr, zrcadlo, stříbrné psací soupravy a také pulpit, na němž stály hodiny.

Neue Zim[m]er Ihre Durch[laucht] Fürst[lichen]H[errn] Erb[la]bers. In dem Zim[m]er neben der Bibliothek.

Niederländische spallier 6; portir von grün und gelben plusch 6; deto crantz 3 und ober der thür 3 blat 6; portir stangen 3; seßl von derley zeüg 6; derley tisch teppich 2; roth lederne darüber 2; fenster tuch, von grün tuch 1; weiß leinwandene fenster vorheng 2; fenster stangl 1; grün taffetener fenster vorheng 2; derley crantz 1; auswendiges fenster stangl 1; 4 ekichter spiegel mit vergolter rahm 1; indianisches schreib castl 1; schreibzeig und strabix von silber 2; hangleichter von patrl und geschliffenen glaß nebst grün leinwandenen überzug 1; melirtes pulpret von fladerholtz, worauf sich ein stock uhr mit silbernen zierathen, die figur aber von holtz 1; ordinary tisch 2; messingener feuer rost auf postamenten zum camin geherig 2; schierhaken, schaufl und zang 3.

Kabinet

Kabinet apartmánu, jež právě užívala kněžna, byl zařízen *en-suite*. Stěny byly zcela pokryty červenými damaškovými špalíry, ze stejné tkaniny byly portiéry se závěsy a horními drapériemi, čalounění pohovky – canape a šesti židlí i přehoz přes stůl, pod nějž patřil ještě jeden kožený. Okno dekorovaly závěsy s horním věncem z červeného taftu a jeden závěs šarlatové barvy použitý z tzv. Římské garderoby. V kabinetní skříňce s fládrovaným lakovým povrchem byly uloženy stříbrné drobnosti, dýmka, zvonek, pravítko.

In der Hinterbliebenen Wittib /pleno Tit[ulo]/ Cabinet.

Spallier von rothen damasc um und um; portir von dergleichen damasc 4; derley crantz 2; canape nebst 2 kleinen pöster von damasc 1; leinwandener überzug 1; seßl von dergleichen damasc, mit leinwandenen überzügen 6; dergleichen tisch teppich 1; roth lederner deto 1; roth scharlachenes fenster tuch aus der Romanischen Quatroba 1; roth taffetene fenster vorheng 2; dergleichen crantz 1; weiß leinwandene fenster vorheng 2; portir stangen 2; fenster stangl 2; gefürneister casten von fladerholtz mit vergolten beschlag worinnen sich ein silbernes pfeiff und dergleichen glöckl, nebst einen linial befindet 1; ordinary tisch 1.

Parádní ložnice

Parádní ložnice apartmá knížete, jíž právě obývala ovdovělá kněžna, byla čalouněna špalíry ze zeleného hedvábného damašku (za ložem jeden pruh chyběl). Z téhož damašku byly i portiéry nad dveřmi s bočními a horními závěsy, potahy čtyř židlí, přehoz přes stůl i čalounění prevetu, který byl zdoben i zlatými bortami. V místnosti stálo velké parádní lože, *großes paradi beth*, ze zeleného hedvábného sametu se zlatými bortami, se stejně dekorovanými horními ozdobami na nebesích ve

tvaru poupat. Závěsy lože byly rovněž z tohoto sametu a také z růžového atlasu s vetkanými či vyšitými rozličnými zlatými a stříbrnými květy. Stejný atlas doplněný zlatými třásněmi byl použit i na horní věnec lože (dolní byl ze zeleného damašku) a také na přehoz, jehož středová část byla ze zeleného damašku. Lože kryl ještě jeden přehoz, zelený, taftový, a patřil k němu slonovinový krucifix na zeleném damaškovém kříži. Místnost osvětloval lustr z broušeného skla, jenž se zavinoval do ochranného obalu, bylo zde i zrcadlo v pozlaceném rámu a anglické hodiny.

In Ihro Durch[laucht] der Hinterbliebenen Wittib /Tit[ul]/ SchlaffZim[m]er.

Spallier um und um mit grünen damasc ausgespallirt, ausser hinter dem bett fehlet ein blat; portir von derley damasc 4; dergleichen crantz 2; seßl von solchen damasc, mit grün leinwandenen überzügen 4; tisch teppich derley 2; roth lederne darüber 2; grün damascenes nacht zeig tuch, um und um mit goldenen durchgebrochenen porten gebrambt 1; grüne fenster tücher 2; weiß leinwandene fenster vorheng 4; derley crantz 2; 4 ekichter spiegel mit vergolter rahm 1; hang leichter von patr und geschliffenen glaß 1; grün leinwandener überzug darüber 1; großes paradi bett von grünen sam[m]et und goldenen portln verbrambt nebst 4; derley knöpf 1; vorheng von grünen sam[m]et, und rosenfarben atlas, mit unterschied[lichen] gold- und silbernen blumen gestückt 4; crantz von rosenfarben atlas, mit gold und silberstuck, um und um mit goldenen frantzen 1; helffenbeinenes Crucifix mit zeyligthumer 1; Mit grünen damasc überzogenes creutz 1; copert decken in der mitten von grün damasc, um und um mit rosenfarb gestückten atlas, nebst brait goldenen frantzen 1; grün taffetene bett decken darzu 1; fuß crantz von grün damasc mit goldenen frantzen 3; englische kotzen auf das bett 1; grün sam[m]etener tisch teppich mit porten gebrambt 1; englische tisch uhr von Petr[il] Caron mit einen silbernen gezieffer blat, und in denen eken mit durchgebrochener silber arbeit 1; bett stangen 2; portir stangen 2; fenster stangl 2.

římský Eggenberský erbovní pokoj

Nádherný Římský eggenberský erbovní pokoj nechal ve svém apartmánu zřídit kníže František Adam jako vrcholně reprezentační prostor a zároveň pamětní místnost eggenberského dědictví. Zde vystavené eggenberské památky patřily k souboru luxusních artefaktů, pořízených knížetem Janem Antonínem z Eggenbergu při jeho zvláštní vyslanecké misi v Římě, kde v roce 1638 na audienci u papeže Urbana VIII. oficiálně oznamoval zvolení Ferdinanda III. římským císařem. Součástí tohoto souboru byly i vzácné vyšívávané špalíry a portiéry s aplikacemi a malbou, s eggenberskými znaky, jež původně zdobily interiéry jeho dočasného sídla v paláci Ceri v Římě i erbovní deky z ambasadorova průvodu. Tyto i další památky byly později převezeny na Krumlov. Kníže ze Schwarzenbergu jimi nechal dekorovat nově upravený parádní pokoj, jenž tak nabyl podoby sálu předků z eggenberského rodu. Za života knížete Františka Adama totiž dále ještě vzrostl význam tohoto nyní schwarzenberského sídla, krumlovské panství bylo roku 1723 opět povýšeno na vévodství. Zčásti dodnes dochované špalíry a portiéry s eggenberskými znaky byly podšity žlutým a červeným taftem, a doplňovaly je i stejné závěsy s erby na okna, potahy s erby na šesti židlích a přehozy s erby přes tři stoly, podložené ještě i přehozy koženými. Okno zdobil i závěs šarlatové barvy, stejný jako byl použit v kabinetu. Bylo zde i malé lože, křišťálový lustr a příslušenství k později nainstalovaným malým kamínkám. Čalounění židlí a lustr byly opatřeny ochrannými plátěnými obaly, na oknech visely i plátěné závěsy určené k používání. V garderobě zámku, podle popisu kabinetu nazývané v této době Římské, byl k roku 1717 zaznamenán rozsáhlý soubor části tohoto eggenberského dědictví, zejména Zlatý vůz, v němž Jan Antonín vzal papeži dary, desítky součástí livřejí trabantů, švýcarské gardy a dalších účastníků průvodu.

In Ihro Durch[laucht] H[errn] Erlaßers /pleno Titu[ulol]/ Reichen, Romanischen Eggenbergischen Wappen Zimmer.

Anstat deren spalliern, große decken oder portir von goldstuck auf gelben grund reich gestückt und in der mitten die fürst[liche] Eggenbergische wappen, deren 5 stuck mit gelben taffet gefütterert, eines aber ohne futter 6; eben dergleichen rothe 6; portir von roth und weiß mit gold gewürckten zeüg allenthalben mit Fürst Eggenbergischen Wappen und mit rothent Taffet gefütterert 4; dergleichen crantz 2; und ober den thür stöckn 2; neben der thür herab 2; von dergleichen zeug fenster vorheng mit rothen taffet gefütterert 2; derley crantz 1; seßl von deto zeüg mit leinwandenen überzügen von weißen zeüg 6; rothe 6; derley tisch teppich 3; roth lederne darüber 3; roth scharlachenes toppeltes fenster tuch 1; weiß leinwandene fenster vorheng 2; portir stangen 2; fenster stangl 2; ordinary tisch 2; zusam[m]en gelegtes bett stadl 1; hang

leichter von geschliffenen glaß sambt leinwandenen überzug 1; feuer schaufl und schierhaken, zum kleinen öferl so A[nn] o 1730 zukom[m]en 2.

Audienční pokoj knížete

Audienční pokoj zesnulého knížete byl zařízen *en suite*. Špalíry ze zlatohlavu, tkaniny karmazínové barvy protkávané zlatou nití, zcela pokrývaly stěny místnosti. Z této textilie byl zhotoven i ceremoniální baldachýn lemovaný širokými i úzkými zlatými třásněmi, portiéry, čalouny 12 židlí / křesel i přehozy na dva stoly rovněž se zlatými třásněmi. Na okna patřily červené taftové, červené plátěné i bílé plátěné závěsy. Oválný stůl pokrýval přehoz z červeného damašku a spodní kožený přehoz, křišťálový lustr byl zavínut do plátěného obalu. K vybavení patřilo i velké zrcadlo v pozlaceném rámu vykládaném zrcadly a dvě mosazné nymfy – mořské panny na podstavcích u krbu (dekorativní krbové kozlíky), krbové náčiní a stejně jako v jiných místnostech, tyče na portiéry a okenní závěsy.

In deß See[ligen] H[errn] Erb[la]bers Audienz Zimmer.

Spallir von rothen Carmessin mit golt eingewürckten zeüg um und um; paldachin von derley zeüg mit brait goldenen in der höhe aber mit schmalen frantzen um und um verbrambt 1; portir von derley zeüg 4; dergleichen crantz 2; lahn seßl von solchen zeüg nebst roth leinwandenen überzügen 12; großer 4. ekichter spiegel mit vergolter rahm und mit spiegel eingelegt 1; tisch teppich von obigen zeug um und um mit goldenen frantzIn 2; roth lederne deto darüber 2; roth tuchene fenster tücher 3; roth taffetene fenster vorheng 6; dergleichen crantz 3; weiß leinwandene fenster vorheng 6; oval tischl mit rothen damasc überzogen 1; lederner teppich darüber 1; großer hang leichter von geschliffenen glaß, nebst grün leinwandenen überzug 1; messingene nymphen oder meer freyle von messing auf postamenten zum camin geherig 2; schierhacken schaufl und zang 3; portir stangen 2; fenster stangl 6; von drath geflochtenes gatter zum camin 1; ordinary tisch 2.

Předpokoj knížete

Předpokoj byl zařízen červeným a žlutým brocatelem, stejně jako v předchozí místnosti použitým na stěnách, portiórách, potazích sedacího nábytku, přehozech přes stoly.

Pro okna byly pořízeny červené taftové závěsy, i další červené a také bílé plátěné závěsy. Místnost osvětloval křišťálový lustr, k zařízení patřila dvě oválná zrcadla v pozlacených rámech, mosazné figury medvěda a medvědice na podstavcích ke krbu a příslušné krbové náčiní. V předpokoji se také ukládaly toaletní potřeby – prevety.

In deß See[ligen] H[errn] Erb[la]bers Vor Zimmer.

Spallir um und um mit roth und gelben procatl; portir von dergleichen procatl 4; derley crantz 2; dergleichen lahn seßl 8; derley tisch teppich 2; von rothen leder deto 2; rothe fenster tücher 5; roth taffetene fenster vorheng 2; weiß leinwandene 6; dergleichen crantz 3; oval spiegel in vergolten rahmen 2; hang leichter von patrl und geschliffenen glaß mit grün leinwandenen überzug 1; messingene bär und bärin auf postamenten zum camin 2; schierhaken, schaufl und zang 3; portir Stangen 2; fenster stangl 4; ordinary tisch 2; roth tuchener leibstuhl mit kupffernen töpffen 3; item zünernes nacht geschier 1.

Antekomora knížete

Antekomora knížete byla zdobena špalíry ze zeleného brocatelu, použitého na boční i horní portiéry, potahy 18 židlí a přehozy přes dva stoly – tabule, podložené koženými přehozy. Ten doplňovalo zelené sukno na okenních závěsech. K zatažení sloužily další bílé plátěnné. V antekomoře stál biliárový stůl potažený holandským suknem a pokrytý koženým přehozem. Ukládaly se zde biliárové koule ze slonoviny, tága i podpěra tága. Místnost osvětloval křišťálový lustr, chráněný příslušným obalem, krb byl vybaven mřížkou a dalšími náležitostmi. Stály zde i dvě obyčejné postele a dvě postele se stolovou deskou.

In deß See[ligen] H[errn] Erb[la]bers Ante Cammer.

Spallier um und um von grünen procatell; portir von dergleichen procatl 10; derley crantz 5; dergleichen lahn seßl 18; item dergleichen taffel better überzüg 2; roth lederne deto 2; fenster tücher von grün tuch 3; weiß leinwandene fenster

vorheng 6; dergleichen crantz 3; pilliar mit hollandischen tuch überzogen 1; lederner teppich darüber 1; helffenbeinene pilliar kugln 6; pilliar stab, mit helffenbein oben und unten beschlagen 1; ordinary pilliar stecken 15; heng leichter von patrł und geschliffenen glaß nebst grün leinwandenen überzug 1; portir stangen 5; fenster stangl 3; ordinary bettstätt 2; taffl better 2; messingene feüer rost auf postamenten 2; schierhaken, schaufl und zang 3.

Oratoř knížete

Oratoř pro knížete, zařizenou *en suite*; zdobily špalíry s vyšíványými pruhy a špalíry ze žlutého moaré. Z něj byly zhotoveny i čalouny pro klekátka a opěradla, dvě křesla a také závěsy portiéry. Byl zde i závěs ze žlutého taftu, čtyři nástěnné svícny a kroupenka.

In deß /Tit[ul]/ H[errn] Erb[laßers] Oratorio.

Dieses ist ausgespallirt mit genäeter arbeit streiff 19; von gelben moar 21; knie- und arm bänck mit dergleichen moar überzogen 3; gelb taffetene vorheng 3; portir von gelben moar 2; derley crantz 1; armb seßl von dergleichen materi wie das oratorio ausgespallirt ist 2; kleine durchbrochene wand leichter 4; weich brun keßl 1.

Kabinet vedle oratoře

Stěny kabinetu vedle knížecí oratoře pokrývaly špalíry z červeného damašku, malé taburety měly červené sametové potahy, křeslo potah ze zcela vyšívané tkaniny. Okno zakrývaly bílé plátěné závěsy a vchod do oratoře závěsné nizozemské špalíry s gofráží či tiskem v podobě knížecího erbu.

In dem Cabinetl darneben.

Dieses ist völlig ausgespallirt mit rothen, damasc; weiß leinwandene fenster vorheng 3; fenster stangl 3; kleine taboretln mit rothen sam[m]et überzogen 4; armb seßl der überzug von völlig genäeter arbeit 1; umb das oratorium henken niederländische spallir; worinnen die Fürst[lichen] Wappen eingetruckt 3.

Zámecká jídelna

Duchcov, jídelna v apartmánu arcibiskupa, inventář z roku 1694

Zámeckou jídelnou se v horním patře otevíralo na Duchcově apartmá pána domu, knížete Jana Bedřicha z Valdštejna, arcibiskupa pražského. Celé apartmá bylo zařizeno v barvě červené a karmínové a stejně tak i místnost jídelny. K zařizení patřil velký oválný stůl s koženým a červeným soukenným přehozem a dvanáct židlí čalouněných toutéž tkaninou, dva stoly s deskou k servírování k loži s červenými přehozy, malé lože, velké kožené křeslo na spaní, další velké křeslo/ židle s nožkami v podobě koulí s ozdobami a červeným sukem, červené soukenné okenní závěsy a servírovací stůl se stejným přehozem. Stěny zdobily mapy a veduty v iluminaci či mědirytu, na okně byly postaveny sluneční hodiny, ke krbu patřilo příslušné náčiní. Pro psy Jana Bedřicha z Valštejna zde byly dva poštáře ze zeleného sukna a medvědí kůže.

In dem verpetschierten Ersten Zimmer, oder Taffel Stueben.

Großer ovaltisch 1; darauf roth tuchener/lederner/ thebicht 1; brucken, oder übersätz tisch über klein span bettl 2; hierauf roth tuchene thebicht 2; hierunter radel bettstadtel 1; darinne madratzen 1; strohsack 1; tisch zum ansetzen 1; roth tuchener thebicht hierauf 1; rothe fenster tücher 4; Brasilien, India orientalis, Terra Sancta, Archiducatus Austriae Superioris, et Inferioris, Randevous in Vngarn, Belegerung offen, Stadt Wien, das Königreich Böhheimb, alles an theils illuminirten, theils schlechten kupferstichen 9 stuck; mit rothem tuch überzogene stüel 12; lederne große schlaffseßel 1; im wällischen camin schlechte feüerbeck 2; schauffel, schur haken, undt zangen 3; großer rothtuchener sessel auf khugeln, und mit eysen beschlagen 1; polster vor die hund, auf einer seithen grünes tuch, undt auf der andern beernhaut 1; auf den fenster höltzerne sonnen vhr per modum crucis 1.

D čín, Velká zámecká jídelna, inventář z roku 1717

Velká jídelna děčínského zámku byla situována v další enfiládě, jež vycházela z velkého sálu, a byla druhou z místností, označovaných jako nizozemské pokoje, zdobené nizozemskými tapiseriemi. Dekorovalo ji deset kusů nizozemských tapiserií zobrazujících příběh Perseův a dva obrazy nade dveřmi, čtyři stolky potažené strakatým sametovým tripem, devět židlí se stejným potahem. Místnost vyhřívala dvoje kovová kamna s keramickými sochami a měděnými koulemi.

In dem großen Taffel Zimmer, welches mit 10 stucken niederländischen grünen mit großen figuren, worauf die historia von Perseo, außspaliert.

Halbirte grün tuchene portier, die crantz mit grün seidenen frantzzen bezogen 4; viereckichte- und zwey halbirte mit schek-kichten trieb sammet überzogene tieschel 4; mit dergleichen triebsammet über zogene lähn sesedl 9; bildter ober denen thüren der Theopatrae und Seneca 2; eiBerne, mit erdenen statuen und zwey kupffernen kugeln öfel 2.

eský Krumlov, jídelna v apartmánu kněžny, inventář z roku 1732

Součástí apartmánu kněžny byla i parádní jídelna se sérií nizozemských tapiserií představujících příběh Samsona. Portiéry, okenní závěsy jídelny i přehozy přes stoly byly zhotoveny ze zeleného damašku s bílými a zelenými hedvábnými třásněmi. Ze zeleného damašku byl i paraván – španělská stěna. Na okna patřily ještě zelené soukenné a bílé plátěné závěsy a vnější a vnitřní tyče k zavěšení. Krb dekorovaly vlněné závěsy, zástěna ze žlutého damašku, nechybělo krbové náčiní a kozlíky. K sezení sloužilo 24 židlí potažených plyšem zelené, žluté a černé barvy. Oválný jídelní stůl měl 5 vnitřních vložek a pokrýval jej přehoz z melírovaného taftu. Inventář zaznamenal i několik dalších stolů, dvě zrcadla v pozlacených rámech se střapci, krb s potrétem knížete obložený množstvím majolikových a dalších nádob, ozdobné figurky stály i na kamnech. Na stěně visely stříbrné hodiny v ozdobné schránce.

In Ihro Durch[laucht] der Gnädigsten Fürstin Taffel Zimmer.

Niederländische spalier worauf die history von Samson 8; von schaar wolf ober den camin 1 und auf der seiten 1–2; grün damascene portir mit grün und weiß seydenen frantzln 4; portir stangen 2; dergleichen grün damascene fenster vorheng mit grün und weißen frantzln 8 dergleichen crantz 4; auswendige Fenster Stangl 4; weiß leinwandene fenster vorheng 8; inwendige fenster stangl 5; grün damascene tisch teppich mit grün seydenen frantzzen auf 3en seyten abhangend 3; lederne deto darüber 3; seßl, von grün, gelb, und schwarzen plusch 24; spanische wand von geblumbten seydenen zeüg und grün damasc 1; grün tuchene fenster tücher 4; 4 ecketer spiegl mit vergolten rahmen 2 jeder mit 4 roth seydenen quasten; ober dem camin Ihro Durch[laucht] der Gnädigste Fürst zu Schwartzenberg contraßl, in einer von zierath geschnitter vergolter ovalrahm, welche mit 14 stuck majolica geschiern, nebst einen höltzernen indianischen becher mit einen vergolten fuß, und ein steinener krug silber beschlagen, worauf die eggenbergische und brandenburgische wappen gestochen 21; auf den camin majolica geschier 15; feuer schein von gelben damasc, um und um mit stück werck, und in der mitten auf einer seyten der Kay[serliche] Adler, auf der andern aber ein thierollerischer knecht und magd 1; grün leinwandene überzug darüber 1; feuer rost mit pallirten knöpfen 1; feuer schauffl, schierhacken und zang 3; see landtschafften über die thür, mit schwarz gepaitzten rahmen, und innwendig vergolten leistln 2; groß geschnittener und geschliffener hang leichter auf 8 kertzen, so A[nn]o 1726 von Frauenberg anhero kom[m]en, sambt grün leinwandenen überzug 1; cartisan figuren auf den ofen 6; silberne wand uUhr mit einen schwarz gepaitzten, und mit silbernen zieraten ausgelegtes uhr gestell oder castl 1; taffel auf 26 persohnen bestehend in 2 halb oval und 5 viereckichten 7 nacht oval taffel 1; von seyden melirter teppich auf die taffel 1; roth lederner deto darüber 1; token tischl 3.

Mnichovo Hradiště, zámecká jídelna v prvním patře, inventář z roku 1749

Mnichovohradištská zámecká jídelna byla největší prostorou po zámeckém sále a její dekorace se dochovaly do dnešních dnů. Již v roce 1749 zdobily všechny její stěny panneaux s malbami na plátně, které zobrazovaly krajinné, figurální a lovecké náměty. Těmito malbami se později inspiroval valdštejnský dvorní malíř Georg Hisler a nástěnnými panneaux vyzdobil řadu dalších místností piana nobile. V roce 1749 byla jídelna zařizena dubovým oválným stolem, jenž se skládal ze 7 částí (vložek). Každá z nich byla opatřena potahem z voskovaného plátna. To krylo i desky zde umístěných dvou stolových po-

stelí, které pokrývaly přehozy ze zeleného sukna. V místnosti stál i starý stůl určený pro výstavu či odkládání skla, stará světlešedě natřená skříňka a zástěna. K sezení se používalo 19 židlí se zelenými soukennými potahy, k osvětlení sloužilo šest zrcadlových nástěnných svícňů.

Im Taffel Zim[m]er, so mit öhlfarb auf leinwand gemahlten spalieren.

Spigel wandt leuchter 6; bett-tische mit grünen tuch behenckt und gewixter leinwand bezogen 2; aichener oval zusammen setz tisch von 7; worauf auf jeden von gewixter leinwand überzug, also auch 7; schirm von grünen tuch 1; alter tisch zum gläßern 1; alt lichtgrau angestrichenes allmerle 1; grün tuchene lahnssesseln 19.

Zámecké hostinské pokoje

Duchcov, parádní hostinský pokoj s pokojíkem pro sluhu, inventář z roku 1694

V parádním hostinském pokoji duchcovského zámku, zvaném též *prostřední*, stálo velké dubové lože pro dvě osoby s nebesy, závěsy a horními ozdobami ze zeleného damašku. Přehoz ze zeleného taftu zakrýval vnitřní vybavení, stejná tkanina byla použita na okenní závěsy. Další závěsy byly ze zeleného sukna, stejně jako přehozy na stoly a čalounění židlí. Stěny zdobil obraz s námětem Ecce Homo, portrét papeže Alexandra VII. a portréty Valdštejnů. Vedlejší pokoj pro služebnictvo byl vybaven dvěma prostými postelemi s vybavením a přehozy, stoly, židli a starými taftovými závěsy na okně. Byl zde uložen i prevet.

In den mittlern oder Gast Zimmer darneben

Große aychene bettstadt auf 2 persohnen 1; hierumb grün damaskene bett vorhäng, mit zweifels knepfen von 18 stucken 1; der himmel eben von solchen damask 1; grün taffetene decken mit einem leylach benehet 1; item leylach 1; madraczen 2; kopfmadraczel 4; strohsack 1; stahlgrüne tuchene sessel 6; grüne taffetene lange fenster vorhäng, eine von 3 die andere von 2 stückel taffet 2; grün tuchene fenster tücher 2; viereckicht tisch 1; darauf grün tuchene thebicht 1; item kleines tischel 1; darauf grün tuchenes thebichtl 1. An der wandt: von öelfarben bildt Ecce Homo 1; controfect Alexandri 7i 1; controfect des Herrn Frantz Augustin Von Waldstein See[ligen] 1; controfect der See[ligen] frauen Grafyn Wratislawin gebohrnen v[on] Waldstein 1; des Herrn Grafen Carl v[on] Waldstein, wie er noch klein gewesen controfect in gantzer kleiner statur 1; Nederlandt in kupferstich 1.

In der Cammer darneben.

Sehr alte grün taffetene fenster Vorhäng 2st[luck]; 4 eckichte tisch 2; grün tuchene tisch thebicht 1; grün tuchene sessel 1; spanbeth 2; von gedruckter leimet ein benehete, die and[er]e unbenehete bettdecken 2; wollene decken 1; leylacher 3; madraczen 2; madraczenpolster 1; feder kopf khüßl 2; strohsack 1; s. v. nachtgeschirr 1.

eský Krumlov, hostinské pokoje zvané kavalírské, inventář z roku 1732

První z několika starobylých pokojů zvaných kavalírské, jež sloužily jako parádní pokoje pro hosty, měl stěny potažené červenými zlacenými koženými špalíry. Bylo zde menší lože s nebesy z červené a bílé bavlny, další jednoduchá lůžka, stoly židle a přehozy a závěsy ze zeleného sukna. Za tímto předpokojem, dříve zvaným Maršálský pokoj, následoval kavalírský pokoj dekorovaný zelenými nizozemskými špalíry a malovaným grádlem. Stálo zde monumentální lože s nebesy z červeného sametu zdobené ornamentálně našitými zlatými bortami a zlatými třásněmi s přehozem z červeného taftu. Mezi zařízení patřilo i velké zrcadlo, skříňka se zásuvkami a portréty císařovny Elisabeth a Eggenbergů. Sousední pokoj pro sluhy měl jednoduché vybavení se dvěma postelemi.

Cavalier Vor Zim[m]er.

So vorhin genantes marschal zim[m]er. Dieses ist ausgespallirt durchaus mit roth ledernen und vergolten spallirn; ordinary tisch 2; grün tuchene teppich darauf 2; roth lederne alte 2; taffel bett mit grün tuch überzogen 1; grün tuchene seßln 3; vorheng 2; dergleichen crantz 1; gestreifftes him[m]el bett stadl mit weiß und roth cartonnenen vorhengen nebst dergleichen him[m]el und ruck wand 1; grün tuchene fenster tücher 2; ordinary bettstatt 1; bett stangen 3; fenster Stangl 1.

Daß Cavalier Zim[m]er.

Dieses ist mit grün niederländischen spallirn ausgespallirt 6; ite m auf gradl gemahlenes derley 1; grün damascene portir mit quasten und schnürn 4; crantz 2; weiß leinwandene fenster vorheng 8; dergleichen crantz 4; großer spiegl mit einer ordinary höltzernen rahm 1; portre Kayßerin Elisabeth, und Fürst, und Fürstin v[on] Eggenberg 3; lahn seßl mit grünen damasc überzogen 5; ohne arm b ein 6; dergleichen nacht zeug seßl 1; grün sam[m]etener polster auf ein seßl 1; ordinary tisch 4; roth sam[m]etene teppich darüber mit gut goldenen kleinen frantzln 4; lederne teppich darüber 4; brauner casten von fladerholtz mit vergolten leisten und beschläg mit 40 schubladen 1; grün tuchene fenster tücher 4; portir stangen 2; bett stangen 3; fenster stangl 4; roth und weiß genäetes seßl 1; ordinary höltzerne him[m]el bettstatt 1; roth sam[m]etene vorheng, mit rothen taffet gefüttert, dann mit goldenen portn und frantzen portirt, und eingefast, wie auch mit 96 goldenen schlingen 6; derley sam[m]etene haubtwand mit goldenen portln garnirt nebst 10 goldenen schlingen 1; der him[m]el mit 7 crantz mit goldenen porten garnirt, die 7 crantz aber in und auswendig mit goldenen frantzln eingefast, wie auch mit 18 goldenen schlingen, item von rothen sam[m]et 3; fuß crantz mit kleinen goldenen frantzln eingefast, nebst 12 kleinen goldenen schlingen 1; roth taffetene copert decken um und um mit kleinen frantzln 1; höltzerne mit rothen sam[m]et überzogene, und mit goldenen porten garnirte knöpf 4; leibstuhl mit kupffernen topf und grün tuchenen überzug 1.

Vor die Bediente.

ordinary tisch 2; ord[inary] bettstett 2; spanische wände 2; roth tuchene alte seßln 3; lahnstuhl 2; weiß leinwandene fenster vorheng 2; fenster stangl 1.

Zámecká lékárna**eský Krumlov, zámecká lékárna, inventář z roku 1712**

Zámecké lékárny, apotéky, měly své místo na řadě českých zámků, jak dokládají inventáře 17. a 18. století. Někdy byly nazývány i *laboratorio*, jejichž obsah, pokud byly popsány, byl stejný jako v lékárnách. Zde se, stejně jako na Českém Krumlově, skladovaly nejen prostředky a potřeby podle tehdejších znalostí farmacie. Inventář uvádí oleje, vody, tinktury, výtažky – šťávy, sušené květy a byliny, prášek a matérie různého původu, hotové pilulky, pokroutky a cetlíky v nádobách a krabičkách z keramiky, skla, cínu, ale i lihoviny, med, či koření na výrobu bylinných likérů, které byly součástí léčebného procesu i preventivní ochrany. Na některých zámcích zde byl ukládán i cukr a některé další velmi drahé pochutiny. Vzácné přípravky byly uchovávány v uzamčených skříních.

Hochfürst[lich]en Apothecen.

Zün[n]erne pixel mit säfften 45; item mit öhlen 45; erdene pixen mit säfften, und zucker eingemachten 43; pixen zün[n]erne mit hönig, und sultzen lattwärgen 13; item mit salben 14; gläßer mit wässern 119; grosse hültzerne pixen mit unterschiedlichen wahren 240; schubladl mit pflastern 30; mittlere hültzerne pixel mit säm[m]en und pulwern 97; kleine hültzerne pixel mit unterschied[lichen] pulwern, pillulen und zelten 102; schublade[n] mit allerley blum[m]en 30; sSchubladen mit kreuttern 96; schubladen mit wurtzeln, ründen, vnd andern sachen 48; erdene dägel- und glässer mit öhl[en], hönig, spiritib[us], tincturis, und elixir 129; ein chymishes praetioskästel mit 174 glässe[n] mit chymicis, und praeparatis, und öhlen, sambt 36 zün[n]ern pixeln mit extractis 1; ein verschlossener kasten, mit 4 flügel[n], worinnen etliche flashen mit brandtwein, öhlen, und wasser in den obern theil 1; in den vntern theil, gläsel mit öhl[en] so distillirt seindt worden 31; gläsel mit unterschiedlichen praeparatis, chymicis, und praetiosis 66; gläsel mit spiritib[us] und Aquis Composit[is] 24; flashen mit Aquis Compositis 19; schubladen mit unterschiedlichen materialien 70; blächerne pixen auff Medridat, und Theriac 2.

Zámecká kaple

eský Krumlov, kaple v apartmánu kněžny, inventář z roku 1732

Komorní, malá zámecká kaple byla součástí apartmánu kněžny, umístěná při její parádní ložnici. Je dodnes dochována v původním stavu. Její stěny v roce 1732 dekoroval (a dodnes dekoruje) červený brocatel, dveře zdobila portiéra z nizozemské tkaniny s eggenberskými erby, klekátko bylo čalouněno červeným sametem. Na oltáři stála soška Panny Marie s děťátkem v bílo-zlatých šatičkách. K zařízení patřily dva mosazné svícny s majolikovými mušlemi, skleněná váza na květiny, krucifix, malba Nanebevzetí Panny Marie na lapisovém kameni, relikviářová skříňka s ostatky a výšivkami řádových sester, lampy, taburet, antependium z moaré se zlatou výšivkou a leonskými krajkami a další sakrální textilie. Stěny a oltář zdobilo 24 svatých obrázků z různých materiálů.

In Ihro Durch[laucht] der Gnädigsten Fürstin Cam[m]er Capeln.

Auf 3en seyten mit rothen procatel völlig ausgespallirt; portir von niederländischen zeüg mit Fürst-Eggenbergischen wapen 1; bett scham[m]el mit carm[m]essin sam[m]et überzogen 1; schwartz gepaitztes altar castl mit 2 fliegfl und 2 vergolten rahml worinnen die Mutter Gottes mit dem Jesu kindl, welche ein weiß mit golt gestücktes kleydl, und unterschied[lichen] farben an hat, stehet 1; Messingene leichter mit majolica muschln 2; gläberne blumen krügl in messing eingefast 4; klein schwartz gepaißtes Crucifix worauf Christus der Herr von silber 1; auf lapislasen stein gemahlene Maria Him[m]elfarth in schwartz gepaißter rahm inwendig aber mit lapislaser und agat stein cornirt 1; die Geißlung Christi von silber stehent auf einen gantz silbernen postament in welchen ein kleines castl auch von silber mit reliquien angefüllt ist 1; unterschied[liche] Heyl[ige] Bilder, gemahlen auf bargament, und von wax possirte, auf den altar und auf der wand hangent 26; auf denen seyten schwartz gepaitzte castl und voran mit gläßern, worinn verschiedene nonnen arbeit mit reliquien 2; die Crönung Christi von wax possirt 1; gläberne lampen 1; weiß lagirte taboretln 2; portatife 1; altar tuch 1; derley handtuch 1; antependium von moar mit goldener seyden gestückt, und leonischen porten gebrambt 1; von rothen quinet und weiß ausgehalten streiffen 1; meß glöckl 1; ordinary meßbuch 1; gelb sam[m]etener meßbuch polster 1; portir stangen 1.

Mnichovo Hradišt , zámecká kaple, inventář z roku 1749

Dodnes dochovaná zámecká kaple je situována v pianu nobile a přímo přiléhá k apartmánům panstva. Mramorovaný a zlatě zdobený oltář dodnes zdobí malba Panny Marie s Ježíšem a sv. Janem Nepomuckým (Jan Jiří Hertl). V roce 1749 byla součástí kaple socha sv. Anny, přenosný oltář, krucifix, stříbrný kalich a paténa. Inventář zaznamenal také několik parament, soubor z modro-bílé hedvábné tkaniny Gros de Tour, jeden z těžké tkaniny v černé a jeden ve žluté barvě, jeden soubor z červeného hladkého sukna se zlatem, květy a zlatou bortou, se štolou a manipulem z červené tkaniny Gros de Tour a další příslušné roušky i polštářek. K vybavení patřily také cínové svícny, podnos, kropenka, kropáček.

In der Schloß-Capellen.

So sambt dem altar gantz marmoliret und vergoldt, das altarblatt die bildnuß Mariae mit Jesu und Heil[igen] Johannes von Nepomuck hierauf; altar portatife 1; Crucifix von holtz 1; item staffirte statuen S. Anna 1; nebst denen leip tichern [? an zugehör; silber vergoldter kelch sambt patena 1; von weißen Gradetour [garnitur připsáno] mit blauer seiden gestücktes, und blauen seidenen brahm meßgewandt, sambt stola, manipel auch kelch tüchl und bursa, also 1 ornat; roth barteurenes mit goldt und blumen auch goldenen borden meß-gewandt, stola, manipul hierzu von rothen Graditour mit goldenen spitzen kelch tüchl, bursa 1 ornat; von schwartzen Graditur mit gelb Graditournen creutz und gelb seidenen borden meßgewandt, stola, manipul, kelch tüchel, bursa, also 1 ornat; meß-polster von gelben Groditeur einseith von schwartz ungeschorenen sammet 1st.; missale 1; weises zwirnes Cingulum 1; alba 1; humeralia 2; corporalia 4; extorhoria 4; substratoria aufs altar 1; hand tüchel 1; opffer kandl ziernerne 2; taatzl darzu 1; weyh brunn kessel 1; hierzu spreng wedel1.

Pokoje zámeckého personálu

Pokoj komorníka

eský Krumlov, komornické pokoje při apartmánu knížete, inventář z roku 1732

V prostě zařízeném pokoji komorníka byla především velká skříň / truhla na ukládání pánových šatů. Stály zde dvě postele, obyčejný stůl s pruhovaným i červeným přehozem, obyčejná zástěna a několik různých židlí. Okna zakrýval závěs z bílého plátna. Součástí vybavení byl i prevet a pánev na síření. Ve druhém pokoji byly dva obyčejné stoly s pruhovanými přehozy, obyčejná postel, zástěna, špatné židle se žlutým sametem a obyčejná skříň / truhla.

In deß Ersten Cam[m]er diener Zim[m]er.

Grosser kleyder casten 1; gestreiffter tisch teppich 1; roth zeügener 1; weiß leinwandene fenster vorheng 2; ordinary tisch 3; bettstätt 2; ordinary spanische wand 1; gelb sam[m]etene lahn seßl 2; seßl mit grüner leinwand überzogen 2; lahnstühl mit grünen tuch überzogen 1; fenster stangl 1; leibstühl mit grünen tuch und kupffernen topf 1; glutpfan 1.

In deß anderen Cam[m]er diener Zimmer.

Gestreiffte tisch teppich 2; ordinary tisch 2; ordinary bettstatt 1; spanische wand 1; schlechte gelb sam[m]etene seßl 4; ordinary casten 1.

Mnichovo Hradiště , pokoje komorníka v přízemí, inventář z roku 1749

Na zámku Mnichovo Hradiště byl pokoj hraběcího komorníka v přízemí, zatímco pokoj komorné paní domu poblíž jejího apartmánu v pianu nobile. Komorník se tedy musel pohybovat ve vymezeném prostoru poblíž svého pána v pianu nobile po celou dobu, kdy to bylo potřebné. Ve svém pokoji měl špatný nábytek, postel, stůl, koženou židli a další obyčejnou židli. Sousední místnost pak byla vybavena starými šteláři na písennosti.

In Cammerdieners Zimmer

Schlechte bettstatt 1; schlechter tisch 1; lederner lahnsessel 1; lahnstühl 1.

In Neben Zimmer

Schriffften schragen, alte 2.

Pokoj komorné

Pokoj komorné na zámku Litomyšl, inventář z roku 1711

Dvě skříně v pokoji komorné na litomyšlském zámku sloužily pro panské potřeby. Prostý nábytek doplňovaly lišty, tyče na pověšení šatů a nezbytný zvonek na přivolání.

Frau Zimer

Tiesch mit roten töbich 1; dergleichen ohne töbich 3; bettstatt mit roten 1 tuch überzogen; sessel grüntuchene mit handhaben 4; lederne sessel kleine 2; nachtzeig sessel 1; allmer 2; messingenes klöckel 1; kleine schlechte listen die kleider auf zuehäncken 1.

eský Krumlov, pokoj komorné při apartmánu kněžny, inventář z roku 1732

Prostý nábytek komorné se soukennými tkaninami doplňovala psací skříňka se zásuvkami, špatné zrcadlo, plátěný závěs na okna a několik svatých obrázků. Komorná zde měla na starosti také dvě apotéční skříňky a prevet. Postele zde byly dvě, jedna se stolovou deskou. Za přepážkou byly další dvě postele, několik stolků, lepší židle se zdobenými potahy, patrně odložené, a další svaté obrázky.

In dem Frauen Zimmer.

Kleine taboretIn 6; kleine apotheken castl 3; dergleichen schubläd1; mittlerer schlechter spiegl 1; Mutter Gottes von Pötsch 1; S[ank]t Joannes Von Nepomuck 1; schwartz gepaitztes damae bret 1; grün tuchener tisch tepich 1; gestreifte 2; grün tuchenes schlechtes fenster tuch 1; gestreiftes taffel bett tuch 1; ordinary bett statt 1; taffel bett 1; ordinary tisch 4; item ordinary tisch in der mitten mit blech beschlagen 1; schreib casten von fladerholtz mit vielen schubladen 1; weiß leinwandene fenster vorheng 2; fenster stangl 2; in denen 2en verschlägen ordinary bettstatt 2; ordinary tischl 2; ordinary tischl auf einen fuß 1; oval tischl 2; tischl von flader auf einen fuß 1; lahn seßl von rothen tuch 2; von blauen tuch 1; grüne 5; gestreifte von briegl arbeit 2; stock seßl von briegl arbeit 1; lederner feld seßl 1; bild der Mutter Gottes von Pötsch 1; die Hey[lige] Barbara in einer vergolter rahm 1; Mutter Gottes von Glattau 1.

Mnichovo Hradišt , pokoj komorné při apartmánu hrab nky, piano nobile zámku, inventář z roku 1749

Větší a menší skříně v pokoji sloužily pro panské šaty a bílé prádlo. Komorná měla k dispozici baldachýnovou postel s červenými bavlněnými závěsy a postel se stolovou deskou s voskováním plátěným potahem a modrým přehozem. Bylo zde několik židlí a taburetů a zelené závěsy na okna.

In Frauen Zimmer

Babilion bettel mit roth cartonenen fűrhängen 1; tischbett mit blauen tuch behängt und gewixter leinwand bezogen 1; alte waiche weise tische 2; worauf auf einem ein blau tuchener teppich 1; altes schwartzes kastel auf dem tischbett 1; kleyder- und wäschallmer fladder angestrichen 1; grüne allmer mit gatterthüren 1; knye allmerle braun angestrichen von waichen holtz 1; grün tuchener lahnssessel 1; grün tuchenes taborett sessel 1; item grün plischesenes toborett sessel 1; alter rother sessel mit gelander 1; grün tuchene fenster tücher 2; grün mantel zeichene fenster fűrhänge 2.

Garderoba**eský Krumlov, zámecká garderoba pro uložení cenných předm t přivezených z eggenberské ambadorské mise, inventář z roku 1712**

V této garderobě knížecího zámku, později nazývané také Římská garderoba, byl uložen soubor knížecích oděvů z nákladných tkanin, livreje, kordy, interiérový textil i součásti strojů pořizovaných pro mimořádnou ambadorskou misi knížete Jana Antonína z Eggenbergu, vévody krumlovského, k papeži Urbanovi VIII. v roce 1638. Byl zde uchovávan i zlacený vůz pro císařské dary určené papeži, zhotovený v Římě podle návrhu Giuseppe Fiochiniho, dekorovaný černými nebesy a závěsy – firhaňky.

Qwarderoba-Zümmer.

Spann-bether 2; tish 2; lahin stühl 4; liberey von schwartzen sam[m]eth und gälben taffet unterfutter mit goldenen gallaunen verbrambt, vnd mit goldt gestückt, groß-und kleine wambsel, von der ambasada nach her: wor von etwas shon abgetrânt 30 stuck; schwartz progatene mit goldenen blumen wambsel 20; hossen sam[m]etene, theils gebrambt theils nicht gebrambt 17; fürstliche kleyder von der ambasada grünes sam[m]ettenes mante lkleydt über- und über mit goldenen schmolten bortten gebrambt, manttel wambes und hossen 3; von grünen proggat mit goldenen bluhmen vnd goldenen gallaun[n]en gebrambt, hossen und wambes 2; mantel kleydt, mit lautter kleinnen silbern[n]en bortten über- und über gebrambt, vnd mit rosenfarben plusch gefüttert, manttel rockh vnd hossen 3; manttel kleydt von schwartzen atlas, mit schwartzen seydenen umbrellen gebrämbt, vnd mit schwartzen plusch gefüttert, manttel rock und hossen 3; schwartzer manttel von unbeschintenen sam[m]eth, mit schwartzen proggat, und goldenen blummen gefüttert 1; däcknen von karmasin farb sam[m]et, mit goldt gestückt 1; vergoldter grosser ambasada wagen, mit schwartzen sam[m]etenen gebrambten him[m]el und fűrhängen 1; geshür mit goldt gestückt 6; alt rostgeschür auff 6 roß mit bändern 1; gutshr und vorraytter sattel mit goldtstarck verbrambt vnd gestückt 2; portier von goldenen trador, mit fürstlichen wappen gestückt 1; rosen farbene portier mit fürstlichen wappen ingleichen gestückt 6; schweytzerische rök 26; hossen 9; schwartz sam[m]etene

wöhrgehäng mit goldenen ombrellen gebrammet 16; alt vättrische dāgen mit spanischen klingen 5.

Pokoje vyššího personálu

D čín, pokoje hofmistra a tajemníka, inventář z roku 1717

Místnost pro hofmistra navazovala na thunovském zámku na hraběcí pokoje. Hofmistr měl ve svém pokoji pohovku – canapé potaženou červeným plátnem, stoleček, velký stůl s koženým přehozem a pět židlí čalouněných tripem. Bylo zde uloženo 354 svazků dokumentů zesnulého Johanna Ernsta Thuna a 61 nsvázaných dokumentů, v listech. V sousedním pokoji tajemníka – sekretáře, byly uloženy vybrané knihy, příručky, gramatiky. Tajemník a patrně i hofmistr zde přespávali, byly zde dvě postele, stoly, židle, závěsy na okna a malý hrací stůl.

In des Hoffmeisters Zimmer.

Canapé von rother leinwandt 1; kleines tieschel 1; theses des Gottsee[igen] Johann Ernst Grafen Von Thun, in französ[i]sch[e]n bundt eingebunden 354 stuck; in papier 61; langer tiesch mit leedernen tebicht 1; sessel von Trib 5; leinwantene fenster vorhäng 2.

In des Secretari Zimmer, von unterschiedlichen büchern.

Corpus Juris Civilis cum Clossa Majori in franzö[sichen] bundt 6 tom.; Corpus Juris Canonici in französ[sichen] bundt, in 3 Thom.; in fol. Historisches Lexicon in 2 thom.; fortsetzung des Historischen Lexici, in 1 thom.; Zoesius in diesta, in quarto 17 theil; Teütscher Secretarius in 8vo 1; Italienische Epistl, und Eoangelia in quarto 1; Spanisch, und wällische Gramatica in 8vo 1; Zodiacus Leto Fatalis in 8vo 1; Engelländ[ische] Gramatica in 8vo 1; Niederländischer Secretarius in 12mo 1; Veneroni Gramatica, Wällisch- und Frantzös[sichen] in frantzös[sichen] bundt 1; Officium defunctorum in 8vo 1; Wällischer Secretarius in 12mo 1; Spanisches Buch in frantzös[sichen] bundt 1; Oeures de Moliers tomi 4; Lettres du Cardinal Mazarini 1; Oeures de Mto [?] Paviillon 1; Les mille et une Niut contresarates tom. 1., 2., 3., 4., 7. et 8.; Les Pelles Grecques 1; Les oucres de M. Palaprat tom. 1 et 2; Theatrum de quinois 1; bettstadt worinen madratzen und polster von roßhaar 2; unterbeth von feedern 1; dergleichen kopff küssel 1; cartonene copert decken 1; leylacher 2; halbe oval tieschl 2; langes tieschl mit leinwandenen tebicht 1; weiße fenster vorhäng 2; sessel von trieb 6; kleines spiel tieschl 1.

Mnichovo Hradišt , pokoje zámeckého hofmistra, inventář z roku 1749

V prostě zařízeném pokoji s postelí pokrytou soukenným přehozem a voskováným plátnem, starým nábytkem a několika rytinami na stěnách byly dvě velké skříně, nejspíše určené k ukládání panských věcí.

Ins H[errn] Hauß Hofmeisters Zimmer

Bett tisch mit grünen tuch und gewixter leinwand 1; tisch allmer alte mit einen teppich 1; schlechter ecketer kleiner tisch mit gewixter leinwand 1; große kleyder allmer 2; illuminierte kupffer 4.

Zámecká kancelář

Litomyšl, stará zámecká kancelář, inv. z roku 1711

Zámecká kancelář byla na litomyšlském zámku situována do přízemí. K jejímu vybavení patřilo několi stolů, psací stůl se zeleným sukmem, židle, vezděná skřín na spisy, další velká skřín a truhla na panské prádlo, postel s červenými roztrženými závěsy, odloženými z pokoje hraběte Fridricha, prevet a zástěna. Ke kanceláři patřilo ještě několik prostě zařízených místností v jiných částech přízemí, zařízených i jako obytné prostory.

Alte Cantzlai

Weisser tiesch von hartenholtz 1 ittem nuess gefärbter schreibtiesch mit grünen tuch 1; klein weisses tieschl 1; lahn sessel mit leder bezogen 2; schrieftalmer in der mauer 1; nachstuhl mit deckel, wie eine truhnen in der camer 1; grosse allmer

alwo höltzernes geschier verwahrt wierd 1; grosse casten vor die herrschafftliche leinwand 1; spanische wand miet 6 theil; 1 bettstatt mit nuessfarbe angestrichen mit zerriessenen alten roten fürhancken, so aus dem Graf Fridrich zümmer anhero übertragen worden 1.

eský Krumlov, dvorská kancelář knížecího sídla, inventář z roku 1732

Krumlovská dvorská kancelář sloužila jako pracovna i jako obydli. Stěny její hlavní místnosti dekorovaly špalíry z turecké bavlny. Tři obyčejné stoly pokrývaly zelené damaškové a červené kožené přehozy. Několik židlí kryly zelené a červené soukenné čalouny, červené sukno bylo použito i na okna, která zakrývaly i závěsy z bílého plátna. V místnosti stálo lože s nebesy kryté žlutým taftem se závěsy na tyčích, k vybavení patřilo i malé zrcadlo a příslušenství ke krubu s pyramidovými kozlíky. Kancelář byla dekorována portrétem zemřelého knížete z Eggenbergu a malbou zobrazující pýchu – marnivost. Ve vedlejším předpokoji kanceláře byl obyčejný nábytek pro nižší úředníky kanceláře, dvě postele, stoly se soukennými přehozy, staré židle. K zakrývání oken sloužily plátěné závěsy, byl zde i hrací stůl a dvě zástěny. Mezi předměty inventář zaznamenal i mapy, dokumenty a obrázek Panny Marie se závojem, snad P. Marie Kájovské. Na zdi poslední kancelářské místnosti visela mapa krumlovského vévodství. Prosté zařízení, stůl s přehozem, židle, zástěna, závěs na okně zde doplňoval prevet. Použitá textilie byl převážně soukenné, pouze prevet byl čalouněn špatným sametem a patřil mezi odložené panské předměty, obvykle poskytované do pokojů personálu.

Ingleichen Cantzley.

Diese ist mit türckisch baumwollenen spalirn völlig ausgespallirt; ordinary tisch 3; grün damascene creütz teppich 3; roth lederne darüber 3; roth tuchene seßln 6; grün tuchener seßl 1; kleiner spiegel mit vergolten rahm 1; him[m]el bettstatt welche überzogen ist mit gelben taffet 1; bild die gemahlene Eytelkeit praesentirt 1; portre des Seel[igen] Fürsten Von Eggenberg 1; roth tuchene portir 4; stangen 2; in camin feüerhund die piramiten von messing 2; schaufl und schierhaken von eisen 2; weiß leinwandene fenster vorheng 6; fenster tücher von rothen tuch 4; bettstangen 3; fenster stangl 4.

Vor-Zimer Vor die Hoff Cantzley.

ordinary bettstett 2; spanische wänd 2; ordinary tisch 2; roth tuchene teppich darüber 2; spiel bret tisch 1; roth tuchene alte seßl 4; weiß leinwandene fenster vorheng 3; fenster stangl 3; papirene land kartten 6; theses 4; Unser lieben Frauen schleyer 1.

In Zim[m]er gleich darneben.

ordinary tisch 1; roth tuchener tisch teppich 1; roth tuchene lahn seßl; 4 weiß leinwandener fenster vorheng 1; fenster stangl 1; mapa über das Hertzogthum Crum[m]au auf papir 1; ordinary spanische wand 1; leibstuhl mit ein kupffernen topf; und roth sam[m]etenen schlechten überzug 1; roth tuchenes fenster tuch 1.

Pokoje a jídelna domácích of cíř, vyššího personálu zámku

Litomyřl, pokoje of cíř , horní podlaží, inventář z roku 1711

Pokoje zámeckého oficíra (oficírů), výše postaveného personálu, byly na litomyřlském zámku umístěny v horním podlaží. K vybavení pokoje patřila postel, stoly, židle/ křesla se zeleno-bílým pruhovaným potahem, další židle a stolička, zástěna a závěsy z bílého tištěného plátna. Stěny pokoje zdobilo 12 velkých a 14 menších krajinomaleb, vše v pozlacených rámech. V sousední komoře s jednou postelí bylo několik kusů podobného zařízení, byl zde odložen i prevet.

Officier Zimer

Bettstatt 1; schwartzes tieschl mit blouen töbich mit flecken ausgenät 1; weises tieschl ohne töbich 1; grün und weiss gestraffe sessel 9; spanische wand mit 8 blätter 1; stuhl 1; nussfarbe lahnstühl 5; grosse landschaften mit vergulden rahmen 12; ittem kleinere landschaften mit vergulden ramen 14; fänsterfürhancken von weisser leimet 4.

Officir Camer

Weisse tieschl 2; sessel mit weiss und grünen straffeln 4; bettstatt 1; spanische wand mit 8 blätter 1; nachtstuhl mit roten tuch überzogen 1; nussfarb lahnstühl 3.

Litomyšl, jídelna of cír , inventář z roku 1711

Jídelna domácích oficírů měla své místo v přízemí zámku. Byla vybavena nejnepříjemnějším zařízením, dvěma dlouhými tabulemi, 6 jídelními židlemi a bufetem. V sousední přípravně stála skříň na předem připravené nádoby, černá skříň, stůl, židle a také postel, patrně pro obsluhu.

Officier Zimer

Lange taffel 2; lahnstühl 6; schönckiesch 1.

Eingemachten Zimer

Tiesch 1; lahnstühl 2; bettstatt 2; nuess gefärbte allmer, wo die schalten vorwart werden 1; schwartze allmer 1.

D čín, 1717 jídelna of cír , inventář z roku 1717

Jídelna zámeckých oficírů byla v inventáři z roku 1717 zaznamenána jako následující za pokoji hofmistra a tajemníka. K vybavení patřila dlouhá tabule o 4 kusech, židle s tripem a horší stoličky, bílé plátěné závěsy na oknech. Stěny zdobily obrazy Ecce Homo a sv. Jan Nepomucký, portréty a kuchyňské zátiší malované na dřevěné desce. Byla zde i prostá postel na přespání s žíněnou matrací a houní.

In der Officier Stuben.

Lange taffel in 4 stucken 1; sessel von trieb 4; schlechte stüel 7; Ecce Homo bildt 1; bildt der Heyligen Joannis Baptistae 1; contrafee bildter 3; Kuchlstuck auf holtz gemahlt 1; bettstadt auf einepersohn, worinen von robhaar madratzen 1; polster 1; kotzen decken 1; weiß leinwandene fenster vorhäng 6.

eský Krumlov, jídelna of cír knížecího zámku, inventář z roku 1732

Jídelna domácích oficírů českokrumlovského zámku byla vstupní místností ze schodiště, za ní se otevíral v enfiládě knížecí zimní byt. K vybavení patřila velká kredenční skříň, dodnes dochovaná, vezděná do zdi, stála zde dlouhá tabule ze 3 kusů, 20 špatných židlí, stůl a postel se stolovou deskou. K dispozici bylo cínové lavabo a obvyčejnější mohutné umyvadlo, měděný chaldič na nápoje a měděné svícny. Místnost vytápěla velká, dodnes dochovaná fajánsová kamna, ty inventář nezaznamenal. (V sousední malé místnosti s jednoduchým vybavením a dvěma postelemi mohli, podle zápisu, přespávat knížecí waldhornisté.)

In dem officierer Taffl zim[m]er.

Lange taffel bestehend in 3 stuck 1; ordinary tisch 3; taffel bett 1; gemeine lahnstühl 20; großer schenck casten in der mauer 1; groß zünernes hand vaß 1; dergleichen großes untersetz bek 1; kupffernes kühl wandl 1; kupfferne kandln 2.

Duchcov, jídelna of cír , inventář z roku 1760

V jídelně zámeckých oficírů bylo jednoduché vybavení, starý kredenční stůl, stará skříňka na sklo, dlouhá tabule se zeleným přehozem, tři stolky, jedna lepší židle a 17 obvyčejných židlí z měkkého dřeva. Na stěnách visely staré mapy. I zde byla obvyčejná postel, bez vnitřního vybavení.

In dem Officirs Zimmer

Alte landcharten 8; ofen schirm 1; betth bruken ohne Madratzen 1; alter schenktisch 1; lange tafel von weichen holtz mit grünen tuch überzogen 1; ordinari tische von weichen holtz 3; alter gläßer kasten 1; alter sessel 1; stühle von weichen holtz 17.

Pokoje lokajů

Litomyšl, pokoj lokaj a pokoj stolníka, inventář z roku 1711

Pokoj lokajů, služebníků v livreji, byl situován v dolním podlaží, v přízemí zámku. V této místnosti bylo velice prosté zařízení, dlouhá tabule, stůl, židle, tyč na *štrikované* závěsy, vezděná skříň a 4 postele. Stolníkovi musela v pokoji stačit prostá postel, stůl a skříň.

Locoeien Zimmer

Lange taffel von weichen- holtz 2; allmer in der mauer 1; stangen auf den stricken-hangend 1; tiesch von weichenholtz 1; lahnstuhl 1; bettstatt 4.

Taffeldeckers Zimmer

Roten tiesch 1; brucken Bett 1; allmer 1.

D čín, pokoj lokaj , inventář z roku 1717

V pokoji lokajů děčínského zámku bylo pět postelí pro dvě osoby a jedna samostatná postel. Zbylé vybavení bylo velmi prosté, stoly, špatné židle, lavice. V místnosti se skladoval početný soubor hraběcích livrejů z nákladných hedvábných a vlněných tkanin zdobených bortami z drahých kovů, stříbrnými knoflíky, šerpami z hedvábí, pěřovými ozdobami, uniformy určené pro běžné použití i pro slavnosti, galla. Livreje byly určeny pro různé skupiny hraběcích sloužících, lokaje, pážata, laufery, hajduky, švýcary, kočí.

In der Loquay Stuben.

Rothe gala liberey mit seidenen porten verbrambt, sambt camisoln und hoßen von 20 persohnen. abgetragenes rothes bage kleydt so mit selber portiert, sambt veste vnd hosen 1; worzue mit selber portierter huet 1; bagge hüet mit durchbrochenen porten und blauen feedern 2; roth tuchene mit seiden gestückte bagge kleider 2; wollene verbrambte lauffer camisol 2; dergleichen hosen 2 paar; roth damaschkene- mit seiden gestückte lauffer camisol uu der galla 2; blumeron farb damaschkene mit seiden gestückte lauffer schürtzel 2; schacrinene scharpffen vor die lauffer 2; mit grossen selbernen knöpfen lauffer stöcken, so gewogen 4 marck 1 ½ loth 2; lauffer hüet mit selber verbrambt blau- und weißen feedern 2; roth damaschkene lauffer hosen 2 paar; heyducken kleyder 2; heyducken sabel mit ihren taschen 2; roth ungerische mitschen von morder gefüttert, mit weiß vnd rothen feedern 2; von aurora farb seidene scharpen vor die heyducken 2; rothes langes wöhrgehäng vor dem schweitzer 1; liberey hüet mit selber vebrambt 13; kutscher hüet mit selbern porten vnd blauen feedern 3; kupfferner lavor sambt der kandel 2; grüne fenster vorhäng 4; runder tiesch 1; halber tiesch 1; schlechte stüel 3; lange banckh 1; bettstädt von 2 persohnen 5; bettstadt von 1 persohn 1; madratzen 6; pölster 6; kopff küssel 7; leinwandene decken 6; leylocher 6; ströh säckh 6.

Mnichovo Hradišt , pokoj lokaj , inventář z roku 1749

Také na zámku v Mnichově Hradišt byl pokoj lokajů umístěn v přízemí. Stejně jako na ostatních sídlech spali lokajové i zde ve velkém počtu v jedné místnosti, na osmi postelích, s nábytkem označeným jako špatný.

In Laquay Zimmer

Schlechte bettstätter 8; braune schlechte kleyder allmer 1; oval schlechter tisch 1; kleiner ecketer deto 1; niedrige alte braune allmer 1.

Místnost dveřníka

Libochovice, místnost dveřníka, inventář z roku 1700

Dveřník, vrátný, jenž vartoval u vchodu, se mohl ve své světnici ohřát u prostých kachlových kamen. Inventář libochovického

zámku již nepopsal žádné jiné zařízení.

Thor Wächter Stübel.

Alte thür mit kleinen bändern undt handtheben 1; gemeiner weisser kachl ofen 1; beschlagnes grosses fenster 1; kleines fenster gegn thor 1.

D čín, místnost dveřníka, inventář z roku 1717

Prosté zařízení se stolem a postelemi s matrací, polštářem, prostěradlem a dekou bylo určeno pro tři sloužící, kteří měli na starosti ostrahu vchodu.

In den Thor Zimmer.

Vier eckichter tiesch 1; betstädt 3; madratzen 3; pölster 3; leylocher 6; decken 3.

Zámecká kuchyn , pokoje kuchy ského personálu a hospodářské zázemí

Litomyšl, zámecká kuchyn , inventář z roku 1711

Zařízení zámecké kuchyně v přízemí budovy zahrnovalo jednu dlouhou tabuli, čtyři běžné jídelní tabule, skříně, vál, velké železné kozlíky do ohniště. V komoře při kuchyni se skladovalo potřebné kuchyňské náčiní, pánve na pečení, díže na chleba, hrnce, kastrolky, formy na dorty, poklice, naběračky, nože, železné trojnožky do ohniště, formy na paštiky, stříkačky na koblihy, na máslo, nádoby na chlazení, schránky na koření, nádoby na vodu, čokoládu, kávu, láhve na olej a ocet, struhadla, trychtýře, přístroje, sklenice, nádoby na marinování a potřeby na zavařování (zde je poznamenán jejich odvoz do Prahy) i pánve na sítě. Byl zde také velký soubor cínového nádobí, svícny, stolní nádobí, slánky, umyvadla a nádoby na vodu do pokojů i noční mísy.

Im der Schloss Kuchel

Lange taffel von weichenholtz 1; speisstaffel 4; allmer 2; walckbrät 1; grosse feuereisen 2.

In der Cammer bei der Kuchel

Grosse bratpfanne 1; bäck zum brothen 6; khollenschaufel 1; grosse brothspeiss 2; ittem kleinere 3; kupferne anhänck khössel samt „2“ langen eisen 2; bierflaschen von kupfer 1; eiserne plech zum dorten 1; rost 1; dorthenpfanne samt der deckel und crantz 1; plechener crantz zue der dorten schussel zerbrochene 1; langer kupferne khössel samt den deckel 1; glutpfanne 1; runde castriolii ohne deckel 2; runde castriolii mit den deckeln 2; dem 10. Martii 1712 ist ein kupferner offen topf in dem officier cimber ein gesetz worden, so der herrschaft zue gehörig 1; lange castriolii 36; ohne deckel 1; fleischtöpf; samt den deckeln grosse von kupfern 2; kleine „3 mitdeckeln und 1“ ohne deckel 4; dortenschüssel 1; fleischkössel nichts-nutziger 1; fleisch und schöpflöffel 3; brenzeig, samt der khüllung 1; kupferner lange khessel mit plech 1; hackmässer zerbrochene 2; plechenepfanne nichts nutzige 2; eiserne dreifiessel 5; kupferner khessel 1; plechene khiessel 2; kleine plechene pasteten schüssel 14; plechehe runde pasteten schüssel 13; butterspritzen eine; zerbrochene 2; plechene kropfspritzen 1; plecherner durchschlag 1; plechener trüchter mit lange stiel 1; plechene flaschen zum baum ohl 1; beschlagenes gewürtz-trüegele 1; kupferner schöpflöffel 1; kupferne kühlkessel mit dem mittelplech 3; kupferne weinflaschen 1; kupferner wassertopf 1; kupfernes czokoladii töpfel 1; kupfernes coffe töpfel 1; kupfernes wasser- 38 töpfel 1; kupferner schüssel crantz 1; kupferne nachttöpf in die nachtstüll 9; plechener höffer 1; taffelmässer, so die officir der mitessen 12 par; plechene leichter 3; ribeisen 2; plechenes gewürtztrüegele in die kuchel 1; eiserne glutpfanne 2; lichtputzen von tohl 1; mösingenes glutpfañel zum züemerrauchen 1; messingenes zuckersiebel 1; messingenes einmach plechel 1; kuchelsiebel 1; höltzernes mödel zum letzeltten bachten 12; khorb zur weissen wäsch 1; essieg flaschen 6; einmach glösser 12; diese sein nach -und nach mit eingemachten sachen naher Prag gangen 12 stuck; ittem dergleichen einmach grösser 6 ingleichen naher Prag gangen 6 stuck; glösser grosse zum artitzocken und omurcken marginiiren 2 ingleichen 2 stuck; kherbessel 1 verbraucht worden 1.

Von zinnernen geschier befindet sich in allem

Ein grosse küssbeck samt den kandel 2; kleine khiessbecken, samt dennen kandel 4; grosse schüsseln 8; mittlere 12; kleinere 12; asseten 8; taller 66; grosse rafffen 3; kleinere 4; grosse saltzvasel 2 kleine saltzvasel 6; taffelleichter 6; spielleichter ohne deckel 4; zweipintige krug 1; nacht geschier 1; das obige zün weget in allen „274“ pfund.

Mehr von zinnernen geschier

Handbeck, samt dem kandl 2; leichter ohne deckel 2; leichter, samt den deckeln 2; lefeln 12; schupen schallen 1; beschlagene pintrügel mit zinnernen deckeln und unten zinnernen kopp 2; handbeck mit kandel 3; pint kandel 1; nachttöpf 3; weichvasel 1; eiserne pfael 2; rieb eisen 2; drathene leichter 4; das neue zün weget zuesamen 24 pfund.

Litomyšl, lednice, ledárna, inventář z roku 1711

V místnosti pro skladování ledu byly umístěny dva stoly – obyčejná tabule a stůl na maso se zkříženými nohama.

Im der Aissgruben

Taffel von weichenholtz 1 (oboje škrtnuto) 1; fleischschrack 1.

Litomyšl, pokoj kuchaře, inventář z roku 1711

V pokoji kuchaře bylo jen nejnútější zařízení, postele a stůl.

In dem Kochzimer

Bettstatt von weichenholtz 1; bettbrucken 1; lange weisse taffel 1.

Litomyšl, palírna, inventář z roku 1711

Dlouhý stůl byl jediným nábytkovým zařízením palírny.

In dem Brandt Weinhauss

Lange taffel 1; vorhänck schloss 1

Litomyšl, kvelb s mandlem, inventář z roku 1711

V mandlovně stály dva mandly s příslušným vybavením, vana na vyvařování a koš na bílé prádlo.

In dem Mangel Gewelb

Mangel mit aller zuegehör 2; brandtwanne 1; khorb vor die weisse wäsche 1.

Litomyšl, zámecký sklep, inventář z roku 1711

K vybavení patřily nádoby velikosti žejdlíků a půlpint a různé náčiní, vrták, sekáčky, shrabovadla.

In dem Schloss Köller

Zünerne seidel 2; zünerne halbe pint 1; messingener grosse weinhau 1; ittem kleineres 1; eisen bohrer 2; eiserne rafffen, ein mit der schrauben und der andere ohne schrauben 2; vorhanck Schloss 1.

Litomyšl, spíž, spižirna, inventář z roku 1711

Pro ukládání potravin sloužily stoly, spížní skříně s policemi, plochy na dozrávání ovoce. Byla zde i váha na maso se závažím, láhve a měděná i dřevěná pouzdra na jejich uložení.

In der Speiskamer

Lange taffel von weichenholtz 1; speiss casten mit 5 „grossen und „2“ kleinen f(())aschen 1; obstgereis(f)t 1; fleisch schranck 1; fleischwag samb gewichter nemblich : 15 „ 10“ 5“ 4“ 1“ und 1/ 2 pfund 1; kupferner futral mit 10 stuck glössernen fla-

schen 1; kleine höltzerne futralen ohne flaschen 2.

Mnichovo Hradišt , kuchyn , inventář z roku 1749

Kuchyně byla na mnichovohradištském zámku rovněž v přízemí sídla. Inventář zaznamenal její vybavení dřevěným nábytkem. K vybavení patřily stoly, přístěnný stůl na zadělávání těsta z lipového dřeva, stará spížní skříň, skříně na nádobí.

In der Kuchel An Holtzwerckh.

Langer waicher tisch mitten 1; seiten tisch zum taigmachen von linden holtz 1; schlechter tisch 1; alte braune speiß allmer 2; geschirr schragen 1.

Mnichovo Hradišt , pokoj kuchařských pomocník , inventář z roku 1749

Jednoduchá postel, špatný stůl a hrnec na kamna, to bylo jediné vybavení pokoje kuchařského pomocníka.

In der Kuchl Menscher Zimmer

Kupfferner ofen topff 1; langer schlechter tisch; tisch bett 1.

Mnichovo Hradišt , spíže, sklady v přízemí, inventář z roku 1749

Soupis dřevěných předmětů ze spíže ukazuje její vybavení: stojan na maso, na váhy, různé stoly, z toho jeden na sekání masa, truhla na mouku, policové skříně na zeď a jedna nízká stojací.

In Speyß Gewölb an holtzwerckh.

Großer fleisch bockh 1; item zur waag 1; langer schlechter tisch 1; hack tisch 1; große mehl trugen 2; oval tisch 1; wand allmer gestell 2; niedriges 1.

Mnichovo Hradišt , pokoj kuchy ského písaře a tři pokoje kuchař v přízemí, inventář z roku 1749

Kuchyňský personál měl v pokojích jen nejnuthější zařízení. Velká skříň v pokoji kuchyňského písaře jistě nesloužila jeho osobním věcem, písař zde neměl postel, přespával na jiném místě. Pokoje kuchařů jsou vybaveny prostým nábytkem, starými odloženými kusy a horšími obrazy, často jmenovanými jako *špatné*.

In Kuchl Schreibers Zimmer

Braune große allmer 1; illuminirter kupffer 1; alter roth tuchener sessel 1; alte lahnstühl 2.

In Ersten Kochs Zimmer

Tisch allmer schlechte 1; tisch bett 1; schlechte allmer 1; schlechter tisch mit einer schublade 1.

In Anderten Kochs Zimmer

Schlechte bettstatt 1; schlechter tiesch 1 sehr alter lahn sessel 1.

In dritten Kochs Zim[m]er

Schlechte bettstatt 1; tische 2; braune allmer 1; lederne lahn sesseln 2; rother alter tabourett sessel 1; alter lahnstuhl 1; schlechte gemahlte landschafften ohne rahmb 2; illuminirte kupffer 3.

Mnichovo Hradišt , chodba u pokoj hofmistra, prostor pod schody – sklad s předm ty na hašení požáru, inventář z roku 1749

Na řadě zámků byly skladovány hasičské stříkačky. Zásoby vody na hašení pro případ požáru, byly stejně jako na Mnichově Hradišti, často skladovány v kožených měchách.

In Vorhauß allda.

Lederne wasser körb 20.

Unter der Stiegen.*Kleine feuer sprützen.***D čín, vinný sklep, inventář z roku 1717****In Keller hat sich befunden.***Eremitage wein 5 flaschen; Burggunder wein 66 flaschen; Schampagne wein 108 flaschen; Vin do Cedro 7 flaschen; Rhein Wein 7 ¼ Em[m]er.***Ko árovny, konírny, stáje****D čín, kočárovna, konírny, stáje, inventář z roku 1717**

V kočárovně děčínského zámku byla uskladněna řada kočárů, svatební kočár čalouněný sametem, zdobený zlatem, se zlatými třásněmi a s benátskými skly v okénkách, Landauer, Coblwagen, otevřené i uzavíratelné kolesky zvané Schwimmer, saně typu Wurst, postroje a další povozy. V hraběcích konírnách – stájích, Malé, Velké a dolní, tzv. Hluboké, inventář zaznamenal ustájené koně, postroje, deky s thunovskými erby. Byla zde i místa k přespání pro čeledíny od koní, na truhlových postelích s dekami či houněmi, v dolní konírně pouze na matracích. Reitsknecht, jízdní sluha, měl svou místnost či prostor pod schody, nebyl zařízen, podle inventáře zde byl uložen mandl a hasičská stříkačka.

In der Wagen Schupfen.*Brauth wagen mit sammet gefüttert, mit goldt verbrambt, goldenen crepinl, nebst 3 vene-tianischen gläbern 1; schwimmerl auf 4 persohnen mit rothen tuech, mit goldt gebrambt, und 7 gemeinen gläbern 1; coblwagen mit schwartzen tuech iberzogen 1; grüne landauer schesa 1; engl[ische] waggerl mit rothen saphian klein goldenen pörtl 1; schwimmerl auf zwey persohn mit roth holländische[n] tuch, weiß seidenen crepinl, und 3 venetianischen fenstern 1; wurst schlitten mit grünen tuech 1; schwartzes kutscher geschier mit aller zuegehör, und roth seidenen laitseyf 6; altes schwimmerl mit rothen tuech 1; altes schwimmerl mit grauen tuech 1.***In kleinen Stall.***Alte Rappen Hengsten 2; junge Hengsten 4; schwartz braune Wallachen 1; schlechte alte geschier 2; weiß tuchene pferdt decken mit Thunischen wappen 5; wiesch zaum 4; bettruhnen 2; modratzen 2; pölster 2; decken 2; leylicher 2.***Im Großen Stall.***Schweiß Füxl 1; Türckischer Braun 1; Spanischer Eiben Schimml 1; Apffel Schimml 1; Rapp auß dem gestüet 1; Breündl Barbar 1; Kesten Braune Kutscher Pferdt 8; weiß tuchene decken sambt halb und kopff mit Thunischen wappen 6; Bet kasten 4; madratzen 4; pölster 3; kotzen decken 4; leylocher 8; schlechte schwartze geschier mit rimmen und laitsachl 6.***In dem Tieffen Stall.***Engelländischer Schimml 1; Kesten Brauner Wallach 1; Wallachen Mohren Köpff 2; Fux Klepper 1; Roth Schimmel Klepper 2; madratzen decken 1; polster 1; leylocher 2; tumml sattl 3; klepper sattel 2.***In Reith Knechts Zimmer.***Wäschmangel unter der Stiegen 1; metallene spritzen unter der schnecken stiegen 2.*

Kapitola III

Příkladová studie – Aplikace metodického postupu

Vytvoření příkladného obrazu aristokratického interiéru doby baroka ve světle historických inventářů, s interpretací písemných, ikonografických a hmotných pramenů, s ohledem na unikátně dochované prvky interiéru druhé a třetí čtvrtiny 18. století in situ.

Východiska studie a příkladného metodického postupu

Zvolené historické sídlo – zámek Veltrusy, barokní novostavba z počátku 18. století, realizovaná podle plánů Giovanni Alliprandiho a později rozšířená, mělo, jak dokládají historické prameny mapující dobu 2. a 3. čtvrtiny 18. století, rozvržení dispozice místností, dekorace a zařízení interiérů, jež zcela respektovaly dobové evropské kánony. Majitel zámku Rudolf Chotek byl v této době jedním z nejvýše postavených státníků monarchie, řadu let i nejvyšším kancléřem habsburského soustátí. V interiérech zámku panovníci s dvorem dvakrát přivítal a hostil, v roce 1754 zde Marie Terezie strávila dva dny. V deníkových záznamech císařského hofmistra knížete Johanna Josepha Khevenhiller–Metsch, jinak na uznání velice skoupeho, bylo pochvalně poznamenáno, že zámek je patřičně, *covenablement*, zařízen. To bylo vyjádřením nejvyššího ocenění, neboť zařízení sídla vznešených vlastníků *jak se náleží*, podle obecně uznávaných kánonů, dvorských vzorů a obdivovaných domů příslušníků nejvyšších kruhů doma i v cizině, bylo cílem, s nímž stavebníci a vlastníci zámků přistupovali ke svým realizacím. V případě Rudolfa Chotka zde roli sehrála i jeho zčásti francouzská kulturní orientace a vynikající znalost jazyka, jež mu ovšem v politických souvislostech přinášela i komplikace, vždy však s císařovnou uspokojivě vyřešené. Na mimořádném zařízení zámku se odráží i Chotkův zájem o ekonomické otázky a zájem o příklady výroby ze zahraničí ve snaze povznést monarchii i prostřednictvím produkce běžnějšího a po vzoru Francie i luxusního zboží. Některé prvky výzdoby Veltrus, například v textilních dekoracích, korespondují i s dvorskými příklady, například redekoračí zámku Schloss Hof v polovině 18. století. I zde jsou dochovány doklady o výzdobě interiérů tkaninou *chiné a la branche*, tvarosloví některých loží je pak shodné s dochovanými veltruskými artefakty. Téměř zcela dochovaná dispozice piana nobile zámku s příkladným členěním prostor podle funkcí, umožňuje modelový pohled na interiéry aristokratického sídla doby baroka a může být zdrojem informací pro odbornou práci specialistů zabývající se zámeckým prostředím tohoto období a jeho prezentaci, i pro studium životního stylu aristokracie této doby.

Zachovaná dispozice a původní interiérové dekorace piana nobile aristokratického sídla

Dispozice hlavní budovy zámku Veltrusy, historicky zvaného Ostrov – Insel, jeho původní interiérové dekorace z 2. a 3. čtvrtiny 18. století, jež v rozsahu dochování, kvalitě a rozmanitosti patří k nejvýznamnějším v Evropě, a mobiliární fondy z tohoto období umožňují v prostoru celého piana nobile vytvořit ojedinělou prezentaci zámku typu *maison de plaisance*, elegantně vybaveného šlechtického útočiště na venkově. Ta návštěvníkům přiblíží život na venkovském barokním sídle v 18. století, postaveném uprostřed zahrad, loveckého resortu a později krajinného parku, vybaveném luxusními artefakty i předměty každodenního života. Cílem je oslovit návštěvníky autenticky dochovaným prostředím interiérů piana nobile s původními interiérovými dekoracemi, původním mobiliářem a vhodnými doplňky vycházejícími z dobových souvislostí.

Zámek Veltrusy

Takto je možno přiblížit každodenní život zámekých obyvatel, vytvořit interiérovou instalaci působící na jednotlivé smysly, včetně zakomponování vhodného osvětlení, a tím i vizuálních efektů, charakteristických pro období baroka.

Historický vývoj sídla v pozdějším období a jeho obraz v koncepci prezentace interiéru

Zámek byl od počátku 18. století oblíbeným místem sloužícím několika generacím hraběcí rodiny Chotků, které plynule přešlo v neméně preferované venkovské sídlo v době klasicismu a biedermeieru na konci 18. století a v 19. století. Toto pozdější období bude naznačeno ve třech vybraných prostorách piana nobile a ve vybraných dalších částech přízemí hlavní budovy. Dále pak může být toto téma rozvedeno ve využití a zpřístupnění bočních křídel zámku a v rozsáhlém zámeckém areálu a parku.

Ideová východiska libreta a scénáře interiérové instalace zámku Veltrusy

Prezentaci historických interiérů šlechtických sídel období baroka 17. a 18. století, opřenou o výzkum pramenů a poznatky získané z výsledků studia v domácím i zahraničním prostředí, znesnadňuje řada faktorů, mezi něž patří nejen stavební úpravy, jimiž procházela některá sídla v průběhu staletí, ale především absence interiérových dekorací tohoto období, které

podléhaly změně vkusu daleko více a snadněji než samotná stavební podstata zámků. Zejména křehká média, jako textilní tapety, textilní interiérové dekorace, papírové tapety a dřevěné lambrisy, jež měly často na vzhled zámeckých prostor zásadní vliv a mohly také tvořit celky s dalším mobiliářem, se dochovaly v českém prostředí velmi vzácně. Z tohoto důvodu mohou být mnohé interiérové instalace českých a moravských zámeckých sídel, pokud prezentují interiéry doby baroka, často pouze náznakové. *Zámky, ve kterých zachování barokního interiéru, částí dekorací a původního mobiliárního fondu umožňují prezentaci doby baroka opřenou o historické prameny v širší míře než jen náznakem, tvoří v Čechách a na Moravě nevelký soubor. O to cennější je každé z těchto sídel, či jeho část v rámci komplexu zpřístupněných hradů a zámků České republiky.*

Zámku Veltrusy, jako příkladu venkovského sídla typu maison de plaisance, patří v tomto souboru z hlediska dochování autentických interiérů a mobiliáře 18. století přední místo. Z hlediska zachovaného souboru interiérových dekorací barokních hedvábných a papírových tapet 18. století in situ v celých jednotlivých místnostech jsou Veltrusy evropským fenoménem. Historické textilie a čínské papírové tapety, jejichž torza jsou ceněnou součástí sbírkových fondů předních evropských institucí, jsou zde dochovány v intaktním interiéru všech tří barokních apartmánů. Srovnání s historickými prameny potvrdilo, že z těchto nejvzácnějších původních dekorací se nezachoval pouze jediný kabinet s hedvábnými tapetami a kabinet a předpokoj žlutého apartmá s tzv. sametovými tapetami, *samttaipetten*. Ve dvou místnostech piana nobile je také zachována barokní dřevěná paneláž pokrývající celé stěny, jsou dochovány krby, krbová a konzolová zrcadla s původní zrcadlovinou, přístěnné stoly in situ, portréty císařské rodiny a Chotků zabudované do architektury, fajánsová kamna, obklady z nizozemských kachlů z 18. století ve čtyřech místnostech včetně celé retirády, původní podlahy, technické detaily interiéru. Identifikace dochovaných mobiliárních fondů potvrdila, že je dochováno značné množství zámeckého inventáře popsaného v pramenech 18. století, ač byl v poválečných dekadách a po celou 2. polovinu 20. století z velké části uložen v depozitářích a nebyl prezentován. Význam interiéru je podpořen i zachováním některých částí přízemí hlavní budovy, zejména saly terreny, zahradního tzv. mušlového pokoje a dalších prostor.

Z hlediska památkové péče a významu rozšiřování přístupu veřejnosti ke kulturnímu dědictví je přednostním zájmem reinstalace piana nobile zámku Veltrusy s maximálním akcentem na prezentaci historických interiérů doby baroka 18. století, přiblížení fungování zámeckého sídla této doby veřejnosti, přiblížení jednotlivých osobností a osudů majitelů zámku návštěvníkům. Zvolený přístup však nemá za cíl puristickou obnovu, zachovává nejvýznamnější soubory i z pozdějšího období 19. století.

Zpřístupněné zámecké interiéry s vysokou mírou autenticity, pokud jsou kvalitně prezentovány, mohou být předmětem značného zájmu veřejnosti, jako je tomu například při zpřístupnění zámeckého divadla a dalších autentických barokních prostor na zámku Český Krumlov.

Heuristická východiska libreta a scénáře interiérové instalace zámku Veltrusy – písemné, ikonografické a hmotné prameny

Základním historickým pramenem pro libreto a scénář interiérové instalace zámku Veltrusy je nejstarší dochovaný inventář zámku z roku 1776, uložený ve Státním oblastním archivu v Praze. Tento podrobný dokument popisuje jednotlivé místnosti zámku, jejich interiérové dekorace a zařízení včetně obrazových sbírek. Zachycuje období 2. třetiny 18. století, dobu majitele zámku Rudolfa Chotka, nejvyššího kancléře císařovny Marie Terezie a nositele řádu Zlatého rouna, který panovníci v letech 1743 a 1754 na Veltrusích hostil. Jde o inventář víceméně pozůstalostní – Rudolf Chotek zemřel roku 1771. Po jeho smrti vládla majetkem Rudolfova manželka Aloisie Stephanie, rozená Kinská. Dědicovi fideikomisu, synovci Janu Rudolfovi Chotkovi, byl majetek připsán až po její smrti. V roce 1786. Dalšími prameny jsou inventáře z roku 1787 a 1803 uložené v Státním oblastním archivu v Praze a v Národním archivu v Praze, jež zhruba 10 a 30 let po vzniku předchozího pramene dokládají status quo i změny, kterými interiéry prošly. Jsou významnými vysvětlujícími podklady pro řadu artefaktů, uvedených v roce 1776. Scénář zohledňuje také informace z některých dalších inventářů dochovaných z průběhu 19. století, materiály dochované k zámku Veltrusy ve fondech Státní památková správa a Státní památková správa dodatky v Národním archivu v Praze a dokumentaci Národního památkového ústavu.

Součástí přípravy libreta a scénáře interiérové instalace zámku Veltrusy byla také detailní identifikace historických

interiérů zámku in situ, identifikace kmenového mobiliáře zámku Veltrusy in situ a v rozvozech i identifikace dalšího rodového mobiliáře a sbírek hrabat Chotků.

Příprava interiérové instalace vychází z poznatků získaných studiem ikonografických pramenů k historickému interiéru tohoto období. Porovnání podoby interiérů, zachycené v historických pramenech, a zachovaných hmotných pramenů in situ – interiérových dekorací a zámeckého mobiliáře – potvrdilo, že funkční dispozice a zařízení zámku Rudolfa Chotka vycházely z dobových kánonů a respektovaly všeobecně přijímané trendy šířící se v období baroka z Itálie a Francie dále do Evropy, včetně habsburské monarchie.

Obr. Inventář zámku Veltrusy z roku 1776

Návrh prohlídkové trasy hlavní budovy podle zachované dispozice interiérů

– barokní piano nobile zámku

Uspořádání dispozice piano nobile hlavní budovy

Historické interiéry hlavní budovy zámku Veltrusy, zejména jeho piano nobile, patří k nejvýznamnějším autenticky dochovaným prostorám barokního venkovského zámku v naší zemi. Zachovaná kompozice velkého sálu, salonu s panovnickými portréty, místností s žánrovou a portrétní galerií, barokních apartmánů piano nobile s jejich pokoji – ložnicemi, a několik dalších prostor včetně retirády a pokojů pro komorníka a komornou je příkladným souborem architektonického členění barokního zámku, respektujícího dobové evropské kánony. Mimořádný rozsah zachování původních interiérových dekorací nástěnných a nástropních maleb, hedvábných a papírových tapet, dřevěného táflování, krbových kompozic se zrcadly, fajánsových kamen, obložení modro-bílými nizozemskými keramickými kachly vykazuje vysokou památkovou a vypovídací hodnotu o podobě zámeckého sídla 2. a 3. čtvrtiny 18. století. Ta je znásobena skutečností zachování velké části původního nábytkového zařízení a obrazových sbírek. Identifikace interiérů a mobiliárního fondu zámku podle historických pramenů doložila funkci jednotlivých místností i stav zachování jednotlivých interiérových dekorací a jednotlivých předmětů mobiliáře a obrazových sbírek doby baroka in situ.

Piano nobile zámku Ostrov / Insel/ ve Veltrusích

Scénář interiérové instalace – modelový příklad instalace barokního interiéru

Scénář interiérové instalace pianu nobile obnovuje historické interiéry zámku, jejich funkci a podobu, podle inventáře z roku 1776, který zachycuje podobu sídla zejména ve 2. třetině 18. století, s přihlédnutím k dalším výše uvedeným pramenům. Zachovává několik vybraných významných autentických artefaktů interiérového zařízení pozdějších období in situ.²⁹⁾

Byly vybrány tři prostory pianu nobile, které umožní prezentaci osobností hraběcí rodiny Chotků, jejich osudy a historii zámku v dobách následných generací potomků Jana Rudolfa Chotka. Zde budou prezentovány rodinné portréty konce 18. a 19. století, další vybrané ikonografické památky, zejména veduty, a vybrané nábytkové soubory. Jednotlivé předměty budou nainstalované s ohledem na celkovou podobu pianu nobile.

Velký sál

Oválná centrála Alliprandiho původní budovy si dochovala ve štukových artefaktech, pravděpodobně z dílny Giovannioho Domenica Spazia, a ve výmalbě špalet oken originální výzdobu z doby vzniku zámku, stejně jako štukové dekorace a malby na stropěch některých místností pianu nobile. Výzdoba sálu byla doplněna a nově pojednána nástrojnou malbou Alegorie čtyř denních dob od Josefa Pichlera z roku 1765 a rokokovými dekoracemi. Další úpravy sálu souvisely s objednávkou a umístěním reprezentativních portrétů majitele zámku Rudolfa Chotka, zobrazeného jako rytíře řádu Zlatého rouna, a jeho otce a stavebníka zámku *Insel/ Ostrov* Václava Antonína Chotka (posmrtně zhotoveného), oba od Františka Kašpara Fahrenschona. Obrazy bývaly v nepřítomnosti majitele zahalovány do zeleného grádlu.

Ústřední sál byl ve 3. čtvrtině 18. století vybaven dvěma dodnes dochovanými krby (jeden pouze dekorativní) s krbovými zástěnami korespondujícími ve své výzdobě s rokokovou výmalbou zámku. Sál byl zařízen pro velké společenské události, stolování, taneční slavnosti a hudební představení. Vysoko v prostoru sálu jsou rovněž dochovány dva balkony pro hudebníky, jeden je z nich pouze dekorativní pro dodržení žádané symetrie, nemá přístup.

Hlavním zařízením sálu byl soubor 21 židlí s výpletem se sedáky (polštáři) z nažluto obarvené měkké kůže – safiánu. Židle, vždy když nebyly používány, byly v 18. století rozmístěny vedle sebe ve vhodných partiích kolem stěn. Byla zde také jedna lavice. Uprostřed místnosti stál jídelní stůl – zcela nedekoratívni, prostý, z měkkého dřeva sestávající se ze tří částí s deskou pokrytou zeleným plátnem. (Takto podobně zařízený sál zobrazují i historické fotografie ještě z přelomu 19. a 20. století.)

Místnost byla vybavena jedním nízkým kredenčním (servírovačím) stolem. Součástí zařízení sálu byly i dvě neobvyklé dekorativní a z obou stran prosklené vitriny – skleníky (*Glaskästen*), vyložené žlutým hedvábným taftem. Skleníky byly umístěny zcela blízko oken sálu vedoucích na slavnostní schodiště. Pozdější inventáře z 19. století je popisují jako přímo připevněné na okna. Ve vitrinách bylo uloženo více než 200 kusů stolního nádobí, v naprosté většině stolního skla. Pozoruhodná historická adjustace vitrin u oken či na nich počítala s optickým efektem denního nebo umělého světla (schodiště bylo osvětlováno zaznamenanými lampami), procházejícího skrze okna a vitriny se sbírkou vzácného skla.

Sál osvětloval ústřední velký skleněný lustr na 16 svící, rovněž zahalovaný do zeleného grádlu, další osvětlení poskytovalo osm velkých oválných nástěnných ramen, zrcadlových ve zlatých rámech, každé na dvě svíce, a dvě pozlacená mosazná ramena každé na tři svíce.

Sál byl dekorován třemi kusy paroží (odtud pozdější název „lovecký sál“), na krbech se nalézaly ozdobné sestavy z porcelánových a biskvitových figur.

Interiérová instalace velkého sálu

Obnovení sálu v původní podobě s použitím dochovaných předmětů a několika svozových předmětů. Instalace sálu umožní alternativně sezonní a příležitostné úpravy – například prezentace stolu prostřeného k hostině, připomenutí tanečních slavností, hudebních představení, lovecké sezony, návštěvy panovnice či arcibiskupa, vánoční a další dekorace.

²⁹⁾ V detailním scénáři interiérové instalace, zpracovaném v rámci tohoto výzkumného úkolu jsou u jednotlivých předmětů navržených do instalace uvedena inventární čísla Základní evidence mobiliárních fondů.

Obr. Pohled do Velkého sálu zámku Veltrusy na historické fotografii z přelomu 19. a 20 století. Archiv NPÚ. GnŘ

Dochovaný p vodní mobiliář

Soubor původních barokních židlí s výpletem, z bukového dřeva, řada z nich druhotně natřena bílou barvou, nutno restaurovat – pro sál vybráno 14 kusů ze souboru. Žluté safiánové sedáky tvořily podstatnou dekorativní a vizuální složku sálu. Instalace předpokládá rekonstrukci sedáků, s použitím čalounění z hladkého sametu barvy safiánové žluti či kůže této barvy.

Kredenční stůl (opatřen kolečky)

Vitriny – *Glaskästen* – jsou zachovány, budou umístěny na vhodné podstavce (stolek) do blízkosti oken, vyloženy žlutým hedvábným taftem. Bude uplatněn efekt procházejícího světla skrz vitrinu a zde uložené stolní sklo – do vitrin výběr choťkovského stolního skla.

Krbové zástěny – dochovány.

Osvětlení – z tohoto sálu pochází zachovaný barokní křišťálový lustr na 16 svící. V interiérové instalaci vytvořené ve 2. polovině 20. století byl tento lustr umístěn v tzv. salonu Marie Terezie. Je možná adjustace na původní místo (nutno vyřešit technicky) nebo použití druhého historického lustru z veltruského inventáře z 18. století.

Použití jiného kmenového či svozového mobiliáře

Barokní ramena nástěnná se zrcadly – původně celkem 10 ramen – vyinstalovat svozy.

Jídelní stůl – vhodně vybraný stůl odpovídající datace většího rozměru z kmenového mobiliáře nebo svozů – umístěný na centrále – (původně se zeleným soukenným ubrusem).

Je možné zvážit vyinstalování paroží, ozdobné sestavy na krby prezentovat pouze v případě zakrytí skleněným příklopem.

Pravá strana od sálu při vstupu hlavním (vnějším) schodištěm

První pokoj vedle sálu – barokní obrazárna – herna

V této místnosti, kterou začínal parádní apartmán zámku, určený pro nejvýznamnější hosty, byla soustředěna zámecká obrazárna. Místnost byla také používána pro společenské hry. Obrazy se žánrovými, mytologickými, biblickými a loveckými scénami doplňovaly krajiny, zátiší a maríny v celkovém počtu 43 maleb na plátně či v několika případech na měděných deskách. V obrazárně byly kromě těchto maleb také dva portréty – portrét hraběte Johanna Chotka a hraběte Josefa Kinského. Pokoj zdobilo nízké táflování, jež je zachováno, stejně jako fajánsová kamna v podobě delfínů. Všechny obrazy s výjimkou portrétů jsou popsány jako zasazené do černě lakovaných rámu se zlatými lištami a vyřezávanými rohy. Několik těchto ozdobných rohů je zachováno na původních rámech, v nichž jsou (téměř) všechny dochované obrazy z barokní obrazárny stále zarámovány, a lze tedy do značné míry rekonstruovat vzhled obrazárny, jejíž obrazová kompozice pokrývala souvisle celé stěny, nebo jejich převážnou část.

Kompozice byla symetrická do té míry, jakou umožňovala obrazová sbírka, v níž bylo mnoho pandánů. Rekonstrukce kompozice je usnadněna existencí tří zásadních pláten, kolem nichž musely být ostatní obrazy symetricky seskupeny a které svými rozměry jednoznačně určují své umístění. Ústředním plátnem na stěně proti oknům byl rozměrný „Sen krále Phínea“, na bočních stěnách po pravé a levé straně to pak byly rozměrné pandány „Zátiší – scéna s jelenem“ a „Zátiší – scéna s divokým kancem“.

Nábytkové zařízení místnosti tvořilo 11 židlí s výpletem (bez sedáků) rozestavených podle stěn, dva oválné stoly s intarzií, komoda s mramorovou deskou a intarzovaný gueridon. Pro společenské hry sloužily dva hrací stoly pro hru v kostky/ trik-trak s příslušnými kameny a pohárky. Místnost byla osvětlena skleněnou girandolou s rameny, na nízké nožce.

Interiérová instalace obrazárny

Obnovení obrazárny s instalováním dochovaných maleb v původních rámech s dekorativními rohy. Až na ojedinělé výjimky byla tato obrazárna od konce 40. let 20. století uložena v depozitářích.

Dochovaný povodní mobiliář

Nábytkové zařízení – zachovaný soubor židlí se sedáky a opěráky s výpletem (bez čalounění) – vybráno osm židlí ze souboru; dva hrací stoly; 24 žánrových maleb z původní obrazárny a dva portréty.

Použití jiného kmenového mobiliáře

Kazeta na trik-track, komoda, gueridon, další stolky.

Dekorace stěn

Původní dekorací stěn byla podoba barokní obrazárny, s obrazy v nejvyšší možné míře symetricky pokrývajícími stěny. Vzhledem ke skutečnosti, že ne všechny obrazy jsou dochovány a pokrytí stěn nemůže být zcela souvislé, součástí instalace

je řešení barevného pojednání stěn místnosti. V 19. století, kdy místnost stále sloužila pro prezentaci obrazů, i když v pozměněné podobě, byla na stěny adjustována jednobarevná, snad vlněná tapeta (viz foto). Dnešní novodobá tapeta pochází z 80. let, z doby reinstalace místnosti při příležitosti filmování, kdy byla zvolena podoba klasicistního pánského salonu. Může být použita v jiné části zámku – v křídle.

Obr. Místnost zámecké obrazárny sloužila v 18. století také jako herna. Na fotografiích z prvních dekád zpřístupnění zámku jsou zachyceny monochromní textilní tapety.

Dochované obrazy barokní obrazárny

(u dochovaných obrazů uvedeny historické názvy/ názvy ze základní evidence mobiliárních fondů)

Sen krále Phínea/ Biblická scéna s bojujícími anděly

Scéna s architekturou – antické ruiny/ Jeskyně s antickými zříceninami

Bouře na moři, původně série/ Marina s třemi plachetnicemi/ Marina se dvěma plachetnicemi

Venuše a Kupidu/ Venuše s Amorem

Zátiší se zajícem – dva pandány

Zátiší s ptáky

Scéna s bajkou / Výjev z bajky

Scény s krajinou / Kopcovitá krajina se stafáží; zalesněná stezka se stafáží – dva pandány

Krajina zákoutí v parku – dva pandány

Zuzana (a starci) / Zuzana v lázni – Mužská postava se dvěma ženami/ Lot a jeho dcery – dva pandány

Šarvátka vojáků / Bitevní scéna „Po bitvě“

Obraz Žižky / Muž v brnění

Pastýřské scény – scény s ovci / Údolí s pastevcí / Pastýřská scéna (s romantickou zříceninou)

Muž a žena se zvěří/ dvojportrét Muž a žena s drůbeží a se zvěří

Chlapec hrající si se psem / Portrét chlapce se psem

Velká scéna zátiší s jelenem / Mrtvý jelen a ptáci

Velká scéna zátiší s kancem / Zátiší s mrtvým kancem a zajícem

Poutníci – scéna s putujícími lidmi/ patrně „Táborové ležení“

(případně v inventáři uvedený obraz Venkované s koňmi)

Scéna se psem, mrtvou zvěří a loveckým náčiním / Zátiší se zvěří

Velký malovaný pokoj (pozdější Velký salon, tzv. salon Marie Terezie)

Velký salon, další společenská místnost barokního apartmá, je ve svých dekoracích z 2. třetiny 18. století dochován v původní podobě: rokoková výmalba stěn, rozměrné portréty císařovny Marie Terezie, Františka Štěpána Lotrinského a jejich dětí zhotovené Martinem Meytensem a jeho dílnou, zlatené konzolové stolky s mramorovými deskami s nástěnnými zrcadly in situ, krb s nizozemskými kachly se zástěnou a krbovým zrcadlem, kde stejně, jako v celém pianu nobile, jsou zachovány originální zrcadloviny z 18. století.

Dochovalo se také všech šest původních nástěnných ramen – litých svítidel s porcelánovými květy. Místnost dále osvětlovaly dva svícny s rameny – porcelánové s figurkami, dva mosazné pozlacené svícny s rameny s porcelánovými ozdobami – květy, každý na dvě svíce a dvě stojící skleněné girandoly na nízkých nožkách.

Pokoj byl ve 2. třetině 18. století vybaven sedacím nábytkem sestávajícím z dvou pohovek a 12 křesel s výpletem se sedáky čalouněnými hedvábným taftem chiné, dvěma stoly a hodinami zvanými repetýrky.

Sedací nábytek z 18. století se dochoval pouze v malé části v depozitářích a zcela bez textilních součástí. Pro Veltrusy byl v 70. letech 19. století ve Vídni pořízen hraběnkou Marií Chotkovou velký nábytkový soubor ušlechtilého druhého rokoka zahrnující stoly, komody, etažer, židle, křesla a pohovky, včetně kruhové pohovky tzv. rondelu. Tento soubor je zachycen v inventářích tohoto salonu a je patrný i na historických fotografiích z přelomu 19. a 20. století.

Vzhledem ke kvalitě tohoto souboru, kterým byl zámek vybaven poslední tři čtvrtiny století v dobách posledních majitelů i v celém poválečném období po dobu zpřístupnění objektu, a ke stylovému souladu s mobiliářem z inventáře z roku 1776, navrhuje se ponechat tento soubor in situ a vybavit jím opět tento salon, tak, jak byl jeho součástí před probíhajícím restaurováním objektu, kdy jeho rozmístění ve velké míře respektovalo dobové ikonografické předobrazy. Další součásti souboru budou instalovány v jiných vybraných prostorách pianu nobile.

Interiérová instalace salonu

Výše popsané zachované zařízení s konzolovými stoly se zrcadly a s krbem se zrcadlovým nástavcem z 18. století a soubor portrétů panovnické rodiny tvoří základní vybavení této místnosti.

Dochovaný povodní mobiliář

portréty císaře, císařovny a jejich dětí v paneláži

zrcadlo nad krbem

zrcadla nad konzolovými stoly

konzolové stolky

Budou reinstalována původní tělesa osvětlení:

šest nástěnných ramen kovových litých s porcelánovými květy

dva svícny s rameny – porcelánové s figurkami,

dva mosazné pozlacené svícny s rameny s porcelánovými ozdobami, každý na dvě svíce

dva stojící skleněné girandoly na nízkých nožkách

Salon, původně bez centrálního světlení, byl již v roce 1803 vybaven křišťálovým chandeliérem a pro toto osvětlení je nyní připůsoben. Navrhuje se použít jeden ze dvou zachovaných lustrů z 18. století.

Další dekorace:

Původní dekorace krbové římsy podle z inventáře z roku 1776:

dvě porcelánové sošky – poprsí figur znázorňujících Komedii a Tragedii na vyšších podstavcích

čtyři párové porcelánové figurky, uprostřed pot pouri

Ozdobnou sestavu na krb je možno prezentovat pouze v případě zakrytí skleněným příklopem.

krbová deska, vybrané hodiny

Dochovaný p vodní mobiliář z 19. století

Soubor nábytkového zařízení vídeňského druhého rokoka:

dvě pohovky

šest židlí

čtyři křesla ze souboru

stůl velký kulatý s mramorovou deskou

stůl velký obdélný s mramorovou deskou

stoleček malý kruhový, etažer s výběrem porcelánu či majoliky

Obr. Velký malovaný pokoj, později Velký salon, tzv. Salon Marie Terezie s dochovanými konzolovými stoly se zrcadly z 18. století se souborem nábytkového zařízení ve stylu druhého rokoka.

Barokní apartmán s ložnicí s tapetami s květy a papoušky (kabinet, ložnice), parádní hostinské apartmá

Následující barokní apartmán tvoří enfiláda tří prostor. Jeho součástí byly i předpokoj – společenské místnosti – předchozí obrazárna/herna a Velký malovaný pokoj. Ve všech třech prostorách jsou zachovány původní barokní dekorace z hedvábí a čínského papíru i táflování, uvedené v inventáři.

Kabinet s čínskými tapetami s postavami čínských krásek (výjevy ve stylu zvaném „dlouhé f gury“, tzv. Long Eliza)

Kabinet má zachované nástěnné dekorace s papírovými čínskými tapetami adjustovanými na malovaných panelech, uvedené v inventáři.

Kabinet byl vybaven komodou s mramorovou deskou, stolem, souborem šesti židlí s výpletem s polstry z hedvábného taftu chiné a porcelánovými hodinami. Z 1. poloviny 19. století je v kabinetu zachována přímo pro prostoru zhotovená pohovka rohového tvaru s původním čalouněním a textilním potahem z chintzu s barevným a zlatým tiskem s květy a proužky.

Interiérová instalace kabinetu

Vzhledem k autenticky zachované rohové pohovce s cennou původní textilíí ponechává interiérová instalace tento artefakt in

Obr. Pro kabinet s čínskými tapetami na malovaných rokokových panelech byla v 1. polovině 19. století zhotovena rohová pohovka s chintzem s barevným a zlatým tiskem, která je zachovaná in situ.

situ. Zařízení bude doplněno menší komodou s hodinami a židlemi s výpletem se sedáky čalouněnými textilií vybranou kompatibilně k zachovanému chintzu.

Dochovaný p vodní mobiliář z 18. a 19. století

Rohová pohovka
dvě židle ze zachovaného souboru

Použití jiného kmenového mobiliáře

komoda, hodiny

Ložnice s alkovnou s hedvábnými tapetami s květy a papoušky

Pokoj – ložnice s alkovnou pro lože z původního Alliprandiho návrhu stavby je dekorován hedvábnými tapetami tkanými technikou *chiné a la branche* s květy a papoušky, které patří mezi v Evropě nejvýznamnější zachované tkaniny této techniky z lyonských dílen a které v rozsahu dochovaní pro celou místnost in situ nemají obdoby. Zachovány jsou rovněž lambrisy – nízké táflování a původní fajánsová kamna. V ložnici byla dvě lože s nebesy ze stejného hedvábného chiné (později nazývaná jako lože dvojité – Doppelbettstadt), závěsy na okna ze zeleného hedvábného taftu, dvě křesla a dvě židle s výpletem s čalouny z hedvábného chiné s květy a papoušky, několik stolků, psací stůlek, noční/ toaletní stůlek se zrcadlem a porcelánovou mycí soupravou a dva prevety.

Interiérová instalace ložnice s chiné tohoto barokního apartmánu

Obnovení barokní ložnice v zachovaném prostoru:

rekonstrukce lože s nebesy, tvarově vycházejících z podoby udané jedinými původními zachovanými nebesy a lambrekýny z lože ze zámku, popsány v inventáři z roku 1776 (žlutý damašek) a podle podoby odpovídajících dobových vzorů. Nezachovaná původní lože byla z kovaného železa, navrhuje se použít barokní dřevěnou postel (postele) jednodušších tvarů a doplnit ji o vhodně provedenou konstrukci pro nebesa, což byla také dobová používaná (a častější) varianta. Konstrukce bude zcela zakryta textilií.

Rekonstrukce tkaniny – zhotovení repliky chiné s květy a papoušky technikou tisku na hedvábí příslušné základní barvy (v současnosti ecru) a příslušné gramáže. Pro zhotovení repliky tkaniny byly v době restaurování tapet v restaurátorské dílně zhotoveny fotografem NPÚ barevně kalibrované digitální snímky jednotlivých partií tapet, které umožní sestavení raportu pro tisk. Vzhledem ke dnes již přístupné ceně jednobarevného hedvábného taftu, lze rekonstrukci tímto způsobem realizovat. Rekonstrukce grafického podkladu pro tisk raportu na hedvábí rozkreslení stříhu je součástí řešení tohoto úkolu. Rekonstrukce závěsu na okna podle popisu z inventáře ze zeleného hedvábného taftu se střapci.

Dochovaný p vodní mobiliář

psací stůlek

dvě křesla vybraná ze zachovaného souboru se sedáky čalouněnými chiné (u křesel stejná replika tkaniny, rekonstrukce podle zachované fotografie)

Použití jiného kmenového mobiliáře

noční/toaletní stůlek
zrcadlo, toaletní souprava, prevet
několik menších vybraných stolků

Kabinet s hedvábnými tapetami – strom života

Závěrečnou místností apartmánu byl kabinet dekorovaný zachovanými malovanými hedvábnými tapetami tzv. pékinem, s motivem stromu života. V okenní nise je dochováno vyložení tureckým papírem. Místnost byla vybavena velkým zrcadlem v rámu s červeným lakem, dekorovaným postříbřeným listovím, stolkem v zeleném laku a čtyřmi židlemi s výpletem bez čalounů. Místnost sloužila také jako retiráda, byly zde dva prevety.

Interiérová instalace kabinetu

Dochovaný p vodní mobiliář

čtyři dochované židle s výpletem

Použití jiného kmenového či svozového mobiliáře

výběr vhodného, vzhledově podobného zrcadla ze svozů – ideálně v červeném laku případně benátské, jež zde popisují pozdější inventáře

výběr vhodného, vzhledově podobného stolků (případně komody) ideálně v zeleném laku ze svozů

Obr. Kabinet s hedvábnou tapetou tzv. pékin s dekorem strom života.

Barokní apartmá, zvané Žluté i Arcibiskupské, původně pro hosty, zachován pokoj – ložnice

Toto apartmá pro hosty, jež podle legendy bylo používáno či použito pražským arcibiskupem Antonínem Petrem Příchoveckým při jeho návštěvě na Veltrusích, se původně skládalo z předpokoje, ložnice a kabinetu dekorovaných žlutým hedvábným damaškem v ložnici, a žlutou tzv. sametovou tapetou se sametovým efektem z vlněného prachu v kabinetu a předpokojí. Kabinet a předpokoj nejsou zachovány, patří do jediné části piana nobile, jež prošla stavební úpravou v době klasicismu.

Žlutý pokoj, tzv. Arcibiskupská ložnice

Ložnice je téměř intaktně dochována s dekoracemi tapet ze vzácného žlutého hedvábného damašku z 1. poloviny 18. století vzoru *damasco della palma*, původně rámovaného dřevěnými lištami, které jsou dochovány, s nízkými lambrisy a bílými fajánsovými kamny ve tvaru delfinů na pozadí obkladu z původních, v inventáři z roku 1776 citovaných nizozemských kachlů. V ložnici byla dvě lože s nebesy ze žlutého damašku, pohovka a osm židlí s výpletem s čalouny ze stejné látky, velké benátské zrcadlo, jeden oválný a dva čtyřhranné stoly s vykládáním, stoleček tvaru taburetu, noční/ toaletní stolek se zrcadlem a toaletní soupravou a hodiny zvané repetýrky v černě lakované skřínce.

Obr. Prostory Žluté, tzv. Arcibiskupské ložnice s tapetami z hedvábného damašku z 1. poloviny 18. století v počátečních dekádách zprůstupnění zámku.

Interiérová instalace ložnice

Obnovení barokní ložnice v p vodním prostoru.

Vzhledem ke skutečnosti, že jsou zachována jedna autentická nebesa ze žlutého damašku včetně soupravy vnějších lambrekýnů, navrhuje se prezentovat v této ložnici 1 lože doplněné o tuto originální výbavu. Postel bude doplněna o konstrukci pro nebesa, stejně jako u předchozí ložnice, jež také bude stát a bude fixována mimo lože a bude zcela zakryta textilií. Je zachována ještě jedna původní textilní část lože, později přešitá, jde zřejmě o pokrývku – přehoz přes postel, ta bude takto opět prezentována.

Chybějící textilní části lože – závěs v hlavách a boční a přední závěsy, čalouny sedacího nábytku a chybějící část nástěnných tapet je navrhováno rekonstruovat v následující podobě: tento vzor žlutého hedvábného damašku patřil mezi nejoblíbenější raporty v 18. a později v kopiích i v 19. století. Dodnes se vyrábí. Tato veltruská ložnice je jediným historickým zámeckým interiérem v naší zemi, kde je zachována původní hedvábná damašková dekorace stěn z 1. poloviny 18. století in situ v téměř celé místnosti a cílem je šetrná rekonstrukce.

Varianta 1: pořízení kopie hedvábného damašku tohoto dekoru a této barvy v totožných rozměrech raportu a v totožném materiálu na doplnění chybějících částí lože, čalounů židlí/ křesel a pohovky a chybějících částí stěn (nevylučuje se tkanina identicky opakující vedle sebe odpovídající raport dvakrát – dnešní stavy jsou všechny širší než historické).

Varianta 2: ekonomicky méně náročná, pokud by nebylo možné realizovat předchozí navržený postup, pak zvolit doplnění chybějících částí textilie příznanými retušemi z hedvábné jednobarevné tkaniny – atlasu bez vzoru, dobarvené podle barvy originálu.

V žádném případě se nedoporučuje kombinovat originální vzácný hedvábný damašek s napodobeninou z mercerované bavlny ani s modifikovaným (zmenšeným) vzorem.

Obr. Detail žlutého hedvábného damašku z tzv. Arcibiskupské ložnice

Dochovaný p vodní mobiliář

původní pohovka, doplněná o kopie sedáků z identického damašku;

osm křesel s výpletem, doplněné o kopie sedáků z identického damašku – čtyři vybrané z původního souboru a 4 z původního souboru svozu Veltrusy, dnes na Litomyšli

benátské zrcadlo

stůl; stolec

Použití jiného kmenového mobiliáře

taburet, toaletní stolec

hodiny

Retiráda v Arcibiskupské ložnici

V zadní části ložnice je zachován vstup do malé retirády, v 19. století opatřené splachovací toaletou. Retiráda bude obnovena v podobě z 19. století.

Místnost s klasicistní výmalbou na místě původního kabinetu a předpokoje žlutého apartmá

Tato jediná část piana nobile se nezachovala zcela v původní podobě – předpokoj a kabinet byly přestavěny na jednu prostorou, jež je průchozí směrem na terasu spojovacího krčku k jihozápadnímu křídlu zámku v úrovni horního patra. Místnost je dekorována klasicistní výmalbou, jsou zachována barokní fajánsová modro-bílá kamna s aliančním znakem Chotků a Kinských (Rudolf Chotek a Aloisie Chotková, rozená Kinská, ovdovělá z Vrbna).

Kabinet i předpokoj, kdysi dekorované žlutou, tzv. sametovou tapetou (Samttapete), sloužily pro spaní doprovodu (služebnictva). V každém z nich bylo jedno prosté lože, v předpokoji několik kusů jednoduchého nábytku. Kabinet sloužil jako toaletní místnost s toaletním stolem a prevetem. Po přestavbě byly podle inventářů z 19. století v této a následující prostoře po krátkou dobu dva dětské pokoje, a to v době dětství pravníků Jana Rudolfa Chotka.

Interiérová instalace

Tato a následující místnost, jež prošly úpravami, byly po konzultacích vybrány pro prezentaci historie zámku

Obra. Pokoj na místě původního předpokoje a kabinetu žlutého apartmá s instalací loveckými trofejemi před rokem 2002

a osudů jednotlivých členů hraběcího rodu Chotků koncem 18. a v průběhu 19. století. Prostora bude zařízena několika vybranými kusy sedacího nábytku a skleníky/ vitrinami pro prezentaci některých rodinných památek. V této a následující místnosti budou prezentovány portréty dalších generací rodu Chotků – Jana Rudolfa Chotka, jeho rodiny a potomků, jež jsou ve značném počtu zachovány.

Dochovaný p vodní mobiliář z 19. století

vybrané portréty z konce 18. a z 19. století

vitрины pro vybrané rodinné památky včetně fotografií a malých portrétů ve stojácích
pohovka, křesla či židle

Bývalý tzv. krbový pokoj – Malý salon

V roce 1776 byl tento pokoj, obrácený do čestného dvora, vybaven vlašským krbem, jež byl později odstraněn. Byla zde pouze dlouhá pohovka bez opěradla a několik židlí. Pokoj podle inventářů sousedil ještě s dalšími menšími, dnes již neexistujícími prostory – retirádou a malým pokojíkem s ložem pro sloužícího. Jeho podoba tedy mohla být částečně odlišná. Prosté a střídme zařízené místnosti, uváděné v inventářích, může souviset s jeho pravděpodobnou funkcí jako zázemí velkého sálu. V pokoji jsou zachována původní kamna, umístěná sem pravděpodobně po odstranění krbu.

Interiérová instalace

Interiérová instalace této místnosti je rovněž věnována připomenutí dalších členů rodiny Chotků a jejich osudů na konci 18., v 19. a 20. století.

Instalace pokoje vychází z podoby v pozdějších zámeckých inventářích popisovaného tzv. **Malého salonu** piana nobile (původně byl v jiném, podobném prostoru piana nobile) s vybavením další částí souboru z doby druhého rokoka z Vídně. Salon bude vybaven rondelovou pohovkou s vázou na centrále, stoly a dalším sedacím nábytkem, a vitrinami/ skleníky. Zde by měla být prezentována sbírka chotkovského porcelánu, především bílých biskvitových figurek z Vídně a dalších. V Malém salonu byl rovněž umístěn velký kabinet/ sekretář s erbem rodu Chotků a s hodinami a sérií šesti zobrazení ze života Spasitele z míšeňského porcelánu rovněž s erbem Chotků. Tyto předměty zde budou vystaveny. V této místnosti, stejně jako v předešlém spojovacím pokoji, budou instalovány i rodinné portréty dalších generací Chotků z 19. století – rodina Jana Rudolfa Chotka a jeho potomci až do posledních majitelů zámku – do poloviny 20. století.

Obr. Bývalý tzv. krbový pokoj. Na černobílé fotografii je zachycen poslední soubor sedacího nábytku čalouněného chiné s papoušky. Čalouny byl zničený během 60. – 80. let 20. století.¹⁾

1) LUKÁŠOVÁ, 2005, s. 126–137

Dochovaný p vodní mobiliář z 19. století

Sekretář s erbem rodu a Chotků a hodi-
nami
vídeňský soubor zařízení salonu z doby
druhého rokoka:
kruhová pohovka – rondel s porcelánovou
vázou na centrále
Chaise-longue
devět křesel ze souboru
dvě komody
stolek obdélný malý s mramorovou des-
kou
série Míšeň s chotkovskými erby
vitřiny s výběrem chotkovské sbírky por-
celánu
vybrané portréty z 19. a počátku 20.
století

Obr. Bývalý tzv. krbový pokoj s proměnami interiérové instalace.

Levá strana od sálu při vstupu hlavním (vn ěším) schodišt m

Táflovaný pokoj, zámecká jídelna

Pokoj dekorovaný táflováním sloužil jako příležitostná malá jídelna a byl vyzdoben portréty členů chotkovské rodiny a portrétem arcibiskupa Antonína Petra Příchového. Byl vybaven vlašským krbem, krbovým zrcadlem v pozlaceném rámu ze čtyř kusů zrcadloviny, stolem, dvěma rohovými stolky a deseti židlemi s opěráky a vyplétanými sedáky bez čalounů. Za skrytými dvířky v táflování byly úložné skříně. Pokoj zdobily také jezdecké porcelánové sošky císařovny Marie Terezie a Františka Lotrinského ve skleněných vitřinách, portrét panovnice provedený v pastelů, množství porcelánových figurek na raménkách a hodiny v černé, mosazí zdobené skříně. Krb byl zdoben ozdobnou sestavou s porcelánovými bustami Komédie a Tragedie a dalšími figurkami.

Interiérová instalace

Obnova táflovaneho pokoje – malé jídelny v původní podobě je možná vzhledem k zachování většiny autentického vybavení včetně portrétní galerie a kompletní dekorace stěn táflováním se zabudovaným krbem a zrcadlem.

Dochovaný p vodní mobiliář

Portrétní galerie Chotků je zcela zachována s výjimkou dvou portrétů hraběte a hraběnky z Vrba, které byly později Vrbnům darovány.

Portréty

Rudolf hrabě Chotek a Jan Karel Chotek
hraběnka Aloisie Chotková rozená Kinská

Václav Antonín Chotek (uváděn z neznámých důvodů jako portrét barona ze Schleidlern, jež je v inventářích uveden pouze jedkrát jako ovál, původně ve štukové kartuši v mušlovém pokoji), originální rám, přerámováno dodatečně do oválu
Terezie Chotková rozená Scheidlern, původně v identickém rámu obrazárny, který je třeba vrátit, přerámováno dodatečně do oválu

hraběnka Marie Terezie Chotková, rozená Kottulinsky

hrabě Jan Nepomuk Rudolf Chotek jako chlapec

hrabě Jan Filip Taaffe

hrabě M. Brigitta Taaffe rozená Chotková – s nádobkou a perlami v ruce

Antonín Petr hrabě Příchofský, arcibiskup pražský, uváděný jako Portrét kardinála

portrét císařovny Marie Terezie v pastelu

porcelánové sousoší v prosklené vitrince – Marie Terezie – na konzolovém stolku

porcelánové sousoší v prosklené vitrince – František Štěpán Lotrinský – na konzolovém stolku

porcelánové figurky na konzolkách

devět židlí s výpletem s vysokými opěráky

stůl, stolečky trojrohé

hodiny

krbová zástěna

Dochovanou ozdobnou sestavu na krb (sošky Tragedie, Komedie) je možno prezentovat pouze v případě zakrytí skleněným příklopem.

Použití jiného kmenového mobiliáře

Tři obrazy z rodové portrétní galerie, zřejmě původně z jiného sídla, snad pražského paláce (v inventáři nejsou zmíněny). skupinový portrét Chotků

Rudolf Chotek v domácím oděvu

František Lotrinského v pastelu – pandán portrétu Marie Terezie

Táf ovaný kabinet

Sousedící táflováný kabinet byl zván zrcadlový – zdobila jej zrcadla dodnes zachovaná na dveřích a dnes neexistující zrcadla ve dvířkách knihovny, vbudované do táflování. Tato originální zrcadla ve dvířkách knihovny, popisovaná v inventářích, byla pracovníky památkové péče v poválečných dekádách odstraněna a nahrazena sklem, aby bylo vidět na knihy. Jako knihovna sloužil úložný prostor až v pozdějších dobách, nejstarší inventáře dokládají, že původně byly jeho vestavěné skříně se zrcadly naplněny zejména velkým množstvím stolního nádobí pro sousední jídelnu. Vyjmuté zrcadlové desky se nezachovaly. V kabinetu byl stůl a tři židle s výpletem a se sedáky potaženými tkaninou z chiné identického jako v barokní ložnici. Místnost zdobily drobné sošky na dřevěných konzolkách.

Obr. Táflováný kabinet, zvaný zrcadlový, měl původně od 18. století i ve dvířkách zabudovaných skříněk zrcadla, ta byla odstraněna a nahrazena v poválečných dekádách skly.

Obr. Táfovany pokoj s interiérovou instalací v prvních dekáádách po konfiskaci zámku, ještě s částí rodové portrétní galerie in situ.

Interiérová instalace

Kabinet je zachován téměř intaktně. Doporučuje se zvážít případnou zpětnou adjustaci zrcadel, která byla charakteristickým prvkem dekorací barokního interiéru.

Dochovaný p vodní mobiliář

tři židle s výpletem se sedáky potaženými chiné z dochovaného souboru

Lze zvážít navrácení dekorací sbírky sošek ze dřeva a slonoviny na konzolkách – do nejvyšších horních partií táfování, pod skleněné poklpy.

Použití jiného kmenového mobiliáře

stolek

Pokoj se špalíry, tzv. velký ínský pokoj, pokoj hrab te, zařízený jako pracovna s ložem

Tato prostora byla hlavním hraběcím pokojem, zařízená pro majitele domu. Tvořila soubor místností s náročně vyzdobenou retirádou, táfováným kabinetem a přilehlým pokojem pro komorníka, z nějž vedlo zadní schodiště. Společenským předpokojem těchto místností byl velký táfovany pokoj přístupný ze sálu. V enfiládě na ně přímo navazovala ložnice hraběnky. Pokoj byl dekorován mimořádným souborem čínských papírových tapet se zátišími, adjustovanými na malovaných rokokových paneaux, doplněných barevně pojednanými lambriemi. Byl vybaven bílými fajánsovými kamny, umístěnými na pozadí obkladu z nizozemských modrobílých kachlů. Takto je pokoj zachován in situ. Obklady z kachlů z 18. století byly však v instalaci z neznámých důvodů zakryty textilií, kamna byla přemístěna. Původně zde byly čtyři psací stoly, dva stoly ze dřeva turecké lísky, sedm židlí s výpletem se sedáky ze žlutého safiánu a také menší lehké lože se závěsy ze žlutého damašku. Zařízení doplňoval toaletní stolek se zrcadlem, toaletní soupravou a prevet.

Obr. Pokoj se špalíry, tzv. Velký čínský pokoj s čínskými malovanými tapetami adjustovanými na rokokových paneaux byl v 18. století zařízen jako pracovna.

Interiérová instalace

Obnova interiéru velkého čínského pokoje s náznakem hrabčí pracovny, bez lože

Vzhledem k charakteru interiéru a skutečnosti, že v pozdějších dobách soustředili Chotkové do této místnosti některé předměty ze své sbírky dálněvýchodních importů, navrhuje se v této místnosti prezentace vybraných předmětů z Číny a Japonska, podobně jako tomu bylo u předcházející interiérové instalace.

Dochovaný p vodní mobiliář

psací stoly – velký chotkovský psací stůl, před 2002 v expozici v přízemí a další

Použití jiného kmenového mobiliáře, případně svozy

židle bambusové – svoz na Mnichově Hradišti

psací stoly, pohovka (namísto lože)

hodiny, lucerna – čínský lampion

dálněvýchodní importy kmenové i ze svozů – paraván, kabinety, vázy – seladon, atd.

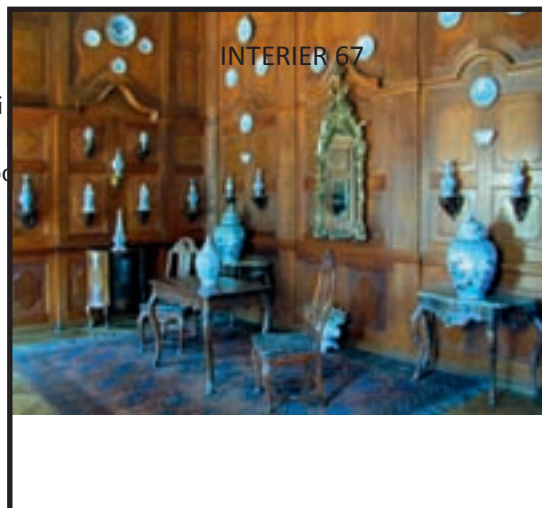
Retiráda hrab te obložená nizozemskými kachly

Zcela dochovaná retiráda obložená modro-bílými nizozemskými pokoji, spojená s ním skrytými dveřmi. Bude návštěvníkům přístupná táflovaneho pokoje, výjimečně se vstupem umožňujícím náhled do po

Interiérová instalace

Použití jiného kmenového mobiliáře

Retiráda bude instalována toaletními potřebami, rozmístěnými s pokoje komorníka, či se do ní bude jen nahlížet.

Pokoj komorníka hrab te

Pokoj byl průchozí přes retirádu a vedl z něj vchod na boční schodiště. Byl zařízen prostým ložem s přehozem z voskovaného plátna bez nebes, dvěma úložnými komodami a další úložnou truhlou, starou židli s vlněným sedákem, velkým ohřívadlem a hnědými obyčejnými kamny. Pro přivolání komorníka sloužily zvonky na zdi.

Interiérová instalace

Obnova pokoje komorníka s variantní prezentací podle možností – nahlížení, vstup do místnosti.

Použití jiného kmenového a svozového mobiliáře

postel prostá, rekonstrukce voskovaného přehozu

komody, truhla – výběr z fondu; stolička

zvoněk na přivolání (nedochoval se) – možnost zvážit případnou rekonstrukci podle dochovaných vzorů či ze svozů

Barokní apartmá s ložnicí s hedvábnými tapetami s krajkovým vzorem/ ložnice – kabinet – předpokoj / apartmá hrab nky

Toto barokní apartmá, s ložnicí s nikou dekorovanou štukovým aliančním erbem, bylo podle inventářů apartmánem hraběnky a navazoval na ně pokoj hraběnčiny komorné. Bylo přístupné přes táflovane místnosti, či enfiládou z druhé strany vedoucí rovněž do sálu. Hraběnčina ložnice sloužila manželskému páru, od obou stran lože vedla spojení na zvonky v pokoji komorníka a komorné, zde zakončená hedvábnými stuhami. Současný stav prostoru s ložnicí s autentickými hedvábnými tapetami umožňuje obnovu tohoto barokního apartmá.

Ložnice s hedvábnými tapetami s krajkovým vzorem

Ložnice s alkovnou a malovanými hedvábnými tapetami s krajkovým vzorem patří mezi nejcennější barokní prostory zámku. V inventáři popsán a dochovaný tzv. pékinské špalíry, jimiž jsou tapety malované krajkovým vzorem na čínské hedvábné gázovině podložené barevným papírem, s malbou čínské či evropské/ francouzské provenience, patří mezi evropské unikáty.

V ložnici byla dvě lože (v dalších inventářích je zaznamenáno lože pro dvě osoby, Doppelbettstadt) s nebesy z hedvábného chiné a s přehozem z malovaného hedvábí, jenž je v pozdějších inventářích popisován také jako závěs umístěný v hlavách. Dále byl pokoj vybaven třemi křesly a třemi židlemi se sedáky čalouněnými chiné, pohovkou s červeným koženým potahem, třemi stoly, taburetem a prevetem. V pokoji byla fajánsová kamna tvaru delfínů a hedvábný závěs ze zeleného taftu se střapci.

Interiérová instalace

Obnovení barokní ložnice v zachovaném prostoru.

Rekonstrukce lože s nebesy stejně jako v ložnici s tapetami s chiné, tvarově vycházejících z původních zachovaných nebes a lambrekýnů (ze žlutého damašku) a podle podoby odpovídajících dobových vzorů – dřevěná barokní postel (postele) s konstrukcí pro nebesa.

Tkanina pro nebesa – v této ložnici byla nebesa a závěsy lože také z hedvábného chiné s květy a papoušky, pouze přehoz/ závěs v hlavách byl z malovaného hedvábí. Tento artefakt je zachován. Vzhledem ke štukovému aliančnímu znaku dekorujícímu horní část vstupu do alkovny, byla tato ložnice tzv. ložnicí svatební. Navrhuje se zde za vhodných podmínek instalovat vzácnou rodinnou památku – chotkovský svatební závoj.

Dochovaný p vodní mobiliář

Závěs na lože (v hlavách) – přehoz
pohovka; dvě křesla ze souboru, taburet; stoly – dva konzolové stolky
chotkovský svatební závoj

Použití jiného kmenového mobiliáře

postel – ze svozu

Obr. Ložnice barokního apartmá hraběnky byla dekorována exkluzivní tapetou tzv. pékin, v tomto případě malovanou krajkovým vzorem na hedvábné gázovině podložené barevným papírem.

Kabinet apartmá hrab nky

Kabinet byl dekorován nedochovanými malovanými tapetami na hedvábí – tzv. pékinskými špalíry, které se jediné nedochovaly. Nemáme o nich žádné informace. Byl zařízen psacím stolečkem a pohovkou (canapé), čalouněnou červeným safiánem se sedáky a polštáři, zdobenou pozlacenými ozdobami. Byl zde též černý krucifix zdobený mosazí, obrázek Panny Marie, svíce, stojánek s perořízky.

Interiérová instalace

Navrhuje se obnovit kabinet apartmá za použití souboru dochovaných panneaux z hedvábného malovaného pékinu se stromem života ze svozu Liblice, který nemůže být vyinstalován in situ (zámek je konferenčním centrem České akademie věd), a soubor těchto cenných panneaux je od poválečných konfiskací víceméně neznámý, uložen v depozitářích. Vzhledem ke skutečnosti, že pro původní hedvábné tapety z Veltrus budou v pianu nobile zámku budovány odpovídající klimatické podmínky, adjustace tohoto souboru do těchto prostor je zcela vhodná. Hedvábné tapety z Liblice jsou zasazeny do pozlacených rokokových rámců, navrhuje se nevelkou místnost kabinetu dekorovat buď barevně odpovídající výmalbou (ecri) nebo jednobarevným hedvábím stejné barvy, na které by pak byl soubor vzácných panneaux adjustován.

Použití jiného kmenového mobiliáře

dámský psací stůl (zapůjčen na památník Antonína Dvořáka)

pohovka malá

stůl s mramorem a dekoracemi

krucifix a mariánský obrázek na stůl s hladkou deskou

klekátko/ křesílko

Použití svozového mobiliáře

Soubor panneaux s hedvábnou malovanou textílií s dekorem strom života v pozlacených rámech – svoz Liblice – celkem 5 panneaux

Předpokoj apartmá hrab nky

Předpokoj apartmá, původně dekorovaný papírovými tapetami s květy, sloužil jako toaletní místnost, opatřená prevetem, bidetem, ale i dalším psacím stolem

Interiérová instalace

Obnova toaletního pokoje s použitím vhodných předmětů.

Použití jiného kmenového a svozového mobiliáře

toaletní předměty

toaletní stůl se zrcadlem a toaletní soupravou

komoda

psací stůl

Pokoj komorné

Pokoj komorné byl vybaven postelí s přehozem z voskovaného plátna a plátěnými závěsy, velkou skříň na bílé prádlo, velkou a menší komodou a pokojovým ohřívadlem. Byl zde jeden stůl s voskovaným ubrusem a tři další obyčejné stoly, sedm starých židlí s plyšovými potahy a stolička. Kromě zvonků na přivolání na stěně zde komorná měla další zařízení, které obsluhovala, jako bylo např. ohřívadlo na čajník.

Interiérová instalace

Obnova pokoje komorné podle původního stavu je možná díky některým dochovaným předmětům. Ty mohou být doplněny dalšími vybranými předměty z kmenového mobiliáře i ze svozů.

Dochovaný původní mobiliář

původní dochovaná velká skříň na bílé prádlo
čajník

Použití jiného kmenového a svozového mobiliáře

doplnění
postel, komody, stoly a odpovídající židle

Pokoj s okny do estného dvora – pozdější tzv. pokoj komtesy

Tento pokoj je v inventáři z roku 1776 zaznamenán jako uzamčený. V řadě následných inventářů je popisován jako spoře zařízený, s vybavením, jímž byla postel se sešlými zelenými závěsy, úložný nábytek, staré stoly a židle. Později patřil Karolině Chotkové.

Interiérová instalace

Tato prostora zámku bude třetí vybranou místností, jež připomene rodinu hrabat Chotků a jejich osudy v 19. století. Podoba instalace pokoje vychází z období 60. let 19. století, kdy je popisován jako pokoj komtesy. Patřil Karolině Chotkové, pravnučce Jana Rudolfa Chotka a sestře bratrů Rudolfa, Emericha a Arnošta Chotků, posledních majitelů zámku z veltruské větve rodu (dalšími sourozenci byli Ferdinand a nemocná Isabella).

Téměř všichni sourozenci se věnovali malbě a kreslení, jejich učitelem v tomto oboru byl malíř Jan Ranzmayer. V chotkovských sbírkách je dochováno mnoho jejich kreseb zachycujících chotkovská sídla, zahrady a parky, stejně jako kreseb a kvaší Jana Ranzmayera.

Instalace místnosti připomene prostoru jako pokoj komtesy Karoliny Chotkové a zároveň bude prezentována v podobě vycházející ze vzhledu kabinetů kreseb a grafiky. Představí soubor dochovaných rytin a dále kvaší a kreseb Jana Ranzmayera a sourozenců Chotkových s pohledy na parky a zámky rodu Chotků. Budou prezentovány portréty Karoliny, její sestry Isabelly i bratrů Chotkových.

Použití kmenového mobiliáře z 19. století

Portréty Chotků, malby a kresby Jana Ranzmayera, sourozenců Chotkových, grafické listy s pohledy na parky a zámky rodu Chotků

Použití svozového mobiliáře

Nábytkové zařízení – soubor sedacího nábytku salonu svoz Heřmanův Městec – a stolky a komody tohoto svozu

Obr. Pokoj komtesy s instalací 80.–90. let 20. století

Předpokoj pokoje komtesy – instalace

Místnost předcházející pokoji komtesy bude instalována jako předpokoj, vybavený úložným a toaletním mobiliářem z kmenového mobiliáře a svozů.

Obr. Předpokoj komtesy

Osv tlení interiérové instalace

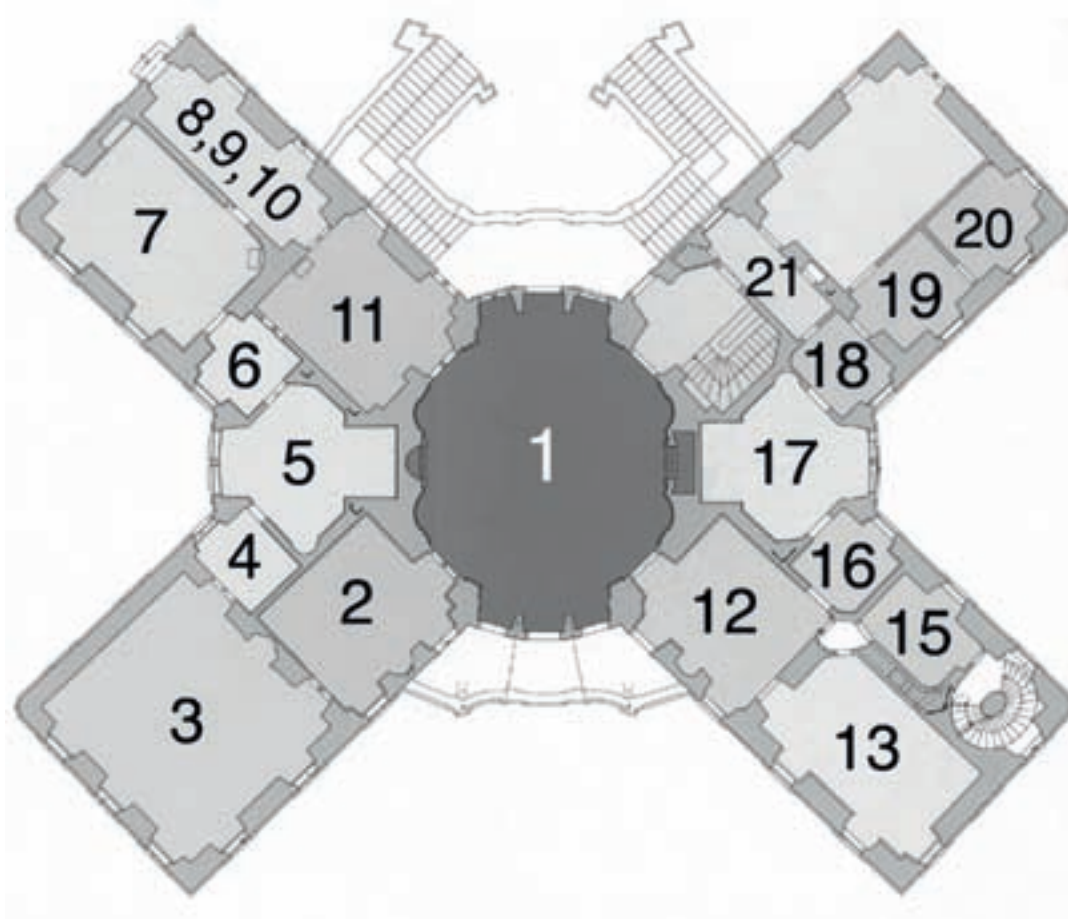
Ve všech prostorách s historickými hedvábnými a papírovými tapetami a dalšími textilními památkami bude vyžadována trvale nízká hladina osvětlení. Při prezentaci interiérů veřejnosti lze použít šetrné nepřímé nasvícení a také nasvícení interiérů pomocí několika vybraných historických svítidel, jež přiblíží návštěvníkům skutečný vzhled zámku 18. století při osvětlení – girandoly, nástěnná ramena, svícny, které bude možno elektrifikovat a opatřit tzv. švédskými žárovkami.

Jedná se o tyto prostory: všechny tři ložnice barokních apartmánů s hedvábnými tapetami, dva kabinety s hedvábnými tapetami (tapety strom života a svoz Liblice), kabinet a pokoj s čínskými papírovými tapetami. Tento způsob osvětlení lze doporučit i u salonu Marie Terezie – u stolních svítidel, vzhledem k mimořádnému zachování artefaktů z 18. století in situ této místnosti i autentických svítidel.

Barevnost stěn

Pro prostory, kde se nedochovaly původní nástěnné dekorace tapet, táflování a výmalby, a u obrazárny, kde již nebudou obrazy souvisle pokrývat plochy vzhledem ke skutečnosti, že některé chybí, je nutno řešit vhodnou barevnost stěn, korespondující s interiérem 18., ve třech případech 19. století (včetně průzkumů). Tyto místnosti, s výjimkou komornických pokojů, v žádném případě nemohly být vybílené, jako je tomu nyní.

Trasa návštěvnického okruhu s průvodcem

Interiérová instalace umožňuje několik řešení trasy s průvodcem. S ohledem na průvodcovské slovo se navrhuje trasa s úvodem ve Velkém sále (1) s portréty stavebníka zámku Václava Antonína Chotka a jeho syna kancléře Rudolfa Chotka, dále do táflovaneho pokoje (12) s rodinnou galerií, kde mohou být přestaveni další členové rodu z nejstarších generací majitelů zámku.

Pokračování přes Pokoj s čínskými tapetami – pracovnu hraběte (13), náhled do retirády, případně do pokoje komorníka (15) a přes táflovaný kabinet (16) do barokního apartmánu s tapetami s krajkovým dekorem (17), přilehlým kabinetem (18) s předpokojem (19) a pokojem komorné (20). Závěrem tohoto křídla je pak prezentace pokoje komtesy s vedutami (rohový, neoznačen), kde se návštěvník seznámí s chotkovskými zámky, parky, velkostatkami a paláci.

Prohlídka bude pokračovat přes Velký sál do protilehlé zámecké obrazárny – herny (2), Velkého salonu – tzv. salonu Marie Terezie (3), a do dvou barokních apartmánů – prvního s kabinetem s čínskými tapetami Long Eliza (4), ložnicí s tapetami chiné (5), kabinetem s pékinem strom života (6), a poté do žluté ložnice (7). Na závěr prohlídky se v tzv. spojovacím pokoji (8, 9, 10), zbudovaném v době klasicismu na místě několika malých prostor, a v bývalém krbovém pokoji (11), instalovaném podle podoby tzv. Malého salonu, návštěvníci seznámí s další historií zámku a jejích majitelů až do doby posledních vlastníků zámku z velkobřezenské větve Karla Chotka a jeho manželky Livie, rozené hraběnky Mailath von Szekhely, kteří po smrti posledního příslušníka veltruské větve Chotků hraběte Arnošta zdělili celé panství.

Zámek Veltrusy na historické fotografii z přelomu 19. a 20. století z fotoarchivu NPÚ, GnŘ.

K tématu zámku Veltrusy a jeho historických interiérů byly v rámci řešení úkolů vědy a výzkumu autorkou scénáře publikovány tyto studie: LUKÁŠOVÁ, Eva. Historické interiéry a historický textil chotkovského zámku ve Veltrusích. Příspěvek ke studiu interiéru 18. století., Zprávy památkové péče, roč. 65, 2005, č. 2, s. 126–137. ISSN 1210-5538. LUKÁŠOVÁ, Eva. Zámek Veltrusy – historický interiér jako neobyčejná cesta do minulosti. Ke koncepci zpřístupnění historických interiérů chotkovského zámku ve Veltrusích. Zprávy památkové péče, roč. 68, 2008, č. 1, s. 26–30. ISSN 1210-5538.

K tématu autorka scénáře také připravila a realizovala výstavu HISTORICKÉ POHLEDY NA ZÁMKY A PARKY RODU CHOTKŮ, uspořádanou na zámku Veltrusy v červnu a červenci roku 2002, kde byly prezentovány veduty a historické fotografie chotkovských zámků, parků a paláců všech rodových větví a rodové portréty.

Kapitola IV

Inventář Zámku Veltrusy 1776

Inventář zámku hrabat Chotků z roku 1776, sepsaný Jiřím Křížkem a uložený ve Státním oblastním archivu v Praze, byl autorem sepsán jako druhový a opatřen odkazy, ve které místnosti se uvedený předmět nalézá. Tak jako v jiných pramenech i zde se objevují malé nepřesnosti, například připsání zařízení a dekorací krbu k sousední malé místnosti, které mohlo být způsobeno omylem v číslovce pokoje či skutečností, že byly zde tyto předměty právě složeny. Autor s vřadnou pečlivostí popsal dekorace stěn, zejména hedvábné špalíry a čínské papírové tapety, mimořádně rozmanité a již ve své době výjimečné. Památka na nesmírné náklady pro jejich pořízení musela být v roce 1776 ještě velice živá. Všechny tyto vzácné textilie měly ochranné obaly, kromě damašku na stěně v jedné z ložnic se zakrývaly celé stěny pokojů a čalouny nábytku i postelí bez výjimky. To může být také jednou z příčin, proč se unikátně zachovaly do dnešních dnů. Chotkové je nikdy neodstranili a nevyměnili, nedochoval se pouze hedvábný pékin v jenom z kabinetů a čínské papírové tapety v malé retirádě.

Inventář popisuje zařízení a dekorace celé budovy, včetně křídel, kde byl v patře umístěn biliár a pokoje pro hosty se špalíry typu toile de Jouy. Zaznamenává i podobné pohostinské pokoje v přízemí a zde také situovanou kapli, sakristii, kvelby a blíže k hlavní budově zámeckou cukrárnu a pokoj cukrářů (jihozápadní křídlo). V opačném křídle (jihovýchodním) měl své prostory personál, oficiři, lokajové i další služebnictvo. I zde patrně některé z pokojů sloužily jako pohostinské. V přízemí byla umístěna kuchyně, pekárna, spíže, kvelby, pokoje kuchařů a dalšího personálu. Také v tomto zámku byla v roce 1776 poblíž kuchyně uložena hasičská stříkačka a kožené měchy s vodou na hašení (jihovýchodní křídlo). Čeledíni, kteří měli na starost koně, spali přímo ve stájích.

Pro účely řešení úkolu přípravy a realizace interiérové instalace tohoto jediného téměř v komplexnosti zachovaného zámeckého barokního pianu nobile v naší zemi byl inventář sestaven do podoby podle místností a v této podobě je zde *výběr z tohoto dokumentu – část popisující hlavní budovu zámku*, představen. U jednotlivých předmětů označuje číslo před lomítkem historickou písmenovou značku a/nebo číslo místnosti, které autor inventáře prostorům přiřadil, za lomítkem je pak počet předmětů tohoto druhu, které se v místnosti nalézají. U souborů uložených ve skříních a skladech je uveden pouze počet předmětů.

Inventarium über die beyrn Inblier schloß befündliche mobilien und geräthschafften. in dem schloß haubt-gebauß für die Hohe Herrschafft gewiedmeten, und befündlichen zimmern in oberen stock des schloßes:

S – in dem Saale

Lustern großer gläßerner auf 16 kertzen S/1, überzüg darüber von grünen gratl S/1; wandt leichter ovale große spiegel wandt leichter in vergoldten ramen jeder auf 2 kertzen S/8, messingene vergoldte jeder auf 3 kertzen S/2; S[eine]r Excellenz Herrn **Herrn Rudolph Grafens von Chotek** in Toison Ritter[lichen] Ordens kleid S/1; [Seiner Excellenz Herrn Herrn] **Wentzl Grafens von Chotek** in spanishen mantl kleid S/1; überzüg über diese portraits von grüner leinwandt S/2; niedri-

ges **credentz tieshl** zerbrochenes S/1 |<inf.> zerbrochen|; deto (ordinari **tiesh** von weichen holtz) aus 3 stücken bestehend, mit grün tucheren tepich behängt S/1; (NB) **deto** (rohr sesseln) mit polstern so mit gelben safian überzohen S/21; läsh **hörnln** S/3; schlechtes **bankl** S/1; **gläßer kästen** in denen fenstern, mit glaß thieren, welche glaß-thieren mit gelben taffet in wendig fest vermacht, in dießen befinden sich vershiedene gläßer, auch einiges porcellain, so herin[n]en bey anderen geräthlich folio 25 specificiret ist S/2.

Saal in denen 2 glässer kasten. Zucker büxen 2; saltz vasseln 6; holitsher senft töpfl mit messingenen löferln 1; marmorirte butter büx1; mehr an gläbern. glat geshlieffene bier gläßer, mit handt haben und vergoldten rändln 11; deto ohne handt haben 14 (10 – 4st[uck] ab- gängig); carafieln zu wein und wasser geshlieffene 9; deto großes mit einer schrauben 1; ordinari carafinln, worunter 1 zerritzt 11; geshlieffene carafinln zu öl und essig, worunter an einem der handt haben abgebrochen 4; deckl gläßer mit eingeshliefenen zieraten 3 (2 – 1st[uck] ab gängig); deckl krueg mit derley zieraten 1 (in gewölb zerschlagen); geshlieffene stängl gläßer mit vergoldten rändln 10 (9 – 1st[uck] abgang); vershiedene glat geshlieffene stängl gläßer 17; deto kleine zum Tokayer worunter 1 zerritzt 6; grobe stängl gläßer mit eingeshliefenen zieraten 4; deto kleine 2; ungeschlieffene stängl gläßer mit eingeshliefenen blümln 3; ordinari stängl gläßer, worunter 1 zerbrochen 14; wein stampen mit eingeshliefenen blümlein an rändln, worunter 2 zerritzt 5 6; deto glate worunter 1 zerritzt 2 3; wein gläßer mit eingeshliefenen zieraten 2; glate rosoli gläßer 9; gläberne was becken mit eingeshliefenen zieraten 19; kandln darzu 14; 2 doppelte, und 2 einfache saltz vasseln 4; licht gläßer worunter 2 zerritzt |6,5| 7; versielberte untersatzln darzu 6.

Wällische camin sind in denen zimmern S/1; dabey ist befindtlich **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoishen riegsl schlössern S/2; **fenster** ovale große in der oberen cuppel des saals in hartten ramen S/10; weiß leinwandene mit den erforderl[ichen] stangeln und schnuren bey denen ovalen fenstern in der kuppel 1/5.

Rechter handt von Saale des eingangs von der Hautb Stiegen auf der seithen gegen dem garten:

1 – in dem Ersten Zimmer gegen dem garten (pozn.: obrazárna – herna)

Lambris leisten von hartten holtz 1/1; **arm leichter** gläberne, deren jeder auf einen niedrigen fues stehet 1/1; [Seiner Excellenz] des H[errn] **Herrn Johann Grafens von Chotek** 1/1; S[eine]r Excellenz H[errn] **Herrn Grafen Joseph Kynsky** 1/1. **Bilder** 43 in schwartz gepeitzten, mit vergoldten leisten und eck stücken gezierten rahmen: Großes den Traum eines Königs vorstellend 1/1; mittlere und kleine, worauf Ruinen 1/2; [mittlere und kleine, worauf] ein Gottishes Gebau 1/1; [mittlere und kleine, worauf] ein See Sturm 1/1; [mittlere und kleine, worauf] die Venus und der Cupido 1/1; [mittlere und kleine] mit Todten Vögl 1/2; [mittlere und kleine mit] Todten Haasen 1/2; [mittlere und kleine mit] Todten Hoch- und Schwartz Wildtpräth 1/1; [mittlere und kleine] Landshaften 1/8; [mittlere und kleine] vorstellend Bauern mit Pferdten 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Enclimion und Diana 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Fabeln 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] die Susana 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Manus Persohn mit 2 Weibern 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Scharmitzl der Soldaten 1/2; [mittlere und kleine vorstellend] des Zishka Bildnus 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Schöfferey Stücke 1/4; [mittlere und kleine vorstellend] Anlangung einiger Schiefe 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] ein Bauern Kirch Tag 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] Sct. Joannes Baptista wie er dem Volck Prediget 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] ein Mann und ein Weib mit Wildtpräth 1/1; [mittlere und kleine vorstellend] ein Jung mit einem Hundt Spielend 1/1; große stücke mit Todten Hiershen und Wildt Schweinen 1/2; Wanderende Leuthe vorstellend 1/1; einen Wieh Trieb [vorstellend] 1/1; Bauern Hochzeit [vorstellend] 1/1; Zechende Bauern [vorstellend] 1/1; mit Hunden Todten Wildtpräth und Jagdtzeuge 1/1. **Queridons** eingelegte 1/2; **schublade kästen** von haasl holtz mit messingenen vergoldten beschlag, und marmorenen platten 1/1; **tische** ovale eingelegte von hartten holtz 1/2; lehn rohr **sesseln** ohne pölstern 1/11; **spiel brätter** von hartten holtz mit den erforderlichen steinen 5 wörfeln, und 2 böchern 1/2 (würfe abgängig); **schierm** deto von gemahlter leinwandt 1/2, eyberne **feuer böckhe** 1/2; [eyberne] **schauffl** 1/1; [eyberne] **zange** mit mesßingenen griefen 1/1; [eyberne] **schier hacken** [mit deto] 1/1; holtz **bäckhe** von hartten holtz 1/1; **giebsene weiße figuren**, worunter...zerbrochen 1/10 (4st[uck] in Majolic Gewölb); **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoishen riegsl

schlössern 1/1; **haitzöffnen** weiße holitscher in form eines woll fieshes leine 1/1; weiß **leinwandene** mit den erforder[lichen] stangeln und schnuren bey denen ovalen fenstern in der kuppel 1/5.

2 – in dem großen Gemahlten Zimmer (pozn.: dnešní salon Marie Terezie)

Wandt leichter geshmeltzte mit porcellainen blumen 2/6; **arm leichter** porcellainene mit kindeln 2/2; messingener vergoldter, und mit porcellain gezierter auf 2 kertzen 2/1; **arm leichter** gläberne, deren jeder auf einen niedrigen fues stehet 2/3; **spiegln** große trumeaux über denen wällischen caminen in vergoldten ramen aus 2 stucken 2/1; [große] deto [über denen wällischen caminen **spiegl**; [große] deto an denen fenster pfeilern [in vergoldten ramen] jeder aus 3 stucken 2/2. **Portraits**. Große in weiß pollirten mit vergoldten leisten und eck stücken versehenen ramen Ihro Majestaet Höchst See[igen] Kayßers Francisci 2/1; [Ihro Majestaet] der Kayßerin Mariae Theresiae 2/1; Ihro König[lichen] Hoheiten der durchleuchtigsten Hohen Jungen Herrschaftt von Öesterreich 2/1; S[eine]r Excellenz des Herrn Herrn Rudolph Grafens von Chotek 2/1. **Tische** von türkischen haasl holtz 2/2; **tische** mit marmorenen platten, und vergoldteng Gestellen 2/2; eingelegte taboret tishln von nusßbaum holtz 2/1; **canape** große mit geflamten tafet überzohen, bey jeden [leinen] befinden sich 5 derley pölstern 2/2 (1 kanape [N3 1st[uck] canapee h. ohne polstern); kleine mit derley tafet überzohen 2/2; überzüg über die canape, um selbe sauber zu halten, von grünen gratl 2/4; **sesßeln** arm rohr sesseln mit pölstern so mit geflamten taffet überzohen 2/12; **überzug** über die sesseln um selbe sauber zu halten von grünen gratl 2/12; **uhren** stock, deto [repetir uhren] in einen siebernen mit porcellain gezierten kastl 2/1; **queridons** eingelegte 2/2 [in]; **Wällische camin** sind in denen zimmern 2/1; **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoischen riegł schlössern 2/1.

3 – in dem daran Stossenden Cabinetl (pozn.: kabinet s čínskými papírovými tapetami typu Long Eliza; část předmětů, příslušenství krbu a jeho dekorace, patří ke krbu ve velkém malovaném pokoji)

[Mit] chineßish gefirneist- und gemahlten papier 3/1; **schubladenkästen** von haasl holtz mit messingenen vergoldten beshläg, und marmorenen platten 3/1; **tische** von türkischen haasl holtz 3/2; lehn rohr **sesseln** mit dergleichen (geflamten taffet überzohen) taffetenen pölstern 3/6; überzug über die sesseln um selbe sauber zu halten von grünen gratl 3/6; deto [repetir **uhren**] in porcellainen geleis 3/1; **schierm** von chineßischen papier in haasl holtz eingefast, mit zwey versielberten leichtern 3/1; deto (schierm) von gemahlter leinwandt 3/1; mesßingene gitter 3/1; eyßerne feuer böckhe 3/2; [eyßerne] schaufl (mit mesßingenen giefen) 3/1; [eyßerne] zange (mit deto) 3/1; [eyßerne] schierhacken (mit deto) 3/1; holtz bäckhe von hartten holtz 3/1; **ferner stehet auf diesen caminen folgendes zur zierde, nemb[lich]**: porcellainene brust – stücke auf hohen postamenten 3/2; figuren, wovon zwey und zwey beysammen sind 3/4 (nur 2st[uck] vorgefund[en]); töpfel zu riechenden krautern 3/1; höltzerne chineßische figuren laquirte 3/3 (2 von erden 1 zerschla[gen]); **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoischen riegł schlössern 3/1.

4 – in dem Camin Zimmer auf der seiten gegen hoff (pozn.: velký pokoj s odstraněným krbem při sále)

Lambris leisten von hartten holtz 1/1; ordinari tieshe von weichen holtz 4/1; **canape** langes mit dergleichen überzeug (mit rothen halb seiden zeug überzohen ohne lähne 4/1; deto (lehn **sessln**) alte mit rothen plüß überzohene (4/2 – cassirt); **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit Franzoischen riegł schlössern 4/1; glaß thieren mit schalou gattern 4/1; **wällische camin** sind in denen zimmern 4/1.

R – in der Retirade allda (pozn.: neznámá, již není)

[Mit] papierenen **spalieren**, worauf gedruckte figuren R/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern R/1; leib stuhl von hartten holtz mit weisirrdenen glasirten topff R/1; eyßerne feuer böckhe R/1.

5 – in dem an die Retirade anstoßenden Zimmerle (pozn.: malý pokoj pro sluhu, neznámý, již není)

Ordinari tieshe von weichen holtz 5/1; **bettstädt** deto von weichen holtz mit catonenen fürhängen 5/1; leib stuhl von hartten holtz deto leib stuhl mit kupfernen topff 5/1; lehn sesseln deto alte mit rothen plüß überzohene 5/2 (3st[uck] im bacherey zim[m]er) abgenutzt.

6 – in dem daran Stossender Spalirten Cabinetl (pozn.: kabinet s hedvábnými špalíry zvanými pékin, s dekorem “strom života“)

Spalirte zim[m]er mit weiß tafetenen, und mit grünen porten eingefasten péquin spallieren 6/1; **überzüg** über die spalier des gantzen zimmers von grünen gratl 6/1; großer spiegl in einer rothen mit versilberten laubwerck gezierten rahm 6/1; **tische** grün angestrichener 6/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern 6/4; **nacht geschier kästeln** – Kästl von nusßbaum holtz mit schubladen, und weiß irrdenen glaßbirten topff 6/1, nacht geshier kösteln von hartten holtz 6/1.

7 – in dem mitleren Spalirten Zimmer (pozn.: pokoj – ložnice s hedvábnými špalíry zvanými flamé – tkané technikou chiné a la branche se vzorem s papoušky a květy)

Spalirte zim[m]er mit flamirten tafet, worauf aller handt farben und vögl 7/1; **überzüg** über die spalier des gantzen zimmers von grünen gratl 7/1; **schreibkästen** eingelegte 7/1; **tische** ovale eingelegte von hartten holtz 7/1; vier eckigte deto 7/1; eingelegte taboretl tieshln von nusßbaum holtz 7/1; laquirte kleine tiesheln (no. 7, 1st[uck] abgängig); **sesbeln** arm rohr sesseln mit pölstern so mit geflamten taffet überzohen 7/2; lehn rohr sesseln mit dergleichen taffetenen pölstern (geflamten taffet überzohen) 7/2; überzug über die sesseln um selbe sauber zu halten von grünen gratl 7/4; **bett städte** eyberne mit himmel fürhängen von geflamten taffet 7/2; überzüg über die fürhänge um selbe sauber zu halten von grünen gratl 7/2; **nacht zeug kästeln** von türckishen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegl dann 1 porcellainenesh wash böcken, um 4 deto becherln 7/1; **nacht geschier kästeln** kästl von nusßbaum holtz mit schubladen, und weiß irrdenen glaßbirten topff 7/1; nacht geshier kösteln von hartten holtz 7/1; **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoishen riegel schlössern 7/1; **fenster fürhang** grün taffetener großer mit 5 seidenen quasten.

8 – in dem Gelben Vor zimmer (pozn.: Žlutý předpokoj, původně se žlutými tzv. sametovými špalíry – zrušen přestavbou, nyní součástí pokoje s klasicistní výmalbou)

Spalirte zim[m]er [mit] gelb papierenen – mit wolfe belegten, und mit leisten eingefasten spalieren 8/1; ordinari tieshe von weichen holtz 8/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern 8/4; kasten bettstädt eingelegte von hartten holtz 8/1; **haitzöffen** (deto in form wällishen camins) weiß und blaue mit eybernen casten 8/1.

9 – in dem auch gelben Cabinetl (pozn.: Žlutý kabinet, původně se žlutými tzv. sametovými tapetami – zrušen přestavbou, nyní součástí pokoje s klasicistní výmalbou)

Spalirte zim[m]er [mit] gelb papierenen mit wolfe belegten, und mit leisten eingefasten spalieren 9/1; ordinari tieshe von weichen holtz 9/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern 9/2; **bett städte** tiesh bettstädt eingelegte von hartten holtz 9/1; **nacht zeug kästeln** von türckishen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegl dann 1 porcellainenesh wash böcken, um 4 deto becherln 9/1; **nacht geschier kästeln** kästl von nusßbaum holtz mit schubladen, und weiß irrdenen glaßbirten topff 9/1.

10 – in dem Großen Gelben Zimmer (pozn.: pokoj – ložnice žlutého apartmá, později zvaný Arcibiskupská ložnice, s dochovanými hedvábnými damaškovými špalíry se vzorem damasco della palma)

Spalirte zim[m]er [mit] gelben damast 10/1; großer spiegl deto in einer geschliefenen rahm 10/1; **tische** ovale eingelegte von hartten holtz 10; vier eckigte deto 10/2, eingelegte taboretl tieshln von nusßbaum holtz 10/1; **canape** großes mit gelben damast überzohen 10/1; überzüg über die canape deto [über die Canape, um selbe sauber zu halten, von] leinwandener 10/1; lehn rohr sesseln deto [rohr sesseln] mit pölstern so mit gelben damast überzohen 10/8; überzug über die sesseln um selbe sauber zu halten leinwandene (10/8 – 2 abgängig); **uhren** stock repetir uhren in schwartz gepeitzten kasteln 10/1; **bett städte** eyberne deto mit gelb damastenen himl fürhängen und derley convert decken 10/2; überzüg über die fürhänge um selbe sauber zu halten leinwandene 10/2; **nacht zeug kästeln** von türckishen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegl dann 1 porcellainenesh wash böcken, um 4 deto becherln 10/1; nacht geshier kösteln von hartten holtz 10/2; **haitzöffen** weiße holitscher in form eines woll fishes leine 10/1.

Lincker handts von Saale des eingangs von der Haupt Stiegen auf der seithen gegen dem garten:**11 – in dem außgetafleten Zimmer** (pozn.: velký táflovací pokoj, jídelna)

Außgetaftete zim[m]er mit hartten holtz 11/1; **spiegl[n]** [große] [über denen wällfischen caminen in vergoldten ramen] aus 4 stucken 11/1;

Portraits.

S[eine]r Excellenz des Herrn Herrn Rudolph Grafens von Chotek 11/1; Ihro Excellenz Fraun Fraun Alloysia Gräfin von Chotek 11/1; S[eine]r Excellenz des Verstorbenen Alten H[errn]Herrn Grafen Wentz von Chotek 11/1 [Ihro Excellenz] Hochdero Frauen Gemahlin 11/1; [Seiner Excellenz] des H[errn] Herrn Johann Grafens von Chotek 11/1; [Ihro Excellenz] Hochdero Frauen Gemahlin 11/1; [Seiner Excellenz Hochdero] H[errn] Herrn Sohns Joanni Nepomucenis 11/1; [Seiner Excellenz] des H[errn] Herrn Eozeni Grafen von Würben 11/1; [Ihro Excellenz] Hochdero Frauen Gemahlin 11/1; Annoch derley **Portraits** S[einer]sic Excellenz der Fraun Fraun Gräfin von Taff 11/1; [Seiner Excellenz] Hochdero H[errn] Herrn Gemahls 11/1; S[eine]r Hoch Fürst[lichen] Erzbieschöfft[lichen] Gnaden H[errn] Herrn Ant. Peter Graffen Brzichowsky 11/1; S[eine]r Excellenz H[errn] Herrn Grafen Joseph Kynsky 11/1; porcellainene portrait Ihro Majestaeten des Kayßers Francisci und der Kayßerin Reittend in gläbernen kästeln, und bey jeden portrait befinden sich 4 porcellainene Genii 11/2; das portrait Ihro May[estaet] der Kayßerin in franzüshen versen, in vergoldter rahm 11/1; **tische** drey eckigte deto 11/2; vier eckigte deto 11/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern 11/10; **uhren** deto [repetir uhren] in schwartzen mit messing eingetrofen kastl auf derley postament 11/1; auf schieb almerlen in der außtaflung, worinnen vershiedenes befündtlich, so folio 37. specifi-cienter sich fündet 11/1; **extra befindet sich in dem außgetafleten zimmer nro. 11 in der auf schieb almer:** papier mit untershiedlichen schmeltzen 2 bögen; kleines stüchl rother kartis 1 stuck; stüchl spallier leinwandt 1 [stuck] bündtl; düne strückln 1 bündtl; blaues papier 5 buch; geshnitzte kleine postamentln 4 stuck; leederne futral, wo in einem jeden ein flashl, und ein trünck glaß befündtlich, auf die reyß oder jagdt gehörig 2 [stuck]; kupffer stich in schwartzen rahmen mit vergoldten leisten 9]stuck].

Wällfische camin sind in denen zimmern 11/1; dabey ist befündtlich schierrn deto von gemahlter leinwandt 11/1; mesßingene gitter 11/1; eyberne feuer böckhe 11/2; [eyberne] schaufl 11/1; [eyberne] zange (mit mesßingenen giefen) 11/1; [eyberne] schier hacken ((mit mesßingenen giefen) 11/1; holtz bäckhe von hartten holtz 11/1; **ferner stehet auf diesen caminen folgendes zur zierde, nemblich:** porcellainene brust – stücke auf hohen postamenten 11/2; blumen kriegln beshädigte 11/4 (6, mehr 2^{te}luck); kindln 11/2; granediers wovon einer zerslagen 11/2; bub mit einem schäserl 11/1; majolick figur eine schale vor sich haltend porcellainene 11/1 (1 im gewölb); mußirtes millich kandl 11/1 (in 1 gewölb soll seyn); granat apfel 11/1; cedrato 11/1; biern 11/1; citroni 11/1.

12 – in dem Gerad folgenden Spalirten Zimmer (pozn.: tzv. velký čínský pokoj, původně zařízený jako pokoj, pracovna hraběte, s dochovanými čínskými papírovými tapetami na malovaných paneaux)

Spalirte zim[m]er [mit] chineßish gefirneist- und gemahlten papier 12/1; **arm leichter** versilberter blend leichter 12/1; **schreib tiesch** englischer mit schubladen von haasl holtz 12/1; deto ohne schubladen 12/1; deto mit weissen messing beshlagen von welchem der deckl zum aufshlagen 12/1; von hartten holtz so auseinander gezogen werden kann 12/1; **tische** von türckishen haasl holtz 12/2; lehn rohr sesseln deto rohr sesseln] mit polstern so mit gelben safian überzohen 12/7; **uhren** stock repetir uhren in schwartz gepeitzten kasteln 12/1; **bett städte** deto gurtten bettstädtl mit dergl[eichen] (gelb damastenen) fūrhängen und convert decken 12/1; **nacht zeug kästeln** von türckishen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegl dann 1 porcellainenes wash böcken, um 4 deto becherln 12/1; **nacht geschier kästeln** leib stuhl von nusßbaum holtz auf gas füssen mit ober deckeln einwendig extra runden deckln worinnen holitscher weise töpff 12/1; **haitzöffnen** weiße holitscher in form eines wolf fieshes leine 12/1.

H – in der Retirade wo die Wände mit Holändischen Ziegl[n] belegt (pozn.: retiráda, toaletní pokoj obložený nizozemskými kachly)

Nacht geschier kästeln von türckishen haasl holtz mit versielberten beshlåg, worunter ein leib stuhl von nusßbaum holtz mit runden deckl und weiß holitsher geshier H/1; leib stuhl von hasl holtz mit eben derley geshier (weiß irrdene glaßirten topff) H/1 |No. 18|; bidet von derley holtz und mit dergleichen geshier H/1 (No. 18).

13 – in dem Anstossenden Cam[m]er Dienerzimmer (pozn.: pokoj komorníka s úýchodem na zadní schodiště)

Alter stock sessl mit wollenen überzug 13/1; **bett städte** deto [bettstädt von weichen holtz] mit wax leinwandt bedeckt ohne fürhängen 13/1; **verschiedene kästen und anderes holtz gerätlich** als schub laden kasten deto [kasten] gantz von weichen holtz 13/1; tiesh kästeln von weichen holtz 13/1; grobe wärm schachtln 13/1; **verschiedenes gerätlich** kleine klöckeln an der wandt 13/1; **haitzöffnen** braune ordinari öfen 13/1.

14 – in dem Außgetafleten Cabinetl (pozn.: Malý táflovaný kabinet se zrcadly)

Außgetaftete zim[m]er mit hartten holtz 14/1; **spiegln** länglichte in der außtaflung eingefaste jeder aus 2 stucken 14/6; **tische** eingelegte taboretl tieshln von nusßbaum holtz 14/1; **sesbel** lehn rohr sesseln mit dergleichen taffetenen pölstern (geflamten taffet überzohen) 14/3; überzug über die sesseln um selbe sauber zu halten von grünen gratl 14/3; auf schieb almerlen in der außtaflung, worinnen vershiedenes befündtlich, so folio 37. specifcicenter sich fündet 14/1. **In dem Außgetafleten Cabinet Nro. 14 unten in auf schieb almerle.** Pastene hütheln 51 stuc[k] (24); deto täller 70; deto körbeln 11; Conciones Ptr. Knittls 1 Bandt; Beshreibung der Böhmishen Städte 1 [Bandt]; kupfer stich in schwartzen rahmen mit vergoldten leisten 2te[luck] vergoldte ecken von bildhauer arbeit zu bilder 12; annoch befinden sich porcellainene deckl schäl-lerln} 14/5; höltzerne chinebishe figuren laquirte 14/9;(von erden) giebsene figuren laquirte 14/5;

15 – in dem aus Spalirten Schlafzimmer (pozn.: pokoj – ložnice apartmá, s dochovanými špalíry zvanými pékin z hedovábné gázoviny s malovaným krajkouým vzorem, podloženými barevným papírem)

Zim[m]er mit weiß tafetenen, und mit grünen porten eingefasten péquin spallieren 15/1; **überzüg** über die spalier des gantzen zimmers von grünen gratl; **schubladekästen** von haasl holtz; deto hoher mit versielberten beshlåg, und spiegl thieren 15/1; **tische** von türckishen haasl holtz waderle tiesheln von derley holtz 15/2; von hartten oltz vier eckigte deto 15/1; eingelegte taboretl tieshln von nusßbaum holtz 15/1; **canape** rastbett mit 4 <mit> rothen leder überzohenen pölstern 15/1; **sesbeln** arm rohr sesseln mit pölstern so mit geflamten taffet überzohen 15/3; lehn rohr sesseln mit dergleichen taffetenen pölstern 15/3 (1st[luck] abgängig); überzug über die sesseln um selbe sauber zu halten von grünen gratl 15/7; **bettstädte** eyberne mit Himmel Fürhängen von geflamten Taffet – deto mit derley Fürhängen, und Pequinenen Convert Decken 15/2; überzüg über die fürhänge um selbe sauber zu halten von grünen gratl 15/2; glocken schnuren von melir-ter seiden mit derley quasten an den bettstädten 15/2; **nacht geschier kästeln** kästl deto von hasl holtz mit schublade und derley topff 15/2; **haitzöffnen** weiße holitsher in form eines woll fieshes leine 15/1; **fenster fürhang** grün taffetener großer mit 5 seidenen quasten.

16 – in dem folgenden Cabinetl (pozn.: malý kabinet za ložnicí směrem k pokoji komorné, hedovábné špalíry- tapety nedochovány)

Spalirte zim[m]er mit weiß tafetenen, und mit grünen porten eingefasten péquin spallieren 16/1; **überzüg** über die spalier des gantzen zimmers von grünen gratl 16/1; **schreibkästen** gefirneißter auf füssen stehender welcher versperret ist 16/1; **in dem gefürneisten schreib kästl, so in cabinet Nro. 16 stehet** dieses ist versperret, und der schlüssl davon in Hohen Handen lhro Excellenz befündtlich. darinnen schwartzes crucifix von vergoldten mesßing 1 stuc[k]; Mariae Zel bildtl 1 [Stuck]; Heilige Zunge Sct. Joannis Nepomuceni 1 [Stuck]; laureta kertzen 1 [Stuck]; bestöckl mit zwey feeder mesßerln 1 [stuck]; **tische** von türckishen haasl holt waderle tiesheln von derley holtz 16/1; **canape** rastbett deto woran das gestell weiß angestrichen, mit rothen safian überzohen, nebst derley langen polster – oder madratzen, und 1 4eckigten, und einen schmahlen außgeschweiften polster, mit vergoldten knöpf nägln beshlagen 16/1.

17 – in dem Anstossenden Zimmer so mit Papir Spalirt ist (pozn.: pokoj s papírovými tapetami s květy a šupinami – tapety nedochovány)

Spalirte zim[m]er [mit] papierenen spalieren [mit] deto [spalieren], worauf schuppen und rothe blümeIn gedruckt 17/1; **schreibkästen** von nusßbaum holtz von welchen der deckl zum schieben, mit weisen messing beshlagen 17/1; **tische** von türkischen haasl holtz deto nachtzeug tiesh mit schub laden 17/1(abgängig); laquirte kleine tiesheIn 17/ (bey H[errn] Voltr); stock sessl mit dergleichen (blau gedruckter leinwandt überzohen) überzug 17/1; **nacht geschier kästeln** von türkischen haasl holtz mit versielberten beshläg, worunter ein leib stuhl von nusßbaum holtz mit runden deckl und weiß holitscher geshier 17/1.

18 – in dem folgenden Zimmer (pozn.: retiráda)

Leib stuhl von haasl holtz mit eben derley geshier H/1 (No. 18); bidet von derley holtz und mit dergleichen geshier H/1 (No. 18).

19 – in dem Frauen Zimmer (pozn.: pokoj komorné)

Großer spiegl deto in einer geshliefenen rahm 10/1, 27/1 (in No. 19); ovale kleine spieglIn in schwartzen rahmen 24/1 (in No. 19, zerschlag); **tische** ordinari tiesh – deto [von weichen holtz] mit gewixter leinwandt bedeckt und grün tuchenen fürhängen 19/1; ordinari tieshe von weichen holtz 19/3; lehn sesseln deto [alte] mit grün und weis geblumten plüsh überzohen 19/7; stock sessl mit grünen plüsh überzohen 19/1; **bett städte** tiesh bettstädt eingelegte von hartten holtz 19/1; deto [bettstädt] von weichen holtz mit wax leinwandt bedeckt und tuch behängt 19/1; **verschiedene kästen und anderes holtz gerätlich** als schub laden kasten von weichen holtz mit einem tiesh blat von aichen holtz 19/1; große kasten von weichen holtz mit thieren worinnen weisewäsh befündtlich 19/1; kleiner deto von hartten holtz 19/1; große wärm schachtIn 19/1; **verschiedenes gerätlich** messingene glut pfanne auf eben messingenen gestell, nebst derley thee kanne, 1 schaufel, und zerbrochenen zange, dann einen blaß balg mit messingener röhr 19/1; kleine klöckeln an der wandt 19/1.

20 – in dem Vorzimmer gegen die Neue Stiege (pozn.: předpokoj charakteru garderoby směrem od schodiště)

Ordinari tieshe von weichen holtz 20/1; **nacht geschier kästeln** deto [stuhl von weichen holtz] mit weißbirdenen topff 20/1; **span[n]ische wände** große mit alten halb seiden zeug überzohen 20/1; ordinari mit gemahlter leinwandt überzohen 20/1; große kasten von weichen holtz mit thieren worinnen weise wäsh befündtlich 20/1; deto [kästeln] woran das blat mit plech beshlagen 20/1.

In dem kasten so in schloss nro 20 vor zimmer stehet

An weisen tiesch zeug herrschafftliches. Anno 1763 beygeschafftes kynskishes tiesh zeug mit blumen dessein, und pram eingefast, als: tiesh tuch von 13 ½ böhm[ischen] ehlen lang 1; tiesh – tücher mittlerer große 7 ½ ehlen lang 4 (2 abgängig); deto von nemb[lichen] dessein kleinere zu 5 ¾ ehlen 4 (1 abgängig); derley seithen servieter vierer 8; deto [seithen servieter] dreyer 12 (1st[luck] abgängig); deto [seithen servieter] zweyer 16 (4 abgängig); einshichtige servieter zu dießer garnitur von gleichen dessein 102; chamareishes feines tiesh zeug, mit glatten boden und eingestreiten blumen, mit pram eingefast, als: großes tiesh tuch 1; kleineres deto 1(NB manglet); einzelne servieter von dießer garnitur 63 (abgängig 12 st[luck]); **mehr an weisen tiesch zeug** annoch zu dießer feinem chamareishen garnitur gehörig seithen servieter von gleichen dessein fünffer 4; deto [sevieter von gleichen dessein] vierer 8; deto [sevieter von gleichen dessein] dreyer 12; chamareish schlechteries gersten körl tiesh tuch 19 ½ ehlen lang 1 (manglet) tiesh zeug von schachowitzger geblumter arbeith kleine tiesh tuch 1; eintzelne servieter von dießen dessein 24; **item an tiesch zeug zum gebrauch für die hauß officiers** Anno 1763 et 64 beygeschafte tiesh tücher 10; servieter in dießen jahr beygeschafte von einerley muster 144 (6st[luck] abgang); von herrshaft[lichen] zum officiers gebrauch auß- gemusterte servieter 7 (abgenutzt st[luck]); deto zum kuchl gebrauch außgemusterte 24 (ganz zerferzt); alte geflickte officiers tiesh tücher 7(ganz zerferzt); deto servieter fast alle unbrauchbahr 35 (12 abgängig); siebter tücher blau gemerckt 45(33...12 st[luck].); mesßer tücheln 39 (5 abgängig); sehr Schlechtes Handt Tuch 1.

An **beth zeug** zwey blättrige ley löcher von guther hauß leinwandt, wo an einem jeden paar 13 wiener ehlen, paar 35 ½

(abgenutzt 5 ½ paar); überzüge auf breithere feeder pölster, stuck 36; deto auf schmale pölster 36; herrschaftliche beth tücher 40 (5...); weis leinwandene polster überzüge, welche shon sehr abgenutzt sind 51 (36 gar unbrauchbar); von blau gestreifter leinwandt eben sehr abgenutzt 9 (völlig zerrissen); officiers beth tücher, auch sehr abgenutzt 16 (5 abgängig und die 11 st[uck] unbrauchbar; deto blau gestreifte 5 (zerrissen); weis leinwandene überzüge auf tucheten 2 (zerrissen).

V – in dem Vorhäußl gegen die Neue Stiege (pozn.: předpokoj)

Tische tiesh schrägen von hartten holtz, sambt 8 blättern von weichen holtz V/7; ordinari tieshe von weichen holtz V/3.

Auf der Haubt Stiegen

Große in plech eingefaste lattern 2.

in unteren stock des schlosßes rechter handt des eingangs von schlosß hoff von gang an

T – in der offenen saleterraine

Große in bley eingefaste lattern T/1 (im Gewölb); deto kleinere T/1 (im gewölb)

21 – in ersten Zimmer beym eintritt von Schloss – Hoff

Lambris leisten von hartten holtz 21/1; **tische** [ordinari] deto [von weichen holtz] mit gewixter leinwandtüberzohen, und geblumter plüshfürhängen 21/2; lehn rohr sesseln ohne pölstern 21/2; lehn sesseln mit sitz und lehn pölstern, so mit rothen caton überzohen sind 21/4; lahn stühl mit schlechten tuch überzohen 21/1; gurtten bettstädtl von hartten holtz mit grün taffetenen fürhängen 21/1; ordinari bettstädt von weichen holtz 21/1; grün zeugene fürhänge von der bett stad 21/2; **nacht geschier kästeln** kästl von nusßbaum holtz mit schublade, und weiß irrdenen glaßbirten topff 21/1; **fenster** deto vier eckigte [tafl fenster in hartten rahmen mit riegeln] 21/3 ohne schalou gattern; **fenster fürhang** catonene 21/6 – (4 übrige gestohlen, 2st[uck] gestohlen).

22 – in dem mitleren oder Cabinet Zimmer (pozn.: Kabinetní pokoj s nedochovanými štuky a zrcadly, s úychodem francouzským oknem na zahradu)

Ovale kleine spiegl n – deto [spiegl n] eingemauerte 22/7; ordinari tiesh von weichen holtz mit grün plüshenen tepichten 22/2; lehn sesseln deto [alte] mit grün und weis geblumten plüsh überzohen 22/6; **bett städte** deto [bettstädt von weichen holtz] mit wax leinwandt bedeckt ohne fürhängen 22/1; **nacht geschier kästeln** leib stuhl von weichen holtz mit kupfernen töpffen 22/1; **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoishen riegel schlössern deto [holtz] ohn stafirte 22/; **fenster fürhang** [grün] leinwandene 22/1.

23 – in dem Cabinetl zur Rechten (pozn. kabinet s dochovanou výmalbou, štukaturou a mušlemi)

Ordinari tiesh von weichen holtz mit grün plüshenen tepichten 23/1; lehn rohr sesseln ohne pölstern 23/1; gurtten bettstädtl deto bettstädtl mit gelb und weisen halb seidenen fürhängen und convert decken 23/1; **queridons** alte 23/1; **nacht geschier kästeln** deto leib stuhl mit kupfernen topff 23/1; leib stuhl von weichen holtz mit kupfernen töpffen 23/1; kleider rechen 23/1.

24 – in dem Cabinetl zur Lincken (pozn. druhý kabinet s dochovanou výmalbou, štukaturou a mušlemi)

Ovale kleine spiegl n in schwartzen rahmen 24/1 (in no. 19, zerschlagen); ordinari tiesh von weichen holtz mit grün plüshenen tepichten 24/; lehn rohr sesseln ohne pölstern 24/1; rohr (stock) sesseln mit polstern so mit alten halb seiden zeug überzohen (zerrissen) 24/1(pölster zerrissen); gurtten bettstädtl deto bettstädtl mit gelb und weisen halb seidenen fürhängen und convert decken 24/1; **queridons** alte 24/1; **nacht geschier kästeln** leib stuhl von nusßbaum holtz auf gas füssen mit ober deckeln einwendig extra runden deckln worinnen holitsher weise töpff 24/1; kleider rechen 24/1.

25 – in dem Blau gemahlten Zimmer gegen Gartten (pozn. tento a následující – pokoje pro hosty a jejich personál v přízemí)

Lambris leisten von hartten holtz 25/1; ovale kleine spiegeln deto [spiegeln] in brauner rahm 25/1 (ingleichen unbrauchbar); **tische** [ordinari] deto [von weichen holtz] mit gewixter leinwandt überzohen, und geblumter plüshfürhängen 25/1; ordinari tieshe von weichen holtz 25/2; niedrige lehn sesseln mit blau gedruckten plüsh überzohen 25/6, (darunter 2 zerrissen und beyrn H[errn] Vlter); kasten bettstädt eingelegte von hartten holtz 25/1; deto [bettstädt von weichen holtz] mit wax leinwandt bedeckt und plüsh behängt 25/1; **nacht geschier kästeln** leib stuhl von weichen holtz mit kupfernen töpffen 25/1; deto [stuhl von weichen holtz] mit weiBirdenen topff 25/1; [giebsene weiße] kleine pferdte 25/2 (2st[luck]...).

26 – in dem anstosßenden Spalirten Zimmer

Spalirte zim[m]er [mit] leinwandenen blau gedruckten 26/1; **lambris leisten** von hartten holtz 26/1; **tische** ord[inari] tieshe deto [von weichen holtz] mit gewixter leinwandt bedeckt und fürhängen von blau gedruckter leinwandt 26/2; lehn rohr sesseln ohne pölstern 26/1; (stock) rohr sesseln ohne pölstern 26/1; niedrige lehn sesseln mit blau gedruckten plüsh überzohen 26/5 (darunter 2 zerrissen und beyrn H[errn] Vlter); gurtten bettstädtl von hartten holtz mit grün taffetenen fürhängen 26/1; deto [bettstädtl von hartten holtz] mit pequinenen fürhängen 26/1; **nacht geschier kästeln** gefirneißte eckkästln, worinen mit blau gedruckter leinwandt überzohene nacht stuhl und deto geshir 26/1; **fenster fürhang** [von] blau gedruckter leinwandt mit quasten zum aufziehen 26/4.

27 – in dem neben auch Spalirten Zimmer

Spalirte zim[m]er [mit] leinwandenen blau gedruckten 27/1; **lambris leisten** von hartten holtz 27/1; großer spiegel deto in einer geschliefenen rahm 27/1 (in No. 19); **schreib kästen** eingelegte 27/1; **tische** laquirte kleine tiesheln 27/1; ord[inari] tieshe deto [von weichen holtz] mit gewixter leinwandt bedeckt und fürhängen von blau gedruckter leinwandt 27/1; **canape** großes deto mit blau gedruckter leinwandt überzohen mit lähne 27/1; deto [mit blau gedruckter leinwandt überzohen] ohne lähne 27/1; lehn sesseln mit blau geblumten räthlichen boden habenden sammet überzohen 27/6; arm sessl mit blau gedruckter leinwandt überzohen 27/1; **bett städte** deto [von weichen holtz] mit blau gedruckt leinwandenen fürhängen 27/1; **nacht zeug kästeln** von türckischen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegel dann 1 porcellainenenes wash böcken, um 4 deto becherln 27/1; **nacht geschier kästeln** gefirneißte eckkästln, worinen mit blau gedruckter leinwandt überzohene nacht stuhl und deto geshir 27/1; eingelegte nacht geschier köstln 27/2; **fenster fürhang** [von] blau gedruckter leinwandt mit quasten zum aufziehen 27/4.

Lincker handt des eingangs von schloß hoff gegen gartten

28 – in dem ersten Zimmer gegen Gartten gemahltest

Ordinari tieshe von weichen holtz 28/1; alter stock sessl mit wollenen überzug 28/1; **bett städte** deto [bettstädt] von weichen holtz mit wax leinwandt bedeckt und tuch behängt 28/1; deto [bettstädt von weichen holtz] mit wax leinwandt bedeckt und alt[en] halb seiden zeug beh[ängt] 28/1.

29 – in dem folgenden Zweyten Zimmer

Laquirte kleine tiesheln 29/1; ord[inari] tieshe von weichen holtz mit gewixter leinwandt bedeckt und halb seidenen alten vorhängen 29/1; ordinari tieshe von weichen holtz 29/1; **canape** deto mit grün und gelb geblumten halb seiden zeug überzohen mit lähne 29/1; deto mit grünen plüsh überzohen ohne lähne 29/1; lehn sesseln mit grün und gelb geblumten halb seiden zeug überzohen 29/6; gurtten bettstädtl von hartten holtz mit grün taffetenen fürhängen 29/1; **bett städte** deto [bettstädt] von weichen holtz mit wax leinwandt bedeckt und tuch behängt 29/1 (abgängig); **queridons** Alte 29/1; **nacht zeug kästeln** von türckischen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegel dann 1 porcellainenenes wash böcken, um 4 deto becherln 29/1; **nacht geschier kästeln** deto leib stühl (von nusßbaum holtz auf gas füssen) ohne obersnur mit runden deckln und derley töpffen 29/1; **fenster fürhang** grün taffetener mit 5 seidenen quasten deto kleinere 29/2; grün zeugene 29/2.

30 – in dem dritten gemahlten Zimmer

Kupfer stich die Mutter Gottes vorstellend in schwarz gepeitzter rahm 30/1 (bey der zimmerwärterin); laquirte kleine tiesheln 30/1; ordinari tiesh von weichen holtz mit grün plüshenen tepichten 30/1; lehn sesseln mit grün und gelb geblumten halb seiden zeug überzohen 30/6; gurtten bettstädtl von hartten holtz mit grün taffetenen fürhängen 30/1; bett canape mit grünen plüsh überzohen, einer rosß harenen madratz und 2 polstern so eben mit grünen plüsh überzohen 30/1; **queridons alte** 30/1; **nacht zeug kästeln** von türckishen haasl holtz, in jeden befindet sich 1 spiegl dann 1 porcellainenesh wash böcken, um 4 deto becherln 30/1; **nacht geschier kästeln** deto leib stühl (von nusßbaum holtz auf gas füssen) ohne obersnur mit runden deckln und derley töpffen 30/1; **fenster fürhang** grün taffetener mit 5 seidenen quasten deto kleinere 30/2.

31 – in der Garderobe und in Vorhäußl

Laquirte kleine tiesheln 31/1; ordinari tieshe von weichen holtz 31/1; **bett städte** deto [bettstädt] von weichen holtz mit wax leinwandt bedeckt und tuch behängt 31/1; **verschiedene kästen und anderes holtz gerätlich** große kasten von weichen holtz mit thieren worinnen weise wäsh befündtlich 31/1; kleider rechen 31/1.

32 – in dem Camin Zimmer (pozn.: krbový pokoj se štuky, mušlemi a původně i zrcadly, dnes zu.mušlový pokoj)

Ovale kleine spiegl deto [spiegl] eingemauerte 32/4; **portraits** des HochSeel[igen] H[errn] Herrn von Scheidlern in einer ovalen höltzernen rahm 32/1; ordinari tiesh von weichen holtz mit grün plüshenen tepichten 32/1; lehn sesßeln mit sitz und lähn polstern, so mit rothen halb seiden zeug überzohen 32/6 (2 lahnpolster gestohlen); bettstädt von hartten holtz mit roth und grün gedruckt leinwandenen fürhängen 32/2; **canape** kleines mit rothen halb seiden zeug überzohen mit lähne 32/1; **nacht geschier kästeln** leib stuhl deto leib stühl (von nusßbaum holtz auf gas füssen) ohne obersnur mit runden deckln und derley töpffen 32/1; nacht geshier kösteln von hartten holtz 32/1 (no. 22); grün zeugener vorhang vor der retirade 32/1; **span[n]ische wände** ordinari mit gemahlter leinwandt überzohen 32/1 (bey der zim[m]erwarterrin).

33 – in daran Stossenden mitleren Zimmerle

Canape mit grüner leinwandt überzohen 33/1; lehn sesseln mit sitz und lehn pölstern, so mit rothen caton überzohen sind 33/2 (bey der zim[m]erwarttin); **thieren** befinden sich von hartten holtz denen zimern eckal stafirt mit franzoishen rieglschlössern 33/1; **fenster fürhang** von grünen gratl 33/1.

34 – in dem Letzten Zimmer An Gang

Lehn sesseln deto [alte] mit grün und weis geblumten plüsh überzohen 34/2; alter stock sessl mit wollene überzug 34/1 (ingleichen); **bettstädt** deto von weichen holtz mit catonenen fürhängen 34/1; deto [bettstädt von weichen holtz] mit wax leinwandt bedeckt und plüsh behängt 34/1.

Kapitola V

Katalog vybraných textilií

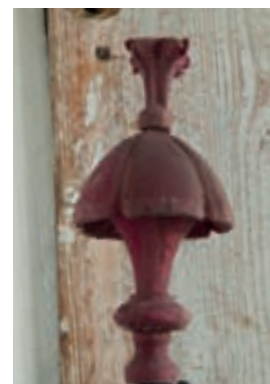
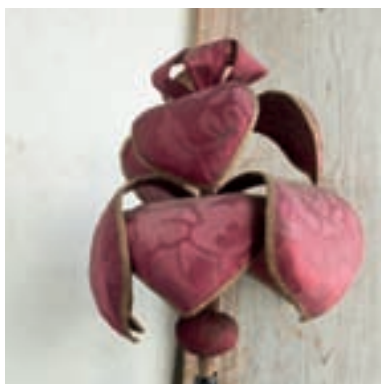
Vybrané textilie, prezentované v tomto katalogu, pochází z mobiliárních fondů zámeckých objektů ve správě Národního památkového ústavu.

Základní průzkum textilií, jehož výsledkem jsou následující popisy, probíhal v omezených podmínkách depozitářů a expozic. Popisy jsou proto neúplné, nestejně obsažné, nejedná se o kompletní textilně-technologické rozbory, jaké lze provést na specializovaném, vhodně vybaveném pracovišti. Takové podrobné rozbory zahrnují kromě detailních informací o použitých materiálech a technikách i popis zařízení nutných k jejich výrobě (u tkanin tkalcovského stavu) a mohou být doplněny schematickými kresbami různých typů. Tvoří užitečnou součást podkladů pro uměleckohistorické zpracování textilních památek.

Odborné výrazy ve francouzštině, použité v některých z následujících popisů textilií, vycházejí z názvosloví doporučeného organizací C.I.E.T.A. (Centre international d'étude des textiles anciens, Lyon, Francie).

Historické poznámky katalogových hesel doplnila Eva Lukášová.

Vendulka Otauská

Dekorace horních částí nebes zvané též lílie, vázy či poupata (knöppfe), dokládají rozmanitost dnes již neexistujících paradních loží zámku Valtice v 18. století. Valtice, foto G. apková, J. Slaviček

Březnice

Dva vyšívané polštáře

Historická poznámka – popis: Párové polštáře (na oltární stupně v kapli) jsou součástí souboru liturgického textilu z původního mobiliárního fondu zámku Březnice.

Lokalizace: Depozitář.

Popis: Dva stejně velké a stejně zdobené polštáře s měkkou vycpávkou. Svrchní strana povlaků z hedvábného tmavě červeného řezaného sametu se zlatou výšivkou, zadní strana z hrubšího lněného plátna růžové barvy s černě psaným starým označením *N: 4*. Sešito ručně.

Dekor: Čtvercová plocha rámovaná fantaskním listovým ornamentem, do níž zdola vrůstá symetrické trojúhelníkové aranžmá na způsob akroterie z listových a páskových motivů s centrální mušlí podloženou jednoduchou kartuší.

Rozměry: U obou 38 × 40 cm.

Tkanina: Samet – hedvábný řezaný samet bez vzoru, tmavě červené barvy, v základu zřejmě kepr.

Výšivka zlatou nití více typů (filé, frisé, lamé), doplněna jemnými spirálkami z pozlaceného drátku či lamel. Zlaté nitě jsou přetahované přes podložení z tuhého světlého papíru a přichycené spodní nití. Podložení je rovněž jednoduše uchyceno nití. Spirálky jsou navlečeny na nit a našity na podklad. Různé typy mřížky. Výšivka je jednoznačně komponovaná do formátu polštářů, nejde o druhotně použitá.

Stav: Výšivka místy odřená, zde odhaleno podložení z papíru, zlaté nitě ztmavlé, rozvolněné. V rozích již výšivka chybí. Na více místech zbytky stehů, jimiž byl k sametu dříve přišit nedochovaný drobný výzdobný prvek s kruhovou základnou. Samet soudržný, ojedinele slabě odřený, silně znečištěný voskem, napadený molem. Výšivka i samet zaprášené. Spodní strana povlaku znečištěná, vybledlá. Švy pevné.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Vyšíváný polštář, detail výšivky, Březnice, foto J. Slaviček

Vyšíváný polštář, detail – označení na podšívce, Březnice, foto V. Otauská

Dva vyšívané polštáře, výšivka na hedvábném řezaném sametu. Březnice, foto J. Slaviček

Pokrývka stolu

Historická poznámka – popis: Pokrývka – přehoz je součástí původního mobiliárního fondu zámku Březnice.

Lokalizace: Renesanční jídelna, nyní použito jako pokrývka stolu.

Popis: Obdélníková pokrývka sešitá z několika kusů světlé hedvábné atlasové látky s hedvábnou výšivkou konturovanou zlatou nití. Bordura, zachovaná pouze na dolní a na pravé straně pokrývky, je zdobena drobně olistěnými úponky s květy, dole navíc s běžícími zvířaty (jelen, čínský khilin, lev a bájný pes?). Středové pole rovnoměrně vyplňuje mohutný strom se zlatě vyšitým věkovitým kmenem mezi dvěma drobnými skákajícími jelínky a jemným větvovitým s různobarevnými listy a květy. Mezi nim se proletuje několik čínských fénixů s nápadným peřím.

Rozměry: 163 × 210 cm.

Tkanina: Vazba – pětivazný osnovní atlas (osnova velmi slabá, tkanina nepevná). Osnova i útek – hedvábí, barva světlá zele-nošedá. Pevné kraje nepřístupné. Šíře tkaniny 50 cm (bez pevných krajů). Výšivka – kladená zlatá nit (silná, poněkud hrubá, většinou zdvojená – nová), přichycená spodní nití; pestré hedvábí bez zákrutu jednoduše vyplňuje plochu motivů, která je dále členěna hedvábnou nití jiné barvy, tvořící svrchní mřížku nebo jednoduchou vnitřní kresbu. Obvod lemuje nová tkaná borta s kroucenými třásněmi v barvě tkaniny (šíře 9 cm). Nová podšívka oranžovohnědé barvy.

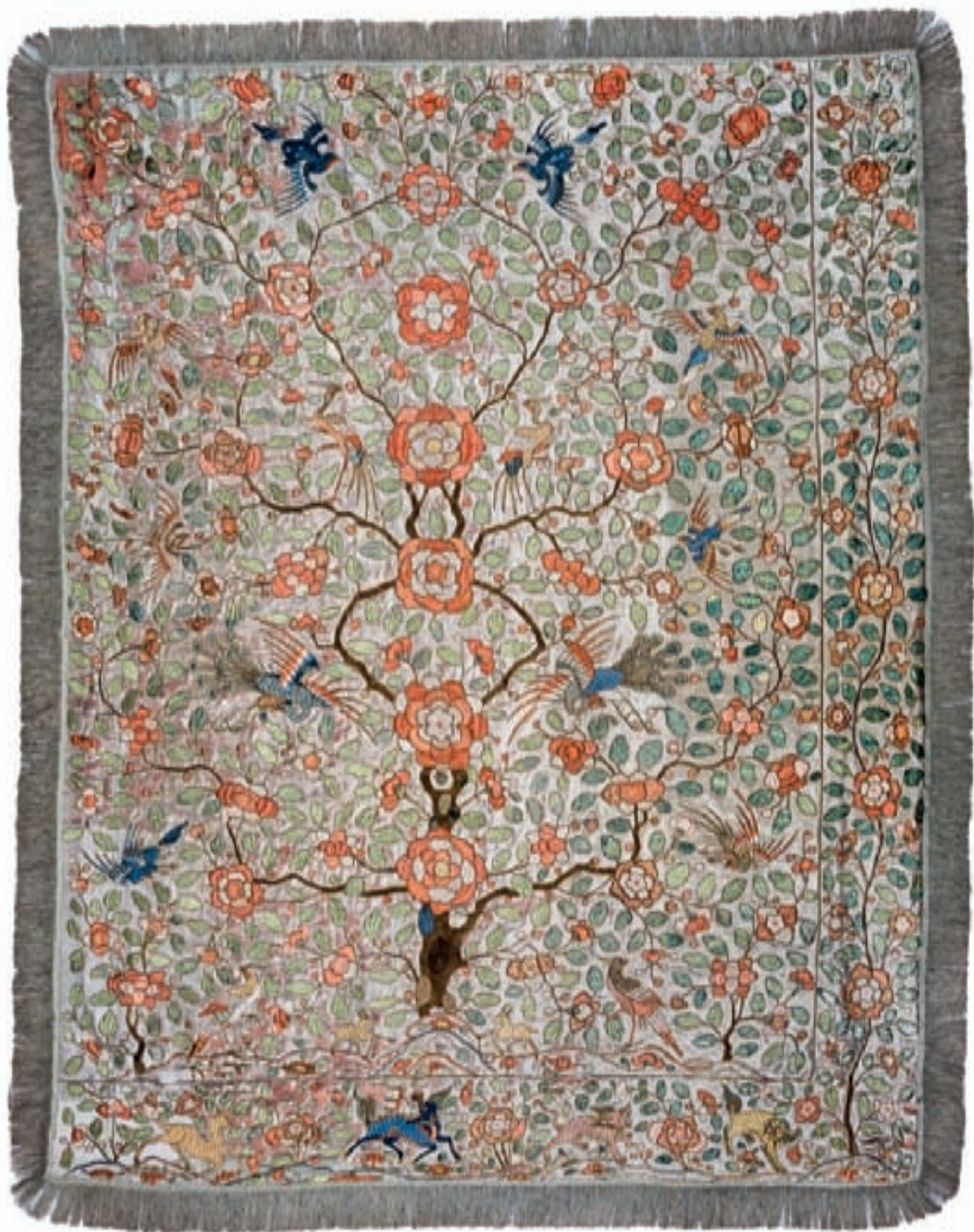
Stav: Textilie je celkově silně poškozená. V rámci posledního rest. zásahu byla ve velkém rozsahu doplněna novým materiálem. Část odstřižena (již dříve?) Původní materiál se rozpadá. Četná proděravění. Znečištěno prachem.

Restaurováno: Ano. Fragmentárně dochovaná dokumentace uložena v Archivu NPÚ, Sabinova ul. 8, Praha 3, ve složce 1535. Restaurováno v letech 1977–1980 (celková demontáž, odstranění starších oprav, čištění destilovanou vodou, benzínem, Syntaponem L, žehlení, podšití krepelinou, nahrazení kontur ze zlaté nitě novým materiálem, doplnění hedvábné výšivky, našití nové podšívky, našití stávajících třásní, které jsou však nápadně dobře zachované). Zmíněny starší opravy, ne však odstřižení části textilie (úprava tvaru).

Datace: Značně ztížena stavem. 18.–19. století.

*Pokrývka stolu, detail.
Březnice, foto J. Slaviček*

Pokrývka stolu, výšivka hedvábním a zlatou nití na hedvábném atlasu. Březnice, foto J. Slaviček

Přehoz

Historická poznámka – popis: Pokrývka – přehoz pochází z mobiliárního fondu zámku Vinoř u Prahy, dnes je součástí svozového fondu zámku Březnice.

Lokalizace: Sál „baroko“.

Popis: Nevelký přehoz (dnes pokrývka stolu) strojově sešitý z několika různě velkých kusů téže hedvábné tkaniny, lemovaný novější úzkou tkanou bortou. Podšívka světlá, rostlinné vlákno.

Historie objektu: Druhotné použití tkaniny.

Rozměry: 95 x 94 cm

Tkanina: Hedvábná tkanina (pravděpodobně atlas liseré, lancé, broché) fialovošedé barvy s drobným rozhozeným fantazijním vzorem vytkaným broché (zlatým) a lancé (hedvábným, barva nejasná, vybledlý) útkem na damaškovém pozadí s florálními motivy. Zlatá nit – lamela na hedvábné duši. Raport vzoru – výška 23 cm, šířka 18,5 cm (šíře technického raportu je poloviční – vzor symetrický).

Stav: Tkanina je vybledlá, místy odřená, zlaté nitě ztmavlé. Znečištěno prachem.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Tkanina – konec 17. století.

Přehoz, detail. Březnice, foto J. Slaviček

Přehoz, atlas liseré, lancé, broché. Březnice, foto J. Slaviček

Ubrus

Historická poznámka – popis: Pokrývka – přehoz pochází z mobiliárního fondu zámku Teplice, dnes je součástí svozového fondu zámku Březnice.

Lokalizace: Sál „baroko“.

Popis: Ubrus v nedávné době strojově sešitý ze dvou nových látek (zelená a vícebarevná) a jedné hedvábné tkaniny pocházející z 18. století (široký pás při kraji ubrusu, sám sešitý z několika kusů). Světle žlutá hedvábná tkanina s pestrým vytkaným vzorem (květy, úponky v odstínech červené a zelené barvy). Ubrus je členěný a lemovaný novou ozdobnou bortou.

Historie objektu: Druhotné použití tkaniny. Původní použití není jasné.

Rozměry: 200 × 200 cm (+ třásně 4 cm).

Tkanina: Pravděpodobně hedvábná taffetas doublé, liseré, broché.

Stav: Vzor vybledlý. Část dlouhodobě ozařovaná sluncem se rozpadá. Znečištěno prachem. Raport vzoru – výška 38 cm, šíře 26,5 cm, vzor symetrický.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Nejstarší tkanina – 18. století.

Ubrus, detail tkaniny taffetas doublé, liseré, broché. Březnice, foto J. Slaviček

Úbrus. Březnice, foto J. Slaviček

Paraván s damaškem

Historická poznámka – popis: Paraván s hedvábným damaškem je součástí původního mobiliárního fondu zámku Březnice. V minulosti mohl tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Depozitář.

Popis: Trojdílný paraván potažený červeným hedvábným damaškem s velkým vzorem (akantové listy, ananas). Díly lemovány ozdobnou fialovou hedvábnou tkanou bortou s krátkými třásněmi. Šito ručně. Pod damaškem je dřevěný rám potažený řídkým plátnem (sí kou) z rostlinného materiálu přírodně světle hnědé barvy. Kovová kolečka (kulovitá, průměr 2,7 cm). Tkanina beze stop druhotného použití.

Rozměry: Jeden díl: šíře 62 cm, výška 150 cm.

Tkanina: Hedvábný damašek (osmivazný osnovní a útkový atlas) s dlouhým raportem (přes 116 cm; šířka přes 31,5 cm). Vzor symetrický.

Stav: V dobrém stavu, mírně odřený, zaprášený, znečištěný bílou barvou, inv. číslo přímo na tkanině. Kovové součásti zachované, ztmavlé.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Paraván s damaškem, detail – ozdobné upevnění borty na horní hraně paravánu. Březnice, foto V. Otauská

Paraván s hedvábným damaškem. Březnice, foto J. Slaviček

*Paraván s hedvábným
damaškem.
Břežnice, foto J. Slaviček*

ESKÝ KRUMLOV

Vzorovaná tkanina na stěnách domácí kaple

Historická poznámka – popis: Tato tkanina, dochovaná in situ, v historických pramenech nazývaná brocatel (*procatel*), je popsána v inventáři zámku Český Krumlov z roku 1732 jako dekorace stěn – špalíry – domácí kaple v apartmánu kněžny (*in...cammer capeln*), kde se stále nalézá.

Lokalizace: Textilie kryje stěny domácí kaple.

Popis: Monochromní textilie tmavě červené barvy s velkým mírně reliéfně vystupujícím rostlinným vzorem (akantové listy), upevněna hřebíky přímo na stěny. Sestává z více kusů těžé tkaniny sešitých k sobě nebo spojených hřebíky.

Tkanina:

Vazba: polohedvábný lampas (brocatelle) lancé, v základu osmivazný atlas

Osnovy: dva systémy osnov – hlavní a vazná

Poměr osnovních nití: 5 nití hlavní osnovy ku 1 niti vazné osnovy

Materiál: Hlavní osnova hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken bez rozeznatelného zákrutu, barva tmavě červená; vazná osnova hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken bez rozeznatelného zákrutu, barva okrová.

Dostava: 65 nití hlavní osnovy a 13 nití vazné osnovy/cm

Découpure: 5 nití hlavní osnovy

Pořadí útků v passée: 1 základní, 1 lancé, v pořadí neměnném

Materiál: Základní útek len, zákrut Z, šedohnědý, zdvojený, 3 paralelně běžící nitě (bez společného zákrutu); lancé útek hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, barva tmavě červená.

Dostava: 13 passées/cm

Découpure: 1 passée

Popis tkaniny

Základ (v technickém smyslu, výtvarně je použit v oblasti vzoru): Osnovní osmivazný atlas s décochement 3 z hlavní osnovy a základního útku. Vazná osnova váže v kepru $\mathcal{Z}_3$ S zřejmě par passé (lancé útek je na rubu). Tyto oblasti plasticky vystupují nad okolí.

Vzor – efekt lancé útku (v technickém smyslu, výtvarně je použit v oblasti základu): Kepr $\mathcal{Z}_3$ S z vazné osnovy a lancé útku. Hlavní osnova leží mezi vrstvami. Vazná osnova pracuje v kepru $\mathcal{Z}_3$ i přes základní útek.

Tkalcovský stav: Tažný tkalcovský stav (metier a la tire).

Pevný kraj: Šíře 5 mm; vazba (popis od středu tkaniny k jejímu kraji) – 3 mm atlas jako v základu, ale bez vzoru, dále 2 mm plátno ze dvou silných režných nití se zákrutem Z a základního útku (i lancé? – nezřetelné).

Celková šíře tkaniny: 62 cm (včetně pev. krajů)

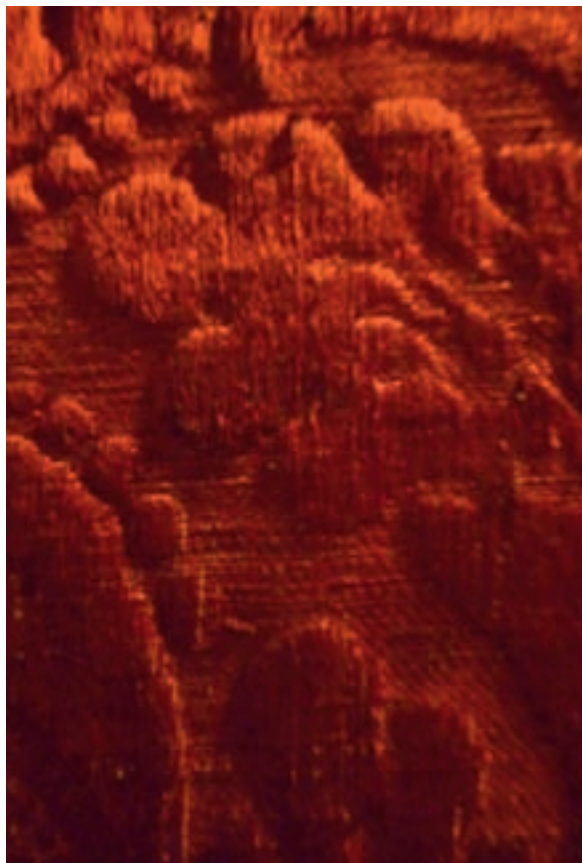
Raport vzoru: vzor symetrický; tech. raport – šířka 30,5 cm (poloviny celkové šíře tkaniny bez pev. krajů), výška raportu 197 cm.

Návod: Hrotový.

Stav: Tkanina soudržná, nevybledlá, zaprášená.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

*Vzorovaná polohedvábná tkanina brocatelle na stěnách domácí kaple.
eský Krumlov, foto: E. Lukášová*

Damašek na levé stran bloku oltáře

Historická poznámka – popis: Damaškové tkaniny, dnes pokrývající část oltáře v domácí kapli kněžnina apartmá, lze považovat za relikty textilií, které v 18. století patrně dekorovaly jednotlivé interiéry parádních prostor českokrumlovského zámku.

Lokalizace: Překrytí levé části bloku oltáře v domácí kapli.

Popis: Damašek tmavě červené barvy, vzor s rostlinnými motivy. Na jedné straně zachován pevný kraj tkaniny, ostatní kraje zastřižené. Nepečlivě adjustován.

Tkanina: Vazba – damašek (pětivazný atlas osnovní s décochement 2 a pětivazný atlas útkový).

Osnova:

Materiál – hedvábí, slabý zákrut S, barva tmavě červená

Dostava – 90 až 100/cm

Découpure – asi 10 osn. nití

Útek:

Materiál – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, barva tmavě červená

Dostava – 50/cm

Découpure – 2 prohozy útku

Pevný kraj: Šíře 7 mm. Vazba a materiál – atlas a plátno, popis od středu tkaniny směrem k jejímu kraji: v šíři 5 mm atlas ze skupin zelených a bílých hedvábných osnovních nití a z útku (tak vznikají 2 zelené podélné proužky a mezi nimi 1 bílý); v šíři 2 mm plátno z 5 lněných nití (zákrut Z, režný len).

Celková šíře tkaniny – není známa

Raport vzoru (nezachoval se celý) – šíře přes 58 cm, délka přes 96 cm

Návod hrotový

Stav: Zachovalý, zaprášený.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Hedvábný damašek na levé části bloku oltáře v domácí kapli. eský Krumlo, foto S. Slaoková

Damašek na střední části bloku oltáře

Historická poznámka – popis: Damaškové tkaniny, pokrývající část oltáře v domácí kapli kněžnina apartmá, lze považovat za relikty textilií, které v 18. století patrně dekorovaly jednotlivé interiéry parádních prostor českokrumlovského zámku.

Lokalizace: Překrytí střední části bloku oltáře v domácí kapli.

Popis: Damašek tmavě červené barvy, vzor s rostlinnými motivy. Dva k sobě sešité pruhy téže tkaniny. Oba pruhy tkaniny jsou otočeny tak, že osnova i linie sešití běží vodorovně – vzor leží, linie sešití rovněž. Orientace vzoru stejná. Nepečlivě adjustován.

Historie objektu: Zřejmě přemístěn.

Tkanina: Vazba – damašek (pětivazný atlas osnovní a pětivazný atlas útkový).

Osnova:

Materiál – hedvábí, slabý zákrut S, barva tmavě červená

Dostava – 90 až 95/cm

Découpure – asi 5 osnovních nití

Útek:

Materiál – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, barva tmavě červená

Dostava – 40/cm

Découpure – 2 prohozy útku

Pevný kraj – nepřístupný

Raport – technicky: šíře přes 27 cm, výška přes 138 cm

Návod hrotový

Stav: Zachovalý, zaprášený.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Hedvábný damašek na střední části bloku oltáře v domácí kapli. eský Krumlov, foto S. Slavková

Damašek na pravé části bloku oltáře

Historická poznámka – popis: Damaškové tkaniny, pokrývající část oltáře v domácí kapli kněžnina apartmá, lze považovat za relikty textilií, které v 18. století patrně dekorovaly jednotlivé interiéry parádních prostor českokrumlovského zámku.

Lokalizace: Překrytí pravé části bloku oltáře v domácí kapli.

Popis: Damašek tmavě červené barvy, vzor s rostlinnými motivy. Nepečlivě adjustován.

Historie objektu: Zřejmě přemístěn.

Tkanina: Vazba – damašek (pětivazný atlas osnovní a pětivazný atlas útkový).

Osnova

Materiál – hedvábí, slabý zákrut S, barva tmavě červená

Dostava – 90 až 95/cm

Découpure – asi 8 osnovních nití

Útek

Materiál – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, barva tmavě červená

Dostava – asi 40/cm

Découpure – 2 prohozy útku

Pevný kraj?

Raport – technický: šíře přes 27 cm, výška ?

Návod hrotový

Stav: Zachovalý, zaprášený.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Hedvábný damašek na pravé části bloku oltáře v domácí kapli.

eský Krumlov. Foto: S. Slavková

Zelený lambrekýn

Historická poznámka – popis: Lambrekýn je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov. V minulosti mohl tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Textilní depozitář.

Popis: Jednoduchý lambrekýn pod zdobnou konzolkou z tmavě hnědého dřeva. Do krátkých laloků zastřižený dolní kraj (laloky střídavě menší a větší). Celá textilie (všechny její kraje) je lemovaná zelenou tkanou bortou.

Rozměry: Textilní část 38 × 211 cm.

Tkanina: Jemné hedvábné zelené plátno (taffetas); hedvábná tkaná borta zelená; podšívká z béžového lněného plátna.

Stav: Zachovalý, zaprášený.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Zelený lambrekýn, hedvábná taffetas. Český Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček

Zelený lambrekýn, detail. Český Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček

Zelený samet (ubrus)

Historická poznámka – popis: Tkanina je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov.

Lokalizace: Textilní depozitář.

Popis: Zelený nevzorovaný samet. Jedna ze dvou vrstev ubrusu kruhového tvaru. Lemován zlatou tkanou bortou.

Rozměry: 260 × 178 cm?

Historie objektu: Druhotné použití sametu, dnes spojen s novější tkaninou a bortou.

Tkanina: Zelený hedvábný samet řezaný, nevzorovaný.

Pevný kraj

Vazba – kepr

Materiál – asi 68 hedvábných osnovních nití žluté a růžové barvy se ve skupinách (většinou po 4 nitech) střídají tak, že vznikají podélné proužky (9 růžových, mezi nimi žluté)

Stav: Jen částečně přístupný. Samet natržený; lesklý, vlasová osnova nestejně vybledlá;

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Samet 18. století?

*Zelený řezaný hedvábný samet.
eský Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček*

Vyšívání přehoz s moiré

Historická poznámka – popis: Pokrývka – přehoz je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov.

Lokalizace: Textilní depozitář.

Popis: Přehoz (přes menší lože, event. stůl) obdélníkového tvaru sešitý ze čtyř pruhů světlé hedvábné tkaniny s moiré je podél krajů (v šíři 26 až 27 cm) zdoben výšivkou s květinami; v rozích výšivka vyběhá hlouběji do plochy. Přehoz je v celé ploše podšit bílým lněným plátnem.

Rozměry: 194 × 151 cm.

Tkanina: Vazba – plátno nevezorované (osnova zcela kryje útek, tzv. ryps), s potkalcovskou úpravou moiré (jasně patrná stopa podélného přeložení středem šíře tkaniny, ke kterému došlo právě při této úpravě).

Osnova

Materiál – hedvábí, slabý zákrut S, barva světlá šedozeleň, zdvojená

Útek

Materiál – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, barva zelená

Pevný kraj nepřístupný

Celková šíře tkaniny asi 50 cm

Výšivka – technika kladené niti (uzlíčková nit z hedvábí různých barev), atlasový steh (hedvábné nitě různých barev)

Stav: V dobrém stavu.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

*Vyšívání hedvábný přehoz s moiré.
eský Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček*

Antependium sešité ze dvou různých vyšívaných textilií

Historická poznámka – popis: Antependium je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov. Stejně jako i jiné liturgické textilie mohlo být pořízeno úpravou darovaných tkanin dříve užitých k světským účelům.

Lokalizace objektu: Textilní depozitář.

Popis: Obdélníková textilie sešitá celkem ze sedmi pruhů dvou různých hedvábných pestře vyšívaných tkanin. Obě tkaniny mají smetanově bílou barvu. Čtyři pruhy ze tkaniny s lineární výšivkou, tři pruhy ze tkaniny s plošnou výšivkou. Podél dvou krátkých krajů a jednoho dlouhého kraje je textilie opatřena lemem z nevorované tkaniny o šíři 5 cm. Na třech stranách našity kovové kroužky (dlouhá strana bez lemu a obě kratší strany).

Historie objektu: Druhotné použití v případě obou vyšívaných tkanin.

Rozměry: Celkově 203 × 100 cm; šíře pruhů 23 cm až 30 cm, délka 95 cm.

Tkanina: 1. Tkanina (lamé – plátno s efektem stříbrné lamely) s lineární výšivkou.

Technika – výšivka kladenou nití (zlatá nit; silné hedvábné nitě různých barev ovinuté lamelou). Je vidět tmavá podkresba.

2. Tkanina (lamé – plátno s efektem stříbrné lamely) s plošnou výšivkou.

Motivy: stuhy s mašlemi a ovoce – malba jehlou (pestré hedvábné nitě); stylizované úponky – plasticky vystupující výšivka kladenou nití (pestré nitě ovinuté kovovou lamelou i bez ní).

3. Lem – lněné režné plátno, světlé. Podšívka – bílé lněné plátno.

Rekonstrukce vzhledu textilií před rozstřížením původních celků a sešitím do nynějšího tvaru:

Části zdobené plošnou výšivkou (malbou jehlou) – výsledkem rekonstrukce je jeden souvislý pruh o délce 190 cm (sestavený ze dvou kusů po 95 cm) a druhý souvislý pruh o délce 95 cm (sestavený ze dvou kusů po 47,5 cm); na obou pruzích byly souvislé vzory; šlo o dvě součásti nebes?

Části s lineární výšivkou – šlo o velkoplošnou výšivku s opakujícími se motivy, která napodobovala vzorovanou tkaninu s mechanicky opakovaným raportem.

Stav: Textilie soudržné, výšivka místy uvolněná, tkaniny částečně odřené, proděravělé, švy rozvolněné.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Tkanina s lineární výšivkou rané 17. století, tkanina s plošnou výšivkou 18. století.

Antependium sešité ze 2 různých vyšívaných textilií. Český Krumlov, foto G. Šapková, J. Slaviček.

Antependium, eský Krumlo, detail plošné ojšioky, foto V. Otauská

Dva červené lambrekýny zdobené našitou stříbrnou bortou

Historická poznámka – popis: Lambrekýny jsou součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov. V minulosti mohly tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Textilní depozitář.

Popis: Dva téměř stejné lambrekýny z červeného hedvábného damašku (odstín amarant). Dolní kraj ozdobně tvarovaný v souladu s ornamentem z našité stříbrné tkané borty (místy doplněno kladenou stříbrnou nití). Ornament – lilie. Bortou jsou lemovány i krátké kraje lambrekýnů.

U lambrekýnu a) je podél horního kraje našit krátký kousek borty (asi 10 cm). Oba jsou sešity z více kusů tkaniny. Šity ručně.

Rozměry: a) 40,5 × 209 cm; b) 36,5 × 209 cm.

Historie objektu: Přeneseno?

Tkanina: Vazba – damašek (pětivazný atlas osnovní a pětivazný atlas útkový; décochement osnovního atlasu – 3)

Osnova

Materiál – hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken se zákrutem Z, červené

Dostava – 130/cm; découpure – 5 osnovních nití

Útek

Materiál – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, červené

Dostava – 30/cm; découpure – 2 prohozy útku

Pevný kraj – nepřístupný

Celková šíře tkaniny: asi 53 cm (včetně pev. krajů)

Raport vzoru – šířka asi 26,5 cm, výška nedochovaná; návod: přímý

Tkaná borta: šíře 13 mm, vazba – plátno, osnova – 3 × 14 nití: stříbrná lamela ovinutá kolem hedvábné duše (zákrut S, bílá), montáž S, riant; skupiny nití jsou od sebe oddělené dvěma osnovními nitěmi ze stříbrné lamely; útek – hedvábí, zákrut?, bílé

Kladená stříbrná nit: kroucená z několika nití (hedvábí, bílé), ovinutá stříbrnou lamelou

Podšívka: Lněné plátno béžové barvy

Stav: Zachovalé; celkově zaprášené, tkaniny mírně pomačkané. Stříbrné nitě a lamely poněkud ztmavlé.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Kolem poloviny 17. st. (dle damašku).

Jeden ze dvou lambrekýnů, červený hedvábný damašek a stříbrná borta. Český krumlov, foto G. Čapková, J. Slaviček

ervený sametový lambrekýn s bortou a třásněmi

Historická poznámka: Lambrekýn je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov. V minulosti mohl tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Textilní depozitář.

Popis: Červený sametový lambrekýn zdobený hedvábnou tkanou bortou s krátkými a dlouhými třásněmi, zlaté střapce. Jedná se o upravovaný, přešíváný objekt – zřejmě poněkud starší část (dnešní lambrekýn) byla doplněna novější částí (obdélník tkaniny nad lambrekýnem a po jeho stranách). Obě části jsou sešity z více kusů tkaniny. Dva podobné nevezorované samety (straší část/ novější část) vykazují jistý rozdíl v lesku a měkkosti, snad i v délce vlasu. Oba jsou tkány velmi hustě (bez možnosti podrobnějšího průzkumu nebylo možno určit jejich základní vazbu). Osm zlatých střapců je zavěšeno na režném provázku. Při horním kraji na rubu našito 17 kovových kroužků. Šito ručně.

Rozměry: Celek 70 × 308 cm; boční obdélníky 49 × 33,5 (33 cm); šíře části ze staršího sametu – 29 cm; podšívky staršího sametu – pruh lněné podšívky v šíři 14 cm, pruh hedvábné podšívky v šíři 15 cm

Historie objektu: Přeneseno?

Tkanina: Dva hedvábné samety řezané, nevezorované; barva tmavě červená; vazba základní tkaniny?

Borta – tkaná, s jednoduchým technickým vzorem; tmavě červené hedvábí, se dvěma délkami třásní (2,2 cm, 13 cm). Střapce ze zlatých nití, jádro dřevěné.

Podšívka – 3 typy podšívky: bavlněná růžovohnědá pod zřejmě novější částí, lněné plátno růžovohnědé a hedvábné plátno červené pod starší částí.

Stav: Celkově zaprášený, střapce, borty s třásněmi i samety zachovalé (na starším z nich stopy po skladech).

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

ervený sametový lambrekýn s bortou a třásněmi. Český Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček

Pokrývka červenožlutá prošívaná

Historická poznámka – popis: Pokrývka – přehoz je součástí původního mobiliárního fondu zámku Český Krumlov.

Lokalizace: Depozitář textilu.

Popis: Obdélníková pokrývka z červeného hedvábného atlasu se žlutým polem ze žlutého hedvábného atlasu.

Poměrně široký, měkce proložený lem pokrývky se svrchní vrstvou z červeného atlasu je zdoben hustým bodovým prošíváním (bílou lněnou nití) v paralelně běžících liniích. Je sešit z více kusů (druhotné použití, původně mohlo jít o pokrývku nebo oděv). Podšívka – světlé (šedavé) lněné plátno.

Vsazená žlutá plocha je zdobena řídkým lineárním vzorem; linie jsou tvořeny silnou bílou lněnou kroucenou nití, přichycenou spodní bílou lněnou nití (technika – kladená nit), tyto stehy procházejí i skrz podšívku z bílého lněného plátna. Motivy (stylizované květy a listy, ve středu růžice) jsou měkce vycpány světlým vlněným rounem. Mimo ně vycpávka není. I žlutá část je sešita z více kusů, což opět naznačuje druhotné použití (jen u samotné žluté tkaniny, nebo kladená nit jde přes spojovací švy).

Zřejmě sestaveno z druhotně použitého, i původně prošívaného materiálu (červená část), a ze žluté tkaniny, která byla pro toto použití sešita z více kusů a poté vyzdobena měkce podloženou bílou výšivkou (a též podšívku). Červený lem je na jedné straně nápadně užší a jeho vnější kraj je zde nerovný – snad zde byla pokrývka více poškozena a z toho důvodu zkrácena (?). Šito ručně.

Rozměry: Celkově 152 × 171 cm; žluté pole 83 × 115 cm (šíře červeného lemu na každé straně jiná).

Tkaniny: Červený a žlutý hedvábný osnovní atlas nevzorovaný. Podšívky – dvě různá lněná plátna (bílé a šedavé).

Stav: Celkově slabě zaprášeno (červená tkanina nepatrně více). Oba atlasy místy odřené, popraskané.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Červená část 17. až 18. století, žlutá novější.

Pokrývka červenožlutá prošívaná, detail, eský Krumlov, G. apková, J. Slaviček

Pokrývka čerenožlutá prošíváná, eský Krumlov, foto G. apková, J. Slaviček

Hluboká

Portiéra, závěs s eggenberskými znaky

Historická poznámka – popis: Portiéra je součástí souboru eggenberských nástěnných textilií přivezených knížetem Janem Antonínem z Eggenbergu z ambasadorské mise v říši v roce 1638. Soubor byl pořízen pro výzdobu dočasného sídla knížete v římském paláci Ceri. Na Českém Krumlově byly jeho části uchovávány v tzv. římské garderobě (inventář z r. 1712), později některé umístěny do pokoje zvaného římský eggenberský erbovní pokoj v parádním apartmánu knížete (inventář z r. 1732). V 19.století byly části souboru převezeny na zámek Hluboká. Kromě portiéry se zde zachoval velký špalír s erbem a Minervou na stěně schodišové haly (515 × 394 cm) a část dalšího špalíru s erbem na stropě vstupní místnosti, adjustovaná na dřevěné desce (243 × 327 cm).

Lokalizace: depozitář zámku

Popis: Textilie ve tvaru dlouhého obdélníku sestává ze svrchní vrstvy (tmavě červený damašek s drobnějším vzorem a našitou výzdobou) a spodní vrstvy (světle hnědá podšívka). Bez mezivrstvy.

Střed obdélníku zaujímá velká kartuše s bitevním výjevem orámovaným volutami a nahoře završená maskaronem. Kartuši na stranách flankují postavy sedících andělů se snítkou (?) v levé, resp. pravé ruce a druhou rukou se opírající o pozlacený vypouklý štít, nalevo s orlicí a korunkou, napravo se třemi růžemi. Podél horního a dolního kraje páska, při levém a pravém kraji opět voluty.

Levá a pravá strana obdélníku a část jeho dolního kraje jsou lemovány našitými kratšími (po stranách) a delšími (dole) třásněmi červené a žluté barvy. Třásně jsou našity většími šikmými stehy. V pravé části dolního kraje třásně (do restaurování roku 2014) chyběly.

Obdélník je sešit z pěti kusů damašku. Vzor – v odsazených řadách (po směru útku) střídavě v jedné doleva a ve druhé doprava nakloněné desetilaločné piniové šišky se stromečkovitě formovaným jádrem. U kusu na pravém konci obdélníku se zachovaly oba pevné kraje tkaniny (tedy její úplná šíře). Přímou na damašek (bez mezivrstvy) jsou našity výzdobné prvky ze žluté, bílé, smetanově bílé a tmavě červené tkaniny s malbou. Rubová strana aplikovaných tkanin je potřena vrstvou klišu (?), takže jsou robustnější, tužší, ne však zcela ztvrdlé. V našití (na všech svých krajích) jsou prvky nepatrně nabrané, což se dnes projevuje pouze jejich zvlněním, v minulosti však tímto způsobem bylo dosaženo toho, že mírně plasticky vystupovaly. Nejde o následek smršnění (sražení) některého z materiálů. Prvky jsou podél krajů přichyceny k podkladu drobnými stehy (spodní nití) společně s konturami z kladených kroucených nití různé tloušťky a barvy; vnitřní členění ploch je tvořeno rovněž kladenými kroucenými nitěmi a spoře doplněno jednoduchou výšivkou.

Podšívka je sešita ze tří kusů tkaniny. Na rub svrchní vrstvy je našita pouze po obvodu. Při horním kraji je podšívka přeložena do úzkého „tunelu“ (šíře 5 cm). Podšívka je dostatečně volná. Vše šito ručně.

Rozměry: 256 × 76 cm (včetně třásní)

Tkanina: – červená tkanina – podklad aplikací:

Vazba – damašek z pětivazného osnovního a pětivazného útkového atlasu (u osnovního décochement 2, u útkového décochement 3)

Osnova – hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken se slabým zákrutem Z, tmavě červené; dostava 130 nití/cm; découpure 5 – 6 osn. nití

Útek – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, tmavě červené, dostava kolem 27 prohožů/cm (mírně kolísá), découpure 2 prohozy útku

Pevný kraj – šíře 2 mm, vazba plátno, mat. – celkem 4 osnovní nitě, hedvábí, zákrut S z několika nití různých barev
Mignonette – šíře 11 mm, vazba pětivazný útkový atlas s décochement 3, mat. – hedvábí, zákrut S ze dvou pramenů vláken se slabým zákrutem Z, zelená a bílá, popis od pev.kraje směrem ke středu tkaniny: 13 × zelené, 6 × bílé, 6 × zelené, 5 × bílé, 10 × zelené

Raport vzoru – šíře 9 cm, výška 12 – 13 cm (mírně kolísá s dostavou), vzor nesymetrický
 Návod – přímý; utkáno na tažném tkalcovském stavu pro tkaní damašků

– Žlutá tkanina aplikací:

Vazba – osmivazný osnovní atlas s décochement 2

Osnova – hedvábí, slabý zákrut S, žluté, dostava 140 osnovních nití/cm

Útek – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, žluté, dostava 40 prohozů/cm

Pevný kraj – ?; celková šíře tkaniny není známa (přes 50 cm)

– Bílá, smetanově bílá a tmavě červená tkanina – velmi blízké žlutému atlasu

– Kroucené nitě, tvořící kontury a vnitřní členění ploch – silnější, slabší; hedvábí, závěrečný zákrut S, žluté, bílé, hnědé, černé, zelené, modré, tmavě červené (technika kladené nitě; jsou kladeny jednoduše nebo jako dvojice paralelně běžících nití); našity hedvábnu nití v odpovídající barvě

– Nitě výšivky – hedvábí, zákrut S ze dvou pramenů vláken se zákrutem Z, různé barvy (výšivka jednoduchá, většinou řady předních nebo stonkových stehů, ve středu růží uzlíčky)

– Podšívka z dnes světle hnědého (pův. růžového?) lněného plátna.

Stav: Tmavě červený damašek je soudržný, měkký. Aplikované tkaniny na první pohled působí zachovale, vlivem zpevňujícího nátěru na rubové straně (klich?) jsou však narušené a křehké. Malba vybledlá. Část třásní (v délce 92 cm) při dolním kraji byla v minulosti odstraněna. Několik starších šitých oprav. Mírně zaprášeno.

Restaurováno: Ano. V souvislosti s úpravou k vystavení (roku 2014). Součástí zásahu bylo doplnění třásní jejich odděleně dochovaným fragmentem a našití suchého zipu na podšívku podél horního kraje textilie.

Datace: 1638, ím.

Jindřichův Hradec

Dva polštáře z tkaniny s květy

Historická poznámka – popis: Polštáře jsou součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec. V minulosti mohly tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Truhlice, 1. patro, Adamovo stavení.

Popis: Větší kruhový polštář lemovaný kroucenou šňůrou a menší oválný polštář s bortou našitou ve dvou rovnoběžných liniích. Oba s potahy z téže hedvábné tkaniny s vytkaným pestrým vzorem na světlém pozadí, s měkkou vycpávkou. Dekor – vlnovky tvořené z větévek s barevnými květy.

Tkanina: Vazba – taffetas broché. Osnova – hedvábí, zákrut S, světle žluté, dostava 62 nití/cm; pořadí útků v passée: 1 základní, 1 broché; útek základní – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, světle žluté, útky broché – hedvábí, x bouts se zákrutem Z, různých barev, dostava 28 passées/cm. Efekt broché útků – flotují dle požadavku vzoru.

Stav: Tkanina vybledlá, místy odřená. Hnědávě skvrny („mapy“ po zvlhnutí).

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Tkanina 3. čtvrtina 18. století.

Dva polštáře z téže tkaniny, hedvábná taffetas broché. Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček.

Polštář čtvercový – tisk

Historická poznámka – popis: Polštář je součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec. V minulosti mohl tvořit soubor s dalším vybavením místnosti dekorovaným stejným interiérovým textilem.

Lokalizace: Truhlice, 1. patro, Adamovo stavení.

Popis: Polštář čtvercového tvaru s povlakem z potištěného plátna (bavlna nebo len). Dekor – na růžovém pozadí bílá diagonální mřížka tvořená volně řazenými listovými motivy uzavírající bílá kruhová obrazová pole s kyticemi v nízkých dvouuchých vázách. V zaoblených rozích polštáře je tkanina ozdobně stažená.

Rozměry: 45 × 45 cm

Tkanina: Vazba – plátno. Osnova i útek – bavlna nebo len.

Stav: Mírně vybledlé, zaprášené.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Konec 18. století – 19. století.

Polštář čtvercový, rostlinný materiál s tištěným dekorem Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Pokrývka s lambrekýnem a malá obdélníková pokrývka

Historická poznámka – popis: Pokrývky – přehozy jsou součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec, jsou zhotoveny z druhotně a terciálně použitých tkanin. Textilie mohla být použita na dekoraci interiéru v širším rozsahu.

Lokalizace: Truhlice, 1. patro, Adamovo stavení.

Popis: Obdélníková pokrývka s lambrekýnem sestavená z více kusů silně vybledlé tkaniny s bizarním vzorem na damaškovém pozadí, podél dlouhých stran zdobená lambrekýnem. K lemování a vnitřnímu členění objektu jsou použity dva typy tkané borty. Světle modrá podšívka (původní).

Malá pokrývka – obdélník sešitý z více kusů tkaniny. Na jednom kraji našitá borta. Světle modrá podšívka z rostlinného materiálu.

Historie objektu: Terciární a druhotné použití tkaniny.

Rozměry: Pokrývka s lambrekýnem 186 × 169 cm; malá pokrývka 43 × 64 cm

Tkanina: Vazba – lampas fond satin liseré, lancé, broché, a liage repris. Osnova a základní útek hedvábí barvy světlé šedo zelené (pastelové), množství dalších vzorujících útků (různé typy stříbrných nebo zlatých nití včetně ondégarn, hedvábí různých barev, např. zelená a lososově červená; také trame d'accompagnement). Vzor – raport o délce 65 cm, šířka odpovídá polovině šíře tkaniny, návod přímý. Šíře tkaniny asi 53 cm (bez pevných krajů). Pevné kraje s mignonette (s červenobílými proužky). Velmi kvalitní materiál, vysoká dostava Tkáno na tažném tkalcovském stavu (métier à la tire). Borty tkané ze stříbrných nití. Podšívka z hrubšího světle modrého plátna, pravděpodobně len (lesklá – voskovaná?).

Stav: Pokrývka s lambrekýnem – upravováno, přešíváno (starší švy šité ručně bílou nití, novější ledabyle strojově). Tkanina velmi silně vybledlá (výrazná původní barevnost zachovaná v záložkách), kovové nitě ztmavlé, vzor odřený, borty ztmavlé a částečně uvolněné. Znečištěno prachem, skvrny.

Malá pokrývka – tkanina zachovalejší než u pokrývky s lambrekýnem (vhodnější pro event. podrobný průzkum vazby).

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Tkanina 1. čtvrtina 18. století, Francie.

Pokrývka s lambrekýnem, detail, Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Pokrývka s lambrekýnem, detail, Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Pokrývka s lambrekýnem, hedvábný lampas. Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Pokrývka na stůl I

Historická poznámka – popis: pokrývka – přehoz je součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec. Podle tradice byla součástí věna hraběnky Isabely rozené Merode -Westerloo, manželky hraběte Františka Josefa Černína, a může být bruselské provenience.

Lokalizace: Depozitář svozy, 2. patro, Adamovo stavení.

Popis: Obdélníková pokrývka na stůl podélně sešitá ze tří pruhů červeného hedvábného sametu, po obvodu zdobená bohatou zlatou výšivkou. Do obloučků vroubkované strany vybíhají na rozích do štítků. Vroubkovaný okraj textilie je uvnitř zdoben páry esovitě prohnutých akantových listů, jejichž spojení jsou osazena fantastickými rostlinnými motivy, obdobně jako vnitřní vrcholy rohových štítků. Červená hedvábná podšívka.

Rozměry: 139 × 225 cm.

Tkanina: Červený hedvábný řezaný samet (šíře tkaniny přes 49 cm). Výšivka zlatou nití různých typů (filé, frisé, lame), spirálky z pozlaceného drátku. Kovové nitě jsou přetahovány přes podložení z tuhého světlého papíru a přichyceny spodní nití. Různé typy mřížek. Samet je podložen pevným hrubším růžovým plátnem (len?), stehy procházejí oběma vrstvami. Podšívka z červeného hedvábného plátna bez vzoru. Švy šity ručně. Velmi kvalitní materiály i provedení.

Stav: Samet jen ojediněle poškozený, otláčený, výšivka místy rozvolněná nebo odřena, zde je odhaleno podložení z papíru. Na podšívce stopy po uchycení (v minulosti byla textilie zavěšena). Švy v nevelkém rozsahu porušené. Vše znečištěno prachem.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 1. třetina 18. století.

*Pokrývka na stůl.
Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček*

Pokrývka na stůl, hedvábný řezaný samet s ujšívkou. Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Tzv. antependium s aplikacemi

Historická poznámka – popis: Antependium je součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec. Stejně jako i jiné liturgické textilie mohlo být pořízeno úpravou darovaných tkanin dříve užitých k světským účelům.

Lokalizace: Depozitář (navinuto na válci).

Popis: Úzký vodorovný pruh z hedvábného sametu béžové barvy s aplikacemi a výšivkou.

Rozměry: 93 × 343 cm.

Tkanina: Chinoiserie. Sešito z více kusů řezaného hedvábného sametu béžové barvy, nevzorovaného. Aplikované prvky z různých tkanin, doplněno výšivkou – hedvábné nitě, žinylka (chenille). V pravidelném rozestupu pět postav rybářů stojících na lo kách a rukama do výšky zvedajících dlouhou síť, která tvoří girlandu. Lo ky – zlatá tkanina, vodní hladina – stříbrná tkanina. Rostlinstvo, kameny.

Podšívka z bílého lněného plátna. Na rubu označení – razítko (viz foto). Kroužky k zavěšení.

Pravděpodobně pozůstatek většího celku, závěs.

Stav: Aplikace poškozené, místy rozpárané švy. Zaprášeno.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Tzv. antependium s aplikacemi – chinoiserie. Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček.

*Tzv. antepidium s aplikacemi
– chinoiserie, detail.
Jindřichův Hradec, foto V. Otauská*

*Tzv. antepidium s aplikacemi – chinoi-
serie, detail označení na podšívce.
Jindřichův Hradec, foto V. Otauská*

Dvě stejné závěsné textilie (špalíry)

Historická poznámka – popis: Špalíry jsou součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec.

Lokalizace: Depozitář svozy, 2. patro, Adamovo stavení.

Popis: Dvě stejné závěsné textilie sestavené střídavě ze svislých pruhů tmavě červeného sametu a vyšíváního režného plátna (v obou případech 5 x výšivka, 4 x samet). Výšivka různobarevnou hedvábnou žinylkou (chenille) s pozadím původně zcela krytým našitými bílými sekanými perlemi s místy patrnou tmavou podkresbou. Dekor u všech pruhů (a u obou kusů) stejný, vykazující pouze barevné obměny: V řadě nad sebou obrazová pole v symetrické soustavě pásků, girland a stuh s urnami a kyticemi. Jednotlivé pruhy sametu nesoucí stopy po odpáraných páskových aplikacích jsou narozdíl od pruhů s výšivkou vždy sesazeny z více kusů tkaniny (osnova u nich běží vždy horizontálně). Podšívka z hrubého lněného plátna sešita z mnoha kusů tkaniny. Kovové kroužky k zavěšení. Bílý „suchý zip“. Původní švy šity ručně.

Rozměry: 201 x 288 cm

Tkanina: Tmavě červený hedvábný řezaný samet (pruhy široké 6–16 cm).

Výšivka na hrubším světlém lněném plátně (osnova i útek len, zákrut Z, světlý, dostava v obou směrech asi 14/cm; pruhy široké 29,5 až 30,5 cm). Žinylka (chenille) není kladená, ale prochází tkaninou. Jednotlivé perle jsou navlečeny na jemném drátku, za oběma konci perle je drátek vždy ukončen malým očkem, takto připravené drátky pak nití našity na tkaninu (nit: len, zákrut S ze dvou pramenů vláken se zákrutem Z, světlý).

Podšívka z režného lněného plátna.

Stav: Silně poškozeno. Samet potrhaný, popraskaný, jeho vlas částečně odřený z doby, kdy nesl našitou výzdobu, perle z velké části chybí, žinylka (chenille) vybledlá, místy odřená. Silně zaprášeno.

Restaurováno: Nerestaurováno (jen na rubu k hornímu kraji našit proužek bílého suchého zipu).

Datace: Samet starší, výšivka a sesazení první třetina 18. století.

*Jedna ze dvou stejných závěsných textilií (špalírů), detail.
Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček*

Jedna ze dvou stejných závěsných textilií (špalírů). Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

Modrobílé antependium

Historická poznámka – popis: Antependium je součástí původního mobiliárního fondu zámku Jindřichův Hradec. Stejně jako i jiné liturgické textilie mohlo být pořízeno úpravou darovaných tkanin dříve užitých k světským účelům.

Lokalizace: Depozitář svozy, 2. patro, Adamovo stavení.

Popis: Antependium z modré vlněné tkaniny se šesti svisle našitými pruhy bílé krajky s trojúhelníkovými vroubky a dvěma vodorovně našitými vlněnými bortami s modrými a bílými třásněmi. Tmavá podšívka. Šito ručně.

Rozměry: 96 × 170 cm.

Tkanina: Modrá vlněná tkanina – vazba čtyřvazný kepr 2/2; osnova i útek vlna, zákrut Z, modrá. Dostava v osnově 16/cm, v útku 14/cm. Krajka – bílý len, zákrut Z. Technika – výšivka na síti (síť ovany základ se vzorem vytvořeným vloženou nití ve stehu látacím a protahovacím, též: *f /eť*). Podšívka – hrubé plátno z rostlinného materiálu, tmavě hnědá, lesklá (hlazená, voskovaná?). Borta s třásněmi – bílý len, světle modrý len, tmavě modrá vlna.

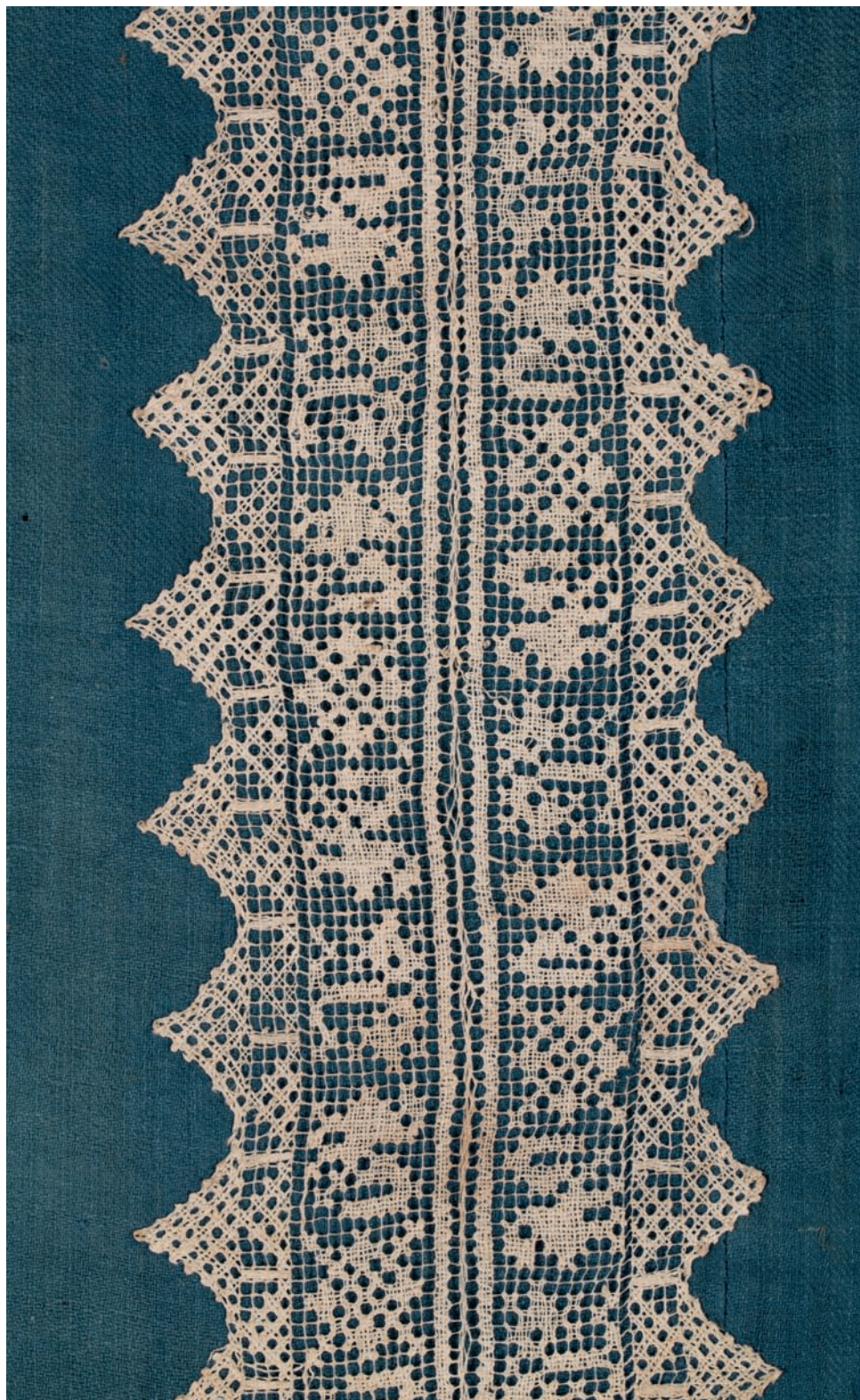
Stav: Mírně zaprášeno. Místy proděravění. Krajka potrhaná. Tmavé skvrny.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. stole

Antependium, Jindřichův Hradec, foto J. Slaviček

*Antependium, detail.
Jindřichův Hradec,
foto J. Slaviček*

VALTICE

Velká dvoudílná nebesa s dekorem malovaným na hedvábném plátnu

Historická poznámka – popis: Nebesa s lambrekýny s hedvábnou tkaninou zdobenou malbou, která bývala v inventářích nazývána *pékin*. V minulosti tvořila součást lože, jež dekorovalo stejně zdobenou místnost zámku Valtice. Části této výzdoby (supraporty) jsou zachovány in situ.

Lokalizace: Depozitář

Popis: Strop nebes – dřevěná konstrukce s vnitřní výzdobou a částí lambrekýnů a vnější rám nebes – dřevěná konstrukce s vnějšími lambrekýny.

Označení (nálepka) – VL 1201.

Strop nebes (se spodní pohledovou stranou) má dřevěnou konstrukci. Na svrchní straně konstrukce jsou mohutná kovová oka k upevnění nebes. Rám stropu má zhruba obdélníkový tvar (čelo a boky jsou mírně vlněné), strop je mírně vypouklý a ve středu je v ploše asi 153 × 144 cm ohraničené jedním stupněm dále vyvýšený. Spodní strana konstrukce stropu je potažena hrubým bílým plátnem z rostlinného materiálu a přes něj malovaným hedvábným plátnem. Tento ozdobný potah je sešit z více kusů tkaniny, malba v některých případech přechází přes švy, jinde je ve švech přerušena (druhotné použití). Dochovaly se tři vnitřní lambrekýny (o šíři 31–35 cm), a to přední (čelo nebes), zadní (u stěny místnosti) a jeden z bočních. Druhý boční lambrekýn chybí. K rámu jsou lambrekýny připevněny pomocí hřebíků. Vnitřní (pohledová) strana lambrekýnů je vyrobena z malovaného plátna, podšívka u bočního a předního (čelo nebes) lambrekýnu je z větší části z hedvábného zeleného plátna (taffetas) a jen při horním kraji ze světle hnědého plátna z rostlinného materiálu, u lambrekýnu při stěně je celá z hrubšího hnědého plátna.

Zeleným hedvábným plátnem jsou zespodu potaženy i boční části stropního rámu a jeho čelní část. Část stropního rámu, která byla u zdi, je zespodu potažena hrubým bílým plátnem z rostlinného materiálu, jsou v ní vyvrtané různé velké otvory a na obou koncích má po jednom výběžku (*původně byla posazena na konstrukci u zdi*).

Dřevěný vnější rám, který zvnějšku těsně přisedal ke konstrukci stropu, je na vnější straně opatřen bílým nátěrem a zeleně zdoben. K jeho vnitřní straně jsou pomocí hřebíků připevněny tři lambrekýny (přední a dva boční). Jejich přední (pohledová) strana je vyrobena z malovaného plátna, podšívka ze zeleného hedvábného plátna.

Na vnitřní straně vnějšího rámu jsou vyvrtány malé otvory, vždy ve velké vzdálenosti od sebe (na ostatních stranách? – při současném způsob uložení nepřístupné).

Obě dochované části nebes jsou zdobeny bortou tkanou ze zeleného, růžového a bílého hedvábí.

Mezivrstva (všech) lambrekýnů je tuhá, hladká, pravděpodobně vyrobená ze silného plátna (není přístupná). Dlouhé kraje lambrekýnů vyběhají do střídavě menších a větších oblouků. Krátké kraje vnitřních i vnějších lambrekýnů jsou k sobě v rozích nebes sešity. Tyto kraje jsou na straně u zdi rovné, jinde se směrem dolů mírně rozšiřují.

Rozměry: Rám stropu – asi 235 × asi 210 cm (delší po stranách, kratší u zdi a v čele); vnější rám – boční strany asi 240 cm, čelní strana asi 250 (rám je zlomený).

Historie objektu: Část obdobné tkaniny zachována v expozici.

Malovaná tkanina:

Vazba plátno (taffetas), výzdoba pestře a zlatě malovaná.

Osnova:

Materiál: hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, smetanově bílé

Dostava: 40/cm

Útek:

Materiál: hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, smetanově bílé

Dostava: 36/cm

Pevný kraj:?

Celková šíře tkaniny: přes 75 cm

Borta: Hedvábná, tkaná; šíře 1,7 cm (zelené, růžové, bílé hedvábí). Podobná borta též u sametových nebes a u terčíku ve středu stropu nebes s tištěnými dekory.

Stav: Zanedbané. Malovaná tkanina je znečištěná hmyzem, ojediněle i ptačím trusem, silně zaprášená, zkřehlá – na více místech prasklá, proděravělá – nejvíce poškozen čelní lambrekýn na vnějším rámu, kde je tkanina již v rozpadu (zřejmě z velké části působením UV záření). Četné hnědé skvrny – stopy po promáčení. Švy místy porušené, malba ojediněle odřená, borta odpáraná. Zelená podšívka místy potrháná, rovněž se skvrnami po promáčení. Hrubší plátina většinou soudržná. Svrchní strana nebes silně zaprášená. Jeden boční vnitřní lambrekýn chybí. Dřevěná konstrukce vnějšího rámu (čelní strana) rozlomená. Textilní potah byl pravděpodobně druhotně použit – nasvědčuje tomu způsob sesazení z malých a velkých kusů, z nichž některé již nesou stopy po dřívějším použití (stopy po prošíití apod.), malba v některých případech ve švech nenavazuje.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Nebesa s dekorem malovaným na hedvábném plátne, detail Valtice, foto V. Otauská

Nebesa (podhled) s dekorem malovaným na hedvábném plátne, v horní části patrná dřevěná kostra pro připevnění nad hlavami lože. Valtice, foto V. Otauská.

Malá nebesa ze vzorovaného sametu

Historická poznámka – popis: Nebesa s lambrekýny z hedvábného sametu byla v minulosti součástí lože, které dekorovalo stejně zdobenou místnost zámku Valtice. Interiér parádního pokoje – ložnice je zachycen na historické fotografii z přelomu 19. a 20. stol.

Lokalizace: Depozitář.

Popis: Strop malých nebes – dřevěná konstrukce s vnitřní výzdobou a lambrekýny, odděleně se dochoval dřevěný zdobený obklad původně z vnější strany nebes (úplný?). Vnější lambrekýny chybí. Označení (nálepka) – 921.

Strop nebes se spodní pohledovou stranou má dřevěnou konstrukci. Na svrchní straně rámu jsou mohutné kovové háky k zavěšení nebes. Rám má obdélníkový tvar, strop formu stříšky s plochým zakončením. Spodní (pohledová) strana stropu je potažena hrubým světlým plátnem a přes něj drahocenným hedvábným vzorovaným sametem. Tento potah je sešit z více kusů sametu. Dlouhé, úzké stěny stupně, který člení vnitřní prostor nebes, jsou lemovány řadou šupinovitě se překrývajících srdéček z červené voskované hedvábné tkaniny. Strop je zdoben pozlacenou dřevěnou lištou. Na spodní stranu rámu, která je potažena hrubším béžovým plátnem z rostlinného materiálu, jsou pomocí hřebíků připevněny tři lambrekýny, dva boční a jeden čelní (*zadní chybí? – nebo jím nebesa ani původně nebyla opatřena?*). Jejich vnitřní (pohledová) strana je vyrobena převážně z téhož vzorovaného sametu. Podšívka bočních lambrekýnů je z hedvábného plátna (taffetas) lososově červené barvy, jen při horním kraji s proužkem z růžovohnědého plátna z rostlinného materiálu, u čelního lambrekýnu jen z růžovohnědého plátna z rostlinného materiálu. Mezivrstva – hrubé režné plátno z rostlinného materiálu. Dolní kraj čelního lambrekýnu je tvarován do dvou oblouků a dvou půloblouků (na stranách), vždy mezi dva oblouky je našita plochá ozdoba vytvořená z různých hedvábných tkanin, efektních nití, tkalounů a tří typů tkaných bort (jedna z bort je blížká bortě u velkých dvojdílných malovaných nebes a bortě, z níž je terčík ve středu stropu nebes s tištěnými vzory); celkem tři tyto ozdoby. Prostřední ozdoba má oválný tvar, dvě po stranách mají tvar kruhový s visící kapkou. Boční lambrekýny při dolním kraji vyběhají do dvou půloblouků a jednoho oblouku (uprostřed), mezi oblouky jsou umístěny ozdoby s kapkou (celkem dvě), jako u čelního lambrekýnu. Všechny tři vnější lambrekýny chybí.

S boků nebes (mezi vnitřními a vnějšími lambrekýny) původně splývaly dlouhé závěsy ze vzorovaného sametu s lososově červenou podšívkou. Velmi malý zbytek jednoho z nich se dochoval na dolní ploše boční strany rámu. Je vidět, že závěsy byly na horním kraji opatřeny kovovými háčky, které se zavěšovaly do kovových oček na rámu. Dochovaly se tu i dřevěné a kovové součástky, které umožňovaly stahování a roztahování závěsů, a doplňky nebes – ozdobné vázy.

Rozměry: Rám 96 x 157 cm, hloubka 30 cm. Lambrekýny – šíře max. 37 cm.

Vzorovaný samet: Vazba – velours ciselé double corps, nuancé, fond satin (?) – vzorovaný vícebarevný samet řezaný a smyčkový, v základu atlas (tzv. velours jardinière).

Tkalcovský stav: Tažný tkalcovský stav (métier à la tire) pro výrobu sametů.

Celková šíře tkaniny: přes 55 cm.

Raport vzoru: vzor symetrický; návod: hrotový.

Borty: Tkaná hedvábná borta (zelené, růžové a bílé hedvábí) – podobná bortě u malovaných nebes a té, z níž je vyroben terčík u nebes s tištěnými vzory, šíře 1,7 cm; tkaná hedvábná borta červená, s krátkými třásněmi a stříbrnými nitěmi, šíře 1 cm; tkaná hedvábná borta růžová s bílými kvítky, šíře 1,2 cm. Doplněno světlou hedvábnou tkaninou s lancé útkem ze zlaté lamely, probíhajícím po celém povrchu tkaniny, na ni našity ozdobné silné kladené nitě např. jako dvě křížící se vlnovky.

Stav: Zanedbané. Celá nebesa jsou znečištěna prachem; samet je zkřehlý, ojediněle v nevelkém rozsahu prasklý nebo proděravělý, borty a ozdobné nitě místy odpárané, na hedvábné podšívce četné hnědé skvrny po plísni. Vnější lambrekýny a závěsy chybí.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 1. pol. 18. století

Nebesa (podhled) ze vzorovaného sametu. Valtice, foto G. apková, J. Slaviček.

Nebesa ze vzorovaného sametu, detail. Valtice, foto G. apková, J. Slaviček.

Malá dvoudílná nebesa s malovaným a tištěným dekorem

Historická poznámka – popis: Baldachýn s tištěným vzorem je na reverzu opatřen historickým nápisem zaznamenávajícím, že pochází ze zámeckého divadla. Je součástí původního mobiliárního fondu zámku Valtice.

Lokalizace: Depozitář

Popis: Strop nebes – dřevěná konstrukce s vnitřní výzdobou a čtyřmi lambrekýny a vnější rám nebes – dřevěná konstrukce se třemi vnějšími lambrekýny.

Strop nebes se spodní pohledovou stranou má dřevěnou konstrukci. Na horní straně konstrukce jsou mohutná kovová oka k upevnění nebes. Rám stropu má zhruba obdélníkový tvar (směrem od zdi se zužuje), čelo a boky jsou mírně zvlněné, rozměry 95 × 160 cm, strop je vypouklý (hloubka 16 cm). Spodní strana stropu je potažena hrubým bílým plátnem a přes něj bílým plátnem s pestrým malovaným dekorem napodobujícím chiné à la branche (event. by mohlo jít i o ruční tisk, ale velmi primitivní, s mnoha posuny a nepravidelnostmi v barevnosti). Tento potah je sešit z více kusů tkaniny. Ve středu stropu je upevněn malý ozdobný terčík z tkané hedvábné borty (zelené a bílé hedvábí), která se podobá bortě na velkých dvoudílných nebesích s malovaným dekorem a jedné z bort na sametových nebesích. Dochovaly se čtyři vnitřní lambrekýny (o šíři max. 36 cm), které jsou pomocí hřebíků (?) připevněny ke spodní straně stropního rámu. Tato plocha rámu je potažena světlým hrubším plátnem z rostlinného materiálu. Vnitřní (pohledová) strana lambrekýnů je vytvořena z bílého plátna (rostlinný materiál) s tištěným dekorem (úponky s květy, pozadí jemně proužkované). Boční lambrekýny a lambrekýn čelní jsou vybaveny podšívkou ze zeleného hedvábného plátna, jen jejich horní kraj je podšit pruhem ze světle hnědého a zelenohnědého hrubšího plátna z rostlinného materiálu.

Na spodní straně stropního rámu je upevněna tvarovaná kovová tyč (dvě stejné části) s kroužky, na nichž visely závěsy (boky a čelo). Dochovala se malá část jednoho z nich, a sice podélně přeložený lem horního kraje závěsu ze světle hnědého hrubšího plátna z rostlinného materiálu. Horní kraj ozdobné tkaniny s podšívkou (a nejspíš zdobené bortou) byl všit do tohoto lemu. Lem je dosud částečně přišit ke kroužkům na tyči. Zachovaly se tu i kovové prvky, které umožňovaly stahování závěsů.

Dřevěný vnější rám (93 × 167 cm), který zvnějšku těsně přisedal ke stropnímu rámu, je na vnější straně opatřen bílým nátěrem a zeleně zdoben (jako u velkých dvoudílných nebes s malovanou výzdobou). K jeho vnější straně jsou pomocí hřebíků připevněny tři lambrekýny (jeden čelní a dva boční). Jejich přední (pohledová) strana je vyrobena z bílého plátna (rostlinný materiál) s tištěným dekorem (úponky s květy, pozadí jemně proužkované – jako u lambrekýnů vnitřních), podšívkou ze zeleného hedvábného plátna a v horní části z hrubého plátna z rostlinného materiálu. Šířka vnějších lambrekýnů je max. 49 cm.

Obě dochované části nebes jsou zdobené bortou z potištěného bílého plátna z rostlinného materiálu, jednoduchý dekor opět napodobuje chiné à la branche (šíře borty 2,6 cm; délka raportu 26 cm; šířka raportu odpovídá šíři borty). Borta je vždy na vnější straně lemována jednou našitou žinylkovou nití zelené barvy.

Mezivrstva (všech) lambrekýnů – hrubé bílé plátno z rostlinného materiálu. Dlouhé kraje lambrekýnů vybíhají do střídavě menších a větších oblouků, na koncích do delších cípů.

Krátké kraje vnitřních lambrekýnů byly k sobě v rozích nebes sešity. Tyto kraje jsou na straně u zdi rovné, jinde se směrem dolů mírně rozšiřují. Krátké kraje vnějších lambrekýnů dnes nejsou sešité (ve tkanině se ale nacházejí zbytky šicí niti).

Vnitřní potah stropu – zřejmě jde o druhotné použití tkaniny (způsob sešití z kousků nepravidelného tvaru).

Rozměry: Rám stropu – 95 × 160 cm, hloubka 16 cm.

Vnější rám 93 × 167 cm.

Tkanina s malovaným dekorem napodobujícím chiné a la branche:

Vazba – plátno.

Osnova i útek – rostlinný materiál, bílý.

Tkanina s tištěným dekorem (úponky s květy):

Vazba – plátno.

Osnova i útek – rostlinný materiál, bílý.

Dostava v osnově: 20 nití/cm. Dostava v útku: 17 prohozů/cm.

Tištěný dekor – nesymetrický, šíře raportu 23 cm, délka 45 cm.

Borta: V terčíku – hedvábná, tkaná (zelené a bílé hedvábí), šíře 1,5 cm. Podobá se bortě na velkých dvoudílných nebesích s malovaným dekorem a jedné z bort na sametových nebesích.

Borta tištěná – viz výše.

Stav: Zanedbané. Tkaniny potřhané, silně zaprášené. Švy ojediněle narušené, podšívka místy protržená, borty jen výjimečně odpárané. Na tkaninách skvrny.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. století.

Malá dvoudílná nebesa s tištěnými dekory. Rám s vnějšími lambrekýny. Valtice, foto G. apková, J. Slaviček.

Malá dvoudílná nebesa s tištěnými dekory, pohled nebes s vnitřními lambrekýny. Valtice, foto G. apková, J. Slaviček.

Světle modrý hedvábný damašek

Historická poznámka – popis: Špalír z hedvábného damašku s rozměrným vzorem, zachovaný in situ, dekoruje horní část interiéru malé soukromé oratoře v závěru apartmánu piana nobile zámku Valtice. Textilně-technologický rozbor nebylo možno realizovat pro nepřístupnost místa dochování.

Datace: 18. století.

*Světle modrý hedvábný damašek.
Valtice, foto Eoa Lukášová*

VELKÉ LOSINY

Závěs kryjící půlkruhový výklenek v horní části stěny proti oltáři v původní renesanční kapli z 80. let 16. st.

Historická poznámka – popis: Závěs je součástí původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny.

Lokalizace: Horní část stěny proti oltáři v renesanční kapli.

Popis: Závěs plně kryjící zadní stěnu dnes nehlubokého půlkruhového výklenku v horní části stěny proti oltáři (rovný kraj půlkruhu dole), původně zřejmě propojení do oratoře. Závěs je sešit ze šesti pruhů tkaniny, v horní části jsou pruhy překryty jedenácti podlouhlými laloky z těžé tkaniny (lambrekýn). Pruhy i laloky jsou lemovány zlatou tkanou bortou. Textilie je nepřístupná.

Rozměry: Průměr půlkruhu 340 cm; všech šest pruhů má stejnou šířku.

Tkanina: Samet hedvábný řezaný, bez vzoru. Podšití?

Borta: Tkanina ze zlaté niti (duše ovinutá pozlacenou kovovou lamelou).

Stav: Závěs silně zaprášený, švy místy porušené, samet v dolní části pruhů potrhaný, borta ztmavlá.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Možnost – podle data stavební úpravy oratoře.

Závěs kryjící půlkruhový výklenek v renesanční kapli, řezaný samet. Velké Losiny, foto V. Otavská

Potah oltářní stěny v barokní kapli

Historická poznámka – popis: Špalíry jsou součástí původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny. I přes ztíženou možnost datace dokládají rozšířený a málo dochovaný způsob dekorací stěn textiliemi, rozšířený koncem 17. a v 18. století, s použitím horních lambrekýnů kladených přes špalíry, často lemujících celou místnost.

Lokalizace: Oltářní stěna v barokní kapli.

Popis: Potažení celé plochy oltářní stěny. Upevněno lehkými zdobenými pozlacenými lištami. Vzor – hexagonální síť tvořená zauzlenými lany, ve vzniklých polích granátová jablka nad korunkou nebo růže. V levé a pravé horní části plochy potažené tkaninou jsou umístěny dva lambrekýny s mírně vlněným dolním krajem, lemovaným třásněmi ze zlatých nití.

Tkanina: Polohedvábný damašek (lesklé plochy v osnovním atlasu osmivazném, décochement 3; matné plochy – útkový kepr čtyřvazný Z). Zajímavost – součástí vzoru (raportu) jsou drobné „skvrnky“ vytkané flotujícím útkem (vázaným par découpure), které napodobují poškození tkaniny. Vyskytují se jak v základu, tak i ve vzoru. Neobvyklé. Vzor působí archaicky.

Osnova

Materiál: hedvábí, zákrut S ze dvou pramenů vláken se zákrutem Z, žluté (některé nitě vybledlé v bílou, nebo záměrně nestejně probarveno).

Dostava – 44 až 46/cm

Découpure – 2 osn. nitě

Útek

Materiál: len, zákrut Z, bílý

Découpure – 1 prohoz útku

Dostava – 18/cm.

Vzor je symetrický. Raport vzoru – šířka 31,5 cm, výška 56 cm.

Celková šířka tkaniny min. 92 cm.

Stav: Textilie je soudržná, zaprášená, místy tmavší skvrny.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Vzhledem ke vzoru s vytkaným „poškozením“ nutno ověřit, zda nejde o imitaci starší (původní?) tkaniny.

Potah oltářní stěny v barokní kapli, polohedvábný damašek. Velké Losiny, foto V. Otauská

Potáh oltářní stěny v barokní kapli, detail. Velké Losiny, foto V. Otauská

Textilní potah plochých opěradel na kruchtě barokní kaple a potah stoliček v její oratoři

Historická poznámka – popis: Tkaniny jsou součástí původních interiérových dekorací velkolosinské barokní kaple, dochovaných in situ.

Lokalizace: Povrch plochých opěradel na kruchtě v barokní kapli, svrchní potah jednoduchých stoliček v oratoři na pravé straně od oltáře.

Popis: Svrchu druhá vrstva textilního potahu plochých opěradel umístěných na kruchtě (dnes přetaženo světlou tkaninou s jemným vzorem); svrchní potah čalounění jednoduchých stoliček v oratoři na pravé straně od oltáře (zde v kombinaci s úzkou bortou dnes béžové barvy).

Tkanina: Pětivazný osnovní atlas liseré?; osnova – hedvábí? zelené barvy (na stoličkách vybledlé, dnes šedobéžové), útek – len bílý a hnědý. Velký raport – nedochován celý (v obou směrech větší než 59 cm).

Borta u potahu sedák stoliček: Bavlněná tkaná borta dnes šedobéžové barvy.

Stav: Potah sedáků stoliček – silně vybledlý, zaprášený. Potah opěradel na kruchtě – je vidět jen malá část na zadní straně opěradel – zde barva nevybledlá.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18. nebo 19.st.

Svrchní potah stoličky v jedné z oratoří barokní kaple.

Velké Losiny, foto: V. Otauská

Potah opěrák a stěn v oratořích

Historická poznámka – popis: Tkanina je součástí původních interiérových dekorací velkolesinské barokní kaple, dochovaných in situ.

Lokalizace: Oratoře v barokní kapli.

Popis: Svrchní potah plochých opěráků na ploše nízké přední stěny oratoří; v oratoři po pravé straně od oltáře dochován i na celé vnitřní straně její nízké přední strany. Jemný vzor členěný do pruhů ve směru osnovy, částečně vyplněných drobnými kvítky a listy.

Tkanina: Plátno vzorované flotujícími přidanými osnovními nitěmi v různých barvách, základní osnova a útek bavlna? dnes béžové barvy, přidané osnovní nitě hedvábí? dosud slabě zbarvené žlutě, růžově, červeně, hnědočerveně. Raport vzoru – šíře 21 cm, výška 32 cm.

Stav: V oratoři na levé straně od oltáře je tkanina silně poškozena vlivem dopadajícího světla, tkanina je zaprášená, vybledlá, mírně potrhaná. Napravo od oltáře poněkud zachovalejší.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 2. polovina 18.století.

Potah vnitřní strany jedné z oratoří v barokní kapli. Velké Losiny, foto: V. Otauská

Potah vnitřní strany jedné z oratoří v barokní kapli. Velké Losiny, foto: V. Otauská

Tapeta textilní s malovaným a lepeným dekorem (tmavě zelený vlněný prach)

Historická poznámka – popis: Špalíry – tapety jsou součástí původních dekorací interiéru zámku Velké Losiny, zachované v renesančních a raně barokních prostorách tzv. Vysokého zámku.

Lokalizace: Pokoj v 1. patře Vysokého zámku.

Popis: Pruhy tapet s dekorem členěným do svislých pruhů, vyplněných střídavě dvěma ovíjejícími se větévkami nebo krokvi, jsou při horním kraji opatřeny vždy jedním raportem dekoru vodorovného (je symetrický podle svislé osy), takže při sesazení pruhů k sobě vzniká pod stropem bohatý vodorovný „lem“. (Výška krokví není u všech pruhů stejná.)

Základ – hrubé plátno, dekor malovaný přes šablonu (bleděmodrý a původně zlatý) a lepený vlněný prach tmavozelený; na vodorovných pruzích bez bleděmodré barvy.

Rozměry: Šíře svislých pruhů 82 až 83 cm, výška celkem 346 cm, z toho vodorovný dekor v horní části 33 cm.

Tkanina: Hrubé plátno, v osnově i útku bílý len se zákrutem Z. Dostava v obou směrech 8 nití/cm.

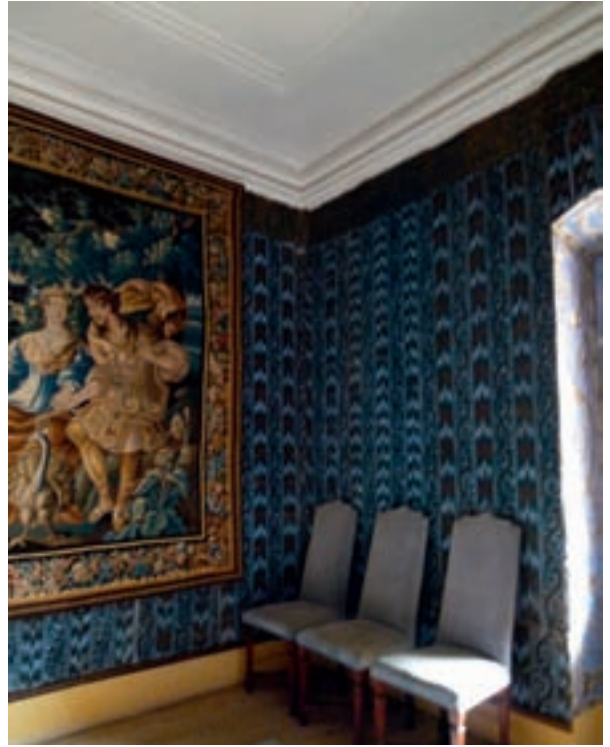
Stav: Zlato většinou ztmavlé nebo setřené, vrstva z lepeného tmavozeleného vlněného prachu místy porušená – zde je vidět tmavohnědá podkladová vrstva. Kraje pruhů poškozené. Montáž na stěnu ledabylá, hrubá, zřejmě ne původní. Silně zaprášeno. Pod tapisériemi tapeta není položena (holá stěna).

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 17. století.

Textilní tapeta s malovaným a lepeným vzorem. Velké Losiny, foto E. Lukášová

Textilní tapeta s malovaným a lepeným ozorem, detail. Velké Losiny, foto V. Otauská.

Tapeta textilní s malovaným a lepeným vzorem (vlněný prach rezavé barvy)

Historická poznámka – popis: Špalíry – tapety jsou součástí původních dekorací interiéru zámku Velké Losiny, zachované v renesančních a raně barokních prostorách tzv. Vysokého zámku.

Lokalizace: Pokoj v 2. patře Vysokého zámku.

Popis: Pruhy tapet s dekorem členěným do svislých pruhů, vyplněných střídavě dvěma ovíjejícími se větévkami nebo krokvi, jsou při horním kraji opatřeny vždy jedním raportem dekoru vodorovného (je symetrický podle svislé osy), takže při sesazení pruhů k sobě vzniká pod stropem vodorovný „lem“.

Základ – hrubé plátno, dekor malovaný přes šablonu (syť žlutý a původně zlatý) a lepený vlněný prach rezavé barvy; na vodorovných pruzích bez žluté barvy. (Za kamny, kde tapeta chybí, je dekor domalován přímo na stěnu.)

Srovnání s tapetou s tmavozeleným vlněným prachem (výše): Obě tapety spojuje použitá technika, dekor a materiál. Zaujmu však i jasné odlišnosti. U modrozelené tapety je dekor bohatší, plnější a modrá plocha má hladký povrch, ve svislých pruzích je více zlaté barvy. U žlutorezavé tapety je dekor zjednodušený, hrubší a žlutá plocha nemá hladký povrch (je patrná výrazná struktura hrubého líného), ve svislých pruzích je méně zlaté barvy, kontury dekoru se jeví poněkud neostré. Je možné, že jde o rozdíly mezi dražším a levnějším zbožím od jediného výrobce.

Rozměry: Šíře svislých pruhů 98 cm, výška celkem 287 cm; z toho vodorovný dekor v horní části – šířka 32 cm.

Tkanina: Hrubé bílé plátno z režného lnu v osnově i útku, celková šíře 98 cm.

Stav: Zlato většinou ztmavlé nebo setřené, vrstva z lepeného vlněného prachu rezavé barvy na mnoha místech porušená – zde je vidět hnědá podkladová vrstva. Kraje pruhů poškozené. I v tomto případě je montáž na stěnu ledabylá, hrubá, zřejmě ne původní. Silně zaprášeno.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 17. st.

Tapeta s malovaným a lepeným vzorem, detail. Velké Losiny, foto J. Slaviček.

▷ *Tapeta s malovaným a lepeným vzorem. Velké Losiny, foto J. Slaviček.*

Nebesa a textilní výzdoba postele, dvě tkaniny s tištěným dekorem

Historická poznámka – popis: Lože s dochovanými textilními dekoracemi je součástí původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny, zachované v renesančních a raně barokních prostorách tzv. Vysokého zámku.

Lokalizace: Pokoj v 2. patře Vysokého zámku.

Popis: Textilní součásti postele – nebesa, potažení čela postele a skládaný pruh na jejím rámu jsou vyrobeny ze dvou tkanin s ručně tištěným dekorem (dále označeny 1 a 2).

Textilní část nebes sestává z vypnutého stropu lemovaného na všech čtyřech stranách širokým volánem, na třech stranách dvojitým, nad hlavou jednoduchým (tkanina 1). Kraj volánu je zdoben našitým úzkým volánkem (tkanina 2), šířka volánu i s krajovou ozdobou celkem 42 cm. Dřevěné čelo postele je potaženo tkaninou 1 a jeho tvarovaný horní kraj opět dozdoben úzkým volánkem ze tkaniny 2. Rám lože je překryt skládaným pruhem látky (tkanina 1) s úzkým nabraným lemem (tkanina 2) na dolním kraji. Šířka pruhu (s lemem) 50 cm.

Vše šito ručně.

V rozích nebes 4 dřevěné vázy, povrch s malovaným dekorem napodobujícím dekor tkaniny 1., nejširší obvod váz zdoben volánkem ze tkaniny 2.

Nahoře mezi dvěma volány lemujícími strop nebes je ohýbaná železná tyč k zavěšení závěsů. Mohla být využita v dávější minulosti pro ověs postele z jiných látek, nebo byly závěsy původně součástí i této montáže, ale nedochovaly se (?).

Rozměry: Lože 195 × 160 cm (rozměry nebes jim zhruba odpovídají).

Tkanina: 1. Lněné plátno bez dekoru, barva světlá – rezná; ručně tištěný dekor s květy je lineární, v barvě tmavě hnědé, tmavě zelenohnědé a červené; raport – šíře 36 cm, výška 45 cm. Osnova i útek – len světlý, zákrut Z, dostava v osnově 19 nití/cm, v útku 16 nití/cm. Vzor – šíře raportu 36 cm, výška raportu 45 cm. Šíře tkaniny asi 100 cm.

2. Tkanina úzkých lemujících volánků – materiál stejný nebo velmi blízký tkanině 1, ručně tištěný dekor ale drobný, jen oranžový. Dekor – šíře raportu 13 cm, výška nedochovaná.

Stav: Okraje potřhané, část tkaniny chybí (např. v dolní části potahu čela postele), silně zaprášeno.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 1. třetina 18. st.

Nebesa se dvěma tkaninami s tištěným dekorem, detail. Velké Losiny, foto J. Slaviček.

▷ *Nebesa se dvěma tkaninami s tištěným dekorem. Velké Losiny, foto J. Slaviček.*

Rozměrné textilie kryjící stěny – vzor s ptáky, rozvilinami a krokviemi

Historická poznámka – popis: Špalíry jsou součástí původních dekorací interiéru zámku Velké Losiny, zachovaných v renesančních a raně barokních prostorách tzv. Vysokého zámku.

Lokalizace: Pokoj v 2. patře Vysokého zámku.

Popis: Téměř celou plochu stěn pokrývající rozměrné tkané textilie obdélníkového tvaru se vzorem členěným do svislých pruhů s úponky, ptáky a krokviemi. Při horním a dolním kraji našity široké vzorované lemy (výška 27 cm – bez založených krajů).

Původně 5 prakticky stejných textilií obdélníkového tvaru o výšce 3 m a šířce kolem 4,5 m. Tři kusy z pěti jsou zachovány v celé původní velikosti, dva byly v minulosti rozděleny vždy jedním svislým přestřížením, tkanina ale nechýbí, po přiložení oddělených částí k sobě vzor navazuje. (Šíře tří kompletních kusů je: 452 cm, 459 cm, 458 cm.)

Podšití – tři kompletní textilie a některé oddělené kusy jsou v krajích podšity pruhy z hrubého plátna světlé okrové barvy (při dolním kraji v šíři 30 cm, po stranách kolem 14 cm, nahoře?).

Rozměry: 3 kusy – 452 až 459 × 300 cm, 2 kusy rozdělené vždy na dvě nestejně velké části.

Tkanina: Každý kompletní kus sestává z hlavní části – velkého obdélníku se vzorem členěným do svislých pruhů – a z horního a dolního našitého lemu se vzorem ve vodorovných pruzích. Tyto lemy byly vytvořeny na stejném tkalcovském stavu jako hlavní části a ze stejného materiálu jako ony (jen v omezenější barevné škále). Hlavní část a lemy jsou k sobě sešity a na stěnu zavěšeny tak, že osnova hlavních částí běží vodorovně, u našitých lemů svisle. Takovému zavěšení odpovídá i orientace vzoru s ptáky, který je právě takto čitelný.

V neměnném pořadí se opakující pruhy hlavní části jsou vyplněny vzorem s rozvilinami, vzorem s ptáky (na vlnící se snítce sedící pták s dlouhým ocasem otáčí hlavu ke hroznu vína, nalevo i napravo od jeho hlavy je malý ptáček) a s krokviemi. Na levém i pravém kraji hlavní části je jednoduchá zatkávka s úzkými proužky.

Našité vodorovné lemy jsou uprostřed vyzdobeny pruhem s krokviemi, nad ním a pod ním pruhem se zelenobílými rozvilinami a při krajích úzkými proužky (zatkávka).

Vazba tkaniny – plátno s výzdobou vytvořenou dvěma rozdílnými způsoby

- 1) Lancé útky v pruzích se vzorem s rozvilinami a ptáky, zatkanými s pomocí zařízení umožňujícího opakování nepřiliš složitého a velkého vzoru; v každém pruhu max. dva lancé útky, které buď flotují na lícu a tvoří vzor, nebo flotují na rubu.
- 2) Mnoha barevnými útky v pruzích s dekorem s krokviemi, a to ručně (s ovjéním dvojic osnov).

Osnova

Materiál: Rostlinný materiál, zákrut Z, povrch nití černý (neprobarvená? zpevňující úprava?), uvnitř je nit světlá, rezná. Dostava 8 nití/cm. Découpure 1 osnovní nit.

Útek

- a) Útek základní v oblastech mimo pruhy s krokviemi – vlna, zákrut Z, tmavě hnědá (v kombinaci se zeleným lancé útkem) nebo červenohnědá (v kombinaci s červeným lancé útkem), zákrut Z.
- b) Útky lancé v pruzích s rozvilinami a ptáky – měkká vlněná příze s nízkým zákrutem zelená, červená; hedvábí, zákrut?, bílé.
- c) Útek základní v pruzích s krokviemi – rostlinný materiál, zákrut Z, tmavě hnědý, rozpadá se!
- d) Útky lancé vzorující v pruzích s krokviemi – měkká vlněná příze s nízkým zákrutem, bílá, tmavě hnědá, tmavě červená, červená, rezavá, růžová, oranžová, žlutá, žlutozelená, zelená, tmavě zelená; odstíny modré, hnědé, šedé, červenofialové; zdvojená. Azení barevných útků je u všech pruhů s krokviemi stejné.

Dostava základního útku – v pruzích s krokviemi 8 prohozů základního útku/cm, v pruzích s úponky a ptáky 6 prohozů základního útku/cm.

Découpure – 1 prohoz lancé útku.

Raport vzoru: Vyskytují se tu dva vzorové raporty, jeden s rozvilinami (šíře po útku 31 cm; výška po osnově 10 cm), jeden s ptáky (šíře po útku 31 cm; výška po osnově 30 cm).

Červené a zelené rozviliny – stejný vzor ve dvou různých barvách. Červení a zelení ptáci – stejný vzor ve dvou různých barvách.

Zatkávka na koncích hlavních částí: Šíře vždy kolem 23 cm. Popis po směru osnova: nevzorovaná tkanina (osnova a hnědý útek), střídání dvou zelených a dvou bílých vlněných útků (zde vznikají úzké zelenobílé proužky), střídání 4 prohozů bílého a 4 prohozů hnědého útku (2 x).

K zatkávce na vodorovných lemech: Popis lemu po směru osnova zdola nahoru – pruh pouze s tmavým útkem (založený na rub), střídání dvou zelených a dvou bílých útků, 1 dvojice bílých, 1 dvojice hnědých, 1 dvojice bílých, zelenobílá rozvilina, krokve (9 cm), zelenobílá rozvilina, 1 dvojice bílých útků, 1 dvojice hnědých (dále založeno nebo odstřiženo).

Našítí vodorovných lemů – šito ručně, velkými stehy, světlou nití (pravděpodobně rostl.mat).

Našítí podšívky – šito ručně, materiál?

Pevné kraje hlavních částí i vodorovných pruhů – jednoduché (beze změny vazby či materiálu), poněkud nerovné.

Stav: Velmi silně poškozeno, na mnoha místech rozsáhlá proděravění, a to zvláště v pruzích s krovkami – tmavě hnědý rostlinný útek v pruzích s krovkami se rozpadá v prach. Velmi silně znečištěno prachem, barvy vzorujících útků vybledlé. Stopy po molech. Kritický stav.

Restaurováno: Nerestaurováno.

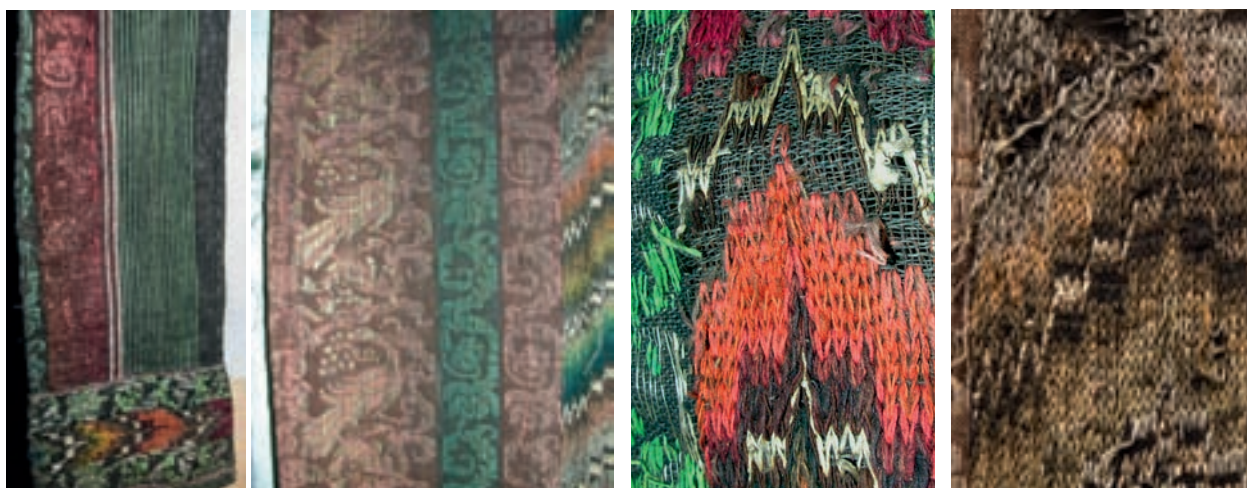
Datace: 17. století.

Nástěnná textilie. Velké Losiny, foto J. Slaviček.

Nástěnná textilie. Velké Losiny, foto archiv NPÚ.

Nástěnná textilie s vytkaným a vyšivaným vzorem, Velké Losiny, foto J. Slaviček

Vyšívání svrchní potah čalounění malé stoličky

Historická poznámka – popis: Taburet je součástí původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny.

Lokalizace: Interiéry 1. patra Vysokého zámku.

Popis: Svrchní potah čalounění jednoduché stoličky s konstrukcí z tmavě hnědého dřeva.

Rozměry: 46 × 46 cm.

Tkanina: Svrchu zelené vlněné plátno s jednoduchou výšivkou pestrou vlněnou přízí (dnes vybledlých barev); motiv – karafiáty a jiné květiny. Na bocích sedáku nezdobené vlněné plátno okrové barvy.

Stav: Výšivka poškozená, vybledlá, četné straší opravy.

Restaurováno: Přechalouněno.

Daace: 17. století (Persie?).

*Vyšívání svrchní potah stoličky.
Velké Losiny, foto V. Otauská*

Potah stolu modrozelený

Historická poznámka – popis: Spodní přehoz přes stůl, býval překrýván parádním přehozem či při stolování bílým plátnem nebo damaškem.

Lokalizace: Součást původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny.

Popis: Měkký potah stolu vytvořený z jednoho kusu tkaniny. Na bocích kratších stran desky stolu je připevněn ke dřevu hřebíky s ozdobnými hlavičkami, a to přes napnutou tkanou bílou bortu s drobným vzorem (šíře borty 1,5 cm). Na kratších krajích potah přesahuje přes desku a je ukončen ozdobně zastřiženým krajem s drobnými perforacemi. Na bocích delších stran desky stolu je připevněn nýtky s ozdobnými hlavičkami, a to přes úzký střižený proužek téže tkaniny, z níž je vytvořen celý potah.

Rozměry: 116 × 238 cm

Tkanina: Plátno nevzorované, počesané, v osnově i v útku tmavá modrozelená vlna.

Stav: Zachovalý.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Stejný potah i nýtky na sedacím nábytku. Pravděpodobně 19. století. Obdobné tkaniny byly pro tyto účely používány od konce 17. do 19. století.

Potah stolu modrozelený. Velké Losiny, foto V. Otauská.

Potah stolu (přehoz?) červený

Historická poznámka – popis: Spodní přehoz přes stůl, býval překrýván parádním přehozem či při stolování bílým plátnem nebo damaškem.

Lokalizace: Součást původního mobiliárního fondu zámku Velké Losiny.

Popis: Přehoz? dnes použitý jako ubrus (tvarem neodpovídá stolu, na němž je dnes položen, a není k němu připevněn nýtky na rozdíl od jeho modrozelené „varianty“), vytvořený z jednoho kusu tkaniny. Tři kraje ozdobně zastřížené a perforované (hvězdičky).

Rozměry: 210 × 176 cm.

Tkanina: Plátno nevzorované, počesané, v osnově i v útku červená vlna.

Stav: Tkanina odřená, vybledlá, zaprášená.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: Pravděpodobně 19. století. Obdobné tkaniny byly pro tyto účely používány od konce 17. do 19. století.

Potah stolu (přehoz?) červený. Velké Losiny, foto E. Lukášová.

VELTRUSY

Textilní tapeta – malovaná, s motýly a ptáky

Historická poznámka – popis: Špalíry kabinetu zámku Veltrusy z malovaného hedvábí s dekorem stromu života, nazvané *pékin*, jsou zaznamenány v inventáři veltruského zámku z roku 1776. Jsou dochovány in situ v celé místnosti.

Lokalizace: Kabinet pohostinského apartmá piano nobile zámku (dočasně v depozitáři Kutná Hora).

Popis: Plátno malované, dekor s paralelně stoupajícími rozvilinami s listy a květy, ptáky a motýly.

Rozměry: Plocha celkem – cca 33 m²; 70 m délky; 17 pruhů tkaniny o šíři 77 cm až 78 cm.

Tkanina: Plátno nevzorované; osnova hedvábí, slabý zákrut Z, původně smetanově bílé, zdvojeno, dostava osnovy 40 (zdvoj.) /cm; útek hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, původně smetanově bílé, dostava útku 32/cm. Pevný kraj – šíře 1 cm, vazba plátno, materiál celkem 50 osnovních nití (zdvojených) hedvábí, slabý zákrut Z, smetanově bílé a červené nebo růžové (dnes vybledlé) – popis od středu tkaniny k jejímu kraji: 4 x červená, 4 x bílá, 4 x červená, 4 x bílá, 4 x červená, 30 x bílá nit (zdvojená).

Raport dekoru: Šířka dle šíře tkaniny bez šíře pevných krajů, výška asi 1 m.

Restaurováno: 1965–1968 (podlepení); 2004 (retuše, překrytí krepelinou; lepeno tylosou, zažehleno 60 °C).

Datace: 3. čtvrtina 18. století, Čína nebo evropská provenience.

Malované textilní tapety s motýly a ptáky.
Veltrusy, foto E. Lukášová

Textilní tapeta – malovaná vzorovaná gázovina

Historická poznámka – popis: Špalíry parádní ložnice z apartmá zámku Veltrusy z malované hedvábné gázoviny, nazvané rovněž *pékin*, jsou zaznamenány v inventáři veltruského zámku z roku 1776. Jsou dochovány in situ v celé místnosti.

Lokalizace: Ložnice apartmánu majitelů piano nobile zámku Veltrusy (nyní depozitář Kutná Hora).

Popis: Vzorovaná gázovina v celé ploše malovaná, stylizovaný rostlinný dekor.

Rozměry: Celkem 25 pruhů tapet, délka celkem asi 100 m.

Tkanina: Vazba – tkanina s kombinací plátna a gázy; osnova hedvábí bez rozeznatelného zákrutu, bílé, dostava 40/cm, útek hedvábí bez rozeznatelného zákrutu, bílé, dostava 15/cm. Pevný kraj – šíře 6 mm, vazba plátno, materiál jako ostatní osnovní nitě, jen vyšší hustota – 27 nití/6 mm. Celková šíře 70 cm vč. pevného kraje.

Restaurováno: 1967 až 1968 (retuše, lepení); dále po roce 2000 – zpráva není v archivu NPÚ dochována.

Datace: 18. století, patrně Čína nebo Japonsko

Textilní tapeta – malba na vzorované gáze. Veltrusy, foto E. Lukášová

Textilní tapeta – malba na vzorované gáze. Veltrusy, foto V. Lipská

Textilní tapeta – chiné à la branche s papoušky

Historická poznámka – popis: Špalíry parádní ložnice z dalšího apartmá zámku Veltrusy, nazvané *taffeta f amé*, jsou zaznamenány v inventáři veltruského zámku z roku 1776. Jsou dochovány in situ v celé místnosti. Původně byla ložnice zařízena en suite, s ložemi a sedacím nábytkem čalouněným identickou tkaninou

Lokalizace: Ložnice pohostinského apartmánu piano nobile zámku Veltrusy (dočasně v depozitáři Kutná Hora).

Popis: Chiné à la branche s barevnými papoušky, broskvemi, květy a červenými pruhy na smetanově bílém pozadí

Rozměry: Celkem 28 dílů v plné délce i kratší. Délka všech pruhů celkem asi 80 m.

Tkanina: Plátno vzorované chiné à la branche; osnova hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken s velmi slabým zákrutem Z, smetanově bílé + další barvy, dostava 84/cm; útek hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, smetanově bílé; dostava 34/cm; pevný kraj šíře 5 mm, vazba plátno, 34 osnovních nití – materiál jako ostatní osnovní nitě. Celková šíře tkaniny 74 cm včetně pevných krajů. Raport vzoru: odpovídá plná šíři tkaniny bez šíře pevných krajů, výška 112 cm.

Restaurováno: Opravy již před 1984, 1982–1984 (podlepeno); 2003 až 2005 (podlepení z velké části odstraněno, částečně podloženo obarveným hedvábím, retuš, překryto krepelinou).

Datace: 3. čtvrtina 18. století, patrně Lyon.

Textilní tapeta s papoušky – chiné à la branche. Veltrusy, foto L. Bezděk

Zbytky interiérových textilií ze žlutého damašku

Podrobné informace o součástech, které se zachovaly přímo v SZ Veltrusy, jsou uvedeny odděleně.

Historická poznámka – popis: Špalíry parádní ložnice z tzv. žlutého apartmá zámku Veltrusy z hedvábného damašku vzoru dnes zvaného *damasco della palma* jsou zaznamenány v inventáři veltruského zámku z roku 1776. Jsou dochovány in situ téměř v celé místnosti, spolu s částí nebes a částí tkaniny, v nové době užitě jako přehoz přes lože. Původně byl touto tkaninou dekorován i sedací nábytek místnosti, ložnice byla zařízena *en suite*.

Lokalizace: Ložnice druhého pohostinského apartmá restaurované části, dočasně v depozitáři Kutná Hora, nerestaurované části, části nebes apřikrývka nyní v depozitáři SZ Veltrusy. Potah nábytku se nedochoval.

Popis: Vzor tkaniny – dobové označení „damasco della palma“.

Rozměry: Tapety v depozitáři KH – 33 pruhů, většina v délce 340 cm, některé kratší. Tkanina: Damašek (v základu pětivazný osnovní atlas s décochement 3, ve vzoru pětivazný útkový atlas s décochement 2). Osnova – hedvábí, slabý zákrut S ze dvou pramenů vláken se slabým zákrutem Z, barva žlutá; dostava osnovy 130/cm, découpure osnovy 7 osnovních nití. Útek hedvábí, 7 bouts se zákrutem S, barva žlutá; dostava útku 32/cm, découpure útku 1 prohoz. Vzor symetrický. Raport vzoru – výška 210 cm před čištěním, 204 cm po čištění, šíře (technicky) polovina celkové šíře tkaniny bez pevných krajů. Celková šíře tkaniny 58 cm, včetně pevných krajů. Pevný kraj – mignonette s červeno-, modro- nebo zelenobílými podélnými proužky, osnovní atlas; samotný pevný kraj ze silnějších osnovních nití.

Borta: Tkaná, hedvábná, drobný geometrický vzor tvořen flotážemi osnovy. Základ v plátnu. Šíře 2,3 cm. Osnova – hedvábí, bez rozeznatelného zákrutu, žluté (ojediněle bílé), zdvojené. Útek – hedvábí, 2 bouts se zákrutem S, smetanově bílé + 1 bez rozeznatelného zákrutu, žlutý (tyto 3 běží paralelně). Raport vzoru – délka 1,8 cm, šíře: 1 raport na šíři borty, vzor symetrický podle svislé osy. Pevný kraj – prostý, bez znaků

Restaurováno: Tapety – opravy již před 2009 (zmíněno v rest. zprávě), poslední restaurování provedeno 2009 (opravy šitím, ne lepením; zachována a restaurována i část podkladového plátna). Další části tapet nerestaurovány, uchovávány v SZ Veltrusy. Části nebes (lambrekýny, strop) – nerestaurovány. „Přikrývka“ v nedávné minulosti sestavena z částí původních celků (sešita na stroji) = druhotné použití tkaniny a borty.

Datace: 40.–50. léta 18. století.

Damašek, z něhož je vyrobena tapeta, Veltrusy, foto a montáž...?

Exotická přikrývka

Historická poznámka – popis: přehoz – pokrývka, patrně přes lože, je součástí původního mobiliárního fondu zámku Veltrusy.

Lokalizace: Depozitář SZ Veltrusy

Popis: Pokrývka obdélníkového tvaru s vnitřním dílem z modré bavlněné látky (183 × 135 cm) pokryté sítí spirálovitě stáčených abstrahovaných větví, vyšitých pozlacenou kovovou nití řetízkovým stehem. Střed modrého pole zdobí medailon z bílé bavlněné látky (průměr 48 cm), lemovaný úzkou bortou z pozlacených nití. Na něm je růžový keř s květy a s motýly, vyrůstající z kamenů (malba a řetízková výšivka pozlacenou kovovou nití). Modrá střední část je na všech čtyřech stranách opatřena orámováním z bílé bavlněné látky (šíře 36 cm, sešito ze dvou kusů tkaniny, výzdoba nenavazuje přesně) s malovanou a opět řetízkovou výšivkou doplněnou výzdobou v podobě pravidelně zvlněného hnědého kmínku, kolem něhož se vinou dlouhé výhonky s velkými pestřími fantaskními květy, plody a listovím.

Rozměry: 171 × 219 cm.

Tkanina: Modrá tkanina – gros de Tours, bavlna, bílá tkanina – plátno, bavlna. Podšívka z bílého hedvábného plátna, dva druhy borty z pozlacených kovových nití. Šito ručně.

Stav: V dobrém stavu, mírně pomačkané. Čisté. Kovové nitě ztmavlé.

Restaurováno: Nerestaurováno.

Datace: 18./poč. 19. století (Indie?).

Exotická přikrývka, Veltrusy, foto J. Slaviček

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

- VALDŠTEJNSKÝ PALÁC 1634, 6/9. března, Inventář Valdštejnského paláce v Praze z 6./9. března 1634, *Inventary aller mobilia, welcher sich in Friedlandischen residenz in den Kleinen Stadt Prag den 6. Marty A(nno) 1634 gefunden werden*, SOA Praha, RA Valdštejnů, i.č. 2934
- VALDŠTEJNSKÝ PALÁC 1634, 6/9., 14. března, Inventář Valdštejnského paláce v Praze ze 6/9., 14. března 1634, *Inventary aller mobilia, welcher sich in Friedlandischen residenz in den Kleinen Stadt Prag den 6. Marty Anno 1634 gefunden werden* SOA Praha, RA Valdštejnů, i.č. 2932
- ZÁMEK BUČOVICE 1637, Inventář zámku Bučovice z 1. února 1637, *Inventář v němž věci Martinovi Mincerovi cimervarterovi bučovskému odedené, z nichž on budaucně odpovídati povinen bude, poznamenán jsau. Obnoven dne prvního dne Februarii, Letha Páně 1637* (předával Phillip Mauerhoffer, *hoffmeister*), HALW, sg. 1893
- ZÁMEK ČESKÝ KRUMLOV 1712, Inventář zámku Český Krumlov, 1712, NA, Fideikomisní spisy, i.č. 166, VII E
- ZÁMEK ČESKÝ KRUMLOV 1732, Inventář zámku Český Krumlov z 30. června 1723, *Inventarium. Herzogthum Crummau sambt hierzu geherigen appertinentien hienterbliebenen und alda befind(lichen) mobilien und fahrnussen de dato den 30ten Juni anno 1732*, NA, Fideikomisní spisy, i.č. 120, VII E/7
- ZÁMEK DĚČÍN 1717, Inventář zámku Děčín z 8. července 1717, *Inventarium aller derer in der graf Thunischen zu dem Tätschen majorat, gewidmeten haus, Anno 1717 den 8ten Julij sich befindlichen mobilien und fahrnussen*, NA, Fideikomisní spisy, i.č. 145, VII E 39
- ZÁMEK DUCHCOV 1694, Inventář zámku Duchcov z 19. června 1694, *Inventarium aller bey der herrschafft Dux den 19ten Juni Anno 1694 sich befindlichen mobilien undt fahrnussen...* NA, Fideikomisní spisy, i.č. 166, VII E 72
- ZÁMEK DUCHCOV, 1760, Inventář zámku Duchcov z 12. prosince 1760, *Inventarium deren in dem gräf(lichen) waldsteinischen schloss zu Dux den 12ten Decembris anno 1760 befindlichen mobilien*, NA, Fideikomisní spisy, i.č. VII E/72
- ZÁMEK LIBOCHOVICE, 1700, Inventář zámku Libochovice, NA, Fideikomisní spisy, i.č. VII E
- ZÁMEK MNICHOVO HRADIŠTĚ 1749, Inventář zámku Mnichovo Hradiště 15. ledna 1749, *Inventarium Derer nach Way[land] den Hoch- und Wohlgebohrnen Herrn Herrn Frantz Ernest Grafen von Waldstein (P[en]us) Tit[ul]i) auf dessen Herrschafften*

Münnichgratz, Hirschberg und Weißwasser cum omnibus Appertinentiis Befundenen Mobilien und Effecten, SOA Praha, RA Valdštejnů, i. č. 289

ZÁMEK MNICHOVO HRADIŠTĚ 1759, Inventář zámku Mnichovo Hradiště, *Inventarium*

Deren in dem Münchengratzer Schloß Befündt[lichen] Untterschiedt[lichen] Mobilien Bies 24ten Aprilis Anno 1759, SOA Praha, RA Valdštejn

ZÁMEK NÁCHOD 1732, Inventář zámku v Náchodě z 13. září 1732, *Inventarium derenbeiden hochfürstlichen Piccolomischen herrscheft Nachod befündlichen mobilien und fahrnussen, den 13. September 1732*, SOA Zámorsk, RA Piccolominiů

ZÁMEK UHERČICE 1697, Inventář zámku Uherčice z 12. prosince 1697, *Inventarium deren verlassenschafts-Effecten anch Weylandt den hoch undt wohlgebohren Donat Heissler, grafen von heitersheimb...auf dem herrschaft Ungarschitz den dreyzehenten July lauffenden 1697te*, MZA, Fond C2 Tribunál – pozůstalosti, i.č. H 29p

ZÁMEK VELTRUSY 1776, Inventář zámku Ostrov z roku 1776, sepsaný Johannem Krížkem, *Inventarium über die bey dem Insler Schloss befündliche mobilien und geräthschafften...verfast im jahr 1776 von mir Johann Kržižeck manu propria*, SOA Praha, Fond Velkostatek Veltrusy, i. č. 204

Staré tisky a edice

D'AVILER, Augustin-Charles, *Cours d'architecture qui comprend les ordres de Vignole*, Paris, 1710

BIMONT, Jean Francoise, *Principes de l'art du tapissier: ouvrage utile aux gens de la profession, et à ceux qui les emploient*, 1770

BLONDEL, Jacques-Francois, *De la distribution des maisons de plaisance et de la décoration en général*, Paris, 1737, 1738

BLUMENBACH, Wenzel Carl Wolfgang, *Wiener Kunst- und Gewerbefreund, oder der neuesten Wiener Geschmack*, 1825

DECKER, Paul, *Fürstlicher Baumeister / Oder Architectura Civilis, Wie Grosser Fürsten und Herren Palläste / mit ihren Höfen / Grotten / Orangerien / und anderen dazu gehörigen Gebäuden füglich anzulegen und nach heutiger Art auszuzieren...*, Augsburg, 1711, 1713, 1716

HAVARD, Henry. *Dictionnaire de l'Ameublement et de la Décoration depuis le XIIIe Siècle jusqu'à Nos Jours...*, I – IV, Paris, 1887–1890

KHEVENHÜLLER-METSCH, J. J. von, *Aus der Zeit Maria Theresias. Tagebuch des Fürsten Johann Josef Khevenhüller-Metsch, Kaiserlichen Obersthofmeisters 1742–1776*. Hrsg. von Rudolf Graf Khevenhüller-Metsch und Hans Schlitter, I - III., Wien, Leipzig 1907

KLEINER, Salomon, *Das Belvedere*, ed. Husslein-Arco, Agnes, Wien, 2010

KUCHELBERGER, J.B., *Allerneueste Nachricht von Römisch-Käyserlichen Hofe, nebst einer ausführlichen historischen*

- Beschreibung der Käyserlichen Residentz-Stadt Wien...*, Hannover, 1730, reed.1732
- LE MUET, Pierre, *Manière de bâtir pour toutes sortes de personnes...*, Paris, 1623
- SERLIO ON DOMESTIC ARCHITECTURE, Serlio, Sebastiano, *Tutte l'opere d'architettura*. Libri VI. ed. Rosenfeld, Myra Nan, Minola, 1996; edice rukopisu VI. knihy ze sbírek Avery Architectural Library, University of Columbia
- SAVOT, Louis, *L'Architecture françoise de bastimens particulier*, Paris 1624, reed.1642
- Literatura**
- ACKERMANN, Hans Christoph, Seidengewebe des 18. Jahrhunderts I, Bizarre Seiden (Die Textilsammlung der Abegg-Stiftung, Band 2), Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2000
- BROWN, Clare, Silk Damask Bed Furnishings in the Early Eighteenth Century – Influences on Choice in Color and Design. *Furnishing Textiles. Studies on Seventeenth and Eighteenth-Century Interior Decoration*, Riggisberg Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009, 47–58
- CERMAN, Ivo, *Chotkové. Příběh úřednické šlechty*, Praha 2008
- CICHROVÁ, Kateřina, Schwarzenberské heraldické tapiserie. Konstancy a proměny, Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii, České Budějovice, 2008, s. 591–596
- COLENBRANDER, Sjoukje, *Woolen Velvets and Their Terminology: Panne, Peluche, Moquette, Tripp and Velours d'Utrecht*, *Furnishing Textiles. Studies on Seventeenth and Eighteenth-Century Interior Decoration*, Riggisberg Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009, 211–222
- FLEISCHER, Victor, *Fürst Karl Eusebius von Liechtenstein als Bauherr und Kunstsammler (1611–1684)*, Wien, Leipzig, 1910
- FURNISHING TEXTILES, *Studies on Seventeenth- and Eighteenth-Century Interior Decoration*, ed. Jolly, Anna, Riggisberger Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009
- GIROUARD, Mark, *Life in the French Country House*, London 2000
- GIROUARD, Mark, *Life in the English Country House. A Social and Architectural History*, New Haven and London, 1978
- GRIMM, Ulrike, *Favorite, a Rare Place Exuding the Spirit of an Age When Chinoiserie Reigned Supreme, A Taste for Exotic. Foreign Influences on Early Eighteenth-Century Silk Designs*, Riggisberg Berichte, 14, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2007, s.77- 90
- HANZL, Lieselotte, *Interieurs des Wiener Hofes Franz II. (I.)*, in *Zeugen der Intimität, Schallaburg '97. Privaträume der kaiserlichen Familie und des böhmisches Adels. Aquarelle und Interieurs des 19. Jahrhunderts*. Horn, 1997, 23–38
- HANZL-WACHTER, Lieselotte, *Appartements in Schloss Hof, in Schloss Hof. Prinz Eugens tusculum rurale und Sommerresodentz der kaiserliche Familie*, Wien 2005, s.54–67
- HANZL-WACHTER, Lieselotte, *Das „Witwenappartement“ Maria Theresias*, in *Schloss Hof. Prinz Eugens tusculum rurale und Sommerresodentz der kaiserliche Familie*, Wien 2005, s. 90–99
- IBY, Elfriede – KOLLER, Alexander, *Schönbrunn, Vienna 2004*
- JACOBSON, Dawn, *Chinoiserie*, London, 1999
- JOLLY, Anna, *Fürstliche Interieurs. Dekoration Textilien den 18. Jahrhunderts*. Riggisberger Berichte, 7, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2005
- JOLLY, Anna, *Painted Silks from China: Problems of Attribution and Dating. Furnishing Textiles. Studies on Seventeenth and Eighteenth-Century Interior Decoration*, Riggisberger Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009, 167–178
- JOLLY, Anna, *Seidengewebe des 18. Jahrhunderts II, Naturalismus*, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2002
- JOLLY, Anna, ed., *A Taste for Exotic. Foreign Influences on Early Eighteenth-Century Silk Designs*, Riggisberger Berichte, 14, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2007
- KRUMHOLZ, Martin, *Antonio Porta a středoevropská architektura 17. století*, in ed. Mádl, Martin, *Barokní nástěnná malba v českých zemích*, Tencalla I, Praha 2012, s. 251–265
- KŘÍŽOVÁ, Květa, *Šlechtický interiér 19. století v dobových zobrazeních ze zámeckých sbírek*, Praha 1993
- KUSÁK, Dalibor – BURIAN, Jiří – MUCHKA, Ivan, *Hrady a zámky v Čechách a na Moravě. Proměny slohů a životního slohu*, Praha 1980
- LEDR, Josef, *Děje města a panství Nových Dvorů, Kutná Hora*, 1884
- LEDR, Josef, *Hrabata Chotkové z Chotkova a Vojnína. Studie rodopisná*, Kutná Hora, 1886
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Historický interiér a historický textil chotkovského zámku ve Veltrusích*, *Zprávy památkové péče*, 65, 2005, č.2, s. 126 – 137
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Interiéry hradů a zámků a jejich obraz v historických pramenech*, in: *Metodika tvorby interiérových instalací a reinstalací*, Praha 2011, s. 57–81
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Historická instituce fideikomisu a její význam pro uchování autentických sbírek a mobiliářů českých a moravských hradů a zámků*, *Zprávy památkové péče* 67, 2000, č. 6, s.449–451
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Prameny poznání – studium historických interiérů hradů a zámků*, *Zprávy památkové péče*, 69, 2009, č.3 s.169 – 174
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Zámek Veltrusy – historický interiér jako neobyčejná cesta do minulosti, Ke koncepci zpřístupnění historických interiérů chotkovského zámku ve Veltrusích*, *Zprávy památkové péče*, 68, 2008, č.1 s.26 – 30
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Zámecké interiéry. Pohledy do aristokratických sídel od časů renesance do doby prvních dekád 19. století*, Praha 2015 (v tisku)
- LUKÁŠOVÁ, Eva, *Zimní apartmá knížete na zámku Český Krumlov, Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii*, České Budějovice, 2008, s. 575–590, 367–369.

- MARKOWSKY, Barbara, Europäische Seidengewebe des 13.–18. Jahrhunderts, Kunstgewerbemuseum der Stadt Köln, 1976
- MERTENS, Wim, Flowers on Damask Grounds: French Furniture Tapestries, 1760 – 1800, in: JOLLY, Anna, ed., Furnishing Textiles. Studies on Seventeenth and Eighteenth-Century Interior Decoration, Riggisberg Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009, 141–152
- MIGNOT, Claude, Bâtir pour toutes sortes de personnes, Serlio, Du Cerceau, Le Muet et leurs successeurs en France: fortune d'une idée éditoriale, *Sebastiano Serlio à Lyon, Architecture et imprimerie*, sv. I, *Le traité d'architecture de Sebastiano Serlio, une grande entreprise éditoriale au XVI e siècle*, Mémoire active, Lyon, 2004, s. 440–447, s. 474.
- MITCHELL, David M., The Influence of *Tartary* and the Indies on Social Attitudes and Material Culture in England and France, 1650–1730, in: JOLLY, Anna, ed., A Taste for Exotic. Foreign Influences on Early Eighteenth-Century Silk Designs, Riggisberg Berichte, 14, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2007
- MORÁVEK, Jan, Nově objevený inventář rudolfinských sbírek na Hradě pražském, Praha 1937
- OTAVSKÝ, Karel, Alte Gewebe und ihre Geschichte, Abegg-Stiftung, Riggisberg 1987
- OTAVSKÝ, Karel, – EARNSHAW, Pat, The identification of Lace, 1980,
- OTTILINGER, Eva B., Die Aktualität des Interieurs. Wiener Wohnkultur vom Biedermeier zum „Zweiten Rokoko“, in Zeugen der Intimität, Schallaburg '97. Privaträume der kaiserlichen Familie und des böhmischen Adels. Aquarelle und Interieurs des 19. Jahrhunderts. Horn, 1997, s. 5–22
- OTTILINGER, Eva B., HANZL, Lieselotte, Kaiserliche Interieurs. Die Wohnkultur des Wiener Hofes im 19. Jahrhundert. Wien, Köln, Weimar, Böhlau, 1997
- PETRAŇ, Josef, Dějiny hmotné kultury II, (1), Kultura každodenního života od 16.–18., Praha 1995
- PAZ, Mario, An Illustrated History of Interior Decoration from Pompej to Art Nouveau, London 1964
- PREISS, Pavel, Barokní divadlo v Čechách a jeho výtvarná stránka, in: Sláva barokní Čechie, Stati o umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století, ed. Vlnas, Vít, Praha 2001, s. 282–310.
- PREISS, Pavel, Italští umělci v Praze, Praha 1986
- PREISS, Pavel, O malířství českého baroka, Sláva barokní Čechie, Stati o umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století, ed. Vlnas, Vít, Praha, s.176–200
- PRINET, Marguerite, Le damas de lin historié du XVIe au XIXe siècle, Fondation Abegg, Bern a Fribourg, 1982
- PROKOP, August, Die Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlicher Beziehung, III.,IV., Wien, 1904
- ROTHSTEIN, Natalie, Silk Designs of the Eighteenth Century in the Collection of the Victoria and Albert Museum, London, 1990
- SCHLOSS HOF. Prinz Eugens tuskulum rurale und Sommerresidenz der kaiserliche Familie, ed. Hanzl-Wachter, Lieselotte, Wien, 2005
- SCHWARZENBERGOVÉ V ČESKÉ A STŘEDOEVROPSKÉ KULTURNÍ HISTORII, ed. Gaži, Martin, České Budějovice, 2008
- SINGELTON Esther, Dutch and Flemish Furniture, New York, 1907
- SINGELTON, French and English Furniture, Londýn, 1904
- SLÁVA BAROKNÍ ČECHIE, Stati o umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století, ed. Vlnas, Vít, Praha 2001
- A TASTE FOR EXOTIC. Foreign Influences on Early Eighteenth-Century Silk Designs, ed. Jolly, Anna, Riggisberg Berichte, 14, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2007
- TEYNAC, Francoise, NOLOT, Pierre, VIVIEN, Jean-Denis, Wallpaper. A History, London 1982
- THORNTON, Peter, Authentic Decor. The Domestic Interior 1620–1920, London 2000
- THORNTON, Peter, Baroque and Rococo Silks, London 1965
- THORNTON, Peter, The Italian Renaissance Interior, 1400–1600, New York, 1991
- THORNTON, Peter, Seventeenth-Century Interior Decoration in England, France and Holland, New Haven, London, 1978
- VALERIANI, Roberto, The Classic Italian Interior, Londýn 2005
- VÖLKER, Angela, An Indian Chinoiserie from an Austrian Palace : The Textile Furnishings for Prince Eugen's State Bedroom in Schloss Hof, in: A Taste for Exotic. Foreign Influences on Early Eighteenth-Century Silk Designs, Riggisberg Berichte, 14, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2007, s. 57–76
- VONDRÁČEK, Radim, K interpretaci zdobnosti v barokním užitém umění, Sláva barokní Čechie, Stati o umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století, ed. Vlnas, Vít, Praha 2001, s. 201–208
- WESTMAN, Annabel, Extravagant Embellishment: Trimmings on State Beds in Britain, 1660 – 1700, in Furnishing Textiles, Studies on Seventeenth- and Eighteenth-Century Interior Decoration, Riggisberg Berichte 17, Abegg-Stiftung, Riggisberg, 2009, 35–46
- ZAHRADNÍK, Pavel, O vzniku zámku ve Veltrusích, Průzkumy památek, 8, 2001, č.2, s. 85–95
- ZEUGEN DER INTIMITÄT, Schallaburg '97. Privaträume der kaiserlichen Familie und des böhmischen Adels. Aquarelle und Interieurs des 19. Jahrhunderts. Horn, 1997
- ZIMMERMANN, Heinrich, Das Inventar der Prager Schatz- und Kunstkammer von 6. Dezember 1621, Jahrbuch des kunsthistorischen Sammlungen des ah.Kaiserhauses, sv. XXV, část II., s.13–51, Wien, 1905
- RA – Rodinný archiv
 NA – Národní archiv
 MZA – Moravský zemský archiv
 SOA – Státní oblastní archiv
 HALW – Hausarchiv Liechtensteinn, Wien

Summary

Historical interior layout of country houses and its portrayal in contemporary presentation of houses

Subcurtains

Portieres

The second half of the 17th century (which came after the end of the Thirty Years War) finally brought into the environment of Czech and Moravian residences and palaces a method of interior design / laying out interiors in the form of apartments intended for owners, some members of their families and noble guests. They had their origin in Italian seats of the end of the 15th and 16th centuries and the Italian architects and builders participating in many courtly and aristocratic buildings of the Renaissance period also partly influenced the arrangement of rooms of some Bohemian and Moravian residences in that period. Besides large halls, groups of apartments, usually of up to three rooms, called a chamber or chambers, *zimmer*, intended for one person and their entourage or immediate servants (Český Krumlov, inventory of 1600; Jindřichův Hradec, inventory of 1604) emerged in this country. The Prague residence for Duke Albrecht Eusebius of Wallenstein, the work of Italian architects of the 1620s (Wallenstein Palace, inventory of March 1634) was built throughout with an interior layout in the form of apartments. Some rooms connected with the appearance of interiors at residences in the form of apartments, and further specific elements of laying out interiors - Summer Chamber, Sommer Zimmer, are also recorded in the inventory of imperial collections stored at Prague Castle (Prague Castle, inventory of the collection, 1621). Already in the 1630s historical inventories mention the first indication of elements of apartments also influenced by the French environment, via the name cabinet (Bučovice, inventory of 1637), instead of other terms used previously such as *schreibstublein* (Prague Castle, inventory of the collections of 1621). Historical inventories from the last decades of the 17th century already show apartments in many Bohemian and Moravian aristocratic residences.

The canonical ordering of aristocratic dwellings in the form of apartments lasted at country seats until the 19th century and is illustrated by the surviving appearances of certain houses to the threshold of recent times. The fact that at many of the houses open to the public today this phenomenon is not presented, or the function of an aristocratic dwelling is indicated in an inadequate way, i.e. where, in fact, parts of the apartment could not have been located (rooms - a bedroom, wardrobe, the back part of an apartment associated with personal servants etc.) is largely a result of approach to the presentation of country houses after their nationalisation in the 1950s.

The designers of interior installations often appreciated preserved architectural elements and interior decorating and prepared 'indicative' installations with a selection often extremely high-quality furniture items, painting hangings and objects d'arts from in-house and external collections and furniture sets, which had been deposited at the castles. The indicative approach in some cases a certain way corresponded well to the canon of the disposition of furniture older styles, subjects were like in historical times less, and for example, the well-preserved Renaissance spaces too exercise its deployment in an area that interior brought to the 19th century. Náznakový přístup v některých případech i určitým způsobem dobře odpovídal kánonu rozmístění mobiliáře starších slohových období, předmětů bylo stejně jako v historických dobách méně,

a například v dochovaných renesančních prostorách se příliš neuplatňovalo rozmístění po ploše, jež do interiérů přineslo až 19.století. The choice of paintings, wall paintings, if not retained in situ, it was carried out with an extraordinary view to accentuate the quality corresponding to the preserved architectural and other decorative elements of the room. The same approach was also favoured themselves selected artworks, objects of arts and crafts and furniture that reflect the dating of the interior. Thus, for example, were the rare preserved Renaissance and early Baroque castle interiors Velké Losiny, Renaissance interiors of country houses like Bučovice or Telč installed in the 1950s and 1960s. Výběr obrazové výzdoby, závěsných obrazů, pokud nebyla zachována in situ, byl prováděn s mimořádným ohledem na akcentaci kvality korespondující s dochovanými architektonickými a dalšími dekorativními prvky místností. Stejný přístup byl upřednostňován i u samotných vybraných uměleckých děl, předmětů uměleckého řemesla a nábytku, který zohledňoval dataci interiéru.

Na jiných objektech se však interiéry často upravovaly (mimo jiné, zcela ahistorické přístupy k interiéřům, kterých bylo v poválečných dekadách také nemálo), jako nekončící sled různých „salonů“ a „salonků“, přesně v duchu výroku Petera Thorntona (Seventeenth-Century Interior Decoration in England, France and Holland). However in other buildings the interiors were often modified (among, completely ahistorical approach to interiors, which were in the postwar decades, also quite a few), as unending succession of various „salons“ and „lounges“, exactly in the spirit of the statement by Peter Thornton (Seventeenth-Century Interior Decoration in England, France and Holland). The designers of interior installations gave them colourful names as evidenced by documentation stored in today's Czech National Heritage Institute. Pojetí těchto instalací zcela nebo téměř úplně vyloučilo ze zámeckých interiérů pokoje-ložnice jejich bývalých majitelů, i těch určených pro hosty, jichž bývaly na venkovských sídlech značné počty. Pouze pokud se mezi sbírkovými předměty zachovala mimořádně zdobená schránka lože, byla ložnice instalována, nezděná nahodile v prostorách mezi ostatními „salonky“.

The ladies' salon next to the men's salon, the smoking parlour, tea salon, Oriental room, Empire room or dining rooms were set up in certain rooms. The concept of these installations entirely or almost entirely eliminated from the interior rooms-bedrooms of their former owners, even those intended for guests, which used to be in country houses significant numbers. Only if between the collections of objects maintained exceptionally decorated box bed, was a bedroom was installed, often haphazardly in areas among others „salon“.

From this perspective, sometimes the best preserved, almost intact, spaces in the private quarters from the period of the modifications of house in the Romantic Historicist style of the 19th century, where the original function and interior layout have been preserved and the interior layout, often even with authentic the decor and some of the original furniture objects in situ. So it was, for example, at Hrádek u Nechanic, at Hluboká, on the private floor at Konopiště, in private rooms at Telč, and in some rooms at Náměšť nad Oslavou. However many of these rooms were not originally open to the public and only became part of guided tours in the last two decades.

The appearance of interiors in the Romantic Historicism period, often the final historic style of decoration and furnishing of houses, created by the owners themselves, however, had a decisive influence on the contemporary view of the house interior as a phenomenon, even if they were older styles. Was created by the idea that the palace and the palace interior of the Renaissance and Baroque and Neoclassicism was more or less similar to what has been preserved from the period of Romantic Historicism and return to the old slohům in the 19th, and even at the beginning of the 20th century, only individual artifacts reflect its time. měla však rozhodující vliv na soudobý pohled na zámecký interiér jako fenomén i pokud se jednalo o starší slohy. Byla vytvořena představa, že zámecký i palácový interiér časů renesance či baroka i neoklasicismu byl víceméně podobný tomu, co bylo zachováno z období romantického historismu a návratu ke starým slohům v devatenáctém a ještě i na počátku 20.století, pouze jednotlivé artefakty odpovídaly své době. Not much is known about a completely different relationship to the private dwellings of noble owners, or by its almost complete absence in previous centuries, a phenomenon which has undergone changes in the course of the 19th century. Lacked information on binding rules locating items of furniture and decorative artifacts, ancient canons, which began to be violated, and also changed up with advancing 19th century. He has not been studied and probably even know the apartment system, method of operation and tasks of the big house, the work and the space allotted various members of the staff of the castle, personal servants,

domestic servants, other servants and craftsmen associated with the economic base of settlements and the wider area. These questions are currently at the forefront of studies focused on the European aristocratic residence and its results are gradually applied in the presentation of the aristocratic and royal palaces and residences.

Cílem se stalo více přiblížit onu „každodennost“, a zcela pochopitelně i představit život nejen majitelů zámků a jejich hostí, ale i početného personálu, který chod zámeckého sídla zajišťoval. Šíření výsledků studií evropských specialistů, zaměřených na historické zámecké interiéry, zahájených v 70. letech 20. století okruhem odborníků kolem V&A, jimž předcházela průkopnický počín prvního soustředění a publikování ikonografie historického interiéru v díle italského historika umění Maria Praze v roce 1964, je však v našem prostředí, zejména pokud jde o starší období například 17. a 18. století, stále v počátcích.

With an increased interest in the life of the owners of aristocratic seats, and a corresponding attention to „the history of everyday life,“ which dates particularly since the 1990s in the Czech context, there arose at Bohemian and Moravian country houses open to the public an effort to introduce more real life to these great houses. The goal became closer to one „everydayness“, and quite understandably imagine life not only locks owners and their guests, as well as numerous staff who run the castle and manor ensured. Dissemination of results of studies of European specialists focused on the historic interiors of the castle started in the 1970s circle of experts around the V&A, which preceded the first pioneering feat of concentration and publishing historical interior iconography in works of Italian art historian Maria Prague in 1964, but in our environment, especially as regards older periods, for example, the 17th and 18th centuries, is still in its infancy.

Those places where a somewhat more exact approach to historical interiors of the earlier period has not yet been accepted, is in the rooms of residences still presented with a view that is based on the appearance of the interiors in terms of historical romanticism, and sometimes from their own contemporary experiences, such as the contemporary understanding of privacy or method of placing objects in spaces, often in sharp contrast to the past. Jiným přístupem, vycházejícím ze stejných premis, je značné opouštění prezentace interiérů starších období, vytvořené na některých zámčích památkáři v 50. a 60. letech náznakovým způsobem a remodelace téměř všech prostor do pro autory bezpečného, předchází studium méně vyžadujícího a dnešním zvyklostem blízkého období druhé poloviny 19. století. Zámků s podobou interiérů, jež upomínají na doby starší, je pak stále méně.

The result of the presentation, may actually be a kind of 21st century romanticism. Another approach, based on the same premise, leaving a large interior presentation earlier period, created some conservators in castles in the 1950s and 1960s indicative manner and remodeling of almost all the space in a safe for authors, previous studies requiring less practice today and a close second term mid 19th century. Country houses with a redesigned interior hark back to older times, then less and less.

Baroque interiors preserved in country houses

Among the preserved historic interiors of aristocratic houses of the second half, and in particular the last third of the 17th century and the first three-quarters of the 18th century, to which most attention was paid in the past, there are areas of rooms in residences and country houses in which valuable monumental architectural elements of decoration and wallpaintings are preserved. These include the interiors of the Baroque Villa Troja, built for Count Wenceslas Adalbert of Sternberg on the outskirts of Prague in the last two decades of the 17th century. Even till today they still serve as an extraordinary testimony to the layout of an aristocratic house in the High Baroque and the splendour of the interior decoration is demonstrated (pojednané) here in the wallpaintings of several periods. Large halls have been preserved with their architecture and decoration almost intact at many seats (Duchcov, Vranov, Milotice, Kroměříž, Jaroměřice nad Rokytinou, Dobříš, Veltrusy, Český Krumlov etc.) as have castle chapels (Smiřice, Velké Losiny, Valtice, Židlochovice, Český Krumlov), upon which later modifications, conducted on the wishes of the owners, and reflecting changes in taste, affected little, if anything. Also, in the case of the interiors of great halls, some galleries, rooms in an enfilade of former apartments or other formal rooms that were decorated with pictures from the painting collections fixedly associated with the architecture in stucco frames or in decorative wood paneling, then the decor and the associated furnishing items were even maintained often unchanged after

generations even in the new era (Kroměříž, Valtice in part, Rájec nad Svitavou, by contrast it was dismantled after 1945 in Náměšti nad Oslavou). A conservative approach to change was also favoured in some castle libraries. Library halls, also due to their specific furnishings, are among the places where the decor or facilities were preserved in situ without major changes even from earlier periods (Náměšť nad Oslavou, Kroměříž). Some of the cabinet spaces also had special consideration, whose remarkable decorations was able to attract the interest of even subsequent owners, and they were not redecorated (Jaroměřice nad Rokytnou, Milotice, Mnichovo Hradiště, the cabinet from Doksy transferred to Zákupy, Veltrusy throughout the whole extant piano nobile). Very occasionally the original decoration or important pieces of furniture were preserved in situ in the rooms of enfilade apartments, rooms with paneling and paintings, with panel paintings covering entire walls, with the original mirrors and console tables, as well as chimneypieces *krbové sestavy* (Český Krumlov, Buchlovice, Valtice, Mnichovo Hradiště, Vrchotovy Janovice) and quite exceptionally also including historical Baroque textiles and wallpapers (Veltrusy, chapel apartment at Český Krumlov, Valtice, cabinet in Bruntál).

Studies published by Austrian specialists in last few years that focus on the historic character of interiors at the foremost residences of the Habsburg court beyond their architecture or painted decoration, show that during much of the redecoration of Habsburg residences: the Hofburg, Schönbrunn or the recently acquired Schloss Hof, implemented since the 1770s and the first decades of the 19th century, some significant features (not only decoration but also furnishings) from the Baroque period were left in their original positions. Newly decorated rooms, for example in the spirit of Neo-Classicism, not only housed ancient portraits, paintings commemorating important historical events and fireplaces with monumental architecture, but also some parts of the mirror decorations, Baroque console tables, fireplace fenders „from the time of Prince Eugene (of Savoy) „and other items. Other parts of the decoration and furnishings of these rooms, such as wall coverings or other wall decorations and furniture, were the subject of new modifications by court decorators. In Habsburg residences this style was valued as a repetition of the period canon and there is no doubt that, as in other cases, this courtly example influenced the approach of the aristocracy to their own houses. Apart from historical circumstances, which could have been for example lack of interest in a particular house and the prioritisation of another country house they owned, or reconstruction and use of new contemporary demands *nárokům* more suitable to parts of the castle; it was also the style of decoration influenced by courtly examples that led to the preservation of parts of the earlier appearance of the interiors. The desire to retain rooms reminiscent of famous ancestors unchanged, or whole areas in prominent family residences historically associated with the display of majesty, for example, in the main formal rooms of the palaces of princely and ducal families, played an important role.

Examples of room layout

The layout of the interiors of houses in the spirit of the renowned architectural canons of the time respected the location of the most significant apartments in the residence premises on the piano nobile, often directly related to the Great Hall (the great halls of the house). If the building was designed with a layout positioning the Great Hall away from the central axis of the building, the main representative or ‚state‘ apartment could connect to the hall on one side of the enfilade arranged for example around a central courtyard, or in a more complex layout structure, such as the one closed and one open, *cour d’honneur*. Then on the piano nobile there could be spaces for another state apartment, guest rooms and rooms for the respective servants (Schloss Hof, Johann Lukas von Hildebrandt, 1720s).

Another, earlier example was the arrangement of the most important feudal rooms in an enfilade around an enclosed courtyard, whereby apartments, princely rooms, *fürstlichen zimmer*, led out of the corner rooms near one of the two main staircase spaces of the house (in the south wing). On the opposite side of the staircase there would be a Great Hall, likewise sited off the central axis of the building (Libochovice, Giovanni Pietro Tencalla ? - Antonio Porta, 1680s).

The greatest recognition and expansion was to with the layout of country houses with a large central hall, usually double-height, positioned on the centrally symmetric axis of the structure, an arrangement influenced by Italian examples that

prevailed in the 17th century, which a number of French architects constructed and spread in their influential writings.

In the environment of the Habsburg monarchy many Italian artists implemented these structures and reconstructions, even architects educated in Italy and their followers (Troja by Jean Baptiste Mathey, 1680s; Duchcov by Jean Baptiste Mathey, 1670s-1680s; Veltrusy by Giovanni Alliprandi, beginning of the 18th century; Liblice by Giovanni Alliprandi, beginning of the 18th century; Dobříš by Jules Robert de Cotte the Younger, 1740s-1760s and many others)

In these residences state rooms and apartments, for example for the lord and lady of the house, often orientated opposite each other in a mirrored arrangement, led from the great hall via an enfilade sequence of rooms on the piano nobile, abiding to the greatest extent possible to a symmetrical arrangement of space around the cour d'honneur of the house or in another layout solution. For these apartments, then, when the building was large scale, could be followed by other noble rooms and the accompanying room.

In some homes the area of the large hall could lead into the most important state apartment for the honoured guests, or for the picture gallery (picture gallery at Duchcov, interior modifications from the 18th century). Another well-established solution was to site the apartments of the master and mistress on different floors of the building, one above the other (Wallenstein Palace, 1620s-1630s). Also during the rebuilding of old seats, of Renaissance or medieval origin, architects attempted to insert a new form of living into the mass construction that would correspond to the desired configuration for arranging apartments (Český Krumlov - modifications in the late 17th and 18th century; Konopiště – modifications in the 18th century).

The spatial arrangement and appearance of apartments

Historically, the apartment was formed around one of the most important interiors of the house, which was the room-bedroom of the master of the house (in some houses also of the mistress). This room, the camera, was during the Renaissance (and even in earlier periods) a room with a completely multifunctional character and extraordinary representational function, often located near the large social space of a hall or halls. Around the room-bedroom were gradually developed a series of interconnecting rooms that preceded it, originally called antecamera (one or more of these), and those that lay behind, studiolo - cabinet and the back rooms. In the most important residences antecamera with grand proportions were built, sometimes even to the height of the ceiling of the main hall. They were among the main ceremonial and representational room in the residence and gradually took on different functions. Some of them served as dining rooms, others evolved into salons with seating, for a function that previously belonged to the multifunctional room-bedroom of the master or mistress of the house.

The minimum requirement for apartment dwelling was an antechamber, which could have various functions, the bedroom itself and at least one rear room, designed as a cabinet or serving as a wardrobe, retiráda, where the valet of personal servant would sleep. However many apartments had more anterooms for various purposes more and also more rooms, that formed for their conclusion závěr. The room - bedroom in its permanent form of multi-functional remained the heart of an apartment until the first half of the 19th century and it was not a private space in the sense of today's usage.

The arrangement of the apartment rooms had a canonical nature, abiding by convention, although some preserved house layouts and inventories show that architects and decorators were able in some cases, to perform certain modifications at the request of the owners of apartments. For example, in the inventories from Schloss Hof in the 18th century a cabinet located outside the room-bedroom of the vast and ceremonially complicated apartment of the Empress is recorded. Also the bedroom of the Emperor, appointed at the end of a sequence of rooms, precedes in an enfilade retiráda. Giovanni Alliprandi accompanied the interior at Veltrusy with the plan of St. Andrew's cross on the piano nobile with two original bedrooms with niches, placed in apartments and two cabinets, adjacent to each of them on both sides.

Not only the Great Hall or great halls with different designations, but also the apartments of the nobility in the palaces and country houses of this period were, besides occupancy mainly intended for representation, as in previous centuries,

including the initial room enfilade. These could take on various functions and demonstrated the extraordinary richness via their number and also their decoration with valuable furnishings, applied in the owner's room-bedrooms and cabinets. All these rooms were also banqueting facilities and the decoration, showing the status of the owner, addressed this feature. Some of them were extremely expensively decorated and designed almost exclusively for the presentation of the social status for the company in residence. Their bedrooms were very formal. These were the so-called state rooms or whole state apartments *prunkenzimmern*, *paradezimmern*, *apartement de parade*. We encounter such interiors in the country houses, residences and palaces of prominent Czech families, and they are recorded in historical inventories (Czernin Palace, the inventory of 1724, Děčín, inventory of 1717). Even in apartments in some of the residences, where the room-bedroom of the owners was inhabited, these rooms has completely the character of state rooms (Český Krumlov, inventory of 1732).

The apartments of country houses or palaces were social spaces as a whole, and they were open to society. In his journals, Empress Maria Theresa's Chief Steward Prince Johann Joseph Khevenhuller-Metsch, in describing events of 1743 and later, even used the word *apartement* as a verb, society held an *apartement*, i.e. they enjoyed themselves in public spaces, such as at Prague Castle. The fact that the ceremonial at the Habsburg court at the time of Maria Theresa did not include such an official use of the rooms – the bedrooms of monarch, and after his example of the noble courtiers, like with the the lever and coucher at the French court, is seen as a reason by contemporary Austrian researchers for the moving rooms for certain functions, recorded in certain inventories. It is known that Prince Eugene of Savoy held this ceremonial at his seats for a certain part of his life and there were purely formal state bedrooms in the interiors of his Viennese seat. The Prince's court architect for interiors, the Frenchman Claude Le Fort du Plessy created a ceremonial bed for Maria Theresa that is still preserved. There is no doubt that in the court environment and at leading aristocratic seats of the monarchy there existed room-bedroom spaces with a quite representative state function. In the court environment themselves there were some beautifully newly decorated apartments, including the state (and used) room-bedroom of the Empress or archdukes that were the subject of watercolours and drawings even in the early 19th century. Historical inventories of Czech seats illustrate at least in the first decades of the 18th century the existence of extremely ostentatious state apartments including bedrooms with state beds, some of which were not used used or used only occasionally.

The need that some owners and builders of palaces had for smaller and less formal rooms, besides the spectacular halls and main state apartments associated with ceremony, brought a new solution to the configuration of houses in the early 18th century. The leading French architects of the time, Charles Augustin D'Aviler and Jacques-Francois Blondel presented them in their writings. It was to create apartments called *apartements de comodité*, smaller, more comfortable apartments, located behind the state apartments or in other parts of the house. In some seats even smaller, real or more used room-bedrooms had this function, and back room instead of a formal room. A *boudoir*, often with a niche for bed, could also have this function. D'Aviler also designed the layout of the apartments for summer or winter use, and the placing of *apartements de comodité*, used in winter, in the mezzanine with a low ceiling and better climatic conditions. These ideas were also echoed in the environment of Czech houses, for example winter apartment of the Prince on the mezzanine level at Český Krumlov, which appeared in a remodelling in the 18th century, has been preserved.

Castle and country house interiors in the light of historical inventories -
Case study - rooms and state apartments at Český Krumlov and Děčín

Great Halls

Český Krumlov, Hall of Mirrors, inventory of 1732

The Schwarzenberg inventory made after the death of Duke Adam Franz of Schwarzenberg, describes *vice podobu* mirror decoration of the hall. It consisted of 8 large concave mirrors mounted around a small mirror, and 8 small mirror wall lights. The hall was decorated with the genealogical tree of Schwarzenbergs and many portraits, the facilities were long boards/

tabule and tin wall lamps. (The Krumlov halls were modified later under Joseph Adam of Schwarzenberg, and the Rococo style of the Mirror and Masquerade Hall are still preserved to this day.)

Deer Hall

In 1732 it was recorded that the pictorial decoration was enhanced by further vedutae, copperplate engravings with portraits of the Emperors and other subjects. An old billiard table was located in the hall and it was decorated by 72 deer heads. A large wire birdcage, tin wall lights, plain tables and chests or cabinets were all part of the decor. Notes in the inventory describe a small kitchen in the hall at that time, in which they cooked for the princely family, vor dem durchleüchtigsten Printzen, stating its equipment, including a bed for an ordinary servant or cook.

Děčín, Castle Hall, inventory of 1717

In the hall of Děčín Castle, whose interiors were furnished around 1717 in extraordinary luxury, the lighting was provided by four crystal chandeliers. The fireplace was decorated with a garniture of porcelain consisting of three large pieces, and a mirror placed over the cornice, the fireplace tools included brass fenders with balls and a brush, and a shovel and tongs from the same material. Portraits of the Thuns in white, carved oval frames hung on the walls; furniture belonged to the elongated tables and benches covered with cloth in the colour of aurora – morning dawn, and 19 gaming tables.

Castle apartments

Děčín, State Apartment with Silver Bedroom, inventory of 1717

In its appearance, recorded in 1717, the state apartment of the Count at Děčín Castle, stood out as one the highlights of Baroque interiors of the period. In 1717, the young heir to the Děčín fideicommiss, Johann Ernst Joseph Cajetan Thun died, just one year after his marriage to Princess Maria Anna of Liechtenstein, and without direct heirs. The assets were inherited by his father Maximilian's brother, Count Johann Franz Thun. The inventory captures the interiors and wealth of the Thun family at Děčín, whose many members achieved success in the service of the Salzburg archbishops and bishops. Besides the objects and decoration described in inventory, whose purchase was certainly influenced by the examples of the monarchy and the Salzburg court, the acquisition of French and English goods, and Augsburg silver is also mentioned here. The state apartment of the castle, perfectly furnished en suite (with the same fabric throughout) and with regard to the desired perfect symmetry was entirely representational and linked to the main hall of the castle. The inventory shows that the Count's own family apartments, also with some exceptional rooms, were located on the other side of the hall and in other areas.

The highlight of the apartment was undoubtedly the state bedroom with a silver bed, a fully representational room that does not occur even in the previously preserved inventory (1702), nor in the subsequent (1720). The sequence of the ceremonial rooms of the apartment from the main hall was the following: Red Damask Room - Golden Mirror Room - State Chamber with Silver Bed - Third Room - Second Room - First Room. The apartment was described in reverse order toward the hall.

The count's first comfortable room

The first room affiliated with the late Count, where Dutch wallcoverings were hung and which was otherwise only graced with a large picture of Iphigenia by Jan Franz Rothmeyer and paintings with religious themes, was furnished with a few tables and chairs upholstered with velvet tripp and a day bed. The bed was hung with curtains of green damask edged with braid in the colour of dawn (aurora), and covered with bedcover from the same fabric, as well as 4 mattresses, 3 pillows and a bolster of green taffeta.

A red-lacquered cabinet (hallanderi Casten), inlaid with various stones, a Spanish screen of striped moiré, a brazier, an upholstered lavatory and a low stool. The doors were decorated by half-length portieres with a pelmet – the curtains of brocatelle, and the subcurtains of canvas.

Second comfortable room

The second room had wall coverings of lampas and „Indianers“, i.e. Oriental, probably Chinese wall coverings (Peking), portieres of brocatelle, half and full-length white linen curtains on the windows with pelmets. Five chairs and a sofa, plus a canopy, were upholstered in velvet tripp. The furnishings were complete with a mirror in a gilded frame and a large majolica jar.

Third comfortable room

The third room had lampas Indianer (Peking) wall coverings likewise and was furnished with an oval table with overthrows of brocatelle and leather, chairs with velvet tripp and a small black lacquered bed. The portieres were also of brocatelle, while the upper and side curtains on the windows were of white canvas.

State chamber with silver bed

The state chamber, in which stood a silver bed, demonstrated the nobility and wealth of the family. The double bed had a canopy, both faces in the heads, obě čela v hlavách with four decorative vases on top and an outer valance – on the edge of the canopy, all made of solid silver. The curtains of the bed were made of silver gilt brocade and carmine silk, with a wide gold border, lined with silver fabric. The bedspread was the same, another was edged around the perimeter with white Dutch lace. The outer valance of the canopy with long gold fringes was of precious fabric, then the inside of silver fabric with short gold fringing, and stiched in gold. The room was also decorated by a silver chandelier with 10 arms, two large oval mirrors framed in silver; the wall covering were of silver fabric with carmine flowers, and were set into silver fillets. The en suite furnishings were complemented two large silver-plated chairs or armchairs and 12 upholstered silvered tabourets upholstered with the same fabric. Portieres of carmine lampas hung from the silver cornices. There were carmine taffeta curtains with a silver border on the windows, as well as other linen canvas subcurtains for actual coverage. The remarkable decor also included two glass pyramids on carved figures with carmine velvet tripp, and ornaments made of metal (pakfong). Two little tables and four Guéridons were decorated with the same fabric. The fireplace, with the requisite fire irons, was with adorned large porcelain jar and 6 smaller majolica jars, and the final items were two gilded figures under the cabinet.

Golden Mirror Room

The Gold Mirror room with velvet carmine wall coverings, decorated with wide gold borders and embedded into a carved gilded fillet, and had portieres on the doors of the same velvet trimmed with gold. The side and top curtains were arranged in carved and heavily gilded cornices above all four doors of the room. The linen canvas that covered the 12 gilt chairs (or armchairs) also had the same carmine colour, as did the half-length curtains of taffeta on the windows, lined with a gold border. The windows could have been covered with linen canvas subcurtains. The room was decorated by two large rectangular mirrors in Venetian glass in cut, engraved and gilded frames, a crystal chandelier, three cabinets with carved Czech stones with covers of gold lined leather and nine porcelain vessels on the mantelpiece of the fireplace.

Red Damask Room

The Red Damask Room was covered with wall coverings of red silk damask with the same upper valance - short curtains

with silk fringes around the whole room. The wall coverings were set into a smooth silver-plated wooden fillet. The red damask was also used for the portieres and their upper valance—curtain was lined with a silk fringe. Twelve chairs upholstered in red had tapestries of linen canvas with silk braid, two little tables inlaid with ivory were decorated in red velvet. The room was completed by two gaming tables and linen canvas subcurtains on the windows.

Anteroom

An anteroom equipped with four locked chests, which were also intended for seating, was also recorded with the hall and state rooms. It was also use as a place for servants and for storing belongings during visits. A sedan chair upholstered with damask with gold borders was also kept here.

Český Krumlov, Prince's State Apartment, inventory of 1732

The extensive state apartment of the late Prince Adam Franz of Schwarzenberg, Duke of Krumlov, and the heir (to a fideicommiss property) served two purposes. It was among the top representative spaces at the castle and he was also inhabited. At the time the inventory was done it was used by the surviving widowed Princess Eleonora Amalie, n^èe Lobkowicz. In 1732 a small winter apartment belonging to the deceased Prince, simply furnished and inhabited by the master of the house while alive, was also recorded in Český Krumlov. The apartments of the Prince and Princess, whose rooms have been preserved and partially restored in the original enfilade, were connected at the back via a corridor (... gang cwischen Ihro Durch [laucht] Deß Gnädigsten Fürsten H [errn] Erblaßers Zim [m]ern und gegen dem Frau Zim[m]er). There behind the princely apartment was a gallery. The inventory described the apartment in reverse order. In terms of approach first there was the antechamber - followed by the anteroom - Audience Room - Roman Eggenberg armorial room - Bedroom - Cabinet (these are all cited as newly decorated), and then - Library - Gallery. Near the entrance to the apartment the inventory recorded the first servant's room linked to the apartment corridor, a second servant's room and by the main staircase the oratory of the Prince with an adjacent cabinet.

Gallery

Sections of the walls of the gallery, Gallery, were decorated by with extensive mirrors in carved gilded frames, other parts with sets of paintings, especially portraits. The authors of the list could not determine who is pictured here ... und zwar weilten man nicht gewust wessen Portree sein selbe seind, seind selbe als nur, wie sie an der Wand hencken beschrieben worden .... Portraits of the Duchess Eleonora Amalie with Prince Joseph in hunting garb, which are still stored in the collections today, were recorded. Red portieres embroidered with the princely coats of arms were purchased for the doors of the gallery. Fireplaces inlaid with Dutch tiles were decorated with numerous sets of porcelain and other vessels and various figurines, placed inside and in large assemblies over the fireplace. The room has many rare tables, tabourets with glass columns, cabinets and jewelry boxes, among them a cabinet inlaid with tortoise shell, on which stood at 62 alabaster figurines, an oriental casket covered with mother-of-pearl, another of wood, covered with paper and a silver casket. They all served to store and especially display various vases, cups and trays made of porcelain, vessels of majolica, ceramic, serpentine and glass, and many figurines, silver, various trinkets, as well as even cupboard with mussels and snails.

Prince's Library

The covers on the tables and upholstered chairs in the simply furnished library of the princely apartments were decorated with the Eggenberg coat-of-arms. Those on the chairs were protected by covers made of canvas, which was also used for the side and top curtains windows. The room was decorated by a panel painting depicting the Resurrection of Lazarus.

Side Room

A room with fireplace adjacent to the library was one of the rooms recorded as recently decorated. According to the inventory it could have been used as an office. Its walls were decorated with Dutch wall coverings. The portieres with valances - curtains, upholstered chairs and table covers were made of a greenish-yellow plush, complemented by curtains and upper valances at the top of the window of green silk taffeta, and linen canvas subcurtains for actual use. The furniture included tables, chairs with leather upholstery, an Oriental lacquer cabinet, chandelier, mirror, a silver writing set and also a pulpit, on which stood a clock.

Cabinet

The cabinet of the apartment, which was actually used by the Princess, was furnished en suite. The walls were completely covered with red damask wall coverings; the portieres with curtains and an upper valance, upholstery of the sofas and canopy were made of the same material, as were six chairs and the table cover, below which there was leather. The window was decorated by curtains with a pelmet of red taffeta and one curtain of a scarlet colour used across the ‚Roman‘ wardrobe. Silver trinkets, a pipe and a ruler were stored in the wardrobe of the cabinet, which has an engrained lacquered surface.

Ceremonial Bedroom

The ceremonial bedroom in the Prince's Apartment, which was actually occupied by the widowed Princess, was upholstered in green silk damask (one stripe was missing behind the bed). The portieres over the doors, with side and top curtains, the covers of the four chairs, the table cover and of upholstery of the lavatory were made of the same damask, which was adorned with gold borders. A large state bed, großes paradi beth, of green silk velvet with gold borders stood in the room, with similarly-decorated ornamentation on the upper canopy in the shape of flower buds. The curtains of the bed were also made of this velvet, and also of rose lampas woven or embroidered with various gold and silver flowers. The same lampas complete with golden tassels was used on the upper valance of the bed (the lower the green damask) and on the bedspread, the central area of which was of green damask. The bed was covered by another green taffeta bedspread and an ivory crucifix on a green damask cross completed the ensemble. The room was lit by a chandelier made of cut glass, which was wrapped in a protective cover; there was also a mirror in a gilded frame and an English clock.

Roman Eggenberg armorial room

Prince Franz Adam had the magnificent Roman Eggenberg coat-of-arms room established in his apartment as a supremely representational space, as well as as a memorial room to the Eggenberg legacy. The Eggenberg monuments displayed here are part of a set of luxury artifacts taken by Prince Johann Anton of Eggenberg on a special diplomatic mission to Rome, where in 1638, in an audience with Pope Urban VIII, he officially announced the election of Ferdinand III as Holy Roman Emperor. Part of this ensemble were rare embroidered wall coverings and portieres with appliqué and paintings, with the Eggenbergs coat-of-arms, that originally decorated the interiors of his temporary residence at the Ceri Palace in Rome, as well as rugs with coats-of-arms from the Ambassador's parade. These and other relics were later transported to Krumlov. The Prince of Schwarzenberg used them to decorate the newly modified state chamber, which had the appearance of an ancestral hall of the Eggenberg family. The importance of this now Schwarzenberg seat increased still further over the lifetime of Prince Adam Franz, as in 1723 the Krumlov estate was again promoted to a duchy. Some of the wall coverings and portieres preserved to this day with Eggenbergs coat-of-arms were lined with yellow and red taffeta, and complemented even by the same curtains with the coats-of-arms on the window, the covers with arms on the six chairs, and covers with coats of arms across three tables, with leather covers underneath. The

windows were decorated with scarlet coloured curtains, as were used in the cabinet. There was also a small bed here, a crystal chandelier and accessories for the small stove installed later. The upholstery of chairs and chandelier were protected by canvas covers, canvas linen curtains intended for actual use hung on the windows. In the the garderobe of the castle, described as the Roman cabinet, an extensive set of this Eggenberg legacy was recorded in 1717, in particulae the Golden Carriage in which Johann Anton brought the Pope gifts, dozens of elements of the liveries of the trabants, Swiss Guards and the other participants in the parade.

Audience Room of the Prince

The Audience Room of the late Prince was furnished en suite. Golden lily wall coverings, a a carmine-coloured material interwoven with gold thread, completely covered the walls of the room. The ceremonial canopy, lined with wide and narrow gold fringes, portieres, upholstery of the 12 chairs/seats and two table coves, also fringed with gold, were all made of this fabric. There was red taffeta on the windows, as well as red linen canvas and white linen canvas curtains. An oval table was covered by a throw of red damask and an under leather cover, the crystal chandelier was wrapped in a canvas cover. There was a large mirror in a gilded frame with inlaid mirrors and two brass nymphs - mermaids on pedestals by the fireplace (decorative fireplace fenders), fire irons, and, as in other rooms, rods for the portieres and window curtains.

Anteroom of the Prince

The antechamber was decorated with red and yellow brocatelle, used for the walls, portieres, upholstery of the seating, table covers, as in the previous room.

Red taffeta curtains were supplied for the windows, and other red linen canvas, as well as white linen canvas curtains. The room was lit by a crystal chandelier, and there were two oval mirrors in gilt frames, brass figures of a bear and bearess on pedestals by the fireplace and the appropriate fire irons. Lavatories were also stored in the anteroom.

Antecamera of the Prince

The Prince's antecamera was decorated with wall coverings of green brocatelle, used on the side and top portieres, to cover the 18 chairs and on the two tables, with leather covers as an an under layer. Green cloth curtains complimented the design and there were white linen canvas subcurtains for actual use. The antecamera housed a billiards table covered with Dutch cloth and covered with a leather coverlet. There were also billiard balls made of ivory, cues and cue support. The room was lit by a crystal chandelier, protected by the relevant cover; the fireplace was fitted with a screen and other essentials. There were also two ordinary beds and two beds with table tops.

ISBN 978-80-7480-037-5

9 788074 800375 >